

Bók-lòk
目錄

台語版 | 蕭序 | 04

台語版出版 ê 話 | 林序 | 07

台語版 | 自序 | 10

鄭序 | 14

自序 | 16

台灣基督長老教會信仰告白 | 20

第 1 章 Lín 講我是啥人? | 23

第 2 章 創造、統治人 kah 萬物 ê
獨一真神 | 37

第 3 章 歷史 kah 世界 ê 主 | 50

第 4 章 咱 ê 兄弟耶穌基督 | 63

第 5 章 Tī 萬百姓中做見證 | 79

Tâi-gí-pán | Siau sū | 04

Tâi-gí-pán chhut-pán ê oe |

Lîm sū | 07

Tâi-gí-pán | chū-sū | 10

Tēⁿ sū | 14

Chū-sū | 16

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-
gióng Kò-pèk | 20

Tē it chiuⁿ Lín kóng Góa sī siáⁿ
lâng? | 23

Tē jī chiuⁿ Chhòng-chō, thóng-tī lâng
kah bān-mih ê tók-it chin Sîn
| 37

Tē saⁿ chiuⁿ Lèk-sú kah Sè-kài ê Chú
| 50

Tē sì chiuⁿ Lán ê hiaⁿ-tī I-é-su Ki-
tok | 63

Tē gō chiuⁿ Tī bān peh-sèⁿ tiong chò
kiàn-chèng | 79

第 6 章 信仰 kah 生活 ê 準則 92	Tē lák chiu ⁿ Sìn-gióng kah Seng-oáh ê Chún-chek 92
第 7 章 上帝百姓 ê 團契 109	Tē chhit chiu ⁿ Siōng-tè Peh-sè ⁿ ê Thôn-khè 109
第 8 章 歸榮光上帝 128	Tē peh chiu ⁿ Kui Êng-kng Siōng-tè 128
第 9 章 有份 tī 上帝 ê 創造 142	Tē káu chiu ⁿ Ū-hūn tī Siōng-tè ê Chhòng-chō 142
第 10 章 社會制度 kah 宗教心靈 163	Tē cháp chiu ⁿ Siā-hōe Chè-tō kah Chong-kàu Sim-lêng 163
第 11 章 人 ê 罪 kah 耶穌基督 ê 救恩 182	Tē cháp-it chiu ⁿ Lâng ê Chōe kah I-é-su Ki-tok ê kiù-un 182
第 12 章 Hō 世界成做上帝國度 196	Tē cháp-jī chiu ⁿ Hō Sè-kài Chiâ ⁿ -chò Siōng-tè Kok-tō 196
結論 220	Kiat-lūn 220
附錄 1：使徒信經 224	Hù-lók 1: Sù-tō Sin-keng 224
附錄 2：尼西亞信經 225	Hù-lók 2: Nicea Sin-keng 225

Siau sū 蕭序

基督 ê 教會 tī 無仝款 ê 時點 lóng 有它特別 ê 見證，這是因為 tī 人類歷史演進 ê 過程中，處境改變，所面對 ê 問題 iah ē tòe leh 無仝。台灣基督長老教會信仰告白 ê 制定，是 tī 教會發表三個宣言，koh 接續發生高雄美麗島事件了後。教會一方面為 tiòh beh 重新確認所信，堅固信徒 ê 信仰，對社會提出說明，另外一方面 mā 是 beh 向政府提出抗議、示威，所以是有真特殊 ê 時代意義。

Chit-ê 信仰告白發表已經超過三十冬，台灣 ê 社會 kah 教會所面對 ê 國內外環境已經有真 chē 變化，所以應該是咱教會思考因應時代變化，看是 beh 增補

Ki-tok ê kàu-hōe tī bô kâng-khóan ê sī-tiám lóng ū i tèk-piát ê kiàn-chèng, che sī in-ūi tī jīn-lūi lèk-sú ián-chìn ê kòe-thêng tiong, chhú-kéng kái-piàn, só bīn-tùi ê bün-tê iah ē tòe-leh bô kâng. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk ê chè-tēng, sī tī kàu-hōe hoat-piáu saⁿ-ê soan-giân, koh sòa-chiap hoat-seng Ko-hiông Bí-lê-tó sū-kiāⁿ liáu-āu. Kàu-hōe chit-hong-bīn ūi-tiòh beh tiông-sin khak-jīn só sin, kian-kò sin-tô ê sin-gióng, tui siā-hōe the-chhut soat-bêng, lēng-gōa chit-hong-bīn mā sī beh hiòng cheng-hú the-chhut khòng-gī, sī-ūi, só-í sī ū chin tèk-sū ê sī-tāi ì-gī.

Chit-ê Sin-gióng Kò-pèk hoat-piáu í-keng chhiau-kòe saⁿ-cháp tang, Tâi-oân ê siā-hōe kah kàu-hōe só bīn-tùi ê kok-lāi-gōa khôan-kéng í-keng ū chin chē piàn-hòa, só-í eng-kai sī lán kàu-hōe su-khó in-èng sī-tāi piàn-

á 是修改 ê 時 ā , thang hō 咱教會
ê 信仰繼續對台灣 kah 世界做出
háh 時代 ê 見證 , iáh thang hō 世界
ê 教會 tī 普世一體 ê 信仰下彼此
扶持 , 共同見證 。

咱若看亞洲真 chē 教會所做
ê 信仰告白 , 因為是 tī in ê 國家
tùi 殖民統治得 tiòh tháu 放 ê 背景
所做 ê , 所以內容真 chē lóng kah
建國、獨立相關 , 有 ê 甚至因為
án-ne soah 有反對宣教師 ê 情形 ,
這 m̄ 是咱 chit-ê 信仰告白 ê 精神。
信仰告白是教會全體信徒共同
告白 , 同時 beh 對普世 kah 本土
做見證 , 雖然 tī 制定 ê 過程中難
免 ē 有爭議 , m̄-koh tī 制定後通過
神學反省 kah 討論來深化信徒對
告白內容 ê 認識 kah 注意 , 這是
真有意義 ê 。

信仰告白亦有禮儀 ê 功能 ;
台灣基督長老教會信仰告白若
beh 做禮拜 ê 路用 , 應該 tiòh kā
它簡化 , á 是重新制定合 tī 今 á

hòa , khòaⁿ sī beh cheng-pó á .sī siu-
kái ê sí ā , thang hō lán kàu-hōe ê sin-
gióng kè-siòk tùi Tâi-oân kah sè-kài
chò-chhut háh sí-tâi ê kiàn-chèng , iáh
thang hō sè-kài ê kàu-hōe tī phó-sè it-
thé ê sin-gióng hā pí-chhú hū-chhî ,
kiōng-tông kiàn-chèng .

Lán nā khòaⁿ A-chiu chin chē
kàu-hōe só-chò ê sin-gióng kò-pèk , in-
ūi sī tī in ê kok-ka tùi sít-bîn thóng-
tī tit-tiòh tháu-pàng ê pōe-kéng Só-
-chò-ê , só-í lâi-iông chin chē lóng kah
kiàn-kok , tók-lip siong-koan , ū ê sīm-
chì in-ūi án-ne soah ū hóan-tùi soan-
kàu-su ê chêng-hêng , che m̄-sī lán
chit-ê sin-gióng kò-pèk ê cheng-sîn .
Sìn-gióng kò-pèk sī kàu-hōe chôn-
thé sìn-tô kiōng-tông ê kò-pèk , tông-
sī beh tùi phó-sè kah pún-thó chò
kiàn-chèng , sui-jîân tī chè-tēng ê kòe-
thêng-tiong lân-bián ē ū cheng-gī , m̄
-koh tī chè-tēng āu thong-kòe sìn-
hák hóan-séng kah thó-lūn lâi chhim-
hòa sìn-tô tùi kò-pèk lâi-iông ê jīm-
sek kah chù-ì , che sī chin ū ì-gī ê .

Sìn-gióng kò-pèk iáh ū lé-gī ê
kong-lêng ; Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lò
Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk nā beh
chò lé-pài ê lō-ēng , eng-kai tiòh kā i
kán-hòa , á .sī tiông-sin chè-tēng háp

日 ê 政治、社會、經濟處境 ê 告白。藉 tiòh chit 本台語版信仰告白 ê 出版，hō 咱共同來思考，咱以前 ê 前輩有回應 in ê 時代，咱今 á 日 beh án 怎來回應咱所面對 ê 時代挑戰 leh ？

全民台語聖經協會榮譽理事長
蕭清芬 Siau Chheng-hun

tī kin-á-jit ê cheng-tī, siā-hōe, keng-chè chhú-kéng ê kò-pèk. Chià-tiòh chit pún Tâi-gí-pán sìn-gióng kò-pèk ê chhut-pán, hō lán kiōng-tông lâi su-khó, lán í-chêng ê chiân-pòe ū hōe-èng in ê sī-tāi, lán kin-á-jit beh án-chóaⁿ lâi hōe-èng lán só bīn-tùi ê sī-tāi thiau-chiàn leh?

Chhuan-bîn Tâi-gí Seng-keng
Hiap-hōe êng-ū lí-sū-tiúⁿ,
Siau Chheng-hun

Pèh- òe- jī Hàn- lô Tùi- chiàu Chhut-pán ê Õe
白話字漢羅對照出版 ê 話

真歡喜黃伯和牧師願意 kā 伊 1991 年由台灣教會公報社出版 ê 《釘根本土的信仰》（用中華民國語），hō 全民台語聖經協會來出版台語版。

本協會 ê 宗旨是「研究 kah 出版有主體性 koh 人人讀有 ê 台灣母語聖經譯本」，阮 mā 有感覺母語靈修冊 ê 要緊。2019 年五月出版《主 ê 祈禱文》了後，得 tiòh 真 chē 人 ê 肯定；黃牧師 chit 本冊是對台灣基督長老教會信仰告白 ê 陳述 kah 解說，真適合 hō 協會來出版，thang 來服務咱台語人。

Tī kā 中華民國語翻譯做台語 ê 時，阮翻譯團隊有感覺遺憾

Chin hoaⁿ-hí Ng Pek-hô bók-su gōan-ì kā i 1991 nī iū Tâi-oân kàu-hōe Kong-pò-siā chhut-pán ê 《釘根本土 ê 信仰》（ēng Tiong-hôa-Bîn-kok gí），hō Chôan-bîn Tâi-gí Sèng-keng Hiáp-hōe lâi chhut-pán Tâi-gí-pán.

Pún hiáp-hōe ê chong-chí sī “Gián-kiù kah chhut-pán ū chú-thé-sèng koh lāng-lāng thak ū ê Tâi-oân bó-gí Sèng-keng êk-pún”, goán mā ū kám-kak bó-gí lēng-siu chheh ê iàu-kín. 2019 nī gō-gòeh chhut-pán “Chú ê Kî-tó-bûn” liáu-āu, tit-tiòh chin chē lāng ê khéng-tēng; Ng bók-su chit pún chheh sī tùi Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ê tín-sút kah kái-soeh, chin sek-háp hō hiáp-hōe lâi chhut-pán, thang lâi hòk-bū lán Tâi-gí lāng.

Tī kā Tiong-hôa Bîn-kok gí hoan-èk chò Tâi-gí ê sī, goán hoan-èk thōan-tūi ū kám-kak ùi-hām ê sī,

ê 是，一向主張「自由民主」ê 台灣基督長老教會 ê 信仰告白卻 iáu teh 使用封建時代 khah 負面性 ê 「百姓」語詞。《和合本聖經》、《巴克禮白話字聖經》使用「百姓」，m-koh 到《現代中文譯本聖經》、《紅皮聖經》、《現代台語譯本聖經》kah 《全民台語聖經》ê 時，已經 kā 「百姓」改做「人民 / 子民」。

著者講咱是 teh 論述「台灣基督長老教會信仰告白」，所以應該 tiòh 保留它 ê 原文用字「百姓」；著者 mā 有 tī 文中做說明。Ng 望台灣基督長老教會 ē-tàng 緊緊來 kā 信仰告白文中 khah 負面性 ê 語詞「百姓」，修改做「人民 / 子民」，thang 來符合現此時 ê 台灣「自由民主」社會。

Chit 本冊 kan-taⁿ 五萬 gōa 字，有適合白話字漢羅對照版，thang 方便 khah 無慣勢台語漢字讀音 ê 少年人來讀。這是全民台語聖經

it-hiòng chú-tiuⁿ “chū-iū bîn-chú” ê Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk khiok iáu teh sú-iōng hong-kiàn sî-tâi khah hū-bîn-sèng ê “peh-sèⁿ” gí-sû. “Hô-háp-pún Sèng-keng”, “Pa-khek-lé Pêh-ōe-jī Sèng-keng” sú-iōng “peh-sèⁿ”, m-koh kàu “Hiān-tâi Tiong-bûn êk-pún Sèng-keng”, “Âng-phôe Sèng-keng”, “Hiān-tâi Tâi-gí Êk-pún Sèng-keng” kah “Chôan-bîn Tâi-gí Sèng-keng” ê-sî, í-keng kā “peh-sèⁿ” kái-chò “jîn-bîn/chú-bîn”.

Tù-chiá kóng lán sī teh lūn-sút “Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk”, só-í eng-kai tiòh pó-liú i ê gōan-bûn êng-jī “peh-sèⁿ”; tù-chiá mā ū tī bûn tiong chò soat-bêng. Ng bāng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ē-tàng kín-kín lâi kā sìn-gióng kò-pèk bûn tiong khah hū-bîn-sèng ê gí-sû “peh-sèⁿ” siu-kái chò “jîn-bîn/chú-bîn”, thang lâi hū-háp hiān-chhú-sî ê Tâi-oân “chū-iū bîn-chú” siā-hōe.

Chit pún chheh kan-taⁿ gō-bān gōa jī, ū sek-háp Pêh-ōe-jī Hàn-lô tui-chiàu pán, thang hong-piān khah bô kòan-sì Tâi-gí Hàn-jī thak-im ê siàu-liân lāng lâi thak. Che sī Chôan-

協會努力出版「人人讀有」ê 目標，ng 望大家 ē 歡喜來讀。

感謝宋麗瓊長老、莊惠平先生 kah 廖幸瑛女士 ê 詳細校對，mā tiòh 感謝台灣教會公報社出版團隊 ê 努力，chiah hō chit 本有意義 ê 台語版來順利出版。

全民台語聖經協會
秘書長
林俊育

bîn Tâi-gí Sèng-keng Hiáp-hōe ló-lék chhut-pán “lâng-lâng thak ū” ê bók-phiau, ng-bāng tâi-ke ē hoaⁿ-hí lái thak.

Kám-siā Sòng Lē-khêng tiúⁿ-ló, Chng Hūi-phêng sian-siⁿ kah Liāu Hēng-eng lú-sū ê siông-sè kàu-tùi, mā tiòh kám-siā Tâi-oân Kàu-hōe Kong-pò-siā chhut-pán thôn-tūi ê ló-lék, chiah hō chit pún ū ì-gī ê Tâi-gí-pán lái sūn-lī chhut-pán.

Chôan-bîn Tâi-gí Sèng-keng Hiáp-hōe
pì-su tiúⁿ
Lîm Chùn-iók

Tâi- gí- pán chhut-pán chū sū
台語版出版自序

台灣基督長老教會信仰告白
tùi 1985 年制定到 taⁿ，已經有 34
冬，chit 份信仰告白 tī 地方教會
ê 禮拜中使用 ê 情形雖然有漸漸
khah 普遍，信徒對它 mā 有 khah
慣勢，m̄-koh，起頭 teh 期待它
ē-tàng 成做教會 kah 信徒用心研
究 ê 文獻，koh 通過有意識 ê 告
白 kah 反省，來帶動教會 ê 更新
以及信徒信仰形態 ê 轉型，可惜，
chit-ê 眠夢並無實現。台灣基督
長老教會信仰告白 tī 各地教會 ê
應用，ná 親像是加出來 ê 另外一
份傳統 ê 信經，kan-taⁿ tī 禮拜儀
式中「行禮如儀」，真少聽 tiòh
用 chit 份告白文做反省、探查，
á 是做教育用，來喚起教會 kah
信徒重新思考基督教信仰 ê 時代

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe
Sìn-gióng Kò-pèk tùi 1985 nî chè-tēng
kàu taⁿ, í-keng ū 34 tang, chit hūn
Sìn-gióng Kò-pèk tī tē-hng kàu-hōe ê
lé-pài tiong sú-iōng ê chêng-hêng sui-
jiân ū chiām-chiām khah phó-phiàn,
sìn-tô tùi i mā ū khah kòan-sì, m̄-koh,
khí-thâu teh kî-thāi i ē-tàng chiâⁿ-chò
kàu-hōe kah sìn-tô iōng-sim gián-kiù
ê bûn-hiàn, koh thong-kòe ū ì-sek ê
kò-pèk kah hóan-séng, lâi tài-tōng
kàu-hōe ê keng-sin í-kiap sìn-tô sìn-
gióng hêng-thài ê chóan-hêng, khó-
sioh, chit-ê bîn-bāng pēng bô sít-hiān.
Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-
gióng Kò-pèk tī kok-tē kàu-hōe ê eng-
iōng, ná chhin-chhiūⁿ sī ke chhut-
lâi ê lēng-gōa chit hūn thōan-thóng ê
Sìn-keng, kan-taⁿ tī lé-pài gî-sek tiong
“hêng-lé jū gî”, chin chió thiaⁿ-tiòh
ēng chit hūn kò-pèk-bûn chò hóan-
séng, thàm-chhâ, á-sī chò kàu-iòk
ēng, lâi hòan-khí kàu-hōe kah sìn-tô

意義，以及 tī 此時此地 ê 挑戰 kah 啟發。本來想講，我 chit 本「釘根本土 ê 信仰——台灣基督長老教會信仰告白淺釋」就 ē án-ne hông 歸入圖書館，變做歷史文獻。

兩年前，我去波士頓開會 ê 時，得 tiòh 林俊育長老 ê 好意，邀請我去 tòà tī in 波士頓 ê 厝；一禮拜久 kah 林長老有真好 ê 分享。我 kah 林長老是 tui 共同推行台語文運動 ê 機會來熟似，已經有一、二十年久。阮 koh 再做伙 ê 時，大部分 ê 話題 mā 是 lóng kah 台語文有相關。林長老非常熱心 tī 台語聖經 ê 翻譯，伊有招集一陣朋友，成立「全民台語聖經協會」，除了翻譯 kah 推展全民台語聖經以外，iáh teh 翻譯對教會信徒信仰有造就 ê 冊。伊 bat 幾 nā pái 提起 òng 望 kā 我 ê 冊翻做台語，我想講伊是 teh 講客氣話，並無 khng-tī 心內。幾個月前，tī 台南公報社門口 koh tú-tiòh 伊 tui

tiông-sin su-khó Ki-tok-kàu sin-gióng ê sí-tāi ì-gī, í-kip tī chhú-sí chhú-tē ê thiau-chiàn kah khé-hoat. Pún-lái siūⁿ kóng, góa chit pún “Tèng-kin Pún-thó ê Sin-gióng —— Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk chhián-sek” chiū ē án-ne hông kui-jip tô-su-koán, piàn-chò lèk-sú bûn-hiàn.

Nng nī chêng, góa khi Boston khui-hōe ê sí, tit-tiòh Lâm Chùn-iòk tiúⁿ-ló ê hó-ì, iau-chhiáⁿ góa khi tòà tī in Boston ê chhù; chit lé-pài kú kah Lâm tiúⁿ-ló ū chin hó ê hun-hióng. Goá kah Lâm tiúⁿ-ló sī tui kiông-tông thui-hêng Tâi-gí-bûn ūn-tōng ê ki-hōe lâi sèk-sái, í-keng ū it, jī-cháp nī kú. Goán koh-chài chò-hóe ê sí, tōa-pō-hūn ê òe-tê mā sī lóng kah Tâi-gí-bûn ū siong-koan. Lâm tiúⁿ-ló hui-siông jiát-sim tī Tâi-gí Sèng-keng ê hoan-ék, i ū chio-chip chit tīn pêng-iú, sêng-lip “Chóan-bîn Tâi-gí Sèng-keng Hiáp-hōe”, tū-liáu hoan-ék kah thui-tián Chóan-bîn Tâi-gí Sèng-keng í-gōa, iáh teh hoan-ék tui kàu-hōe sin-tô sin-gióng ū chō-chiū ê chheh. I bat kúi-nā pái thê-khí òng-bāng kā góa ê chheh hoan-chò Tâi-gí, góa siūⁿ kóng i sī teh kóng kheh-khì òe, pêng bô khng-tī sim-lāi. Kúi kò-gòeh chêng, tī

美國 tng 來，阮就相約，做伙食飯討論合作 ê 事工，而且 koh 一 pái 提起翻譯我 ê 冊 ê 計畫。Tī 伊 tng 去美國了後，隨時 tòh 寫 e-mail 來，ài 我掃描文字檔案寄 hō 伊翻譯，我 chiah 開始考慮 tī chit-ê 台灣內外環境充滿危機 kah 挑戰 ê 時，教會 ē-tàng 扮演啥物角色 thang 回應 chit-ê 時代需求？Chit 本《台灣基督長老教會信仰告白淺釋》就 án-ne 浮起來我 ê 心頭；這 tòh 是選擇 chit 本冊 ê 原因。

Beh 掃描 chìn 前，我 koh kā chit 本冊讀一遍，發見冊內大部分 ê 訴求對今 á 日台灣 ê 教會 kah 社會，lóng iáu-koh 適合，值得通過 chit 本冊 koh 一 pái 喚起教會 kah 信徒，重新關注 chit 份信仰告白 ê 文獻，用心體會 chit-ê 信仰告白所隱藏 ê 創造性 ê 信仰訴求，來提昇台灣教會宣教 ê 品質 kah 見證 ê 能力，所以就 án-ne 著

Tâi-lâm Kong-pò-siā m̄ng-kháu koh tú-tiòh i tui Bí-kok tng-lâi, góan chiū sio-iok, chò-hóe chiáh-p̄ng thó-lūn háp-chok ê sū-kang, jī-chhiáⁿ koh chit pái thê-khí hoan-ék góa ê chheh ê kè-ōe. Tī i tng-khì Bí-kok liáu-āu, sūi-sī tòh siá e-mail lâi, ài góa sàu-biâu bûn-jī tòng-àn kià hō i hoan-ék, góa chiah khai-sí khó-lī tī chit-ê Tâi-oân lâi-gōa khôan-kéng chhiong-móa gûi-ki kah thiau-chiàn ê sī, kàu-hōe ē-tàng pān-ián siáⁿ-mih kak-sek thang hôe-èng chit-ê sí-tāi su-kiú? Chit pún “Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk Chhián-sek” chiū án-ne phû khí-lâi góa ê sim-thâu; che tòh sī sóan-tèk chit pún chheh ê gōan-in.

Beh sàu-biâu chìn-chêng, góa koh kā chit pún chheh thak chit piàn, hoat-kiàn chheh lâi tōa-pō-hūn ê sò-kiú tui kin-á-jit Tâi-oân ê kàu-hōe kah siā-hōe, lóng iáu-koh sek-háp, tát-tit thong-kòe chit pún chheh koh chit pái hòan-khí kàu-hōe kah sìn-tô, tiông-sin koan-chù chit hūn Sìn-gióng Kò-pèk ê bûn-hiàn, iōng-sim thé-hōe chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk só ún-chông ê chhòng-chō-sèng ê sìn-gióng sò-kiú, lâi thê-seng Tâi-oân kàu-hōe soan-kàu ê phín-chit kah kiàn-chèng ê lêng-lèk,

手做修訂了後，kā 它寄出去。Tī chia ài koh 一 pái 多謝林長老 ê 幫忙 kah 為 chit 本冊寫出版 ê 話。同時 iah 感謝全民台語聖經協會榮譽理事長蕭清芬牧師為 chit 本台語譯本寫序推薦。

願榮光歸上帝！

黃伯和寫 tī 台南

2019 年 8 月

só-í chiū án-ne tiók-chhiú chò siu-tèng liáu-āu, kā i kià chhut-khì. Tī chia ài koh chit pái to-siā Lâm tiúⁿ-ló ê pang-bâng kah ūi chit pún chheh siá chhut-pán ê oe. Tông-sî iah kám-siā Chhōan-bîn Tâi-gí Sèng-keng Hiáp-hōe êng-ū lí-sū-tiúⁿ Siau Chheng-hun bók-su ūi chit pún Tâi-gí êk-pún siá sū thui-chiàn.

Goān êng-kng kui Siōng-tè!

Ng Pek-hô siá tī Tâi-lâm

2019 nî 8 gòeh

Tēⁿ sū 鄭序

Tī 「台灣基督長老教會信仰告白」草擬 ê 年間，正確講是 tùi 1979 年初到 1985 年 ê 期間，黃伯和牧師 iáu 是屬 tī 年輕一代 ê 傳教者，直到完成草稿階段 ê 時，tòh 是修改文章上 ê 字句 kah chhōe 有關 ê 聖經節 ê 時，伊 chiah 受邀請來參與幾 pái。Taⁿ 伊已經成長，成做中年 ê 組織神學 ê 老師 ā；chit-má，伊 tùi 組織神學 ê 觀點來寫「信仰告白淺釋」，hō 筆者感覺伊後生可畏。台灣基督長老教會對「信仰告白」，坦白講比選議長 á 是人事問題（親像「南神聘院長事件」）khah m̄ 是熱題。Tī chit 時，黃牧師著作 chit 本「淺釋」，是

Tī “Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk” chhó-gí ê nî-kan, chêng-khak kóng sī tùi 1979 nî-chhe kàu 1985 nî ê kî-kan, Ng Pek-hô bók-su iáu sī siók tī nî-khin chit tāi ê thōan-kàu chiá, tit-kàu oân-sêng chhó-kó kai-tōaⁿ ê sí, tòh sī siu-kái bûn-chiuⁿ siōng ê jī-kù kah chhōe iú-koan ê Sèng-keng chat ê sí, i chiah siū iau-chhiáⁿ lâi chham-ú kúi pái. Taⁿ i í-keng sêng-tióng, chiáⁿ-chò tiong-liân ê chō-chit sîn-hák ê lâu-su ā; chit-má, i tùi chō-chit sîn-hák ê koan-tiám lâi siá “Sin-gióng Kò-pèk chhián-sek”, hō pít-chiá kám-kak i hiō-seng khó ùi. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tùi “Sin-gióng Kò-pèk”, thán-pèk kóng pí sóan gī-tiúⁿ á-sī jîn-sū bûn-tê (chhin-chhiūⁿ “Lâm Sîn phèng tī-tiúⁿ sū-kiāⁿ”) khah m̄-sī jiát-tê. Tī chit sí, Ng bók-su tù-chok chit pún “chhián-sek”, sī siong-tong ū kek-lē-sèng ê ì-gī; tèk-piát sī, i hō kàu-kài

相當有激勵性 ê 意義；特別是，
它 hō 教界人士 ē-tàng koh 一 pái
來關心咱教會 ê 改革宗傳統。伯
和辛苦 loh！期待你繼續成長。

主後 1991 年 10 月
Tī 基督教社會研究所
老師 鄭兒玉

jīn-sū ē-tàng koh chit pái lâi koan-sim
lán kàu-hōe ê Kái-kek-chong thōan-
thóng. Pek-hô sin-khó loh! Kî-thāi lí
kè-siók sêng-tióng.

Chú-āu 1991 nî 10 gòeh
Tī Ki-tok-kàu siā-hōe gián-kiù só
Lāu-su Tēⁿ Jī-giòk

Chū-sū 自序

「台灣基督長老教會信仰告白」ê 制定 kah 得 tiòh 總會接納通過，是 teh 象徵基督教會 tī 台灣 ê 宣教歷史已經 pōaⁿ 過一个重要 ê 分水嶺；tòh 是已經 tui 外來宗教 ê 身分轉變做本土 ê 信仰，tui 「接受」宣教 ê 教會變做「自主」宣教 ê 教會。相信 chit 份短短 ê 信仰文獻，它 ē 成做台灣教會史 ê 重要見證。

Tui 護教 ê 觀點來看，信經、信條 á 是信仰告白 ê 制定，除了為教會此時此地 ê 信仰做辯護以外，同時 mā 有教育 kah 整合教會內部 ê 信仰認知 kah 共識 ê 功能；iā tòh 是講，信仰告白是信仰合一 ê 重要催化劑。所以，對信

“Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk”ê chè-tēng kah tit-tiòh chóng-hōe chiap-láp thong-kòe, sī teh siōng-teng Ki-tok-kàu-hōe tī Tâi-oân ê soan-kàu lék-sú í-keng pōaⁿ-kòe chit-ê tiōng-iàu ê pun-chú-niá ; tòh sī í-keng tui gōa-lâi chong-kàu ê sìn-hūn chóan-piàn chò pún-thó ê sìn-gióng, tui “chiap-siū” soan-kàu ê kàu-hōe piàn-chò “chū-chú” soan-kàu ê kàu-hōe. Siong-sìn chit hūn té-té ê sìn-gióng bûn-hiàn, i ē chiáⁿ-chò Tâi-oân kàu-hōe-sú ê tiōng-iàu kiàn-chèng.

Tui hō-kàu ê koan-tiám lâi khòⁿ, Sìn-keng, sìn-tiâu, á-sī Sìn-gióng Kò-pèk ê chè-tēng, tū-liáu ūi kàu-hōe chhú-sî chhú-tē ê sìn-gióng chò piān-hō í-gōa, tông-sî mā ū kàu-iòk kah chéng-háp kàu-hōe lâi-pō ê sìn-gióng jīn-ti kah kiōng-sek ê kong-lêng; iā tòh sī kóng, Sìn-gióng Kò-pèk sī sìn-gióng háp-it ê tiōng-iàu chhui-

仰告白 ê 陳述 kah 解說，實在是刻不容緩 ê 工作。

筆者身為台灣基督長老教會 ê 信徒，最近幾年來 koh 真榮幸受列作總會「信仰 kah 教制委員會」ê 委員之一，對我本身所屬 ê 台灣基督長老教會 tī 掙扎七年了後，ē-tàng 完成 chit 份認同鄉土 kah 釘根本地 ê 信仰告白，心內實在有 oh 得用言語來表達 ê 歡喜 kah 安慰。基於從事神學研究 ê 認知，以及對 chit-ê 信仰告白所懷抱 ê 期待，筆者深深感覺推廣 kah 詮釋 chit-ê 信仰告白，hō 它釘根入去信徒良心 ê 重要性，所以，tī「使者」雜誌主編 ê 邀請之下，筆者無考慮 ka-kī 學識淺薄，以連載 ê 方式，分十二个子題完成 chit 本冊。Ng 望藉 tiòh 對本宗信仰告白 ê 探討「解說」，ē-tàng 拋磚引玉，喚起咱教會兄姊對本宗信仰 ê 關注，同時 mā 提供一 kóa 淺見，hō 兄姊做伙來對 chit-ê 信仰文獻做研究 kah 討論，目的

hòa-che. Só-í, tui Sìn-gióng Kò-pèk ê tîn-sút kah kái-soeh, sít-chhāi sī khek-put-iông-oân ê kang-chok.

Pit-chiá sìn-ûi Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê sìn-tô, chòe-kīn kúi nī lâi koh chin êng-hēng siū liát-chò chóng-hōe “Sìn-gióng kah Kàu-chè Úi-gôan-hōe” ê úi-gôan chi-it, tui góa pún-sin só siok ê Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī cheng-chat chhit nī liáu-āu, ē-tàng oân-sêng chit hūn jīn-tông hiong-thó kah têng-kin pún-tē ê Sìn-gióng Kò-pèk, sim-lāi sít-chhāi ū oh-tit ēng giân-gí lâi piáu-tát ê hoaⁿ-hí kah an-ùi. Ki-î chiông-sū sìn-hák giân-kiù ê jīn-ti, í-kip tui chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk só hôai-phō ê kī-thāi, pit-chiá chhim-chhim kám-kak thui-kóng kah chhoan-sek chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk, hō i têng-kin jip-khì sìn-tô liông-sim ê tiōng-iàu-sèng, só-í, tī “Sù-chiá” chap-chì chú-pian ê iau-chhiáⁿ chi hā, pit-chiá bô khó-lī ka-kī hák-sek chhián-pòh, í liân-chài ê hong-sek, pun chap-jī ê chú-tê oân-sêng chit pún chheh. Ng-bāng chià-tiòh tui pún chong Sìn-gióng Kò-pèk ê thàm-thó “kái-soeh”, ē-tàng pha-chng-ín-gék, hòan-khí lán kàu-hōe hiaⁿ-ché tui pún chong sìn-gióng ê koan-chù,

是 òng 望 chit-ê 信仰告白 ê 信仰精神 ē-tàng 真正落實 tī 咱教會中間。

本冊以「釘根本土 ê 信仰」做冊名，一方面是 teh 肯定 chit-ê 信仰告白 ê 歷史性角色，另外一方面 mā 是 teh 指出本冊 ê 詮釋工作 ê 基本立場 kah 角度。

本冊 ê 出版 tiòh 感謝前「使者」kah 革新後 ê 「新使者」雜誌 ê 編輯同工，長期提供版面 hō 筆者發表，mā tiòh ài 感謝人光出版社張麗淑社長慷慨應允出版。台南東門教會王麗鐘姊妹幫忙輸入電腦，陳玟玟小姐 tī 出版上 ê 協助，kah 士杰君一再費神為我 ê 冊做封面設計，lóng hō 筆者心存感激。鄭兒玉牧師是 chit-ê 信仰告白制定過程中出力 siōng chē ê 教會前輩之一，伊 ē-tàng 答應為本冊寫序，是筆者 ê 榮幸。Siōng

tông-sī mā thê-kiong chit kóa chhián-kiàn, hō hiaⁿ-ché chò-hóe lâi tui chit-ê sìn-gióng bûn-hiàn chò gián-kiù kah thó-lūn, bók-tek sī òng-bāng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê sìn-gióng cheng-sîn ē-tàng chin-chiàⁿ lók-sit tī lán kàu-hōe tiong-kan.

Pún chheh í “Tèng-kin Pún-thó ê Sìn-gióng” chò chheh-miâ, chit hong-bīn sī teh khéng-tēng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê lèk-sú-sèng kak-sek, lēng-gōa chit hong-bīn mā sī teh chí-chhut pún chheh ê chhoan-sek kang-chok ê ki-pún lip-tiūⁿ kah kak-tō.

Pún chheh ê chhut-pán tiòh kám-siâ chēng “Sù-chiá” kah kek-sin āu ê “Sìn-sù-chiá” cháp-chi ê pian-chip tâng-kang, tng-kî thê-kiong pán-bīn hō pit-chiá hoat-piáu, mā tiòh ài kám-siâ Jîn-kong chhut-pán-siâ Tiuⁿ Lē-siok siâ-tiúⁿ khóng-khài èng-ín chhut-pán. Tâi-lâm Tang-mng kàu-hōe Ông Lē-cheng chí-mōe pang-bāng su-jip tiān-náu, Tân Bûn-bûn sió-chiá tī chhut-pán siōng ê hiáp-chō, kah Sū-kiat kun it-chài hui-sîn ūi góa ê chheh chò hong-bīn siat-kè, lóng hō pit-chiá sim chûn kám-kek. Tēⁿ Jí-giok bók-su sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk chē-tēng kòe-thēng-tiong chhut-

尾 mā 是 siōng 重要 ê 是，chit 份
出版 ê 歡喜，是愛妻鷹鷹 kah 稚
子以勒、牧勒用包容 ê 心，tiāⁿ-
tiāⁿ 忍受我 tī 桌前無暝無日，佔
去 kah in 做伙 ê 時間，koh 對我鼓
勵 kah 支持所得 tiòh ê 成果，應
該 kah in 共同分享。

黃伯和 tī 南神聞香居
1991 年 10 月

lát siōng chē ê kàu-hōe chiân-pòe chi-
it, i ē-tàng tap-èng ūi pún chheh siá
sū, sī pit-chiá ê êng-hēng. Siōng bóe
mā sī siōng tiōng-iàu ê sī, chit hūn
chhut-pán ê hoaⁿ-hí, sī ài-chhe Eng-
eng kah chíⁿ-kiáⁿ Í-lèk, Bòk-lèk ēng
pau-iōng ê sim, tiāⁿ-tiāⁿ jím-siū góa
tī toh-chêng bô mê bô jít, chiàm-khì
kah in chò-hóe ê sī-kan, koh tùi góa
kó-lē kah chi-chhî só tit-tiòh ê sêng-
kó, eng-kai kah in kiōng-tông hun-
hióng.

Ng Pek-hô tī Lâm-sîn Bùn-hiong-ki
1991 nî 10 gòeh

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk 台灣基督長老教會信仰告白

〈台語漢字〉

阮信上帝，創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神。祂是歷史 kah 世界 ê 主，施行審判 kah 拯救。祂 ê Kiáⁿ tùi 聖神投胎，tùi 在室女馬利亞出世做人，做咱 ê 兄弟，tòh 是人類 ê 救主耶穌基督，tùi 祂 ê 受苦、釘十字架死、koh 活，顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義，hō 咱 kah 上帝 koh 和。祂 ê 神，tòh 是聖神，tiàm tī 咱中間，賞賜氣力，hō 阮 tī 萬百姓中做見證，直到主 koh 來。

阮信，聖經是上帝所啟示 ê，記載祂 ê 救贖，做阮信仰 kah 生活 ê 準則。

阮信，教會是上帝百姓 ê 團契，受召來宣揚耶穌基督 ê 拯救，

〈Tâi-gí Pêh-ōe-jī〉

Goán sìn Siōng-tè, chhòng-chō, thóng-tī lâng kah bān-mih ê tók-it Chin Sîn. I sī lèk-sú kah sè-kài ê Chú, si-hêng sím-phòàⁿ kah chín-kiù. I ê Kiáⁿ tùi Sèng-Sîn tâu-thai, tùi chāi-sek-lí Mâ-lí-ah chhut-sì chò lâng, chò lán ê hiaⁿ-tī, tòh sī jîn-lūi ê Kiù-chú I-é-su Ki-tok, tùi I ê siū-khó^o, têng sip-jī-kè sí, koh-oáh, hián-bêng Siōng-tè ê jîn-ài kah kong-gī, hō lán kah Siōng-tè koh hô. I ê Sîn, tòh sī Sèng Sîn, tiàm tī lán tiong-kan, siúⁿ-sù khùi-lát, hō góan tī bān peh-sèⁿ tiong chò kiàn-chèng, tít-kàu Chú koh lâi.

Goán sìn, Sèng-keng sī Siōng-tè só khé-sī ê, kì-chài I ê kiù-siòk, chò góan sìn-gióng kah seng-oáh ê chún-chek.

Goán sìn, kàu-hōe sī Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè, siū-tiàu lâi soan-

做和解 ê 使者，是普世 ê，koh 釘根 tī 本地，認同所有 ê 住民，通過疼 kah 受苦，來成做 òng 望 ê 記號。

阮信，人 tùi 上帝 ê 恩典來悔改，罪得赦免，用虔誠、仁愛 kah 獻身 ê 生活歸榮光上帝。

阮信，上帝 hō 人有尊嚴、才能，以及鄉土，來有份 tī 祂 ê 創造，負責任 kah 祂相 kap 管理世界。Tùi án-ne，人有社會、政治 kah 經濟 ê 制度，也有文藝、科學，koh 有追求真神 ê 心。總是人有罪，誤用 chiah-ê 恩賜，破壞人、萬物 kah 上帝 ê 關係。所以，人 tiòh óa 靠耶穌基督 ê 救恩。祂 beh hō 人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng，hō 受壓制 ê 得 tiòh 自由、平等，tī 基督成做新創造 ê 人，hō 世界成做祂 ê 國，充滿公義、平安 kah 歡喜。阿們！

註：本冊所引用 ê 「台灣基督長老教會信仰告白」（以下簡

iông I-é-su Ki-tok ê chín-kiù, chò hò-kái ê sù-chiá, sī phó-sê ê, koh têng-kin tī pún-tē, jīn-tông só-ū ê chū-bîn, thong-kòe thiáⁿ kah siū-khó, lâi chiáⁿ-chò òng-bāng ê kì-hō.

Goán sìn, lâng tùi Siōng-tè ê in-tián lâi hóe-kái, chōe tit sià-bián, ēng khiân-sêng, jīn-ài kah hiàn-sin ê seng-oáh kui êng-kng Siōng-tè.

Goán sìn, Siōng-tè hō lâng ū chun-giám, châi-lêng, í-kip hong-thó, lâi ū hūn tī I ê chhòng-chō, hū chek-jīm kah I saⁿ-kap kóan-lí sè-kài. Tùi án-ne, lâng ū siā-hōe, chêng-tī kah keng-chè ê chè-tō, iā ū bûng-gē, kho-hák, koh ū tui-kiú Chin Sîn ê sim. Chóng-sī lâng ū chōe, gō-ēng chiah-ê un-sù, phò-hōai lâng, bān-mih kah Siōng-tè ê koan-hē. Só-í, lâng tiòh óa-khò I-é-su Ki-tok ê kiù-un. I beh hō lâng tùi chōe-ok-tiong tit-tiòh tháu-pàng, hō siū ap-chè ê tit-tiòh chū-iū, pêng-téng, tī Ki-tok chiáⁿ-chò sin chhòng-chō ê lâng, hō sè-kài chiáⁿ-chò I ê kok, chhiong-móa kong-gī, pêng-an kah hoaⁿ-hí. A-men!

Chù: Pún chheh só ín-iông ê “Tài-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-

稱「本信仰告白」) 是用台語漢字版翻寫做漢羅版 ê 版本做根據。Chit-ê 選擇是因為 chit-ê 信仰告白 ê 原起草文 tòh 是用台語做底稿，其它版本 lóng 是 tùi 台語版本翻譯 ê。

gióng Kò-pèk” (í-hā kán-chheng “pún Sìn-gióng Kò-pèk”) sī ēng Tâi-gí Hàn-jī-pán hoan-siá chò Hàn-lô pán ê pán-pún chò kin-ki. Chit-ê sóan-tèk sī in-ùi chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê gôan khí-chhó-bûn tòh sī ēng Tâi-gí chò té-kó, kî-tha pán-pún lóng sī tùi Tâi-gí-pán-pún hoan-èk ê.

Tē it chiuⁿ
第 1 章

Lín kóng Góa sī siáⁿ lāng?
Lín 講我是啥人？

信仰 kah 信仰告白

共觀福音書記載，當耶穌決定 beh 行 òng 耶路撒冷去面對十字架苦難 chìn 前，祂 kā 門徒 chhōa 到該撒利亞 ê 腓立比境內，問祂 ê 門徒講：「人 teh 講人子是啥人？」眾門徒齊聲回答講：「有人講是行洗禮約翰，有人講是以利亞，koh 有人講是耶利米 á-sī 先知中間 ê 一个。」耶穌隨時續落來問講：「Án-ne, lín 講我是啥人？」西門彼得回答講：「祢是基督，永遠活 ê 上帝 ê Kiáⁿ。」（馬太福音 16:13-16；馬可福音 8:27-29；路加福音 9:18-20）。Chit 段記載 ē-sái 講是教會史上 siōng 早 ê 一 pái 信仰告白事件，同時 mā 是頭一 pái 為基督教信仰確立 siōng 根本 koh siōng 重

Sìn-gióng kah Sìn-gióng Kò-pek

Kiōng-koan hok-im-su kì-chài, tng I-é-su koat-tēng beh kiáⁿ òng Ê-lú-sa-lèm khi bīn-tùi sip-jī-kè khó-lān chìn-chêng, I kā bûn-tô chhōa kàu Kai-sa-lī-a ê Hui-lip-póe keng-lāi, m̄ng I ê bûn-tô kóng, “Lāng teh kóng Jîn-chú sī siáⁿ lāng?” Chèng bûn-tô chē-siaⁿ hôe-tap kóng, “Ū lāng kóng sī kiáⁿ-sé-lé Iô-ha-neh, ū lāng kóng sī E-li-iah, koh ū lāng kóng sī I-é-lí-miah á-sī sian-ti tiong-kan ê chit-ê.” I-é-su sùi-sí sòa lóh-lāi m̄ng kóng, “Án-ne, lín kóng Góa sī siáⁿ lāng?” Sí-mòng Piat-tò hôe-tap kóng, “Lí sī Ki-tok, éng-oán-oáh ê Siōng-tè ê Kiáⁿ.”

（Má-thài hok-im 16:13-16; Má-khó hok-im 8:27-29; Lū-ka hok-im 9:18-20）. Chit tōaⁿ kì-chài ē-sái kóng sī kàu-hōe-sú siōng chá ê chit pái sìn-gióng kò-pek sū-kiáⁿ, tông-sí mā sī thâu-chit pái ūi Ki-tok-kàu sìn-gióng

要 ê 一條教理：宣認耶穌是基督。

Tī chit-ê 教會史上頭一 pái ê 信仰告白事件中，耶穌 t̄ai 先問門徒講：「人 teh 講人子是啥人？」這是一個指向客觀情境 ê 問題，beh 回答 chit-ê 問題，門徒必須收集別人對耶穌 ê 看法，了解耶穌 tī 一般人眼中 ê 角色 kah 定位。Chit-ê 質問 ê 性質 ē-sái 講是智識性 ê，是 teh 考驗門徒對周圍 ê 關心 kah 了解，mā teh 考驗門徒接受外來資料 ê 能力。門徒 ê 回答無論是啥物，lóng 是經過引述來 ê，kah ka-kī ê 信仰以及態度無關係。所以，tī 門徒回答了後，耶穌隨時提出進一步 ê 問題：「Án-ne, lín 講我是啥人？」若是講耶穌 ê 頭一個問題是客觀 ê kah 知性 ê，án-ne, chit-ê 第二個問題 ē-sái 講是 teh 指向主觀 ê kah 實存 ê。耶穌當然關心一般人對祂 ê 看法 kah 認 bat, m̄-koh, 咱寧可講耶穌 koh kah 重視門徒本身對祂 ê

khak-lip siōng kin-pún koh siōng tiōng-iàu ê chit tiâu kàu-lí: Soan-jīn I-é-su sī Ki-tok.

Tī chit-ê kàu-hōe-sú siōng thâu-chit pái ê sìn-gióng kò-pèk sū-kiāⁿ tiong, I-é-su t̄ai-seng m̄ng bûn-tô kóng, “Lâng teh kóng Jīn-chú sī siáⁿ lâng?” Che sī chit-ê chí-hiòng kheh-koan chêng-kéng ê bûn-tê, beh hôe-tap chit-ê bûn-tê, bûn-tô pit-su siu-chip pát lâng tùi I-é-su ê khòaⁿ-hoat, liáu-kái I-é-su tī it-poaⁿ lâng gán-tiong ê kak-sek kah tēng-ūi. Chit-ê chit-bûn ê sèng-chit ē-sái kóng sī ti-sek-sèng ê, sī teh khó-giām bûn-tô tùi chiu-ūi ê koan-sim kah liáu-kái, mā teh khó-giām bûn-tô chiap-siū gōa-lâi chu-liâu ê lêng-lèk. Bûn-tô ê hôe-tap bô-lūn sī siáⁿ-mih, lóng sī keng-kòe ín-sút lâi ê, kah ka-kī ê sìn-gióng í-kip thāi-tō bô koan-hē. Só-í, tī bûn-tô hôe-tap liáu-āu, I-é-su sūi-sī thê-chhut chìn chi t-pō ê bûn-tê, “Án-ne, lín kóng Góa sī siáⁿ lâng?” Nā-sī kóng I-é-su ê thâu-chit-ê bûn-tê sī kheh-koan ê kah ti-sèng ê, án-ne, chit-ê tē-jī-ê bûn-tê ē-sái kóng sī teh chí-hiòng chú-koan ê kah sít-chûn ê. I-é-su tong-jīan koan-sim it-poaⁿ lâng tùi I ê khòaⁿ-hoat kah jīn-bat, m̄-koh, lán lêng-khó kóng I-é-su

認知 kah 態度。咱 ē-tàng 想像當耶穌提出 chit-ê 質問 ê 時，祂一定是面對門徒，用熱切 koh tiòh 急 ê 目神 teh 逼 óa 門徒。另外一方面，面對 chit-ê 質問 ê 門徒，in tàk-ê mā 必然 tùi 心內 teh 掙扎 kah 反省，到底 ka-kī 對耶穌 ê 看法是 án 怎，kah 耶穌 ê 關係，以及對祂 ê 態度又 koh 是 án 怎？這是一個當面來 ê 實存 ê 挑戰，門徒無法度 koh 再去引述別人 ê 意見，講一 kóa kah ka-kī ê 意思無關 ê 智識以及學問來 chhin-chhái 應付。Chit-má in 必須 ka-kī 去面對 chit-ê 質問，ka-kī 去告白 in 對耶穌 ê 看法 kah 認 bat，以及思考 tiòh 用 tó 一種態度去信祂，去 kah 祂建立關係。

耶穌 ê 頭一個問題 kah 第二個問題是有邏輯關係 ê，學生 ê 兩個回答 mā 是全款有互相關聯；jú 明白客觀 ê kah 知性 ê 資料以及現象，tòh jú ē-tàng 幫贊 ka-kī 主觀 ê 判斷 kah 告白。換句話來

koh khah tiōng-sī bûn-tô pún-sin tùi I ê jīn-ti kah thāi-tō. Lán ē-tàng siōng-siōng tng I-é-su thê-chhut chit-ê chit-bûn ê sī, I it-tēng sī bīn-tùi bûn-tô, ēng jiát-chhiat koh tiòh-kip ê bák-sín teh pek-oá bûn-tô. Lēng-gōa chit hong-bīn, bīn-tùi chit-ê chit-bûn ê bûn-tô, in tàk-ê mā pit-jīn tùi sim-lāi teh cheng-chat kah hóan-séng, tau-té ka-kī tùi I-é-su ê khòaⁿ-hoat sī án-chóaⁿ, kah I-é-su ê koan-hē, í-kip tùi I ê thāi-tō iū koh sī án-chóaⁿ? Che sī chit-ê tng-bīn lâi ê sit-chûn ê thiau-chiàn, bûn-tô bô hoat-tō koh-chài khi ín-sút pát láng ê ì-kiàn, kóng chit kóa kah ka-kī ê ì-sù bô-koan ê tì-sek í-kip hák-bûn lâi chhin-chhái èng-hù. Chit-má in pit-su ka-kī khi bīn-tùi chit-ê chit-bûn, ka-kī khi kò-pèk in tùi I-é-su ê khòaⁿ-hoat kah jīn-bat, í-kip su-khó tiòh ēng tó chit chióng thāi-tō khi sìn I, khi kah I kiàn-lip koan-hē.

I-é-su ê thâu-chit-ê bûn-tê kah tē-jī-ê bûn-tê sī ū logic koan-hē ê, hák-seng ê nīng-ê hôe-tap mā sī káng-khóan ū hō-siong koan-liân; jú bēng-pèk kheh-koan ê kah ti-sèng ê chu-liâu í-kip hiān-siōng, tòh jú ē-tàng pang-chān ka-kī chú-koan ê phòⁿ-tòan kah kò-pèk. Oāⁿ kù ōe lâi kóng,

講，信仰告白並 m̄ 是憑空造出來 ê，它是經過對過去 ê 傳統所做 ê 體驗、分析、比較、批判 kah 選擇了後，koh 釐清 ka-kī ê 態度，chiah 重新 koh 做 ê 宣認行為。Chit-ê 信仰告白 ê 過程，mā ē-sái 講是基督徒信仰 ê 經歷。若無實際 tī 信仰上掙扎過 ê 人，是無法度從事真實 ê 信仰告白 ê；若無明確告白 ê 信仰，tòh ē 陷入混沌，淪為 kan-taⁿ 是一種宗教性 ê 經驗，卻無特定 ê 信仰內涵。可見信仰 kah 信仰告白是 bē-tàng 分離 ê。

Lín 講我是啥人？

Tùi 門徒 ê 回答中，咱發見一般人對耶穌 ê 告白並無一致；有人講祂是行洗禮約翰，有人講祂是以利亞，mā 有人講祂是耶利米，á 是先知中 ê 一个；m̄-koh，彼得卻告白耶穌是基督，

Sìn-gióng Kò-pèk pēng m̄-sī pîn-khong chō chhut-lâi ê, i sī keng-kòe tùi kòe-khi ê thôn-thóng só-chò ê thé-giām, hun-sek, pí-kàu, phoe-phòⁿ kah sóan-tèk liáu-āu, koh lí-chheng ka-kī ê thāi-tō, chiah tiông-sin koh chò ê soan-jīn hêng-ûi. Chit-ê sìn-gióng kò-pèk ê kòe-thêng, mā ē-sái kóng sī Ki-tok-tô sìn-gióng ê keng-lèk. Nā bô sit-chè tī sìn-gióng siōng cheng-chat kòe ê lâng, sī bô hoat-tō chiông-sū chin-sit ê sìn-gióng kò-pèk ê; nā bô bêng-khak kò-pèk ê sìn-gióng, tòh ē hām-jip hūn-tūn, lūn-ûi kan-taⁿ sī chit chióng chong-kàu-sèng ê keng-giām, khiok bô tèk-tēng ê sìn-gióng lâi-hâm. Khó-kiàn sìn-gióng kah sìn-gióng kò-pèk sī bē-tàng hun-lī ê.

Lín kóng góa sī siáⁿ lâng?

Tùi bûn-tô ê hôe-tap tiong, lán hoat-kiàn it-poaⁿ lâng tùi I-é-su ê kò-pèk pēng bô it-ti; ū lâng kóng I sī kiâⁿ-sé-lé Iô-ha-neh, ū lâng kóng I sī E-li-iah, mā ū lâng kóng I sī I-é-lí-miah, á-sī sian-ti tiong ê chit-ê; m̄-koh, Piat-tò khiok kò-pèk I-é-su sī Ki-tok, éng-oán-oáh ê Siōng-tè ê Kiáⁿ. Bīn-tùi

永遠活 ê 上帝 ê Kiáⁿ。面對全一位耶穌，卻有 chiah-nih chē 無全 ê 認知 kah 告白，可見信仰告白是 ē 受 tiòh 人 ê 認知能力所限制 ê，而且認知能力 koh ē 受 tiòh 人所面對 ê 時空情境所左右。換句話來講，信仰告白雖然用意是 beh 指向永恆 ê 真理，m̄-koh，卻是有時代性 kah 歷史性 ê。Tī 教會歷史上，信仰告白 á 是教理 ê 產生 kah 確認，通常 lóng 是 tī 信仰遭遇危機 ê 時所做 ê。耶穌是 tī 面對十字架 ê 苦難 ê 時，向門徒提出確認「我是啥人？」ê 質問；後來 ê 尼西亞（Nicea）會議 kah 迦克敦（Chalcedon）會議 mā lóng 是 tī 異端挑戰之下召開，koh 完成教義 ê 確認 ê。雖然初代教會 mā 有一 kóa 聖經摘要 kah 洗禮問答等等 khah 一般性 ê 教理告白，m̄-koh，基本上，信仰告白 á 是教理 ê 形成 lóng 是因為當時 ê 信徒為 tiòh beh 表達 in 信仰內涵 ê 需要 chiah 來產生 ê。所以，時代情

kang chit-ūi I-é-su, khiok ū chiah-nih chē bô kang ê jīn-ti kah kò-pèk, khó-kiàn Sìn-gióng Kò-pèk sī ē siū-tiòh láng ê jīn-ti lêng-lèk só hān-chè ê, jī-chhiáⁿ jīn-ti lêng-lèk koh ē siū-tiòh láng só bīn-tùi ê sī-khong chêng-kéng só chó-iū. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, sìn-gióng kò-pèk sui-jiān iōng-ì sī beh chí-hiòng éng-hêng ê chin-lí, m̄-koh, khiok sī ū sī-tāi-sèng kah lèk-sú-sèng ê. Tī kàu-hōe lèk-sú siōng, sìn-gióng kò-pèk á-sī kàu-lí ê sán-seng kah khak-jīn, thong-siōng lóng sī tī sìn-gióng cho-gū gūi-ki ê sī só-chò ê. I-é-su sī tī bīn-tùi sip-jī-kè ê khó-lān ê sī, hiòng bûn-tô the-chhut khak-jīn “Góa sī siáⁿ láng?” ê chit-būn; āu-lâi ê Nicea hōe-gī kah Chalcedon hōe-gī mā lóng sī tī Tⁿ-toan thiau-chiàn chi hā tiàu-khui, koh oân-sêng kàu-gī ê khak-jīn ê. Sui-jiān chhō-tāi kàu-hōe mā ū chit kóa Sèng-keng tiah-iàu kah sé-lé bûn-tap téng-téng khah it-poaⁿ-sèng ê kàu-lí kò-pèk, m̄-koh, ki-pún siōng, sìn-gióng kò-pèk á-sī kàu-lí ê hêng-sêng lóng sī in-ūi tong-sī ê sìn-tô ūi-tiòh beh piáu-tát in sìn-gióng lâi-hâm ê su-iàu chiah lâi sán-seng ê. Só-í, sī-tāi chêng-kéng ê in-sò sī lán liáu-kái chiah-ê sìn-gióng kò-

境 ê 因素是咱了解 chiah-ê 信仰告白 kah 教理 ê 時必須 ài 考慮 ê ; iā tòh 是講，現存 ê 信仰告白 á 是教理 lóng 是過去所留落來 ê 信仰根據，是別人 tī 特定 ê 時空所做 ê 告白。Chiah-ê 告白對咱來講，是屬 tī 「一般人講人子是啥人？」 ê 問題 ê 答案；chiah-ê 答案並 bē-tàng 自動成做，á 是 ē-tàng 直接引述來做咱面對「Lín 講我是啥人？」 ê 問題 ê 時 ê 回答。

信仰是一个實存 ê 態度，每一個人 lóng 必須 ka-kī 去面對「Lín 講我是啥人？」 ê 質問，而且 ka-kī 負責去回答 kah 告白。Tiòh 算咱 ê 告白 kah 過去別人 ê 告白仝款，he mā 是經過咱 ka-kī ê 體驗 kah 掙扎了後所宣認 ê，這 kah 引述 ê 回答完全無仝；m̄-koh，chit-ê 信仰 ê 實存特質，並無表示信仰是 tak 人無仝，á 是「各行其是」 ê 物件。Tùi 教理史發展 ê 角度來看，信仰告白 á 是教理 ê 有效性當然是來自告白者 ê 自我意

pèk kah kàu-lí ê sī pit-su ài khó-lī ê; iā tòh sī kóng, hiān-chûn ê sìn-gióng kò-pèk á-.sī kàu-lí lóng sī kòe-khì só lâu lòh-.lâi ê sìn-gióng kin-kì, sī pát lāng tī tèk-tēng ê sī-khong só-chò ê kò-pèk. Chiah-ê kò-pèk tùi lán lâi kóng, sī siòk tī “it-poaⁿ lāng kóng Jîn-chú sī siáⁿ lāng?” ê bûn-tê ê tap-àn; chiah-ê tap-àn pēng bē-tàng chū-tōng chiáⁿ-chò, á-.sī ē-tàng tit-chiap ín-sút lâi chò lán bīn-tùi “Lín kóng góa sī siáⁿ lāng?” ê bûn-tê ê sī ê hôe-tap.

Sìn-gióng sī chit-ê sit-chûn ê thāi-tō, múi chit-ê lāng lóng pit-su ka-kī khi bīn-tùi “Lín kóng góa sī siáⁿ lāng?” ê chit-bûn, jī-chhiáⁿ ka-kī hū-chek khi hôe-tap kah kò-pèk. Tiòh sng lán ê kò-pèk kah kòe-khì pát lāng ê kò-pèk kâng-khóan, he mā sī keng-kòe lán ka-kī ê thé-giām kah cheng-chat liáu-āu só soan-jīn ê, che kah ín-sút ê hôe-tap oân-chóan bô kâng; m̄-koh, chit-ê sìn-gióng ê sit-chûn tèk-chit, pēng bô piáu-sī sìn-gióng sī tak lāng bô kâng, á-.sī “kok-hêng-kí-sī” ê mih-kiāⁿ. Tùi kàu-lí-sú hoat-tián ê kak-tō lâi khòaⁿ, sìn-gióng kò-pèk á-.sī kàu-lí ê iú-hāu-sèng tong-jīan sī lâi-

識，m̄-koh，它 ê 權威卻是基於教會 ê 接納 kah 聖經 ê 印證；iā tòh 是講，用信仰告白 á 是教理做信仰生活 ê 依循 kah 指導，是有團契性 ê，而且是以聖經做最後根據 ê。（這 tī 天主教 kah 新教之間 ê 講法，有小 khóa 無全）。這 tòh 是是 án 怎教會史上大部分 hō 教會接受 ê 教理 kah 信條，lóng 是由大公會議（á 是教會會議）所決定，á 是接納 ê，真少是個別 ê 神學家 ê 論點（除非經過教會會議所確認。）

「Lin 講我是啥人？」ê 質問，m-nā 問題所牽涉 ê 對象 tùi 一般人轉 ñg 實際面對 ê 受問者，而且 chit-ê 問題 ê 時式 mā ē 跟 tòe 問問題 ê 時間 ê 改變來變換。因為 án-ne，告白者必須 tī 實存 ê 境遇中，來宣認伊對耶穌 ê 信仰；彼得 mā 因為 án-ne，對 chit-ê 質問 ê 回答 kah 「一般人」ê 回答有無全 ê 所在。教會 tī 無全 ê 時代，無全 ê 情境中，mā 必須一再面對

chū kò-pèk-chiá ê chū-ngó ì-sek, m̄-koh, i ê kōan-ui khiok sī ki-î kàu-hōe ê chiap-láp kah Sèng-keng ê in-chèng; iā tòh sī kóng, ēng sìn-gióng kò-pèk á-sī kàu-lí chò sìn-gióng seng-oáh ê i-sùn kah chí-tō, sī ū thōan-khè-sèng ê, jī-chhiáⁿ sī í Sèng-keng chò chòe-āu kin-ki ê. (Che tī Thian-chú-kàu kah Sìn-kàu chi kan ê kóng-hoat, ū sió-khóa bô kâng). Che tòh sī sī-án-chóaⁿ kàu-hōe-sú siōng tōa-pō-hūn hō kàu-hōe chiap-siū ê kàu-lí kah sìn-tiâu, lóng sī iū Tāi-kong hōe-gī (á-sī kàu-hōe hōe-gī) só koat-tēng, á-sī chiap-láp ê, chin chió sī kò-piát ê Sìn-hák-ka ê lūn-tiám (tū-hui keng-kòe kàu-hōe hōe-gī só khak-jīn.)

“Lin kóng Góa sī siáⁿ lāng?” ê chit-būn, m-nā būn-tê só khan-siáp ê tui-siōng tui it-poanⁿ lāng chóan ñg sít-chè bīn-tui ê siū-būn-chiá, jī-chhiáⁿ chit-ê būn-tê ê sí-sek mā ē kin-tòe m̄ng būn-tê ê sí-kan ê kái-piàn lái piàn-oāⁿ. In-ūi án-ne, kò-pèk-chiá pít-su tī sít-chūn ê kéng-gū tiong, lái soan-jīn i tui I-é-su ê sìn-gióng; Piat-tò mā in-ūi án-ne, tui chit-ê chit-būn ê hôe-tap kah “it-poanⁿ lāng” ê hôe-tap ū bô kâng ê só-chāi. Kàu-hōe tī bô kâng ê sí-tāi, bô kâng ê chêng-kéng tiong,

耶穌 chit-ê 「Lín 講我是啥人？」
ê 質問，而且 tùi 本身所實際 khiā
起 ê 情況中來重新告白信仰；這
chiah 是咱用來了解台灣基督長老
教會 ê 信仰告白應該有 ê 認 bat
kah 立場。

Tī 台灣告白信仰

台灣基督長老教會 ê 信仰告白，
是 tī 主後 1985 年 4 月 11 日由
第三十二屆台灣基督長老教會總
會通常年會所通過接納 ê 信仰告白。
Tī 接納後 ê 信仰告白 ê 前言
中有指出：

台灣基督長老教會是由英國
長老教會馬雅各醫師 (Dr. James
L. Maxwell) tī 1865 年，以及加
拿大長老教會偕叡理牧師 (Rev.
George L. Mackay) tī 主後 1872 年
所開創。Chit 兩個教會 lóng 是承
接蘇格蘭教會 ê 信仰傳統，tòh 是
加爾文 tī 日內瓦根據聖經 ê 宗教
改革，提倡「榮光獨歸 tī 上帝」

mā pit-su it-chài bīn-tùi I-é-su chit-ê
“Lín kóng Góa sī siáⁿ lâng?” ê chit-
būn, jī-chhiáⁿ tùi pún-sin só sit-chè
khiā-khí ê chêng-hóng tiong lâi tông-
sin kò-pèk sìn-gióng; che chiah sī lán
ēng lâi liáu-kái Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô
Kàu-hōe ê sìn-gióng kò-pèk eng-kai ū
ê jīn-bat kah līp-tiúⁿ.

Tī Tâi-oân kò-pèk sìn-gióng

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe
ê sìn-gióng kò-pèk, sī tī Chú-āu 1985
nī 4 gòeh 11 jīt iū tē saⁿ-cháp-jī kài Tâi-
oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe chóng-
hōe thong-siông nī-hōe só thong-
kòe chiap-láp ê sìn-gióng kò-pèk.
Tī chiap-láp āu ê sìn-gióng kò-pèk ê
chiân-giân tiong ū chí-chhut:

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-
hōe sī iū Eng-kok tiúⁿ-lô kàu-hōe
Má Ngá-kok i-su (Dr. James L.
Maxwell) tī 1865 nī, í-kip Canada tiúⁿ-
lô kàu-hōe Kai Jōe-lí bók-su (Rev.
George L. Mackay) tī Chú-āu 1872 nī
só khai-chhòng. Chit nng-ê kàu-hōe
lóng sī sêng-chiap Sō-keh-lân kàu-hōe
ê sìn-gióng thōan-thóng, tòh sī Calvin
tī Geneva kin-kì Sèng-keng ê chong-
kàu kái-kek, thê-chhiòng “Êng-kng

ê 改革教會 ê 基本精神。

咱 ê 教會 tui 初創、接受古早時代教會 ê 「使徒信經」 kah 「尼西亞信經」，以及主後 1648 年所制定 ê 「韋斯敏斯德 (Westminster) 信仰告白」，到 taⁿ 咱猶原遵守頂面所講 ê 信經 kah 告白來做信仰 ê 規範。

今 á 日，咱面對因為工業化所引起生活型態 ê 急變，kah 內外情勢 ê 衝擊以及不安，除了繼承「使徒信經」、「尼西亞信經」 kah 「韋斯敏斯德信仰告白」以外，教會 iáu 需要面對「啥人是主？」以及「教會是為啥人來存在？」等等 ê 信仰決斷。所以，咱根據台灣基督長老教會憲法制定 chit-ê 信仰告白，kah 頂面所講 ê 信經以及告白並行使用，成做教會禮拜 ê 禮文，以及信徒個人、家庭 kah 社會生活 ê 準則。Chit-ê 信仰告白 ê 制定是 beh 強化，卻 m̄ 是 beh 取代歷代基督徒所告白

tòk-tòk kui tī Siōng-tè” ê kái-kek kàu-hōe ê ki-pún cheng-sín.

Lán ê kàu-hōe tui chhō-chhòng, chiap-siū kó-chá sī-tāi kàu-hōe ê “Sù-tô Sìn-keng” kah “Nicea Sìn-keng”, í-kip Chú-āu 1648 nî só chhè-tēng ê “Westminster Sìn-gióng Kò-pèk”, kàu taⁿ lán iū-gôan chun-siú téng-bīn só kóng ê Sìn-keng kah Kò-pèk lâi chò sìn-gióng ê kui-hōan.

Kin-á-jit, lán bīn-tui in-ūi kang-giáp-hòa só ín-khí seng-oáh hêng-thài ê kip-piàn, kah lâi-gōa chheng-sè ê chhiong-kek í-kip put-an, tū-liáu kè-sêng “Sù-tô Sìn-keng”, “Nicea Sìn-keng” kah “Westminster Sìn-gióng Kò-pèk” í-gōa, kàu-hōe iáu su-iàu bīn-tui “siáⁿ lâng sī Chú?” í-kip “kàu-hōe sī ūi siáⁿ lâng lâi chhūn-chhāi?” téng-téng ê sìn-gióng koat-tòan. Só-í, lán kin-kì Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe hiàn-hoat chhè-tēng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk, kah téng-bīn só kóng ê Sìn-keng í-kip kò-pèk pēng-hêng sú-iōng, chiáⁿ-chò kàu-hōe lé-pài ê lé-būn, í-kip sìn-tô kò-jīn, ka-tēng kah siā-hōe seng-oáh ê chún-chek. Chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê chhè-tēng sī beh kiōng-hòa, khiok m̄-sī beh chhū-tāi

ê 信仰內容，是 beh 用來表明本教會 ê 普世本質 kah 宣教使命。

Tùi chit 段信仰告白 ê 前言，咱 tòh ē-tàng 清楚發見台灣基督長老教會制定 chit-ê 信仰告白 ê 緣由、目的 kah 背景。台灣基督長老教會原本是由英國長老教會 kah 加拿大長老教會 ê 宣教師所開創，有真明顯 ê 宣教師教會特質。雖然 tī 教會成長過程中，一直 teh 學習聖經真理 kah 各種無全 ê 神學傳統，m̄-koh bē-tàng 否認 ê 是，台灣基督長老教會 ê 信仰傳統一直受 tiòh 英、加兩國 ê 長老教會傳統 ê 影響。積極 ê 一方面是 ē-tàng tùi hia 延續長老教會長老宗信仰 ê 本質 kah 傳統，m̄-koh，消極 ê 一方面是，因為 án-ne soah hō 台灣教會一直 khiā tī kah 台灣社會疏離 ê 狀態。

Tùi 教會 tī 台灣實存 ê 角度

lèk-tāi Ki-tok-tô só kò-pèk ê sin-gióng lái-iông, sī beh ēng lái piáu-bêng pún kàu-hōe ê phó-sè pún-chit kah soan-kàu sù-bêng.

Tùi chit tōaⁿ Sìn-gióng Kò-pèk ê chiân-giân, lán tòh ē-tàng chheng-chhó hoat-kiàn Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe chè-tēng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê iân-iū, bók-tek kah pōe-kéng. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe gōan-pún sī iū Eng-kok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe kah Canada Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê soan-kàu-su só khai-chhòng, ū chin bêng-hián ê soan-kàu-su kàu-hōe ték-chit. Sui-jiân tī kàu-hōe sêng-tióng kòe-thêng tiong, it-tit teh hák-sip Sèng-keng chin-lí kah kok chióng bô kâng ê sîn-hák thōan-thóng, m̄-koh bē-tàng hóⁿ-jīn ê sī, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê sin-gióng thōan-thóng it-tit siū-tiòh Eng, Ka n̄ng kok ê Tiúⁿ-ló Kàu-hōe thōan-thóng ê éng-hióng. Chek-kèk ê chit hong-bīn sī ē-tàng tùi hia iân-siòk Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tiúⁿ-ló-chong sìn-gióng ê pún-chit kah thōan-thóng, m̄-koh, siau-kék ê chit hong-bīn sī, in-ūi án-ne soah hō Tâi-oân kàu-hōe it-tit khiā tī kah Tâi-oân siā-hōe sō-lí ê chōng-thài.

Tùi kàu-hōe tī Tâi-oân sít-chûn

來看，台灣基督長老教會信仰告白 ê 制定，實在有非常重要 ê 意義。一方面，台灣基督長老教會繼續承認 koh 遵守古早時代教會 ê 「使徒信經」 kah 「尼西亞信經」，以及主後 1648 年所制定 ê 代表長老宗傳統 ê 「韋斯敏斯德信仰告白」（其實今 á 日台灣基督長老教會所接受 ê 韋斯敏斯德信仰告白並 m̄ 是原來 1648 年通過 ê 原告白，卻是二十世紀初經過美國長老教會修改後 ê 修訂版告白。）來確認它 ê 信仰傳承 kah 宗派特質，表明台灣基督長老教會是普世教會 ê 一个肢體，m̄ 是改革宗大家庭 ê 一分子。另外一方面，為 tiòh beh hō 信仰 ē-tàng tī 台灣 ê 實際處境中落實，所以就用台灣實際情況 ê 經驗 kah 挑戰做根據，另外制定 chit-ê 信仰告白，目的是 beh 表明台灣基督長老教會為 tiòh beh kā 信仰釘根 tī chit-ê 鄉土中所做 ê 努力 kah 苦心。

ê kak-tō lâi khòaⁿ, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ê chè-tēng, sít-chhài ū hui-siōng tiōng-iàu ê ì-gī. Chit hong-bīn, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe kè-siòk sêng-jīn koh chun-siú kó-chá sī-tāi kàu-hōe ê “Sù-tō Sìn-keng” kah “Nicea Sìn-keng”, í-kip Chú-āu 1648 nī só chè-tēng ê tāi-piáu Tiúⁿ-ló-chong thōan-thóng ê “Westminster Sìn-gióng Kò-pèk” (kī-sit kin-á-jit Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe só chiap-siū ê “Westminster Sìn-gióng Kò-pèk” pēng m̄-sī gōan-lâi 1648 nī thong-kòe ê gōan kò-pèk, khiok sī jī-chháp sè-kí chhō keng-kòe Bí-kok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe siu-kái āu ê siu-tèng-pán kò-pèk.) , lâi khak-jīn i ê sìn-gióng thōan-sêng kah chong-phài tèk-chit, piáu-bêng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe sī phō-sè kàu-hōe ê chit-ê kī-thé, m̄ sī Kái-kek-chong tōa ka-tēng ê chit hūn-chú. Lēng-gōa chit hong-bīn, ūi-tiòh beh hō sìn-gióng ē-tàng tī Tâi-oân ê sít-chè chhù-kéng tiong lók-sit, só-í chiū ēng Tâi-oân sít-chè chêng-hóng ê keng-giām kah thiau-chiàn chò kin-kì, lēng-gōa chè-tēng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk, bók-tek sī beh piáu-bêng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-

Tī 台灣告白信仰，這 ē-sái 講是台灣教會史上一个值得大寫特寫 ê 成就。當教會覺悟 tiòh 必須 tī 台灣實際 ê 處境中起來告白信仰 ê 時，有幾個重要 ê 兆頭已經恬恬 á tī 教會內醞釀 á 是發生 ā：

1) 這表示教會開始接觸 tiòh 台灣社會 ê 脈動，感受 tiòh 台灣人民對教會信仰 ê 質疑 kah 挑戰。

2) Chit 種 kah 台灣社會脈動 ê 接觸，可能 ē 致使帶來教會信仰 ê 危機。傳統 ê 信仰告白 kiám-chhái 無法度，á 是無夠額 thang 來應付教會所 khiā 起 ê 台灣社會 ê 困境。信徒 mā 可能 ē 因為 án-ne，soah tī 面對劇變 ê 社會 ê 時，m̄ 知 beh án 怎 chiah 好。

3) 教會 tī 台灣 ê 宣教已經 tùi 聖俗對立，以及 tùi 以改宗歸信為目標 ê 宣教形勢，漸漸體會 tiòh 認同 kah 更新宣教方式 ê 重要。

ló Kàu-hōe ūi-tiòh beh kā sin-gióng têng-kin tī chit-ê hong-thó tióng só-chò ê ló-lèk kah khó-sim.

Tī Tâi-oân kò-pèk sin-gióng, che ē-sái kóng sī Tâi-oân kàu-hōe-sú siōng chit-ê tát-tit tōa siá tek siá ê sêng-chiū. Tng kàu-hōe kak-ngō tiòh pit-su tī Tâi-oân sít-chè ê chhù-kéng tióng khi-lai kò-pèk sin-gióng ê sí, ū kúi-ê tiōng-iàu ê tiāu-thâu í-keng tiām-tiām-á tī kàu-hōe lai ùn-jìong á. sī hoat-seng ā,

1) Che piáu-sī kàu-hōe khai-sí chiap-chhiok tiòh Tâi-oân siā-hōe ê mèh-tōng, kám-siū-tiòh Tâi-oân jîn-bîn tui kàu-hōe sin-gióng ê chit-gī kah thiau-chiàn.

2) Chit chióng kah Tâi-oân siā-hōe mèh-tōng ê chiap-chhiok, khó-lêng ē tì-sú tòe-lai kàu-hōe sin-gióng ê gūi-ki. Thôn-thóng ê sin-gióng kò-pèk kiám-chhái bô hoat-tō, á. sī bô kàu-giáh thang lai èng-hù kàu-hōe só khiā-khi ê Tâi-oân siā-hōe ê khùn-kéng. Sìn-tō mā khó-lêng ē in-ūi án-ne, soah tī bîn-tui kiók-piàn ê siā-hōe ê sí, m̄-chai beh án-chóaⁿ chiah hó.

3) Kàu-hōe tī Tâi-oân ê soan-kàu í-keng tui Sèng Siók tui-lip, í-kip tui í kái-chong kui-sìn ūi bók-phiau ê soan-kàu hêng-sè, chiām-chiām thé-

Tī chit-ê 信仰告白形成 chìn 前，tùi 台灣基督長老教會針對台灣 ê 政治情勢所發表 ê 三 pái 宣言 kah 它前後掙扎 ê 過程來看，咱 kiám-chhái ē-sái 講，chit 三个兆頭是同時存在 tī chit-ê 信仰告白 ê 背後。

以台灣基督長老教會 tī 台灣 ê 發展 kah 它 ê 宣教歷史 ê 演變來講，chit-ê 信仰告白 ê 制定 kah 通過，絕對是一項劃時代 ê 創舉，mā 是台灣基督長老教會信仰 kah 神學發展 ê 分水嶺，m̄-koh，可惜 ê 是，tùi 1985 年制定通過到 taⁿ (1991 年) 已經有六年 ā，長老教會卻 lóng iáu 未對 chit-ê 重要 ê 信仰文獻做系統性 ê 詮釋 kah 紹介，甚至地方教會 kā 它用做禮拜告白禮文 ê mā 並無踴躍，致使雖然有告白之名，卻 tī 信徒 ê 信仰生活上 iáu 未達到信仰告白之實，這實在是教會極大 ê 損失。

hōe tiōh jīn-tōng kah keng-sin soan-kàu hong-sek ê tiōng-iàu.

Tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk hêng-sêng chìn-chêng, tùi Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe chiam-tùi Tâi-oân ê chêng-tī chêng-sè só hoat-piáu ê saⁿ pái soan-giân kah i chêng-āu cheng-chat ê kòe-thêng lâi khòaⁿ, lán kiám-chhái ē-sái kóng, chit saⁿ-ê tiâu-thâu sī tông-sí chûn-chāi tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê pōe-āu.

Í Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī Tâi-oân ê hoat-tián kah i ê soan-kàu lèk-sú ê ián-piàn lâi kóng, chit-ê sìn-gióng kò-pèk ê chè-tēng kah thong-kòe, chóat-tùi sī chit hāng òe-sí-tāi ê chhòng-kí, mā sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe sìn-gióng kah sîn-hák hoat-tián ê pun-chúí-niá, m̄-koh, khó-sioh ê sī, tùi 1985 nī chè-tēng thong-kòe kàu taⁿ (1991 nī) í-keng ū lák nī ā, Tiúⁿ-ló Kàu-hōe khiok lóng iáu-bōe tùi chit-ê tiōng-iàu ê sìn-gióng bûn-hiàn chò hē-thóng-sèng ê chhoan-sek kah siāu-kài, sīm-chì tē-hng kàu-hōe kā i ēng chò lé-pài kò-pèk lé-bûn ê mā pēng bô íong-iòk, tì-sú sui-jîân ū kò-pèk chi miâ, khiok tī sìn-tô ê sìn-gióng seng-oáh siōng iáu-bōe tát-kàu sìn-gióng kò-pèk chi sít, che sít-chāi sī

所以 tī òng 望教會當局大力推行 chit-ê 信仰告白，改造台灣教會信仰 kah 信徒生活以外，筆者無顧 ka-kī 淺薄，試 beh tùi 神學 ê 角度，為 chit-ê 告白做一個系統性 ê 詮釋，òng 望藉 tiòh 這，來喚起而且幫贊咱教會 ê 兄姊，做伙用 chit-ê 信仰告白來告白咱 ê 信仰，而且 koh 進一步見證上帝 tī 咱台灣教會 kah 社會 ê 恩典作為，來達成上帝所交託 hō 咱教會 ê 「宣教使命」。

kàu-hōe kék-tōa ê sún-sit. Só-í tī òng-bāng kàu-hōe tong-kiòk tōa-lát thui-hêng chit-ê Sin-gióng Kò-pèk, kái-chō Tâi-oân kàu-hōe sin-gióng kah sìn-tô seng-oáh í-gōa, pit-chiá bô kòr ka-kī chhián-pòh, chhi beh tùi sîn-hák ê kak-tō, ūi chit-ê kò-pèk chò chit-ê hē-thóng-sèng ê chhoan-sek, òng-bāng chià-tiòh che, lâi hòan-khí jī-chhiáⁿ pang-chān lán kàu-hōe ê hiaⁿ-ché, chò-hóe ēng chit-ê Sin-gióng Kò-pèk lâi kò-pèk lán ê sin-gióng, jī-chhiáⁿ koh chin chit-pō kiàn-chèng Siōng-tè tī lán Tâi-oân kàu-hōe kah siā-hōe ê in-tián chok-ūi, lâi tát-sêng Siōng-tè só kau-thok hō lán kàu-hōe ê “soan-kàu sù-bēng”.

Tē jī chiuⁿ
第 2 章

Chhòng-chō koh thóng-tī lāng kah bān-mih ê
創造 koh 統治人 kah 萬物 ê
tòk- it Chin-sîn
獨一真神

台灣基督長老教會 tùi 1865 年 tī 台灣設教了後，經歷清國、日本，以及國民黨 ê 統治，ē-sái 講是台灣現存極少數 bat 深刻經歷過台灣悲愴歷史運命 ê 團體之一。加上基督教信仰原本對歷史 tòh 有強烈 ê 感受，甚至 kā 歷史看做是上帝啟示 ê 舞台，所以培養出特別 ê 歷史使命感。Chit 種信仰本質 kah 歷史經驗 ê 結合，soah bē-tàng 避免，kā 長老教會推向台灣 ê 政治旋渦（捲螺 á）kah 交葛 ê 中間。

跟 tòe 世界局勢 ê 改變，台灣 ê 前途漸漸陷落 tī 飄搖不定 ê

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tùi 1865 nî tī Tâi-oân siat-kàu liáu-āu, keng-lék Chheng kok, Jit-pún, í-kip Kok-bîn-tóng ê thóng-tī, ē-sái kóng sī Tâi-oân hiān-chùn kék chió-sò bat chhim-khek keng-lék kòe Tâi-oân pi-chhòng lèk-sú ūn-miā ê thōan-thé chi-it. Ka-siōng Ki-tok-kàu sìn-gióng gōan-pún tùi lèk-sú tòh ū kiông-liat ê kám-siū, sīm-chì kā lèk-sú khòⁿ-chò sī Siōng-tè khé-sī ê bú-tâi, só-í pòe-íong chhut tèk-piát ê lèk-sú sù-bēng-kám. Chit chióng sìn-gióng pún-chit kah lèk-sú keng-giām ê kiát-háp, soah bē-tàng phiah-bián, kā Tiúⁿ-ló kàu-hōe thui hiòng Tâi-oân ê cheng-tī sōan-o (kín-lê-á) kah kau-kat ê tiong-kan.

Kin-tòe sè-kài kiòk-sè ê kái-piàn, Tâi-oân ê chiân-tô chiām-chiām hām-lòh tī phiau-iò put-tēng ê chōng-hóng, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-

狀況，台灣基督長老教會 mā 漸漸表露出對台灣未來 ê 憂慮。終其尾，美國政府 tī 現實利益 ê 考量之下，漸漸改變她 ê 冷戰策略，開始撤除她對共產國家全面圍堵 ê 政策，結果 soah 致使 tī 1971 年 hō 中國取代中華民國進入聯合國。台灣當局 tī m̄ 知 beh án 怎應對 ê 情形下，差不多是 kā 台灣人民 khng tī kù 在人 thài 割，kù 在列強吞食 ê 處境。台灣基督長老教會 tī 面對 chit-ê 危急時刻 ê 時，終其尾無法度 koh 再保持恬恬無講話，所以 tī 1971 年發表「對國是 ê 聲明 kah 建議」。Tī 七十年代初期，台灣猶原 tī 戒嚴令下，言論自由受 tiòh 嚴格 ê 控制 kah 監視，mài 講是以一个教會團體發表聲明，tiòh 算是個人 ê 私下講話，mā lóng 有可能 ê 因為 án-ne 來惹禍 chiūⁿ 身。台灣基督長老教會 ê 「對國是 ê 聲明 kah 建議」當然 tú-tiòh 極大 ê 壓力；國民黨政府 mā 因為 án-ne，soah

hōe mā chiām-chiām piáu-lō chhut tui Tâi-oân bī-lâi ê iu-lū. Chiong-kî-bóe, Bí-kok cheng-hú tī hiân-sit lī-ek ê khó-liōng chi hā, chiām-chiām kái-piàn i ê léng-chiàn chhek-liòk, khai-sí thiat-tú i tui kiōng-sán kok-ka chōan-bīn ùi-tó ê cheng-chhek, kiát-kó soah tì-sú tī 1971 nī hō Tiong-kok chhú-tâi Tiong-hôa bīn-kok chìn-jip Liân-há p-kok. Tâi-oân tong-kiók tī m̄-chai beh án-chóaⁿ eng-tui ê cheng-heng hā, chha-put-to sī kā Tâi-oân jīn-bīn khng tī kù-chāi lāng thài-koah, kù-chāi liat-kiōng thun-chiáh ê chhù-kéng. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī bīn-tui chit-ê gûi-kip sī-khek ê sí, chiong-kî-bóe bô hoat-tō koh-chài pó-chhī tiām-tiām bô kóng-ōe, só-í tī 1971 nī hoat-piáu “Tui Kok-sī ê Seng-bêng kah Kiàn-gī”. Tī chhit-cháp nī-tâi chho-kí, Tâi-oân iū-gōan tī kài-giām-lēng hā, giām-lūn chū-iū siū-tiòh giām-keh ê khòng-chè kah kàm-sī, mài kóng sī í chit-ê kàu-hōe thòan-thé hoat-piáu seng-bêng, tiòh sng sī kò-jīn ê su-hā kóng-ōe, mā lóng ū khó-léng ê in-ūi án-ne lâi jiá hō chiūⁿ sin. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê “Tui Kok-sī ê Seng-bêng kah Kiàn-gī” tong-jīn tú-tiòh kék-tōa ê ap-lék;

對長老教會採取敵對 ê 態度。

1970 年台灣基督長老教會受逼退出「普世教會協會」(WCC; World Council of Churches); 1971 年「國是聲明」發表了後，因為國民黨政府對教會採取強烈 ê 滲透 kah 干涉 ê 敵意手段，mā 漸漸引起教會 ê 反彈。1974 年，政府 koh khah 公然進入聖經公會 kah 一 kóa 山地教會，查扣用地方母語印行 ê 聖經，逼 kah 台灣基督長老教會 tī 1975 年 koh 再發表「阮 ê 呼籲」ê 聲明。1976 年，Carter 當選美國總統，tī 伊執政期間 (1977.1.20~1981.1.20) 宣揚以「人權」做伊 ê 外交政策。一方面，中共一直嗆聲 beh 用武力侵犯台灣，另外一方面，Vance 國務卿奉命前往中國，展開所謂 ê 「中美關係正常化」ê 使命。根據傳說，Vance 帶往中國 ê 談判籌碼之一，tòh 是關係 tiòh 台灣前途 kah 運命 ê 台美斷交，致使

Kok-bîn-tóng cheng-hú mā in-ūi án-ne, soah tui Tiúⁿ-ló Kàu-hōe chhái-chhú tèk-tui ê thāi-tō.

1970 nī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe siū-pek thè-chhut “Phó-sè Kàu-hōe Hiáp-hōe” (WCC; World Council of Churches); 1971 nī “Kok-sī Seng-bêng” hoat-piáu liáu-āu, in-ūi Kok-bîn-tóng cheng-hú tui kàu-hōe chhái-chhú kiông-liat ê siàm-thàu kah kan-siáp ê tèk-ì chhiú-tōaⁿ, mā chiām-chiām ín-khí kàu-hōe ê hóan-tōaⁿ. 1974 nī, cheng-hú koh khah kong-jiân chìn-jip Seng-keng Kong-hōe kah chit kóa soaⁿ-tē kàu-hōe, châ-khàu ēng tē-hng bó-gí in-hêng ê Seng-keng, pek kah Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī 1975 nī koh-chài hoat-piáu “Góan ê Ho-iòk” ê seng-bêng. 1976 nī, Carter tòng-sóan Bí-koan chóng-thóng, tī i chip-cheng kí-kan (1977.1.20~1981.1.20) soan-iông í “jîn-kôan” chò i ê gōa-kau cheng-chhek. Chit hong-bīn, Tiong-kiông it-tit chhiàng-siaⁿ beh ēng bú-lèk chhim-hōan Tâi-oân, lēng-gōa chit hong-bīn, Vance kok-bū-kheng hōng-bēng chiân-óng Tiong-koan, thián-khui só-ūi ê “Tiong-Bí koan-hē cheng-siông hòà” ê sù-bēng. Kin-kì thōan-

台灣一時風聲鶴唳，人心惶惶。面對 chit 種情境，長老教會 koh tī 1977 年發表震撼海內外 ê 「人權宣言」。

政教之間

台灣基督長老教會 tī 七十年代所發表 ê 三个聲明 kah 宣言，雖然 lóng 牽涉 tiòh 當時台灣政治 ê 敏感問題，親像主張國會全面改選、台灣前途由台灣住民自決、宗教自由、認同本土，而且主張建立一個「新 koh 獨立 ê 國家」，m̄-koh，教會本身堅持 chiah-ê 聲明 ê 發表是出 tī 信仰 ê 動機，並無政治目的。總是，bē-tàng 否認 ê 是，長老教會 chiah-ê 一連串對社會 kah 政治 ê 主張，確實 tī 教會內外引起相當大 ê 爭議。除了教會外 ê 政治既得利益者主張對教會採取排斥 kah 壓迫

soat, Vance tòa-óng Tiong-kok ê tâm-phòhⁿ tiū-bé chi-it, tòh sī koan-hē tiòh Tâi-oân chiân-tô kah ūn-miã ê Tâi-Bí toân-kau, tì-sú Tâi-oân chit sī hong-siaⁿ hōh-lūi, jîn-sim hông-hông. Bīn-tùi chit chióng chêng-kéng, Tiúⁿ-ló Kàu-hōe koh tī 1977 nî hoat-piáu chìn-hám hái-lāi-gōa ê “Jîn-kôn Soan-giân”.

Chèng-kàu chi kan

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī chhit-cháp nî-tāi só hoat-piáu ê saⁿ-ê seng-bêng kah soan-giân, sui-jiân lóng khan-siáp tiòh tong-sí Tâi-oân chèng-tī ê bín-kám bün-tê, chhin-chhiūⁿ chú-tiuⁿ kok-hōe chōan-bīn kái-sóan, Tâi-oân chiân-tô iū Tâi-oân chū-bîn chū-koat, chong-kàu chū-iū, jīn-tông pún-thó, jī-chhiáⁿ chú-tiuⁿ kiàn-lip chit-ê “sin koh tòk-lip ê kok-ka”, m̄-koh, kàu-hōe pún-sin kian-chhi chiah-ê seng-bêng ê hoat-piáu sī chhut tī sin-gióng ê tōng-ki, pēng bô chèng-tī bók-tek. Chóng-.sī, bē-tàng hóⁿ-jīn ê sī, Tiúⁿ-ló Kàu-hōe chiah-ê it-liân-chhòan tui siā-hōe kah chèng-tī ê chú-tiuⁿ, khak-sit tī kàu-hōe lai-gōa ín-khí siong-tong tōa ê cheng-gī.

以外，tī 教會內，mā 有真 chē 無全教派以政教分離做藉口，對長老教會極力聲討 kah 指責，甚至 tī 長老教會內，mā 有真 chē 信徒對這有心存懷疑 kah 不安。Chiah-ê 爭議 tī 執政者 thiau 故意 ê 利用 kah 醜化之下，確實對長老教會產生極大 ê 壓力 kah 傷害。

長老教會本身雖然極力提出說明，藉 tiòh 它 ê 機關報來解說 in 發表 chiah-ê 聲明 kah 宣言 ê 動機，m̄-koh，效果結局 iáu 是真有限。教會處 tī chit 種信仰危機之下，最後決定 beh 通過制定信仰告白來重新整合教會內部 ê 信仰了解，而且藉 tiòh 這來向社會大眾說明台灣基督長老教會 ê 信仰內涵。這 tòh 是是 án 怎 tī 信仰告白中，告白用語 ē 使用「阮」kah「咱」來分別「排他」（exclusive）kah「容他」（inclusive）chit 兩種第一人稱複數 ê 代名詞。這 iā tòh

Tû-liáu kàu-hōe gōa ê cheng-tī ki-tek lī-ek-chiá chú-tiūⁿ tui kàu-hōe chhái-chhú pài-thek kah ap-pek í-gōa, tī kàu-hōe lāi, mā ū chin chē bô kàng kàu-phài í cheng-kàu hun-lī chò chià-kháu, tui Tiúⁿ-ló Kàu-hōe kék-lék siaⁿ-thó kah chí-chek, sīm-chi tī Tiúⁿ-ló Kàu-hōe lāi, mā ū chin chē sìn-tô tui che ū sim chûn giâu-gî kah put-an. Chiah-ê cheng-gī tī chip-cheng-chiá thiau-Kò-ì ê lī-iōng kah chhiú-hòa chi hā, khak-sit tui Tiúⁿ-ló Kàu-hōe sán-seng kék-tōa ê ap-lèk kah siong-hāi.

Tiúⁿ-ló Kàu-hōe pún-sin sui-jiân kék-lék thê-chhut soat-bêng, chià-tiòh i ê ki-koan-pò lāi kái-soeh in hoat-piáu chiah-ê seng-bêng kah soan-giân ê tōng-ki, m̄-koh, hāu-kó kiat-kiòk iáu sī chin iú-hān. Kàu-hōe chhù tī chit chióng sìn-gióng gûi-ki chi hā, chòe-āu koat-tēng beh thong-kòe chè-tēng sìn-gióng kò-pèk lāi tióng-sin cheng-háp kàu-hōe lāi-pō ê sìn-gióng liáu-kái, jī-chhiáⁿ chià-tiòh che lāi hiòng siā-hōe tãi-chiòng soat-bêng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê sìn-gióng lāi-hâm. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ tī sìn-gióng kò-pèk tiong, kò-pèk iōng-gí ē sú-iōng “góan” kah “lán” lāi hun-piát “pài-tha” (exclusive)

是講，台灣基督長老教會信仰告白 ê 制定，本質上是 kah 使徒信經、尼西亞信經、迦克敦信經等等大公信條全款，lóng 是出 tī 護教 ê 需要 chiah 來制定 ê。它 ê 主要功能既然是護教，是 beh 為信仰行為從事辯護，所以它 ê 解說自然 mā 必須 tùi 挑戰信仰 ê 原因著手，而且以制定 chit-ê 告白 ê 動機做根據。

創造、統治人 kah 萬物 ê 神

凡若是教理 kah 信條，in 大多數 ê 起源 lóng 是護教 ê 需要。Tùi chit-ê 角度來看，真 chē 信條 kah 信仰告白，雖然 in 用 ê 字詞全款，卻往往包含無仝 ê 解說 kah 了解。像講使徒信經中上帝 ê 創造，khng tī 當時諾斯底主義（Gnosticism）異端 ê 挑戰下，它所強調 ê 是 teh 釐清基督教 ê 上

kah “iông-tha” (inclusive) chit n̄g chióng tē-it jîn-chheng hòk-sò ê tãi-bêng-sû. Che iā tòh sī kóng, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pék ê chè-tēng, pún-chit siōng sī kah Sù-tô Sìn-keng, Nicea Sìn-keng, Chalcedon Sìn-keng téng-téng Tâi-kong sìn-tiâu kâng-khóan, lóng sī chhut tī hō-kàu ê su-iàu chiah lâi chè-tēng ê. I ê chú-iàu kong-lêng kì-jân sī hō-kàu, sī beh ùi sìn-gióng hêng-ùì chióng-sū piān-hō, só-í i ê kái-soeh chū-jân mā pit-su tùi thiau-chiàn sìn-gióng ê gōan-in tiòk-chhiú, jī-chhiáⁿ í chè-tēng chit-ê kò-pék ê tōng-ki chò kin-ki.

Chhòng-chō, thóng-tī lâng kah bān-mih ê Sîn

Hoân nā-sī kàu-lí kah sìn-tiâu, in tōa-to-sò ê khí-gōan lóng sī hō-kàu ê su-iàu. Tùi chit-ê kak-tō lâi khòaⁿ, chin chē sìn-tiâu kah sìn-gióng kò-pék, sui-jân in ēng ê jī-sû kâng-khóan, khiok óng-óng pau-hâm bô kâng ê kái-soeh kah liáu-kái. Chhiūⁿ-kóng Sù-tô Sìn-keng tióng Siōng-tè ê chhòng-chō, khng tī tong-sī Gnosticism īⁿ-toan ê thiau-chiàn

帝觀 tī 舊約 kah 新約中 ê 一致性，iā tòh 是創造世界（物質）ê 上帝，並無因為 án-ne 來喪失祂做超越 ê 上帝 ê 資格；當尼西亞信經全款 teh 告白上帝是創造 ê 上帝 ê 時，它是 teh 針對亞流派（Arianism）ê 「父 Kiaⁿ 本質無全」ê 爭論，所以，創造 ê 告白是連結 tī 「獨一上帝」，來強調祂是有形 kah 無形 ê 萬物之主；總是，chiah-ê 解說上 ê 無全，並無影響信徒 kā 上帝當做創造主 ê 告白。

台灣基督長老教會信仰告白 ê 內容 mā 應該 tùi-án-ne 來看。Chit-ê 告白 ê 內容中雖然有真 chē 字詞猶原沿用傳統神學 ê 用語，m̄-koh tī kui 个信仰告白 ê 了解上，卻無應該 kā 它侷限 tī 傳統 ê 神學解說，顛倒應該用 chit-ê 信仰告白制定 ê 背景 kah 動機，來重新 kā 它了解 kah 詮釋。親像 tī 有關「上帝」ê 告白頂面，台灣基

hā, i só kiông-tiâu ê sī teh lí-chheng Ki-tok-kàu ê Siōng-tè-koan tī Kū-iok kah Sin-iok tiong ê it-tì-sèng, iā tòh sī chhòng-chō sè-kài (bùt-chit) ê Siōng-tè, pēng bô in-ūi án-ne lâi sòng-sit I chò chhiau-oat ê Siōng-tè ê chu-keh; tng Nicea Sin-keng kàng-khóan teh kò-pèk Siōng-tè sī chhòng-chō ê Siōng-tè ê sī, i sī teh chiam-tùi Arianism ê “Pē Kiaⁿ pún-chit bô kâng” ê cheng-lūn, só-í, chhòng-chō ê kò-Pèk sī lián-kiat tī “Tòk-it Siōng-tè”, lâi kiông-tiâu I sī iú-hêng kah bù-hêng ê bān-mih chi Chú; chóng-.sī, chiah-ê kái-soeh siōng ê bô kâng, pēng bô éng-hióng sìn-tô kā Siōng-tè tòng-chò Chhòng-chō-chú ê kò-pèk.

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ê lâi-iông mā eng-kai tùi-án-ne lâi khòaⁿ. Chit-ê Kò-pèk ê lâi-iông tiong sui-jān ū chin chē jī-sū iú-gôan iân-iông thōan-thóng sìn-hák ê iōng-gí, m̄-koh tī kui-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê liáu-kái siōng, khiok bô eng-kai kā i kiòk-hān tī thōan-thóng ê sìn-hák kái-soeh, tian-tò eng-kai ēng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk chè-tēng ê pōe-kéng kah tōng-ki, lâi tiông-sin kā i liáu-kái kah chhoan-sek. Chhin-chhiūⁿ tī iú-koan “Siōng-tè” ê kò-pèk

督長老教會 ê 告白仝款強調上帝是創造 ê 上帝，m̄-koh，咱無應該 kā chit-ê 強調了解做是使徒信經 ê 反諾斯底主義，á 是尼西亞信經 ê 反亞流主義 (Arianism) ê 意思，寧可看做是一種對基督徒關懷社會 kah 政治 ê 行為所提出 ê 信仰根據。本告白文中講：「阮信上帝，創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神。」Kā chit 句告白 kah 使徒信經以及尼西亞信經 ê 告白做比較，咱 tòh ē-tàng 發見 in 之間完全無仝。台灣基督長老教會 ê 信仰告白雖然 mā 用「創造」來告白上帝，m̄-koh chit-ê 創造 ê 告白 kah 強調，是 kah 「統治人 kah 萬物……」結合做伙；iā tòh 是講，創造 ê 強調 tī chia beh 表達 ê，是上帝對 chit 世界 ê 人 kah 萬物 ê 統治權，以及 tùi 這延伸出來 ê，信上帝 ê 人對 chit 世界 ê 人 kah 萬物 ê 責任；它 khah 無 teh 關心對上帝本質 ê 爭辯。

téng-bīn, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe ê kò-pék kâng-khóan kiông-tiâu Siōng-tè sī chhòng-chō ê Siōng-tè, m̄-koh, lán bô eng-kai kā chit-ê kiông-tiâu liáu-kái chò sī Sù-tô Sìn-keng ê hóan Gnosticism, á-sī Nicea Sìn-keng ê hóan Arianism ê ì-sù, lêng-khó khòⁿ-chò sī chit chióng tui Ki-tok-tô koan-hôai siā-hōe kah cheng-tī ê hêng-tui só the-chhut ê sìn-gióng kìn-ki. Pún kò-pék-būn tiong kóng, “Góan sìn Siōng-tè, chhòng-chō, thóng-tī lāng kah bān-mih ê tók-it Chin-sín.” Kā chit kù kò-pék kah Sù-tô Sìn-keng í-ki p Nicea Sìn-keng ê kò-pék chò pí-kàu, lán tòh ē-tàng hoat-kiàn in chi kan oân-chôan bô kâng. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe ê sìn-gióng kò-pék sui-jîân mā ēng “chhòng-chō” lâi kò-pék Siōng-tè, m̄-koh chit-ê chhòng-chō ê kò-pék kah kiông-tiâu, sī kah “thóng-tī lāng kah bān-mih……” kiát-há p chò-hóe; iā tòh sī kóng, chhòng-chō ê kiông-tiâu tī chia beh piáu-tát ê, sī Siōng-tè tui chit sè-kài ê lāng kah bān-mih ê thóng-tī-kôan, í-kiap tui che iân-sin chhut-lâi ê, sìn Siōng-tè ê lāng tui chit sè-kài ê lāng kah bān-mih ê chek-jīm; i khah bô teh koan-sim tui Siōng-tè pún-chit ê cheng-piān.

創造 kah 統治結合，這是神學上真自然達成 ê 結論。基督教信仰雖然一向 kā 信仰 ê 重心 khng tī 「耶穌基督」身上，m̄-koh bē-tàng 否認 ê 是，tī 了解耶穌基督 ê 救贖 ê 申論上，從來都 m̄-bat 離開過「上帝創造」chit-ê koh khah 基本 ê 信仰根據。耶穌基督道成肉身，施行拯救 ê 舞台——chit-ê 世界，原本 tòh 是上帝所創造 ê 世界。因為世界是由上帝所創造 ê，所以，其中 ê 人 kah 萬物 lóng 是屬 tī 上帝，mā lóng hō 上帝統治。上帝統治世界 ê 根基既然是在 tī 祂 ê 創造，chit-ê 統治因此是無界限 ê。教會依循上帝 ê 命令，tī 世界上見證上帝 ê 作為，所以當然 tòh 無啥物是「教會所無應當關心 ê」ā。換句話來講，批評教會無應該關心社會 kah 政治 ê 人，若是 tùi chit-ê 信仰告白來看，in 是 teh 否定上帝 ê 創造，否定上帝對 chit-ê 世界 ê 統治權，mā

Chhòng-chō kah thóng-tī kiāt-háp, che sī sîn-hák siōng chin chū-jân tā t-sêng ê kiāt-lūn. Ki-tok-kàu sìn-gióng sui-jîân it-hiòng kā sìn-gióng ê tiōng-sim khng tī “I-é-su Ki-tok” sin-chiūⁿ, m̄-koh bē-tàng hóⁿ-jîn ê sī, tī liáu-kái I-é-su Ki-tok ê kiū-siok ê sìn-lūn siōng, chiōng-lái to m̄-bat lī-khui kòe “Siōng-tè chhòng-chō” chit-ê koh khah ki-pún ê sìn-gióng kin-kì. I-é-su Ki-tok Tō Chiāⁿ Jiok-sin, si-hêng chin-kiū ê bú-tâi —chit-ê sè-kài, gōan-pún tòh sī Siōng-tè só chhòng-chō ê sè-kài. In-ūi sè-kài sī iū Siōng-tè só chhòng-chō ê, só-í, kī-tiong ê lāng kah bān-mih lóng sī siok tī Siōng-tè, mā lóng hō Siōng-tè thóng-tī. Siōng-tè thóng-tī sè-kài ê kin-kì kī-jân sī chāi tī I ê chhòng-chō, chit-ê thóng-tī in-chhú sī bô kài-hān ê. Kàu-hōe i-sūn Siōng-tè ê bēng-lēng, tī sè-kài siōng kiàn-chèng Siōng-tè ê chok-ūi, só-í tong-jân tòh bô siáⁿ-mih sī “kàu-hōe só bô eng-tong koan-sim ê” ā. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, phoe-phêng kàu-hōe bô eng-kai koan-sim siā-hōe kah cheng-tī ê lāng, nā-sī tùi chit-ê Sìn-gióng Kò-pék lâi khòaⁿ, in sī teh hóⁿ-tēng Siōng-tè ê chhòng-chō, hóⁿ-tēng Siōng-tè tùi chit-ê sè-kài ê thóng-

否定教會做上帝 ê 器具，來實踐上帝對 chit-ê 世界 ê 計畫 kah 攝理 ê 使命。

獨一真神

另外一方面，台灣基督長老教會 ê 信仰告白 mā kah 尼西亞信經全款，lóng teh 強調上帝 ê 獨一性：「創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神」，m̄-koh，尼西亞信經 ê 「獨一性」所關心 ê 是「父」kah 「Kiá」之質 (ousia) ê 同一性，台灣基督長老教會 ê 信仰告白所強調 ê 「獨一性」卻無本質爭論 ê 背景。所以，chit-ê 獨一性所顯明 ê 應該是針對頭前所提起 ê 創造、統治人 kah 萬物 ê 不二主體。Án-ne，chit-ê 信仰告白對台灣教會 kah 社會就表露出強烈 ê 福音信息；tòh 是反對任何形式 ê 獨裁統治，尤其是政治上 ê 偶像崇拜。若是講上帝是唯一創造、統治人 kah 萬物 ê 真神，án-ne，其他任

tī-kòan, mā hóⁿ-tēng kàu-hōe chò Siōng-tè ê khi-kū, lâi sít-chiān Siōng-tè tùi chit-ê sè-kài ê kè-ōe kah liap-lí ê sù-bēng.

Tòk-it Chin-sîn

Lēng-gōa chhit hong-bīn, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lò Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk mā kah Nicea Sìn-keng káng-khóan, lóng teh kiông-tiāu Siōng-tè ê tòk-it-sèng, “chhòng-chō, thóng-tī lāng kah bān-mih ê tòk-it Chin-sîn”, m̄-koh, Nicea Sìn-keng ê “tòk-it-sèng” só koan-sim ê sī “Pē” kah “Kiá” chi chit (ousia) ê tông-it-sèng, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lò Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk só kiông-tiāu ê “tòk-it-sèng” khiok bô pún-chit cheng-lūn ê pōe-kéng. Só-í, chit-ê tòk-it-sèng só hián-bēng ê eng-kai sī chiam-tùi thâu-chēng só thê-khí ê chhòng-chō, thóng-tī lāng kah bān-mih ê put-jī chú-thé. Án-ne, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tùi Tâi-oân kàu-hōe kah siā-hōe chiū piáu-lō chhut kiông-liát ê hok-im sin-sit; tòh sī hóan-tùi jīm-hô hêng-sek ê tòk-chhái thóng-tī, iū-kî-sī cheng-tī siōng ê ngó-siōng chông-pài. Nā-sī kóng Siōng-tè sī í-it chhòng-chō,

何對人 kah 世界有統治權 ê 人，in lóng 是 tùì 上帝所領受 ê，應該 kā 參與上帝對人 kah 世界 ê 計畫看做是 in ê 職責。所以，世界上 ê 統治者並 m̄ 是絕對 ê，in 無應該採取任何獨裁，á 是專制 ê 統治形式。

告白上帝對世界 ê 絕對主權，這原本 tòh 是加爾文教派 ê 信仰特質。所以，加爾文 tī 教會體制運作上，kah 羅馬天主教會 ê 教皇專制體制倒 péng，改以中會做中心，實行牧師 kah 代議長老組成 ê 兩院結合制。經過 chit 種教會體制 ê 培育，長老教會一貫反獨裁、反專制，偏向推崇民主，尊重人權 ê 信仰理念就 án-ne 突顯出來。

另外，值得順筆提起 ê 是，台灣基督長老教會信仰告白 ê 格式（Confession Formula），雖然是沿襲傳統大公信條「我信……」

thóng-tī láng kah bān-mih ê Chin-sín, án-ne, kí-tha jīm-hô tùì láng kah sè-kài ū thóng-tī-kôan ê láng, in lóng sī tùì Siōng-tè só niá-siū ê, eng-kai kā chham-ú Siōng-tè tùì láng kah sè-kài ê kè-ōe khòanⁿ-chò sī in ê chit-chek. Só-í, sè-kài siōng ê thóng-tī-chiá pēng m̄-sī chóat-tùi ê, in bô eng-kai chhái-chhū jīm-hô tòk-chhài, á-sī choan-chè ê thóng-tī hêng-sek.

Kò-pèk Siōng-tè tùì sè-kài ê chó at-tùi chú-kôan, che gôan-pún tòh sī Calvin kàu-phài ê sìn-gióng tèk-chit. Só-í, Calvin tī kàu-hōe thé-chè ūn-chok siōng, kah Lô-má Thian-chú Kàu-hōe ê kàu-hông choan-chè thé-chè tò-péng, kái í tiong-hōe chò tiong-sim, sit-hêng bók-su kah tãi-gī tiúⁿ-ló chō-sêng ê n̄ng īⁿ kiát-háp-chè. Keng-kòe chit chióng kàu-hōe thé-chè ê pōe-iòk, Tiúⁿ-ló Kàu-hōe it-koàn hóan tò k-chhài, hóan choan-chè, phian-hiòng thui-chông bîn-chú, chun-tiōng jîn-kôan ê sìn-gióng lí-liām chiū án-ne tù t-hián chhut-lâi.

Lēng-gōa, tát-tit sūn-pit thê-khí ê sī, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ê keh-sek (Confession Formula), sui-jân sī iân-sip thôn-thóng Tâi-kong sìn-tiâu

ê 格式，m̄-koh tī 分段上卻 phah 破西方傳統 ê 三段式（三位一體）告白，kā 對三位一體上帝 ê 告白集中 tī 第一段，了後加上有關聖經、教會、罪 kah 救恩、實際 ê 責任 kah 得解放，以及促成上帝國度 ê 無仝段落。一方面，這顯示台灣教會對三一神觀 ê 無仝了解（後面 ē koh 詳細論述），以及 chit-ê 信仰告白關心 ê 廣闊表現。同時，Tī chit-ê 信仰告白中，告白者 ê 自稱 mā 用「阮信……」來取代西方教會傳統 ê 「我信……」ê 告白格式。（尼西亞信經原本 mā 是用「阮信……」做告白，m̄-koh 後來 hō 西方教會改做「我信……」ê 格式）。

阮信上帝

Tùi 頂面有關本信仰告白頭一句 ê 分析 kah 解說，咱 ē-sái 講，chit-ê 信仰告白確實是一個 kah 台

“góa sìn.....” ê keh-sek, m̄-koh tī hun-tōaⁿ siōng khiok phah-phòà se-hong thōan-thóng ê saⁿ-tōaⁿ-sek (Sam-ūi It-thé) kò-pèk, kā tùi Sam-ūi It-thé Siōng-tè ê kò-pèk chip-tiong tī tē it tōaⁿ, liáu-āu ka-siōng iú-koan Sèng-keng, kàu-hōe, chōe kah kiù-un, sít-chè ê chek-jīm kah tit kái-hòng, í-kip chhiok-sêng Siōng-tè kok-tō̍ ê bô kâng tōaⁿ-lòh. Chit hong-bīn, che hián-sī Tâi-oân kàu-hōe tùi sam-it sîn-koan ê bô kâng liáu-kái (āu-bīn ē koh siōng-sè lūn-sút), í-kip chit-ê sìn-gióng kò-pèk koan-sim ê kóng-khoah piáu-hiān. Tông-sī, tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tiong, kò-pèk-chiá ê chū-chheng mā ēng “góan sìn.....” lâi chhú-tāi se-hong kàu-hōe thōan-thóng ê “góa sìn.....” ê kò-pèk keh-sek. (Nicea Sìn-keng gōan-pún mā sī ēng “góan sìn.....” chò kò-pèk, m̄-koh āu-lâi hō se-hong kàu-hōe kái-chò “góa sìn.....” ê keh-sek) .

Góan sìn Siōng-tè

Tùi téng-bīn iú-koan pún Sìn-gióng Kò-pèk thâu-chhit-kù ê hun-sek kah kái-soeh, lán ē-sái kóng, chit-ê sìn-gióng kò-pèk khak-sít sī chit-ê kah

灣教會 ê 目前處境結合所制定 ê 告白。Chit-ê 告白 ê 目的並 m̄ 是在 tī 重複傳統 ê 教理了解，卻是 teh 辯解今 á 日 khiā tī 台灣社會危機中 ê 教會信仰 kah 行為 ê 基準，是 chiok 有台灣實況性 ê 信仰宣認。獨獨 tiòh tùi chit-ê 角度來了解，咱 chiah ē-tàng 發見包含 Tī chit-ê 告白中 ê 真 chē 珍貴信仰見證。當咱 koh 再開嘴講：「阮信上帝」ê 時，身為一個台灣基督長老教會信徒 ê 身分 tòh ē 隨時浮 tī 咱 ê 目 chiu 前。

Tâi-oân kàu-hōe ê bók-chêng chhù-kéng kiat-háp só chè-tēng ê kò-pèk. Chit-ê kò-pèk ê bók-tek pēng m̄-sī chāi tī tiông-hòk thòan-thóng ê kàu-lí liáu-kái, khiok sī teh piān-kái kin-á-jit khiā tī Tâi-oân siā-hōe gûi-ki tiong ê kàu-hōe sìn-gióng kah hêng-ûi ê ki-chún, sī chiok ū Tâi-oân sít-hóng-sèng ê sìn-gióng soan-jīn. Tòk-tòk tiòh tùi chit-ê kak-tō lâi liáu-kái, lán chiah ē-tàng hoat-kiàn pau-hâm tī chit-ê kò-pèk tiong ê chin chē tin-kùi sìn-gióng kiàn-chèng. Tng lán koh-chài khui chhùi kóng, “góan sìn Siōng-tè” ê sī, sìn-ûi chit-ê Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe sìn-tô ê sìn-hūn tòh ē sùi-sí phû tī lán ê bák-chiu chêng.

Tē saⁿ chiuⁿ Lèk-sú kah sè-kài ê Chú
第 3 章 歷史 kah 世界 ê 主

台灣基督長老教會信仰告白是用護教 ê 背景 kah 目的做基礎，tī 告白上帝是「創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神」了後，隨時 koh 指出祂是「歷史 kah 世界 ê 主」。

告白上帝是歷史 kah 世界 ê 主，ē-sái 講是 chit-ê 信仰告白 teh 反映台灣基督長老教會對「神觀」ê 進步認 bat。自古以來，教會史上大部分 ê 信仰告白，尤其是有普世價值 ê 大公教會信經，對神觀 ê 宣認大部分 lóng 偏重 tī 本體論，用「本質界說」（界說 = 對一種事物 ê 本質特徵，á 是一個概念 ê 內涵外延，做確切 kah 簡要 ê 說明）做主要 ê 關心議

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk sī ēng hō-kàu ê pōe-kéng kah bók-tek chò ki-chhó, tī kò-pèk Siōng-tè sī “chhòng-chō, thóng-tī lāng kah bān-mih ê tók-it Chin-sîn” liáu-āu, sūi-sī koh chí-chhut I sī “lèk-sú kah sè-kài ê Chú”.

Kò-pèk Siōng-tè sī lèk-sú kah sè-kài ê Chú, ē-sái kóng sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk teh hóan-èng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tùi “sîn-koan” ê chìn-pō jīn-bat. Chū kó í-lâi, kàu-hōe-sú siōng tōa-pō-hūn ê Sìn-gióng Kò-pèk, iû-kî-sī ū phó-sè kè-tát ê Tâi-kong kàu-hōe Sìn-keng, tùi sîn-koan ê soan-jīn tōa-pō-hūn lóng phian-tiōng tī Pún-thé-lūn, ēng “pún-chit kài-soeh” (kài-soeh=tùi chit chióng sū-bút ê pún-chit tèk-teng, á-sī chit-ê khài-liām ê lâi-hām gōa-iân, chò khak-chhiat kah kán-iàu ê soat-

題。Tiòh 算論到上帝 kah 人 ê 關係 ê 時，mā 大部分採取垂直縱切 ê 方式，用抽離時間 ê 靜態取向，kan-taⁿ 申論上帝是人 ê 創造主、獨一真神 kah 萬物 ê 主等等 ê 普遍特質；kā 上帝告白做歷史 ê 主是真罕得有 ê，至少 tī 大公信經裡是無 ê。

世俗之城中 ê 上帝

Tī 猶太教 ê 觀點上，上帝 kah 歷史 ê 關係是免講 tòh ē 知 ê。Tī 舊約聖經中，上帝 m-nā hông 看做是歷史 ê 發動者 kah 撰寫者，同時 mā 是歷史舞台頂 ê 導演兼主角。若 kā 上帝撤除，舊約歷史就 ē 成做空白；若 kā 以色列史除去，咱 mā 全款 tòh 無法度認 bat 上帝 à。舊約 ê chit 種觀念經過受掠經驗 ê 衝擊，以及 kah 異教、他族 ê 歷史深入接觸，尤其是 tī 兩約之間，猶太人深深經歷

bêng) chò chú-iàu ê koan-sim gī-tê。Tiòh sng lūn-kàu Siōng-tè kah lāng ê koan-hē ê sī, mā tōa-pō-hūn chhái-chhú sù-tit chhiòng-chhiat ê hong-sek, ēng thiū-lī sī-kan ê chēng-thài chhú-hiòng, kan-taⁿ sin-lūn Siōng-tè sī lāng ê Chhòng-chō-chú, tók-it Chin-sîn kah bān-mih ê Chú téng-téng ê phó-phiàn tèk-chit; kā Siōng-tè kò-pèk chò lèk-sú ê Chú sī chin hán-tit ū ê, chi-chió tī Tāi-kong Sìn-keng nih sī bô ê。

Sè-siòk chi siâⁿ tiong ê Siōng-tè

Tī Iô-tá-iah-kàu ê koan-tiám siōng, Siōng-tè kah lèk-sú ê koan-hē sī bián-kóng tòh ē chai ê。Tī Kū-iok Sèng-keng tiong, Siōng-tè m-nā hông khòaⁿ-chò sī lèk-sú ê hoat-tōng-chiá kah choān-siá-chiá, tông-sī mā sī lèk-sú bú-tái téng ê tō-ián kiam chú-kak。Nā kā Siōng-tè thiat-tū, Kū-iok lèk-sú chiū ē chiáⁿ-chò khang-pèh; nā kā I-su-la-el-sú tū-khì, lán mā kàng-khóan tòh bô hoat-tō jīn-bat Siōng-tè à。Kū-iok ê chit chióng koan-liām keng-kòe siū-liáh keng-giām ê chhiong-kek, í-klp kah īⁿ-kàu,

tiòh 亡國 ê 見笑，kah 信仰受污穢 ê 侮辱，致使理想 kah 現實之間，漸漸劃出一條 oh 得合 óa 來 ê 鴻溝；聖俗 ê 分別 kah 來世 ê 觀點就 án-ne 開始強化 kah 突顯。新約時期受 tiòh chit 種觀點 ê 洗禮，致使 ē-tàng 掙脫猶太本位主義 ê 信仰束縛，發展出普世傾向 ê 基督教信仰。M-koh，tī 想 beh kā 基督教信仰 kah 特定 ê 猶太歷史做區分，努力轉向認同 koh khah 廣闊 ê 人類史 ê 同時，基督教信仰 iáu 是難免 ē 因為普遍化，soah 陷入抽象化 kah 概念化 ê 偏差。

以教會史（宣教史）取代猶太歷史 ê 新約觀點，雖然無否定上帝 tī 人類世界 ê 作為，m-koh bē-tàng 懷疑 ê 是，教會史 kah 世界史 ê 雙線史觀，tùi 初代教會開始 tòh 顯露出明顯 ê 軌跡。一直

tha-chòk ê lèk-sú chhim-jip chiap-chhiok, iû-kî-sī tī n̄ng lok chi kan, Iô-tá-iah lāng chhim-chhim keng-lèk tiòh bōng-kok ê kiàn-siàu, kah sìn-gióng siū ù-òe ê bú-jìok, tì-sú lí-sióng kah hiān-sit chi kan, chiām-chiām òe chhut chit tiâu oh-tit háp oá-lái ê hông-kau; sèng siòk ê hun-piát kah lái-sè ê koan-tiám chiū án-ne khai-sí kiông-hòa kah tút-hián. Sin-iok sí-kî siū-tiòh chit chióng koan-tiám ê sé-lé, tì-sú ē-tàng cheng-thoat Iô-tá-iah pún-ūi chú-gī ê sìn-gióng sok-pák, hoat-tián chhut phó-sè kheng-hiòng ê Ki-tok-kàu sìn-gióng. M-koh, tī siūⁿ beh kā Ki-tok-kàu sìn-gióng kah tèk-tēng ê Iô-tá-iah lèk-sú chò khu-hun, ló-lèk chóan-hiòng jīn-tōng koh khah kóng-khoah ê jīn-lūi-sú ê tông-sí, Ki-tok-kàu sìn-gióng iáu sī lân-bián ē in-ūi phó-phiàn-hòa, soah hām-jip thiū-siōng-hòa kah khài-liām-hòa ê phian-chha.

Í kàu-hōe-sú (soan-kàu-sú) chhú-tāi Iô-tá-iah lèk-sú ê Sin-iok koan-tiám, sui-jīn bô hóⁿ-tēng Siōng-tè tī jīn-lūi sè-kài ê chok-ūi, m-koh bē-tàng giâu-gī ê sī, kàu-hōe-sú kah sè-kài-sú ê siang-sò^an sú-koan, tùi chho-tāi kàu-hōe khai-sí tòh hián-lō

到第五世紀初 ê 時，聖奧古斯丁 (Saint Augustine of Hippo, AD 354-430) 名著《上帝之城》問世，基督教 ê 聖、俗二元史觀就 án-ne 確立。基督教雖然一方面繼續確認上帝是宇宙 ê 創造者，是萬物 ê 主宰，m̄-koh 另外一方面，卻 kā 具體、現實 koh 動亂 ê 世界史歸 tī 俗世 ê，它終其尾 ē 消失去，koh hō 上帝神聖計畫 ê 拯救史所取代。

傳統 ê 基督教會因為受 tiòh 聖、俗二元史觀 ê 影響，自然 ē 強調拯救史，輕視世界史，致使教會漸漸 kah 具體 ê 歷史 jú 離 jú 遠。Tī 教會史上，chit 種二元史觀所呈現 ê siōng 劇烈 ê 衝突，ē-tàng 用中世紀西方政教衝突做代表。教會 m̄-nā 主張擁有屬靈權柄，而且是超越世俗權柄 ê；換句話來講，教會執行 ê 是上帝奧祕計畫 ê 拯救史，所以 m̄-nā 無受 tiòh 屬世王權所主宰 ê 世界史所拘束，反 tng 卻是俗世王權

chhut bêng-hián ê kúi-jiah. It-tit kàu tē-gō sè-kí chhō ê sí, Saint Augustine of Hippo, (AD 354-430) ê miâ-tù“Siōng-tè chi Siá”ⁿ bün-sè, Ki-tok-kàu ê Sèng, Siòk jī-goân sú-koan chiū án-ne khak-lip. Ki-tok-kàu sui-jīân chit hong-bīn kè-siòk khak-jīn Siōng-tè sī ú-tiū ê chhòng-chō-chiá, sī bān-mih ê chú-cháiⁿ, m̄-koh lēng-gōa chit hong-bīn, khiok kā kū-thé, hiān-sit koh tōng-lōan ê sè-kài-sú kui tī siòk-sè ê, i chiong-kī-bóe ē siau-sit khi, koh hō Siōng-tè sîn-sèng kè-ōe ê chin-kiù-sú só chhú-tāi.

Thōan-thóng ê Ki-tok kàu-hōe in-ūi siū-tiòh Sèng, Siòk jī-goân sú-koan ê éng-hióng, chū-jīân ē kiōng-tiāu chin-kiù-sú, khin-sī sè-kài-sú, tì-sú kàu-hōe chiām-chiām kah kū-thé ê lék-sú jú lī jú hng. Tī kàu-hōe-sú siōng, chit chióng jī-goân sú-koan só thêng-hiān ê siōng kék-liát ê chhiong-tút, ē-tàng ēng tiong-sè-kí se-hong chêng-kàu chhiong-tút chò tāi-piáu. Kàu-hōe m̄-nā chú-tiuⁿ íong-iú siòk-lēng kōan-pèng, jī-chhiáⁿ sī chhiau-oat sè-siòk kōan-pèng ê; Oāⁿ kù ōe lái kóng, kàu-hōe chip-hêng ê sī Siōng-tè ò-pi kè-ōe ê chin-kiù-sú, só-í m̄-nā bô siū-tiòh siòk-sè ōng-kōan só chú-

柄 ê 來源。這 tòh 是中世紀西方國家教皇 ê 權柄 kôan 過政權 ê 立論基礎；m̄-koh 相對 ê，教會既然 kah 屬世 ê 權柄無關，所以 tī 教會勢力高漲 ê 時，教會 ē-tàng 藉 tiòh 權柄來源 ê 主張來牽制政治；總是，一旦教會勢力衰微 ê 時，教會就 bī 免 hông chiⁿ 去社會 ê 角落，去重複 hiah-ê 刻板 ê 宗教儀式。神學家潘霍華（Bonhoeffer）所批判 ê 「隙縫 ê 上帝」 tòh 是 tui chit-ê 聖、俗二元史觀來 ê 產物。

「解放」上帝

Kā 上帝 tui 「上帝之城」中解放出來，這是教會近代史 ê 一个大工程，mā 是基督教信仰 ê 革命性發現。當人類用具體經驗所建構起造 ê 歷史 hông 看做是屬世史 ê 時，它註定終其尾 ē 消失，而且 ē hō 拯救史來取代。Chiah-ê

cháiⁿ ê sè-kài-sú só khu-sok, hóan-tng khiok sī siók-sè ông-kôan kôan-pèng ê lâi-gôan. Che tòh sī tiong-sè-kí se-hong kok-ka Kàu-hông ê kôan-pèng kôan kòe cheng-kôan ê lip-lūn ki-chhó; m̄-koh siong-tui ê, kàu-hōe kì-jiân kah siók-sè ê kôan-pèng bô-koan, só-í tī kàu-hōe sè-lék ko-tiong ê sī, kàu-hōe ē-tàng chià-tiòh kôan-pèng lâi-gôan ê chú-tiuⁿ lâi khian-chè cheng-tī; chóng-.sī, it-tàn kàu-hōe sè-lék soe-bī ê sī, kàu-hōe chiū bī-bián hông chiⁿ khi siā-hōe ê kak-lòh, khi tiông-hòk hiah-ê khek-pán ê chong-kàu gī-sek. Sîn-hák-ka Bonhoeffer só phoe-phòhⁿ ê “khiah-phāng ê Siōng-tè” tòh sī tui chit-ê Seng, Siók jī-goan sú-koan lâi ê sán-bùt.

"Kái-hòng" Siōng-tè

Kā Siōng-tè tui “Siōng-tè chi Siā” tiong kái-hòng chhut-.lâi, che sī kàu-hōe kīn-tāi-sú ê chit-ê tōa kang-têng, mā sī Ki-tok-kàu sìn-gióng ê kek-bēng-sèng hoat-hiân. Tng jīn-lūi ēng kū-thé keng-giām só kiàn-kò khí-chō ê lèk-sú hông khòaⁿ-chò sī siók-sè-sú ê sī, i chù-tiāⁿ chiong-kī-bóe ē siausit, jī-chhiáⁿ ē hō chin-kiù-sú lâi chhú-

存在 tī 歷史中 ê 血淚經驗，無 thang 懷疑 ê，ē hông 加上霧霧 ê 神祕色彩，致使它 ê 真實性 mā ē hông 質疑。既然一切 lóng ē 消失，所以「世間艱苦是暫時，不比天堂永福氣」。因為 án-ne，教會就心安理得，甚至一屑 á 都無節制 teh 大賣它 ê 「天堂麻醉劑」。基督教 ē hō 馬克斯 kah 弗洛伊德批評做「人民 ê 鴉片」kah 「心靈 ê 安慰品」，並 m̄ 是烏白誣賴 ê；人類歷史中有 gōa chē 屈辱、壓迫 kah 無公義 ê tāi-chi，親像講種族歧視、性別歧視，á 是經濟剝削 kah 獨裁專制等等，竟然 ē-tàng tī 咱 ê 耳孔邊 hōa-hōa 嚷，教會卻 m̄-nā 袖手旁觀，無講 kah 半句話，有時甚至淪為邪惡 ê 幫兇。

1960 年代興起 ê 第三世界神學，ē-sái 講是 chit-ê 「解放上帝運動」ê 催生者。因為切身 ê 被壓迫經驗，第三世界 ê 教會 kah 神學家深深體認上帝若無 tī 具體 ê 歷史中有所作為，án-ne，所

tāi. Chiah-ê chùn-chāi tī lèk-sú tiong ê hiat-lūi keng-giām, bô thang giâu-gī ê, ē hông ka-siōng bû-bû ê sîn-pì sek-chhái, tī-sú i ê chin-sit-sèng mā ē hông chit-gī. Kì-jiân it-chhè lóng ē siau-sit, só-í “sè-kan kan-khó sī chiām-sī, put-pí thian-tông éng hok-khì”. In-ūi án-ne, kàu-hōe chiū sim-an lí-tek, sīm-chì chit-sut-á to bô chiat-chè teh tōa bē i ê “thian-tông bâ-chùi-che”. Kì-tok-kàu ē hō Marx kah Freud phoe-phêng chò “jîn-bîn ê a-phiàn” kah “sim-lêng ê an-ùi-phín”, pēng m̄-sī o-pèh bû-lōa ê; jîn-lūi lèk-sú tiong ū gōa chē khut-jiók, ap-pek kah bô kong-gī ê tāi-chì, chhin-chhiūⁿ kóng chióng-chòk khî-sī, sèng-pià^t khî-sī, á-sī keng-chè pak-siah kah tók-chhái choan-chè téng-téng, kèng-jiân ē-tàng tī lán ê hīⁿ-khang piⁿ hōa-hōa jiáng, kàu-hōe khiok m̄-nā siū-chhiú pōng-koan, bô kóng-kah pòⁿ-kù ōe, ū sī sīm-chì lùn-ùi siá-ok ê pang-hiong.

1960 nî-tāi heng-khí ê tē-saⁿ sè-kài sîn-hák, ē-sái kóng sī chit-ê “kái-hòng Siōng-tè ün-tōng” ê chhui-seng-chiá. In-ūi chhiat-sin ê pī ap-pek keng-giām, tē-saⁿ sè-kài ê kàu-hōe kah sîn-hák-ka chhim-chhim thé-jīn Siōng-tè nā bô tī kù-thé ê lèk-sú tiong

有關係上帝 ê 告白終其尾 ē 淪為無 chhái 工 koh hám 古 ê tã-chì。第三世界 ê 神學家勇敢揭開傳統 ê 聖、俗二元史觀 ê 差謬，kā 上帝 tùi 聖城引來到「世俗之城」；tòh 是 chit 位 tiàm tī 世俗之城中 ê 上帝，chiah ē-tàng 真正成做歷史 kah 世界 ê 主。Tùi 歷史 ê 角度來告白上帝，這無 koh 是單單 tùi 垂直 kah 縱切 ê 角度所 ē-tàng 全部述說 ê。歷史是一直 teh 進前 ê，上帝若是歷史 ê 主，祂必須 kah 歷史平行向前行；歷史 ê 上帝是動態 ê 上帝。祂 kah 人 ê 關係是跟 tòe 歷史 ê 演進，不斷 teh 啟示 kah 建構 ê。因為 án-ne，chit 位上帝是活活面對咱 ê，是 tī 咱實存 ê 處境中 teh 施行審判 kah 拯救 ê。台灣基督長老教會 ê 信仰告白中用「歷史 kah 世界 ê 主」來宣認上帝，表示台灣基督長老教會 ê 神觀了解是 tùi 靜態轉向動態，tùi 聖城行向俗世，而且 tùi 永恆落實到歷史（時間）裡。這是對

iú-só chok-ûi, án-ne, só ū koan-hē Siōng-tè ê kò-pèk chiong-kí-bóe ē lùn-ûi bô chhái-kang koh hám-kó ê tã-chì. Tē-saⁿ sè-kài ê sîn-hák-ka íong-kám kiát-khui thōan-thóng ê Sèng, Siók jī-goân sú-koan ê chha-biū, kā Siōng-tè tùi sèng-siâⁿ ín lâi-kàu “sè-siók chi siâⁿ”; tòh sī chit ūi tiàm tī sè-siók chi siâⁿ tiong ê Siōng-tè, chiah ē-tàng chin-chiâⁿ chiâⁿ-chò lèk-sú kah sè-kài ê Chú. Tùi lèk-sú ê kak-tō lâi kò-pèk Siōng-tè, che bô koh sī tantan tùi sūi-tit kah chiòng-chhiat ê kak-tō só ē-tàng chōan-pō sūt-soat ê. Lèk-sú sī it-tit teh chin-chêng ê, Siōng-tè nā-sī lèk-sú ê Chú, I pit-su kah lèk-sú pêng-hêng hiòng-chêng kiâⁿ; lèk-sú ê Siōng-tè sī tōng-thài ê Siōng-tè. I kah lâng ê koan-hē sī kin-tòe lèk-sú ê ián-chìn, put-tōan teh khé-sī kah kiàn-kò ê. In-ūi án-ne, chit ūi Siōng-tè sī oáh-oáh bīn-tùi lán ê, sī tī lán sít-chùn ê chhù-kéng tiong teh si-hêng sím-phòⁿ kah chín-kiù ê. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê Sin-gióng Kò-pèk tiong ēng “lèk-sú kah sè-kài ê Chú” lâi soan-jīn Siōng-tè, piáu-sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê sîn-koan liáu-kái sī tùi chêng-thài chōan-hiòng tōng-thài, tùi sèng-siâⁿ kiâⁿ hiòng siók-

「上帝」非常進步 ê 認 bat kah 宣認。

突破傳統 ê 三位一體告白

Tùi 傳統「三位一體」神觀 ê 了解來講，通常 lóng kā 上帝對歷史 kah 世界 ê 眷顧 kah 攝理等等 ê 工作歸 tī 第三位格，tòh 是聖神 ê 工作，koh kā 拯救 kah 再臨審判 ê 工作歸 tī 第二位格 ê 耶穌基督。M̄-koh，台灣基督長老教會 ê 信仰告白開宗明義，tī 「阮信上帝」了後，同時 kā 創造、攝理世界 kah 拯救、審判 ê 工作做伙宣認。Tī 制定本信仰告白 ê 當初，m̄ 知是有意 á 是無意 ê，無論 án 怎，chit-ê 安排實在有突破傳統「功能性三位一體論」（Economic Trinity）神觀了解 ê 效果。這 tòh 是咱頭前 bat 提起 ê 「台灣教會對三一神觀 ê 無全了解」ê 一面。Tī chia，chit-ê 信仰告白 ê 頭一句

sè, jī-chhiáⁿ tùi éng-hêng lók-sit kàu lèk-sú (sī-kan) nih. Che sī tùi “Siōng-tè” hui-siōng chìn-pō̄ ê jīn-bat kah soan-jīn.

Tút-phòa thòan-thóng ê Sam-ūi It-thé kò-pèk

Tùi thòan-thóng “Sam-ūi It-thé” sîn-koan ê liáu-kái lâi kóng, thong-siōng lóng kā Siōng-tè tùi lèk-sú kah sè-kài ê kòan-kò kah liap-lí téng-téng ê kang-chok kui tī tē-saⁿ ūi-keh, tòh sī Sèng Sîn ê kang-chok, koh kā chín-kiù kah chàì-lîm sím-phò^a ê kang-chok kui tī tē-jī ūi-keh ê I-é-su Ki-tok. M̄-koh, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk khai-chong bêng-gī, tī “góan sìn Siōng-tè” liáu-āu, tông-sī kā chhòng-chō, liap-lí sè-kài kah chín-kiù, sím-phò^a ê kang-chok chò-hóe soan-jīn. Tī chètēng pún sìn-gióng kò-pèk ê tong-chhō, m̄-chai sī ū i á-sī bô i ê, bô-lūn án-chó^a, chit-ê an-pâi sit-châi ū thút-phòa thòan-thóng “kong-lêng-sèng Sam-ūi It-thé lūn” (Economic Trinity) sîn-koan liáu-kái ê hâu-kó. Che tòh sī lán thâu-chêng bat thê-khí ê “Tâi-oân kàu-hōe tùi Sam-It sîn-

呈現出曖昧 ê 兩種可能性。第一，頭一句中 ê 「上帝」若照它 ê 後面續接 ê 「Kiáⁿ」kah 「聖神」ê 告白來看，ē-tàng 解釋做三位一體 ê 第一位格，m̄-koh 若是 án-ne 解說，告白中 kā 「Kiáⁿ」kah 「聖神」ê 工作 mā 做伙歸 tī 第一位格，soah kā 第二 kah 第三位格貶做第一位格 ê 「顯明」kah 「見證 ê 氣力」ê 輔助性角色，致使未免 ē 陷落 tī 獨尊「第一位格」ê 矛盾，而且後面所講 ê 「直到主 koh 來」hit 句，soah 失去它 ê 內涵；因為審判 kah 拯救既然屬 tī 上帝 ê 工作，án-ne，基督 ê 再臨就失去祂 ê 使命。Chit-ê 解說 m̄-nā 失去創意，koh 欠缺平衡，困難 khah 大，所以，khah 可能 ê 解說應該是第二種，tòh 是 kā 頭一句中 ê 「上帝」看做「三一」ê 上帝，kā 二個位格 ê 工作做伙來宣認，án-ne tòh ē-tàng 脫開傳統有關「三個位格」ê 關係 ê 無意義爭論，ē-tàng 專注 tī 上帝 kah 人以及世界 ê 關

koan ê bô kâng liáu-kái” ê chit bīn. Tī chia, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê thâu-chit kù têng-hiān chhut ài-māi ê n̄ng chióng khó-lêng-sèng. Tē-it, thâu-chit kù tiong ê “Siōng-tè” nā chiàu i ê āu-bīn sòa-chiap ê “Kiáⁿ” kah “Sèng Sîn” ê kò-pèk lâi khòⁿ, ē-tàng kái-sek chò Sam-ūi It-thé ê tē-it ūi-keh, m̄-koh nā-sī án-ne kái-soeh, kò-pèk tiong kā “Kiáⁿ” kah “Sèng Sîn” ê kang-chok mā chò-hóe kui tī tē-it ūi-keh, soah kā tē-jī kah tē-saⁿ ūi-keh pián chò tē-it ūi-keh ê “hián-bêng” kah “kiàn-chèng ê khui-lát” ê hù-chō-sèng kak-sek, tì-sú bī-bián ē hām-lòh tī tók-chun “tē-it ūi-keh” ê m̄u-tún, jī-chhiáⁿ āu-bīn só kóng ê “tít-kàu Chú koh lâi” hit kù, soah sit-khì i ê lāi-hām; in-ūi sím-phòⁿ kah chín-kiù kì-jian siòk tī Siōng-tè ê kang-chok, án-ne, Kìtok ê chàl-līm chiū sit-khì I ê sù-bêng. Chit-ê kái-soeh m̄-nā sit-khì chhòng-i, koh khiàm-khoeh pêng-hêng, khùn-lân khah tōa, só-í, khah khó-lêng ê kái-soeh eng-kai sī tē-jī chióng, tòh sī kā thâu-chit kù tiong ê “Siōng-tè” khòⁿ-chò “Sam-It” ê Siōng-tè, kā n̄ng-ê ūi-keh ê kang-chok chò-hóe lâi soan-jīn, án-ne tòh ē-tàng thoat-khui thòan-thóng iú-koan “saⁿ-ê ūi-keh” ê

係 ê 陳述。

M̄-koh, chit 種解說 mā 並 m̄ 是全無困難。一方面，若續接後面 ê 「Kiáⁿ」 kah 「聖神」 ê 告白，就 ē 顯出 chit-ê 告白對第一位格 ê 忽略。另外一方面，tī 第二位格告白 ê 開始所使用 ê 「祂 ê Kiáⁿ」 ê 「祂」，咱 tòh ē m̄ 知是 teh 指 siáng; 勉強來講，可能是 teh 指「三个位格 ê 整體」。Chia teh 講 ê 「祂 ê Kiáⁿ」應該是 teh 表明道成肉身 ê Kiáⁿ ê 位格所代表 ê 人 kah 上帝之間 ê 親密關係，kám m̄ 是？

無論 án 怎，tùi kui 个文脈安排 kah 神學了解來看，採行第二種解說是比較 khah 可行，而且符合 chit-ê 告白 ê 精神 kah 目的。前文已經提起過，chit-ê 信仰告白 ê 主旨並 m̄ 是在 tī 神觀 ê 本體爭辯，卻是為 tiòh 信徒 ê 社會 kah 政治責任做辨明，所以沿襲傳統三位一體 ê 告白形式，並無實質 ê 意義；顛倒是 kā 創造、統

koan-hē ê bò ì-gī cheng-lūn, ē-tàng choan-chù tī Siōng-tè kah lāng í-kip sè-kài ê koan-hē ê tīn-sùt.

M̄-koh, chit chióng kái-soeh mā pēng m̄-sī chōan bò khùn-lân. Chit hong-bīn, nā sòa-chiap āu-bīn ê “Kiáⁿ” kah “Sèng Sīn” ê kò-pèk, chiū ē hián-chhut chit-ê kò-pèk tui tē-it ūi-keh ê hut-liók. Lēng-gōa chit hong-bīn, tī tē-jī ūi-keh kò-pèk ê khai-sí só sú-iōng ê “I ê Kiáⁿ” ê “I”, lán tòh ē m̄ -chai sī teh chí siáng; bián-kióng lái kóng, khó-lēng sī teh chí “saⁿ-ê ūi-keh ê chéng-thé”. Chia teh kóng ê “I ê Kiáⁿ” eng-kai sī teh piáu-bēng Tō chiáⁿ Jiòk-sin ê Kiáⁿ ê ūi-keh só tãi-piáu ê lāng kah Siōng-tè chi kan ê chhin-bit koan-hē, kám m̄-sī?

Bô-lūn án-chóaⁿ, tùi kui-ê bûn-meh an-pai kah sîn-hák liáu-kái lái khòⁿ, chhái-hēng tē-jī chióng kái-soeh sī pí-kàu khah khó-hēng, jī-chhiáⁿ hū-háp chit-ê kò-pèk ê cheng-sîn kah bók-tek. Chēng bûn í-keng thê-khí kòe, chit-ê Sîn-gióng Kò-pèk ê chú-chí pēng m̄-sī chāi tī sîn-koan ê pún-thé cheng-piān, khiok sī ūi-tiòh sìn-tô ê siā-hōe kah chēng-tī chek-jīm chò piān-bēng, só-í iân-sip thōan-thóng Sam-ūi It-thé ê kò-pèk hēng-

治、做歷史 kah 世界 ê 主，以及施行審判 kah 拯救等等做一 khùn 完成，來突顯信仰對象「tùi 頭到尾」teh 介入人類生存 ê 時空，所以主張信徒 bē-sái 對社會激外外，mā bē-sái 閃避歷史 ê 責任，án-ne 比較 khah 符合 chit-ê 告白 ê 動機 kah 護教 ê 目的。

施行審判 kah 拯救

審判 kah 拯救 ê 工作，tī 傳統神學 ê 了解，除了 kā 它歸屬 tī 第二位格以外，同時 mā 是 teh 指向終末 á 是再臨 ê 時刻。雖然神學解說上 mā kā 它 ê 效力延伸到「現此時」（present），m̄-koh 卻大部分 lóng 是偏重 tī 個人 ê 決斷 kah òng 望頂面。Chit-ê 信仰告白 kā 「施行審判 kah 拯救」連結 tī 「祂是歷史 kah 世界 ê 主」後面，形成連 sòa ê 概念，ē-tàng hō chit-ê 審判 kah 拯救 ê 了解有歷史化 ê

sek, pēng bô sit-chit ê ì-gī; tian-tò sī kā chhòng-chō, thóng-tī, chò lèk-sú kah sè-kài ê Chú, í-kip si-hêng sím-phòàⁿ kah chín-kiù téng-téng chò chit khùn oân-sêng, lâi tút-hián sin-gióng tùi-siōng “tùi thâu kàu bóe” teh kài-jip jîn-lūi seng-chûn ê sî-khong, só-í chú-tiuⁿ sìn-tô bē-sái tùi siā-hōe kek gōa-gōa, mā bē-sái siám-phiah lèk-sú ê chek-jīm, án-ne pí-kàu khah hū-háp chit-ê kò-pèk ê tōng-ki kah hō-kàu ê bók-tek.

Si-hêng Sím-phòàⁿ kah Chín-kiù

Sím-phòàⁿ kah chín-kiù ê kang-chok, tī thòan-thóng sîn-hák ê liáu-kái, tū-liáu kā i kui-siòk tī tē-jī ūi-keh í-gōa, tông-sī mā sī teh chí-hiòng chiong-bóat á-sī chàì-līm ê sî-khek. Sui-jiân sîn-hák kái-soeh siōng mā kā i ê hāu-lék iân-sin kàu “hiān-chhú-sī” (present), m̄-koh khiok tōa-pō-hūn lóng sī phian-tiōng tī kò-jîn ê koat-tòan kah òng-bāng téng-bīn. Chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk kā “si-hêng sím-phòàⁿ kah chín-kiù” lián-kiat tī “I sī lèk-sú kah sè-kài ê Chú” āu-bīn, hêng-sêng lián-sòa ê khài-liām, ē-tàng

效果。換句話來講，tī chia 所指 ê 審判 kah 拯救 ê 歷史性（現世性）是 khah 強 tī 它 ê 終末性，á 是再臨時 ê 了解。

Tī 歷史中施行審判 kah 拯救；這 m̄-nā 是 kā 上帝引入去歷史，同時 mā 是 kā 歷史帶來到上帝面前 ê 告白。人類歷史 tī chia kah 上帝相 tú，藉 tiòh chit-ê 審判 kah 拯救 ê 接觸，頭前所告白 ê 「祂是歷史 kah 世界 ê 主」chit-ê 命題 chiah ē 顯出張力，產生實效。因為 kan-taⁿ tng 上帝對人類歷史施行「審判 kah 拯救」ê 時，祂 ê 「主」性 chiah ē 顯現出來。「審判」kah 「拯救」tī chit-ê 告白中，因為 kah 歷史以及世界有連接，所以有避開傳統 ê 末世大審判 ê 強烈印象，而且為 chit 兩個神學術語賦予 khah 具體 ê 歷史意涵。

Tī 歷史 kah 世界 ê 筋脈中告白上帝 ê 審判 kah 拯救，台灣基

hō chit-ê sím-phòhⁿ kah chín-kiù ê liáu-kái ū lèk-sú-hòh ê hāu-kó. Oāⁿ kù òe lâi kóng, tī chia só chí ê sím-phòhⁿ kah chín-kiù ê lèk-sú-sèng (hiān-sè-sèng) sī khah kiông tī i ê chiong-bòat-sèng, á-sī chàì-lím sí ê liáu-kái.

Tī lèk-sú tiong si-hêng sím-phòhⁿ kah chín-kiù; che m̄-nā sī kā Siōng-tè ín jip-khì lèk-sú, tông-sī mā sī kā lèk-sú tòh-lâi kàu Siōng-tè bīn-chêng ê kò-pèk. Jîn-lūi lèk-sú tī chia kah Siōng-tè sio-tú, chà-tiòh chit-ê sím-phòhⁿ kah chín-kiù ê chiap-chhiok, thâu-chêng só kò-pèk ê “I sī lèk-sú kah sè-kài ê Chú” chit-ê bēng-tê chiah ē hián-chhut tiuⁿ-lèk, sán-seng sít-hāu. In-ūi kan-taⁿ tng Siōng-tè tui jîn-lūi lèk-sú si-hêng “sím-phòhⁿ kah chín-kiù” ê sí, I ê “Chú” sèng chiah ē hián-hián chhut-lâi. “Sím-phòhⁿ” kah “chín-kiù” tī chit-ê Kò-pèk tiong, in-ūi kah lèk-sú í-kip sè-kài ū liân-chiap, só-í ū phiah-khui thòan-thóng ê bóat-sè tōa sím-phòhⁿ ê kiông-liát in-siōng, jī-chhiáⁿ ūi chit n̄ng-ê sîn-hák sùt-gí hù-ú khah kū-thé ê lèk-sú ì-hām.

Tī lèk-sú kah sè-kài ê kin-mèh tiong kò-pèk Siōng-tè ê sím-phòhⁿ kah chín-kiù, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-

督長老教會 tī 隱約中顯露出「現世天國」ê 信仰期待。總是，tī chia ê 「審判 kah 拯救」因為 tùi 第二位格抽離，soah 致使它 ê 內容 kah 標準有空洞 ê 遺憾。因為審判 kah 拯救若 m̄ 是 tùi 基督道成肉身，以及十字架 kah koh 活 ê 背景來 kā 它界說，án-ne，基督教 ê 上帝 ê 性質就無法度確立，祂施行審判 ê 標準，以及施行拯救 ê 方法 kah 內容 mā ē 欠缺參考 ê 結構 (reference framework)。換句話來講，審判 kah 拯救 ê 告白雖然對提高「歷史 kah 世界 ê 主」ê 告白效力有幫贊，m̄-koh，chit-ê 告白 tī kā 歷史帶到上帝面前了後，卻無 kā 人講上帝 ê 審判 kah 拯救 ê 根據。尤其是審判 ê 部分，tī 續接 ê 全篇告白中，lóng 無任何進一步 ê 詮釋 á 是發揮，致使它 ê 出現確實看起來 siuⁿ 過突然。這 ē-sái 講是神學上美中不足 ê tai-chì。

ló Kàu-hōe tī ún-iok tiong hián-lō chhut “hiān-sè thian-kok” ê sin-gióng kî-thāi. Chóng-.sī, tī chia ê “sím-phòⁿ kah chín-kiù” in-ūi tùi tē-jī ūi-keh thiu-lí, soah tì-sú i ê lāi-iông kah phiau-chún ū khong-tōng ê ūi-hām. In-ūi sím-phòⁿ kah chín-kiù nā m̄-sī tùi Ki-tok Tō chiáⁿ jiòk-sin, í-kip sip-jī-kè kah koh-oáh ê pōe-kéng lāi kā i kài-soeh, án-ne, Ki-tok-kàu ê Siōng-tè ê sèng-chit chiū bô hoat-tō khak-lip, I si-hêng sím-phòⁿ ê phiau-chún, í-kip si-hêng chín-kiù ê hong-hoat kah lāi-iông mā ē khiàm-khoeh chham-khò ê kiát-kò (reference framework). Oāⁿ kù ōe lāi kóng, sím-phòⁿ kah chín-kiù ê kò-pék sui-jân tùi thê-ko “lèk-sú kah sè-kài ê Chú” ê kò-pék hâu-lèk ū pang-chān, m̄-koh, chit-ê Kò-pék tī kā lèk-sú tòà kàu Siōng-tè bīn-chêng liáu-āu, khiok bô kā lāng kóng Siōng-tè ê sím-phòⁿ kah chín-kiù ê kin-kì. Iú-kí-sī sím-phòⁿ ê pō-hūn, tī sòa-chiap ê chōan phiⁿ kò-pék tiong, lóng bô jīm-hò chìn-chit-pō ê chhoan-sek á-.sī hoat-hui, tì-sú i ê chhut-hiān khak-sit khòⁿ kí-.lāi siuⁿ-kòe tùt-jân. Che ē-sái kóng sī sîn-hák siōng bí tiong put-chiok ê tai-chì.

Tē sì chiuⁿ
第 4 章

Lán ê hiaⁿ-tī I-é-su Ki-tok
咱 ê 兄弟耶穌基督

台灣基督長老教會為 tiòh 實況情境 ê 要求 kah 體認，致使就親像前章所述，它有 kah 傳統 ê 信經 á 是信仰告白無仝 ê 對「三位一體」ê 宣認方式。頂面咱有提起台灣基督長老教會信仰告白 ê 「三位一體」告白，超越「功能性三一論」ê 了解，是採用 khah 融合，khah 有包容性 ê 三位集中式 ê 告白。Tī 形式上，是 kā 上帝、基督 kah 聖神三位 lóng 同齊 khng tī 頭一段，無模仿傳統信經 kā 三位分做三段 ê 方式；tī 內容上，chit-ê 告白 mā kā 原來分別屬 tī 三个無仝位格 ê 創造、拯救、審判、眷顧、治理等等無仝 ê 神聖屬性，lóng 做伙歸 tī 頭一句中 ê 「上帝」。Chit-ê 告白方式既然棄 sak 傳統本

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ūi-tiòh sít-hóng chêng-kéng ê iau-kiū kah thé-jīn, tì-sú chiū chhin-chhiūⁿ chêng chiuⁿ só sùt, i ū kah thōan-thóng ê Sin-keng á-sī Sìn-gióng Kò-pèk bô kâng ê tui “Sam-ūi It-thé” ê soan-jīn hong-sek. Téng-bīn lán ū thé-khí Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ê “Sam-ūi It-thé” kò-pèk, chhiau-oát “kong-lêng-sèng Sam-it-lūn” ê liáu-kái, sī chhái-iōng khah iōng-háp, khah ū pau-iōng-sèng ê Sam-ūi chip-tiong-sek ê kò-pèk. Tī hêng-sek siōng, sī kā Siōng-tè, Ki-tok kah Sèng Sīn sam-ūi lóng tâng-chê khng tī thâu-chit tōaⁿ, bô bô-hóng thōan-thóng Sìn-keng kā Sam-ūi hun-chò saⁿ tōaⁿ ê hong-sek; tī lâi-iōng siōng, chit-ê Kò-pèk mā kā gōan-lâi hun-piát siok tī saⁿ-ê bô kâng ūi-keh ê chhòng-chō, chin-kiù, sím-phòⁿ, kòan-kò, tī-lí téng-téng bô

質神觀 ê 形上（形上學是指研究存在 kah 事物本質 ê 學問）爭論，就 kā 靜態 ê 神觀告白有效轉向動態 ê 了解。

祂 ê Kiáⁿ 出世做人

因為 chit-ê 信仰告白對「三位一體」ê 獨特宣認方式，tī 頭一句中 tòh 對三一上帝做伙認信，所以相形之下，對續落來 ê 「Kiáⁿ」kah 「聖神」ê 告白，tòh 明顯有輔助說明 ê 意味。Siōng 明顯 ê 例是 tī 本段中，除了頭一句「阮信上帝」以外，對基督 kah 聖神 ê 部分 lóng 無 koh 有「阮信」ê 宣認形式；iā tòh 是講「Kiáⁿ」kah 「聖神」tī 本告白中並無獨立 tī 對「上帝」ê 告白之外，卻是直接用「祂 ê Kiáⁿ」kah 「祂 ê 聖神」來連接，可見 chit-ê 「Kiáⁿ」

kāng ê sîn-sèng siók-sèng, lóng chò-hóe kui tī thâu-chit kù tiong ê “Siōng-tè”. Chit-ê kò-pèk hong-sek kì-jiân khi-sak thòan-thóng pún-chit sîn-koan ê hêng-siōng (hêng-siōng-hák sī chí gián-kiù chûn-chāi kah sū-bút pún-chit ê hák-būn) cheng-lūn, chiū kā chēng-thài ê sîn-koan kò-pèk íu-hāu chóan-hiòng tōng-thài ê liáu-kái.

I ê Kiáⁿ Chhut-sì Chò Lâng

In-ūi chit-ê Sin-gióng Kò-pèk tùi “Sam-ūi It-thé” ê tòk-ték soan-jīn hong-sek, tī thâu-chit kù tiong tòh tùi Sam-it Siōng-tè chò-hóe jīn sìn, só-í siōng-hêng chi hā, tùi sòa lòh-lâi ê “Kiáⁿ” kah “Sèng Sîn” ê kò-pèk, tòh bêng-hián ū hù-chō soat-bêng ê ì-bī. Siōng bêng-hián ê lē sī tī pún tōaⁿ tiong, tū-liáu thâu-chit kù “góan sìn Siōng-tè” í-gōa, tùi Ki-tok kah Sèng Sîn ê pō-hūn lóng bô koh ū “góan sìn” ê soan-jīn hêng-sek; iā tòh sī kóng “Kiáⁿ” kah “Sèng Sîn” tī pún kò-pèk tiong pēng bô tòk-lip tī tùi “Siōng-tè” ê kò-pèk chi gōa, khiok sī tít-chiap ēng “I ê Kiáⁿ” kah “I ê Sèng Sîn” lâi liân-chiap, khó-kiàn chit-ê “Kiáⁿ” kah “Sèng Sîn” ê kò-pèk, sī

kah 「聖神」ê 告白，是用頭一句 ê 「上帝」做主體來展開 ê。

根據 1985 年 2 月 4 日修改 ê 草案 (iā tòh 是 tī 仝 hit 年送交總會通過 ê 原草案)，chit 段有關「Kiáⁿ」ê 告白原文是：「祂 ê Kiáⁿ 出世做人，做咱 ê 兄弟，tòh 是人類 ê 救主耶穌基督……」。Tùi 草案 ê 原文，咱 ē-tàng 感受 tiòh 直接 koh 動態 ê 功能 (function) 取向 ê 基督論告白。Kah 傳統信經 ê 基督論告白比較起來，chit-ê 信仰告白除了親像前述無用基督做另外一個宣認對象以外，koh khah 重要 ê 是，chit-ê 告白 kah 過去 ê 「告白耶穌基督是上帝 ê 獨生 Kiáⁿ」無仝，轉做告白「上帝 ê Kiáⁿ 出世做人，tòh 是救主耶穌基督。」Chit-ê 告白順序 ê 調換，表面上看起來，kah-ná 無影響「耶穌基督是上帝 ê Kiáⁿ」ê 信仰命題，事實上，告白 ê 精神卻有真大 ê 差別。古早大公教會 ê 信經，為 tiòh beh 處理

ēng thâu-chit kù ê “Siōng-tè” chò chú-thé lâi thián-khui ê。

Kin-ki 1985 nî 2 gòeh 4 jít siu-kái ê chhó-àn (iā tòh sī tī kâng hit nî sàng-kau chóng-hōe thong-kòe ê gōan chhó-àn)，chit tōaⁿ iú-koan “Kiáⁿ” ê kò-pèk gōan-bûn sī, “I ê Kiáⁿ chhut-sì chò lâng, chò lân ê hiaⁿ-tī, tòh sī jîn-lūi ê kiù-chú I-é-su Ki-tok……”。Tùi chhó-àn ê gōan-bûn, lân ē-tàng kám-siū-tiòh tít-chiap koh tōng-thài ê kong-lêng (function) chhú-hiòng ê Ki-tok-lūn kò-pèk. Kah thōan-thóng Sìn-keng ê Ki-tok-lūn kò-pèk pí-kàu khí-lâi, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tū-liáu chhin-chhiūⁿ chián-sút bô ēng Ki-tok chò lêng-gōa chit-ê soan-jîn tui-siōng í-gōa, koh khah tiōng-iàu ê sī, chit-ê Kò-pèk kah kòe-khi ê “kò-pèk I-é-su Ki-tok sī Siōng-tè ê tók-seⁿ-Kiáⁿ” bô kâng, chóan-chò kò-pèk “Siōng-tè ê Kiáⁿ chhut-sì chò lâng, tòh sī kiù-chú I-é-su Ki-tok.” Chit-ê kò-pèk sūn-sī ê tiàu-ōaⁿ, piáu-bīn siōng khòaⁿ khí-lâi, kah-ná bô éng-hióng “I-é-su Ki-tok sī Siōng-tè ê Kiáⁿ” ê sìn-gióng bēng-tê, sū-sit siōng, kò-pèk ê cheng-sîn khiok ū chin tōa ê chha-piát. Kó-chá Tāi-kong kàu-hōe ê Sìn-keng, ūi-tiòh beh chhú-lí Sam-tūi It-thé, í-kip Ki-tok

三位一體，以及基督 ê 神性 kah 人性 ê 問題，soah 特別用「耶穌」做對象，告白祂是基督，是獨一 ê 主，上帝 ê Kiáⁿ。台灣基督長老教會 ê 信仰告白既然無意向 beh 重複古早大公信經 ê 告白目的，所以就無用耶穌做對象，顛倒是 teh 告白上帝 ê Kiáⁿ 出世做人。全款是基督論 ê 告白，m̄-koh，一个是用耶穌做主體，一个是用上帝做主體，hit 中間 ê 用意 kah 強調 ê 無全，就一目了然。

若是講古早大公信經 ê 基督論告白是想 beh 確認「耶穌」ê 基督身分，以及祂做上帝 ê Kiáⁿ ê 神性特質，án-ne，chit-ê 信仰告白 ê 基督論 tòh 是 teh 宣認上帝 ê Kiáⁿ 確實有出世做人，做咱 ê 兄弟。Chit-ê 無全 ê 告白動機，hō chit-ê 信仰告白 ê 基督論顯出啟示性 ê 動態特質。本告白中所強調 ê 「祂 ê Kiáⁿ 出世做人，做咱 ê 兄弟……tùi 祂 ê 受苦、死 kah koh 活，顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義，

ê sîn-sèng kah jîn-sèng ê bün-tê, soah tèk-piát ēng “I-é-su” chò tùi-siōng, kò-pèk I sī Ki-tok, sī tók-it ê Chú, Siōng-tè ê Kiáⁿ. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk kì-jân bô i-hiòng beh tiông-hók kó-chá Tâi-kong Sìn-keng ê kò-pèk bók-tek, só-í chiū bô ēng I-é-su chò tùi-siōng, tian-tò sī teh kò-pèk Siōng-tè ê Kiáⁿ chhut-sì chò lāng. Kâng-khóan sī Ki-tok-lūn ê kò-pèk, m̄-koh, chit-ê sī ēng I-é-su chò chú-thé, chit-ê sī ēng Siōng-tè chò chú-thé, hit tióng-kan ê iōng-ì kah kiông-tiāu ê bô kâng, chiū it-bók liáu-jân.

Nā-sī kóng kó-chá Tâi-kong Sìn-keng ê Ki-tok-lūn kò-pèk sī siūⁿ beh khak-jīn “I-é-su” ê Ki-tok sìn-hūn, í-kíp I chò Siōng-tè ê Kiáⁿ ê sîn-sèng tèk-chit, án-ne, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê Ki-tok-lūn tòh sī teh soan-jīn Siōng-tè ê Kiáⁿ khak-sit ū chhut-sì chò lāng, chò lán ê hiaⁿ-tī. Chit-ê bô kâng ê Kò-pèk tōng-ki, hō chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê Ki-tok-lūn hián-chhut khé-sī-sèng ê tōng-thài tèk-chit. Pún Kò-pèk tióng só kiông-tiāu ê “I ê Kiáⁿ chhut-sì chò lāng, chò lán ê hiaⁿ-tī……tùi I ê siū-khó, sí kah koh-oáh, hián-bêng Siōng-tè ê jîn-ài kah

hō 咱 kah 上帝 koh 和」，充分表現出 kā 基督論 ê 事件當做動態 ê 「啟示」事件來了解。這 kah 傳統基督論 kā 耶穌看做「神跡」來辯護 ê 出發點無全。

基督是上帝 ê 作為 kah 啟示

為 tiòh 了解「啟示」所告白 ê 「功能性」(functional) 基督論，kah 為 tiòh 了解「神跡」所告白 ê 「本質性」基督論，兩者除了告白 ê 出發點 kah 申論方向有無全以外，in 告白 ê 主旨，iā tòh 是內容 ê 強調 mā 有 in 獨特 ê 取向。這 tòh 是是 án 怎 tī 1985 年 2 月 4 日 ê 修改版草案中，kui 个基督論 ê 告白 lóng 是 tùi 「啟示」ê 角度出發，一貫 teh 申論上帝藉 tiòh 基督來彰顯(啟示)祂本身，而且促成人 kah 上帝 ê koh 再和好。這 kah 傳統基督論(包括使徒信經 kah 尼西亞信經)專注 tī 界說耶穌做「基督」ê 身分，kah 想

kong-gī, hō lán kah Siōng-tè koh hô”, chhiong-hun piáu-hiān chhut kā Ki-tok-lūn ê sū-kiāⁿ tòng-chò tōng-thài ê “khé-sī” sū-kiāⁿ lâi liáu-kái. Che kah thōan-thóng Ki-tok-lūn kā I-ésu khòaⁿ-chò “sîn-jiah” lâi piān-hō ê chhut-hoat-tiám bô kâng.

Ki-tok sī Siōng-tè ê Chok-ûi kah Khé-sī

Ûi-tiòh liáu-kái “khé-sī” só kò-pèk ê “kong-lêng-sèng” (functional) Ki-tok-lūn, kah ùi-tiòh liáu-kái “sîn-jiah” só kò-pèk ê “pún-chit-sèng” Ki-tok-lūn, líong-chiá tû-liáu kò-pèk ê chhut-hoat-tiám kah sin-lūn hong-hiòng ū bô kâng í-gōa, in kò-pèk ê chú-chí, iā tòh sī lâi-iòng ê kiòng-tiâu mā ū in tók-tèk ê chhú-hiòng. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ tī 1985 nî 2 gòeh 4 jít ê siu-kái-pán chhó-àn tiong, kui-ê Ki-tok-lūn ê kò-pèk lóng sī tùi “khé-sī” ê kak-tō chhut-hoat, it-koàn teh sin-lūn Siōng-tè chiá-tiòh Ki-tok lâi chiong-hián (khé-sī) I pún-sin, jī-chhiáⁿ chhiok-sêng láng kah Siōng-tè ê koh-chài hô-hó. Che kah thōan-thóng Ki-tok-lūn (pau-koat Sù-tô Sìn-keng kah Nicea Sìn-keng) choan-chù tī

beh 證明祂兼有神性 kah 人性 ê 用意無全。

可惜 ê 是，目前台灣基督長老教會所使用 ê，iā tòh 是 tī 1985 年 4 月 11 日由總會正式通過 ê 信仰告白，卻 tī hit 屆總會討論 ê 時，臨時 Tī chit 段加兩句 tùi 古早大公信經來 ê 抄襲文：「tùi 聖神投胎，tùi 在室女馬利亞出世」。聽講當總會臨時通過 kā chit 兩句話加入 chit 段基督論告白中 ê 時，一位咱教界真有名望 koh 資深 ê 年老教會史教授，tī 當場激動 kah 講 bē 出話來，大聲 hoah 講長老教會已經向保守派 ê 信仰投降 ā。筆者無緣參與 hit pái ê 總會，無親目看 tiòh chit 位上帝 ê 老奴僕為 tiòh 信仰 ê 堅持來激動 kah 艱苦，m̄-koh，tāk pái 筆者使用 chit-ê 信仰告白，唸到 chia ê 時，lóng ē 自然浮現 chit 位長者 ê 形影。本信仰告白通過以來，筆者一直 iáu-bōe 有機會 thang kah chit

kài-soeh I-é-su chò “Ki-tok” ê sin-hūn, kah siūⁿ beh cheng-bêng I kiam-iú sîn-sèng kah jîn-sèng ê iōng-ì bô kâng.

Khó-sioh ê sī, bók-chêng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe só sù-iōng ê, iā tòh sī tī 1985 nī 4 gòeh 11 jít iú chóng-hōe cheng-sek thong-kòe ê Sìn-gióng Kò-pèk, khiok tī hit kài chóng-hōe thó-lūn ê sí, līm-sí tī chit tōaⁿ ke nng kù tùi kó-chá Tâi-kong Sìn-keng lâi ê chhau-sip bûn, “tùi Sèng Sîn tâu-thai, tùi chāi-sek-lí Mâ-lí-ah chhut-si”. Thiaⁿ-kóng tng chóng-hōe līm-sí thong-kòe kā chit nng kù òe ka-jíp chit tōaⁿ Ki-tok-lūn kò-pèk tiong ê sí, chí t ūi lán kàu-kài chin ū bêng-bōng koh chu-chhim ê nī-lâu kàu-hōe-sú kàu-siū, tī tong-tiūⁿ kek-tōng kah kóng bē chhut òe lâi, tōa-siaⁿ hoah kóng Tiúⁿ-ló Kàu-hōe í-keng hiòng pó-siú-phài ê sìn-gióng tâu-hâng ā. Pit-chiá bô iân chham-ú hit pái ê chóng-hōe, bô chhin-bák khòaⁿ-tiòh chit ūi Siōng-tè ê lâu lô-pòk ūi-tiòh sìn-gióng ê kian-chhī lâi kek-tōng kah kan-khó, m̄-koh, tāk pái pit-chiá sù-iōng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk, liām kàu chia ê sí, lóng ē chū-jian phū-hian chit ūi tióng-chiá ê hêng-íáⁿ. Pún Sìn-gióng Kò-

位歷史神學家見面，所以無法度知影伊反對 chit 兩句話 ê 真正理由 kah 動機，m̄-koh, kan-taⁿ tùi chit-ê 信仰告白制定 ê 過程來看，自第廿五屆（1978 年）總會授權擬稿，1979 年第廿六屆總會通常年會中，「信仰 kah 教制委員會」提出頭一篇草稿開始，到 1985 年 4 月通過，hit 中間經過七年久，草稿來往 tī 中會 kah 地方教會無數 pái, koh 定稿五 pái; tùi án-ne, 咱看 ē 出參與擬稿 kah 修訂 ê 神學家 kah 教會領袖 ê 用心，m̄-koh chiah-nih 慎重擬定 ê 信仰告白草案，卻 ē-tàng tī 總會討論中經過一人提議 kah 一人附議，tòh 來表決 beh kā 它修改（若是修改 ê 內容 kan-taⁿ 是文字修飾 tòh 無要緊，m̄-koh chit-ê 修改卻是有 chiah-nih 深刻 ê 神學爭論 ê 主題），chit 種 chhìn-chhái 處理 ê 做法，實在 hō 人有掩卷吐氣 ê 遺憾。

pèk thong-kòe í-lâi, pit-chiá it-tit iáu-bōe ū ki-hōe thang kah chit ūi lèk-sú sîn-hák-ka kiⁿ-bīn, só-í bô hoat-tō chai-íáⁿ i hóan-tùi chit nng kù ōe ê chin-chiáⁿ lí-iú kah tōng-ki, m̄-koh, kan-taⁿ tùi chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk chè-tēng ê kòe-thēng lâi khòaⁿ, chū tē 25 kài (1978 nī) chóng-hōe siū-kōan jí-kó, 1979 nī tē 26 kài chóng-hōe thong-siōng nī hōe tiong, “Sìn-gióng kah Kàu-chè Úi-gōan-hōe” thèh chhut thâu-chit phiⁿ chhó-kó khai-sí, kàu 1985 nī 4 gòeh thong-kòe, hit tiong-kan keng-kòe chhit nī kú, chhó-kó lâi-óng tī tiong-hōe kah tē-hng kàu-hōe bù-sò pái, koh tēng-kó gō pái; tùi án-ne, lán khòaⁿ ē chhut chham-ú jí-kó kah siu-tēng ê sîn-hák-ka kah kàu-hōe léng-siū ê iōng-sim, m̄-koh chiah-nih sîn-tiōng jí-tēng ê Sìn-gióng Kò-pèk chhó-àn, khiok ē-tàng tī chóng-hōe thó-lūn tiong keng-kòe chit lāng thê-gī kah chit lāng hù-gī, tòh lâi piáu-koat beh kā i siu-kái (nā-sī siu-kái ê lâi-iōng kan-taⁿ sī bûn-jī siu-sek tòh bô iàu-kín, m̄-koh chit-ê siu-kái khiok sī ū chiah-nih chhim-khek ê sîn-hák cheng-lūn ê chú-tê), chit chióng chhìn-chhái chhú-lí ê chò-hoat, sit-chāi hō lāng ū am-kòan thó-

若 tùi chit-ê 信仰告白 ê 基督論 ê 精神 kah 主旨來看，tī chia 既然用意 m̄ 是在 tī 告白耶穌 ê 神性本質，á 是三位一體 ê 全質神觀（這已經有傳統信經 ê 告白替咱完成 ā），án-ne，tī 強調啟示功能 kah 申論上帝 tī 人類社會中 ê 拯救作為 ê 「基督論」事件中，忽然加入一段神跡性 ê 告白，m̄-nā phah 斷原草案精神 ê 整體性，同時 mā 是對大公信經告白 ê 斷章取義，實在有時空錯亂 ê hām 古；chit 種講法並 m̄ 是 teh 反對「tùi 聖神投胎，tùi 在室女馬利亞出世」ê 告白，卻是 teh 反對信仰告白 ê 時空 kah 筋脈 ê 錯亂。初代教會 tī 宣認耶穌是三一上帝之一 ê 時，強調神跡性 ê 基督論，用聖神投胎 kah 童女生 kiáⁿ 來當做護教 ê 信仰宣認，he 是有它時空 kah 筋脈 ê 必要性 kah 確實性。M̄-koh，tī 今 á 日 ê 本信仰告白上，卻忽略 chit-ê 信仰告白 ê

khùi ê ùi-hām.

Nā tùi chit-ê Sin-gióng Kò-pèk ê Ki-tok-lūn ê cheng-sîn kah chú-chí lâi khòaⁿ, tī chia kì-jîan iōng-ì m̄-sī chāi tī kò-pèk I-é-su ê sîn-sèng pún-chit, á-sī Sam-ūi It-thé ê kâng chit sîn-koan (Che í-keng ū thōan-thóng Sin-keng ê kò-pèk thè lán oân-sêng ā), án-ne, tī kiông-tiāu khé-sī kong-lêng kah sin-lūn Siōng-tè tī jîn-lūi siā-hōe tiong ê chin-kiù chok-ūi ê “Ki-tok-lūn” sū-kiáⁿ tiong, hut-jîan ka-jip chit-tōaⁿ sîn-jiah-sèng ê kò-pèk, m̄-nā phah-tng gōan chhó-àn cheng-sîn ê chéng-thé-sèng, tông-sī mā sī tùi Tāi-kong Sin-keng kò-pèk ê tng chiuⁿ chhú gī, sit-chāi ū sī-khong chhò-lōan ê hām-kó; chit chióng kóng-hoat pēng m̄-sī teh hóan-tùi “tùi Sèng Sîn tâu-thai, tùi chāi-sek-lí Mâ-lí-ah chhut-si” ê kò-pèk, khiok sī teh hóan-tùi sin-gióng kò-pèk ê sī-khong kah kin-mèh ê chhò-lōan. Chhō-tāi kàu-hōe tī soan-jîn I-é-su sī Sam-it Siōng-tè chi-it ê sī, kiông-tiāu sîn-jiah-sèng ê Ki-tok-lūn, ēng Sèng Sîn tâu-thai kah tông-lí seⁿ kiáⁿ lâi tông-chò hō-kàu ê sin-gióng soan-jîn, he sī ū i ê sī-khong kah kin-mèh ê pit-iàu-sèng kah khak-sit sèng. M̄-koh, tī kin-á-jit ê pún Sin-gióng

護教動機 kah 實況挑戰，以及告白文 ê 文脈 kah 主旨，soah 無分青紅烏白，kā 另外一個時空中 ê 告白文強強加入，致使看起來不三不四。Koh 再講，chit-ê 神跡式 ê 告白 khng tī chit-ê 文脈中，真明顯 kā 原本是啟示性 ê 基督論告白，iā tòh 是 beh kā 三一上帝對人 ê 作為落實 tī 今 á 日 ê 台灣實況中來了解 ê 努力，soah koh 重新 kā 它神祕化 kah 神話化 à。

做咱 ê 兄弟

因為 Tī chit-ê 信仰告白中 ê 基督論，它 ê 目的 m̄ 是想 beh 證明耶穌是基督，卻是 beh 宣告上帝 ê Kiáⁿ 確實有成做人。所以，tī 傳統信經 ê 基督論大部分 lóng 偏向強調耶穌 ê 神性面（比較上）ê 狀況下，chit-ê 信仰告白卻 kā 重點 khng-tī 基督 ê 人性面（除了臨時加入去 ê 神跡告白以外），

Kò-pèk siōng, khiok hut-liók chit-ê Sin-gióng Kò-pèk ê hō-kàu tōng-ki kah sit-hóng thiau-chiàn, í-kip kò-pèk-bùn ê bûn-meh kah chú-chí, soah bô hun chheⁿ âng ơ pèh, kā lêng-gōa chit-ê sī-khong tiong ê kò-pèk-bùn kiông-kiông ka-jíp, tì-sú khòaⁿ khi-lai put-sam-put-sù. Koh chài kóng, chit-ê sîn-jiah-sek ê kò-pèk khng tī chit-ê bûn-meh tiong, chin bêng-hián kā gōan-pún sī khé-sī-sèng ê Ki-tok-lūn kò-pèk, iā tòh sī beh kā Sam-it Siōng-tè tui láng ê chok-ûi lók-sit tī kin-á-jit ê Tâi-oân sit-hóng tiong lâi liáu-kái ê ló-lèk, soah koh tiông-sin kā i sîn-pì-hòa kah sîn-ōe-hòa à.

Chò Lán ê Hian-tī

In-ûi tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tiong ê Ki-tok-lūn, i ê bók-tek m̄ -sī siūⁿ beh cheng-bêng I-é-su sī Ki-tok, khiok sī beh soan-kò Siōng-tè ê Kiáⁿ khak-sit ū chiáⁿ-chò láng. Só-í, tī thōan-thóng Sin-keng ê Ki-tok-lūn tōa-pō-hūn lóng phian-hiòng kiông-tiâu I-é-su ê sîn-sèng-bīn (pí-kàu siōng) ê chōng-hóng hā, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk khiok kā tiông-tiám khng-tī Ki-tok ê jîn-sèng-bīn

強調基督 tī 人類世界 ê 作為 kah 使命。Koh khah 明確來講，chit 段告白 m̄-nā 避開一貫 ê 「耶穌是……」chit 種形式 ê 屬性 kah 本質確認 ê 宣告，同時藉 tiòh 「做」、「顯明」kah 「hō」等等字 ê 使用，kā 對基督 ê 告白動力化。三一神 ê 「Kiáⁿ」出世「做」人，「做」咱 ê 兄弟，「成做」人類 ê 救主；祂 ê 受苦、死 kah koh 活是為 tiòh beh 「顯明」上帝 ê 仁愛 kah 公義，是為 tiòh beh 「hō」咱 kah 上帝 koh 再和好。上帝 ê Kiáⁿ 出世做人，這是延續「上帝是創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神，是歷史 kah 世界 ê 主，施行審判 kah 拯救」ê 告白來 ê。台灣基督長老教會既然告白三一上帝對 chit-ê 世界 ê 主權，宣認歷史 kah 世界是上帝施行審判 kah 拯救 ê 舞台，所以 tiòh koh 進一步 kā 上帝主權 ê 執行，祂 ê 審判 kah 拯救 ê 施行集中 tī 祂對歷史 kah 世界 ê 介入，iā tòh 是「道成肉身」ê 事件頂

(tû-liáu lîm-sî ke jip-khi ê sîn-jiah kò-pèk í-gōa)，kiông-tiâu Ki-tok tī jîn-lūi sè-kài ê chok-ûi kah sù-bēng. Koh khah bēng-khak lâi kóng, chit tōaⁿ kò-pèk m̄-nā phiah-khui it-koàn ê “I-é-su sī ……” chit chióng hêng-sek ê siók-sèng kah pún-chit khak-jîn ê soan-kò, tông-sí chià-tiòh “chò”, “hián-bēng” kah “hō” téng-téng jī ê sú-iōng, kā tùi Ki-tok ê kò-pèk tông-lék-hòa. Sam-it Sîn ê “Kiáⁿ” chhut-sì “chò” lāng, “chò” lán ê hiaⁿ-tī, “chiáⁿ-chò” jîn-lūi ê kiù-chú; I ê siū-khó, sí kah koh-oah sī ūi-tiòh beh “hián-bēng” Siōng-tè ê jîn-ài kah kong-gī, sī ūi-tiòh beh “hō” lán kah Siōng-tè koh-chài hô-hó. Siōng-tè ê Kiáⁿ chhut-sì chò lāng, che sī iân-siók “Siōng-tè sī chhòng-chō, thóng-tī lāng kah bān-mih ê tók-it Chin-sîn, sī lèk-sú kah sè-kài ê Chú, si-hêng sím-phòⁿ kah chin-kiù” ê kò-pèk lâi ê. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe kì-jian kò-pèk Sam-it Siōng-tè tùi chit-ê sè-kài ê chú-kôan, soan-jîn lèk-sú kah sè-kài sī Siōng-tè si-hêng sím-phòⁿ kah chin-kiù ê bú-tái, só-í tiòh koh chin chit-pō kā Siōng-tè chú-kôan ê chip-hêng, I ê sím-phòⁿ kah chin-kiù ê si-hêng chip-tiong tī I tùi lèk-sú kah sè-kài ê

面；用上帝 ê Kiáⁿ 成做人，成做咱 ê 兄弟，kā 上帝 kah 人 khng tī 仝一个舞台頂，m̄-nā 同台演出，而且是以平等 ê 關係演出。上帝 ê Kiáⁿ 是人類 ê 救主，mā 是兄弟；chit 種以兄弟身分施行救贖 ê 觀點，有相當程度修正傳統 ê 拯救觀點。

一般來講，傳統 ê 拯救觀點傾向 kā 耶穌 ê 「救主」身分兩極化，一个是 kā 祂看做是高高在上 ê 神，是審判者，是君王，用超越 ê 能力來拯救人類；另外一个 是 kā 耶穌看做是受苦 ê 奴僕，piàⁿ 空 ka-kī koh 卑微，用人所 oh 得達成 ê 犧牲 kah 謙卑來成就人 ê 救贖。Chit 兩種拯救觀，配合由上帝主動作為 ê 「贖回說」á 是「稱義說」，kah 由人主動回應 ê 「模仿說」（十九世紀自由派學者 tòh 是 kā 耶穌看做是人類 ê 完美典範，是人學習 ê 最高目

kai-jip, iā tòh sī “Tō chiáⁿ Jiók-sin” ê sū-kiáⁿ téng-bīn; ēng Siōng-tè ê Kiáⁿ chiáⁿ-chò láng, chiáⁿ-chò lán ê hiaⁿ-tī, kā Siōng-tè kah láng khng tī káng chit-ê bú-tái téng, m̄-nā tông-tái ián-chhut, jī-chhiáⁿ sī í pēng-téng ê koan-hē ián-chhut. Siōng-tè ê Kiáⁿ sī jīn-lūi ê kiù-chú, mā sī hiaⁿ-tī; chit chióng í hiaⁿ-tī sin-hūn si-hēng kiù-siòk ê koan-tiám, ū siong-tong thēng-tō siu-chèng thōan-thóng ê chín-kiù koan-tiám.

It-poaⁿ lâi kóng, thōan-thóng ê chín-kiù koan-tiám kheng-hiòng kā I-é-su ê “kiù-chú” sin-hūn líong-kék-hò, chit-ê sī kā I khòⁿ-chò sī ko-ko chāi-siōng ê Sīn, sī sím-phòⁿ-chiá, sī kun-ông, ēng chhiau-oát ê lēng-lék lâi chín-kiù jīn-lūi; lēng-gōa chit-ê sī kā I-é-su khòⁿ-chò sī siū-khóⁿ ê lô-pók, piàⁿ-khang ka-kī koh pi-bī, ēng láng só oh-tit tát-sēng ê hi-seng kah kham-pi lâi sēng-chiū láng ê kiù-siòk. Chit n̄ng chióng chín-kiù-koan, phòe-háp iū Siōng-tè chú-tōng chok-ûi ê “Siók-hôe-soat” á-sī “Chheng-gī-soat”, kah iū láng chú-tōng hôe-èng ê “bô-hóng-soat” (cháp-káu sè-kí chū-iū-phài hák-chiá tòh sī kā I-é-su khòⁿ-chò sī jīn-lūi ê oân-bí tián-hoân, sī láng

標) 等等理論, 有確立基督教信仰上關係「拯救」ê 主要論據。M̄-koh, tiòh 算是 án-ne, chit 兩種拯救 ê 無仝了解, tī 相當程度上 iáu 是有它一致 ê 所在, tòh 是拯救 ê 發生是在 tī 人 ê 能力無法度 ê 狀態下出現 ê。換句話來講, tī 拯救事件中, 人是上帝拯救 ê 對象, 是承受救贖效果 ê 客體 (註: 指外界事物, 是主體 ê 認 bat 對象 kah 活動對象)。Tiòh 算是自由派 ê 「典範說」, 它 mā kā 人 kah 耶穌之間做真清楚 ê 區分。M̄-koh, 台灣基督長老教會 ê 信仰告白卻真條直告白講: 「上帝 ê Kiáⁿ 出世做人, 做咱 ê 兄弟, 是人類 ê 救主」; 咱 ê 兄弟是人類 ê 救主, á 是講人類 ê 救主是咱 ê 兄弟。Kā 救主 ê 身分 khng tī kah 咱仝等 ê 位置, chit-ê 信仰告白 tī 台灣實況處境中所 beh 宣認 ê 拯救信息, ē-sái 講是用心良苦!

hák-sip ê chòe-ko bók-phiau) téng-téng lí-lūn, ū khak-lip Ki-tok-kàu sìn-gióng siōng koan-hē “chín-kiù” ê chú-iàu lūn-kì. M̄-koh, tiòh sng sī án-ne, chit nng chióng chín-kiù ê bô kâng liáu-kái, tī siong-tong thêng-tō siōng iáu sī ū i it-tì ê só-chāi, tòh sī chín-kiù ê hoat-seng sī chāi tī láng ê lêng-lèk bô hoat-tō ê chōng-thài hā chhut-hiān ê. Oāⁿ kù ōe lái kóng, tī chín-kiù sū-kiāⁿ tiong, láng sī Siōng-tè chín-kiù ê tui-siōng, sī sêng-siū kiù-siòk hāu-kó ê kheh-thé (Chù: Chí gōa-kài sū-bút, sī chú-thé ê jīn-bat tui-siōng kah oah-tāng tui-siōng). Tiòh sng sī chū-iū-phài ê Tián-hoān-soat”, i mā kā láng kah I-é-su chi kan chò chin chheng-chhó ê khu-hun. M̄-koh, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk khiok chin tiâu-tit kò-pèk kóng, “Siōng-tè ê Kiáⁿ chhut-si chò láng, chò lán ê hiaⁿ-tī, sī jīn-lūi ê Kiù-chú”; lán ê hiaⁿ-tī sī jīn-lūi ê Kiù-chú, á-sī kóng jīn-lūi ê Kiù-chú sī lán ê hiaⁿ-tī. Kā kiù-chú ê sin-hūn khng tī kah lán kâng téng ê ūi-tì, chit-ê sìn-gióng kò-pèk tī Tâi-oân sít-hóng chhū-kéng tiong só beh soan-jīn ê chín-kiù sìn-sit, ē-sái kóng sī iōng-sim liōng-khó!

顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義

咱 ê 救主是咱 ê 兄弟，chit-ê 告白 m̄-nā 說明上帝對人 ê 高舉，hō 祂 ê Kiáⁿ 成做咱 ê 兄弟，koh khah 重要 ê 是，拯救 ê 工作是以兄弟 ê 關係來成就 ê。兄弟 tī 倫常關係上包含血親、肢體、結盟等等無全境況 ê 界說，m̄-koh 無論 án 怎，兄弟 mā 有互助、相疼，kah 同甘共苦 ê 意思。救贖並 m̄ 是由超自然 ê 神跡，á 是受苦 ê 奴僕用絕對者 ê 姿態（無論是「稱義說」á 是「贖罪說」）介入來完成，卻是上帝 ê Kiáⁿ 取兄弟 ê 身分來完成。因為 án-ne，人類之間 ê 「兄弟疼」kah 「姊妹情」就有神聖救贖 ê 氣味；藉 tiòh 兄弟「疼」kah 姊妹「情」chit 種相結連 ê 「愛情」（Solidarity of Love），創造出「救贖」ê 力量來。

Tòh 是 chit 種「兄弟相疼」式 ê 救贖了解，hō chit-ê 信仰告白

Hián-bêng Siōng-tè ê Jîn-ài kah Kong-gī

Lán ê Kiù-chú sī lán ê hiaⁿ-tī, chit-ê kò-pèk m̄-nā soat-bêng Siōng-tè tùi láng ê ko-kú, hō I ê Kiáⁿ chiáⁿ-chò lán ê hiaⁿ-tī, koh khah tiōng-iàu ê sī, chin-kiù ê kang-chok sī í hiaⁿ-tī ê koan-hē lâi sêng-chiū ê. Hiaⁿ-tī tī lún-siōng koan-hē siōng pau-hâm hiat-chhin, ki-thé, kiát-bêng téng-téng bô kâng keng-hóng ê kài-soeh, m̄-koh bô-lūn án-chóaⁿ, hiaⁿ-tī mā ū hō-chō, sio-thiàⁿ, kah tông-kam kiōng-khó ê i-sù. Kiù-siòk pēng m̄-sī iū chhiau-chū-jian ê sîn-jiah, á-sī siū-khó ê lô-pòk ēng chóat-tùi-chiáⁿ ê chu-thài (bô-lūn sī “chheng-gī-soat” á-sī “siòk-chōe-soat”) kài-jip lâi oân-sêng, khiok sī Siōng-tè ê Kiáⁿ chú hiaⁿ-tī ê sin-hūn lâi oân-sêng. In-ūi án-ne, jîn-lūi chi kan ê “hiaⁿ-tī thiàⁿ” kah “chí-mōe chêng” chiū ū sîn-sèng kiù-siòk ê khi-bī; chiá-tiòh hiaⁿ-tī “thiàⁿ” kah chí-mōe “chêng” chit chióng sio kiát-liân ê “ài-chêng” (Solidarity of Love), chhòng-chō chhut “kiù-siòk” ê lèk-liōng lâi.

Tòh sī chit chióng “hiaⁿ-tī sio-thiàⁿ” sek ê kiù-siòk liáu-kái, hō

ê 基督論充滿催迫力，隱含叫人獻身 ê 要求。這 tòh 是是 án 怎 tī 續落來 ê 關係基督 ê 受苦、釘十字架、死（原草案 kan-taⁿ 有死，無釘十字架 ê 文字，對死 ê 方式有留多樣 ê 空間）kah koh 活等等 ê 生平，tī 本信仰告白 ê 處理下，突顯出「啟示性」ê 功能。Iā tòh 是講，為 tiòh 證明耶穌是基督，是救主 ê 了解，kā chiah-ê 生平事件 tùi 神跡性 ê，轉做顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義，以及 hō 咱 kah 祂 koh 和好 ê 手段。因為是為 tiòh 兄弟 ê 受苦、死（若照原草案來看，無一定是釘十字架）kah koh 活，所以是 teh 見證上帝 ê 仁愛 kah 公義。這是耶穌 bat 做過 ê，mā 是今 á 日咱必須 tī 歷史舞台頂重複 ê 見證 kah 重演 ê 行為。

為 tiòh 兄弟受苦、死，這是人類疼 ê 最高表現，耶穌 kám m̄ 是 bat kā 咱講：「人為 tiòh 朋友犧牲性命，無 koh 有比這 khah 大

chit-ê sin-gióng kò-pèk ê Ki-tok-lūn chhiong-móa chhui-pek-lát, ún-hâm kiò lāng hiàn-sin ê iau-kiū. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ tī sòa lōh-lāi ê koan-hē Ki-tok ê siū-khó, têng sip-jī-kè, sí (gōan chhó-àn kan-taⁿ ū sí, bô têng sip-jī-kè ê bûn-jī, tui sí ê hong-sek ū lāu to-iūⁿ ê khong-kan) kah koh-oáh téng-téng ê seng-pêng, tī pún Sin-gióng Kò-pèk ê chhú-lí hā, tui-hián chhut “khé-sī-sèng” ê kong-lêng. Iā tòh sī kóng, ūi-tiòh cheng-bêng I-é-su sī Ki-tok, sī Kiù-chú ê liáu-kái, kā chiah-ê seng-pêng sū-kiāⁿ tui sîn-jiah-sèng ê, chóan-chò hián-bêng Siōng-tè ê jîn-ài kah kong-gī, í-kip hō lán kah I koh hô-hó ê chhiú-tōaⁿ. In-ūi sī ūi-tiòh hiaⁿ-tī ê siū-khó, sí (nā chiàu gōan chhó-àn lái khòⁿ, bô it-tēng sī têng sip-jī-kè) kah koh-oáh, só-í sī teh kiàn-cheng Siōng-tè ê jîn-ài kah kong-gī. Che sī I-é-su bat chò kòe ê, mā sī kin-á-jit lán pit-su tī lèk-sú bú-tai téng tiông-hòk ê kiàn-cheng kah tiông-ián ê hêng-ūi.

Ūi-tiòh hiaⁿ-tī siū-khó, sí, che sī jîn-lūi thiàⁿ ê chòe-ko piáu-hián, I-é-su kám m̄-sī bat kā lán kóng, “Lāng ūi-tiòh pêng-iú hi-seng sèⁿ-miā, bô koh ū pí che khah tōa ê thiàⁿ.” (Iô-ha-neh

ê 疼。」（約翰福音 15:13）。這是人類疼 ê 最高表現，是 teh 顯明創造人類 ê 上帝 ê 仁愛。無條件 koh 無保留 ê 疼 chiah 是上帝 ê 疼，是拯救 ê 酵母。所以，基督 ê 十字架 kah 死亡，無應該是空前絕後，用魔術力施行 ê 神跡事件，卻是啟示事件，是 kā 上帝 ê 疼彰顯出來，落實到 tī 人類生活 ê 情境中。只有當 chit 種為朋友受苦 kah 捨命 ê 事件 tī 歷史中不斷重現，咱 chiah ē-tàng 真正體驗上帝拯救作為 ê 活潑具體表現。當受苦 kah 死 ê 委身藉 tiòh 兄弟相疼來具體顯現出來以後，跟 tòe chit-ê 委身 ê 力量所形成 ê 救贖效果，就用 koh 活 ê 形式來見證上帝平反壓制 kah 冤情 ê 公義本性。

綜合觀察本信仰告白 ê 基督論 ê 陳述，ē-sái 講是以啟示說做基礎，以功能做導向來達成實踐要求 ê 一種有所作為 ê 告白。Tī chit 段基督論 ê 告白中，tùi 開始

Hok-im 15:13) . Che sī jîn-lūi thiàⁿ ê chòe-ko piáu-hiān, sī teh hián-bêng chhòng-chō jîn-lūi ê Siōng-tè ê jîn-ài. Bô tiâu-kiāⁿ koh bô pó-lūi ê thiàⁿ chiah sī Siōng-tè ê thiàⁿ, sī chín-kiù ê kàⁿ-bó. Só-í, Ki-tok ê sīp-jī-kè kah sí-bông, bô eng-kai sī khong-chêng chóat-áu, ēng mô-sút-lát si-hêng ê sîn-jiah sū-kiāⁿ, khiok sī khé-sī sū-kiāⁿ, sī kā Siōng-tè ê thiàⁿ chiong-hián chhut-lái, lók-sit kàu tī jîn-lūi seng-oáh ê chêng-kéng tiong. Chí-ū tng chit chióng ūi pêng-iú siū-khó kah sià-miā ê sū-kiāⁿ tī lèk-sú tiong put-tōan tiông-hiān, lán chiah ē-tàng chin-chiàⁿ thé-giām Siōng-tè chín-kiù chok-ūi ê hoát-phoat kū-thé piáu-hiān. Tng siū-khó kah sí ê úi-sin chià-tiòh hiaⁿ-tī sio-thiàⁿ lái kū-thé hián-hiān chhut-lái í-āu, kin-tòe chit-ê úi-sin ê lèk-liōng só hêng-sêng ê kiù-siòk hāu-kó, chiū ēng koh-oáh ê hêng-sek lái kiàn-chèng Siōng-tè pêng-hoán ap-chè kah oan-chêng ê kong-gī pún-sêng.

Chong-háp koan-chhat pún Sîn-gióng Kò-pèk ê Ki-tok-lūn ê tín-sút, ē-sái kóng sī í Khé-sī-soat chò ki-chhó, í kong-lêng chò tō-hiòng lái tāt-sêng sít-chiān iau-kiū ê chit chióng iú-só chok-ūi ê kò-pèk. Tī chit tōaⁿ Ki-

tòh 用上帝揭示 ka-kī 做出發點。Kui 个基督論告白裡，kah 人連接 ê 所在，雖然 kan-taⁿ 有 siōng 尾一句 ê 「hō 咱 kah 上帝 koh 和」，m̄ -koh，kui 段 ê 告白取向卻指向人性化 ê 神 kah 人 ê 關係。所以，Tī chit-ê 告白中，咱人所經驗 ê 救贖，tòh 無 koh 再是神祕不可測度 ê 經驗，mā m̄ 是魔術性 ê 神跡，卻是 ē-tàng tī 咱 ê 社會，kah 歷史動亂 ê 現狀中具體顯現 ê 事實，是要求咱委身奉獻所達成 ê。因為本段中 ê 「hō 咱 kah 上帝 koh 和」ê 告白 kah 下段「聖神論」中 ê 「hō 咱 tī 萬民中做見證」有互相呼應 ê 關聯，而且 kā 「kah 上帝 koh 和」ê 命題 khng tī chia，原本 tòh 是 liòh-á 怪怪，所以，咱 ē kā in 合併，tī 下一章做伙討論。

tok-lūn ê kò-pèk tiong, tui khai-sí tòh ēng Siōng-tè kiat-sī ka-kī chò chhut-hoat-tiám. Kui-ê Ki-tok-lūn kò-pèk nih, kah lāng lian-chiap ê só-chāi, sui-jân kan-taⁿ ū siōng bóe chit kù ê “hō lán kah Siōng-tè koh hô”, m̄-koh, kui tōaⁿ ê kò-pèk chhú-hiòng khiok chí-hiòng jîn-sèng-hòa ê Sîn kah lāng ê koan-hē. Só-í, tī chit-ê kò-pèk tiong, lán lāng só keng-giām ê kiù-siòk, tòh bô koh-chài sī sîn-pì put-khó chhek-tók ê keng-giām, mā m̄-sī mô-sút-sèng ê sîn-jiah, khiok sī ē-tàng tī lán ê siā-hōe, kah lèk-sú tōng-lōan ê hiān-chōng tiong kū-thé hián-hiān ê sū-sit, sī iau-kiù lán úi-sin hōng-hiàn só tát-sêng ê. In-ūi pún tōaⁿ tiong ê “hō lán kah Siōng-tè koh hô” ê kò-pèk kah ē-tōaⁿ “Sèng Sîn lūn” tiong ê “hō lán tī bān-bîn tiong chò kiàn-chèng” ū hō-siong hō-èng ê koan-liân, jī-chhiáⁿ kā “kah Siōng-tè koh hô” ê bēng-tê khng tī chia, gōan-pún tòh sī liòh-á kòai-kòai, só-í, lán ē kā in háp-pèng, tī ē chit chiuⁿ chò-hóe thó-lūn.

Tē gō chiuⁿ Tī Bān Peh- sèⁿ tióng Chò Kiàn-chèng
第 5 章 Tī 萬百姓中做見證

Tī 基督論部分，咱已經提起 chit-ê 信仰告白草案用「祂 ê Kiáⁿ 出世做人」chit 種繼承性 ê 敘述法，代替使徒信經 ê 「我信耶穌基督，上帝 ê 獨生 Kiáⁿ……」，á 是尼西亞信經 ê 「我信獨一 ê 主耶穌基督……」 hit 種獨立性 kah 自主條文式 ê 告白。Iā tòh 是講，chit-ê 信仰告白無 kā 對基督 ê 宣認看做是獨立 tī 對上帝 ê 宣認 ê 另外一個主題，卻是對上帝告白 ê 一個延伸；chit-ê 立場 tī 聖神論中有 koh 一 pái 得 tiòh 印證。Tī 使徒信經 kah 尼西亞信經中是採取獨立 ê 形式告白聖神：「我信聖神」、「我信賞賜活命 ê 主聖神」，m̄-koh tī 本信仰告白中卻用「祂 ê 神，tòh 是聖神……」直接

Tī Ki-tok-lūn pō-hūn, lán í-keng thê-khí chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk chhó-àn ēng “I ê Kiáⁿ chhut-sì chò lāng” chit chióng kè-sēng-sèng ê sū-sút-hoat, tāi-thè Sù-tô Sìn-keng ê “góa sìn I-é-su Ki-tok, Siōng-tè ê tók-seⁿ-Kiáⁿ……”, á-sī Nicea Sìn-keng ê “góa sìn tók-it ê Chú I-é-su Ki-tok……” hit chióng tók-lip-sèng kah chū-chú tiâu-būn-sek ê kò-pèk. Iā tòh sī kóng, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk bô kā tùi Ki-tok ê soan-jīn khòaⁿ-chò sī tók-lip tī tùi Siōng-tè ê soan-jīn ê lēng-gōa chit-ê chú-tê, khiok sī tùi Siōng-tè kò-pèk ê chit-ê iān-sin; chit-ê lip-tiūⁿ tī Sèng Sîn-lūn tióng ū koh chit pái tit-tiòh in-chèng. Tī Sù-tô Sìn-keng kah Nicea Sìn-keng tióng sī chhái-chhú tók-lip ê hēng-sek kò-pèk Sèng Sîn, “góa sìn Sèng Sîn”, “góa sìn siūⁿ-sù oah-miā ê Chú Sèng Sîn”, m̄-koh tī pún Sìn-gióng Kò-pèk tióng khiok ēng “I ê Sîn, tòh

繼續敘述落來，m̄-nā pōaⁿ 過聖神位格 ê 爭辯，mā 避開東、西教會有關「kah Kiáⁿ 說」ê 衝突（註：「kah Kiáⁿ」ê 拉丁文是「filioque」，英文是「and the Son」，表示「聖靈是 tùi 聖父 kah 聖 Kiáⁿ 出」。Filioque 是基督教神學中一個重大 ê 爭議；東方教會相信聖靈是 tùi 聖父出，西方教會卻相信是 tùi 聖父 kah 聖 Kiáⁿ 出）。

Tiàm tī 咱中間

顯現做基督 kah 聖神 ê 上帝，tī chit-ê 信仰告白中所突顯 ê 主要功能，是 tī 啟示三位一體上帝 ê 「道成肉身」屬性。Tī 基督裡，上帝 ê Kiáⁿ 出世做人，做咱 ê 兄弟。Tī 聖神裡，上帝 ê 神 tiàm tī 咱中間，賞賜氣力。「做咱 ê 兄弟」kah 「tiàm tī 咱中間」這是互相對應 ê，lóng teh 表明上帝 ê 內在（immanence）屬性，強調上帝

sī Sèng Sîn.....” tit-chiap kè-siòk sū-sút lōh-.lâi, m̄-nā pōaⁿ-kòe Sèng Sîn ūi-keh ê cheng-piān, mā phiah-khui tang, sai kàu-hōe iú-kuan “kah Kiáⁿ soat” ê chhiong-tút (Chù: “kah Kiáⁿ” ê Lâh-teng-bûn sī “filioque”, Eng-bûn sī “and the Son”, piáu-sī “Sèng-lêng sī tùi Sèng Pē kah Sèng Kiáⁿ chhut”. Filioque sī Ki-tok-kàu sîn-hák tiong chit-ê tiōng-tāi ê cheng-gī; tang-hong kàu-hōe siong-sìn Sèng-lêng sī tùi Sèng Pē chhut, se-hong kàu-hōe khiok siong-sìn sī tùi Sèng Pē kah Sèng Kiáⁿ chhut) .

Tiàm tī Lán Tiong-kan

Hián-hiān chò Ki-tok kah Sèng Sîn ê Siōng-tè, tī chit-ê Sîn-gióng Kò-pèk tiong só tút-hián ê chú-iàu kong-lêng, sī tī khé-sī Sam-ūi It-thé Siōng-tè ê “Tō chiáⁿ Jiók-sin” siók-sèng. Tī Ki-tok nih, Siōng-tè ê Kiáⁿ chhut-si chò lāng, chò lán ê hiaⁿ-tī. Tī Sèng Sîn nih, Siōng-tè ê Sîn tiàm tī lán tiong-kan, siúⁿ-sù khui-lát. “Chò lán ê hiaⁿ-tī” kah “tiàm tī lán tiong-kan” che sī hō-siong tui-èng ê, lóng teh piáu-bêng Siōng-tè ê lâi-chāi (immanence) siók-sèng, kiông-tiāu Siōng-tè sī lîm-chāi tī

是臨在 tī 咱中間 teh 做上帝，卻 m̄ 是 kan-taⁿ 高高在上，做一个超越（transcendence）ê 上帝。

傳統神學對上帝存在 ê 陳述，有時偏重祂 ê 超越性（親像新正統神學），有時卻偏重祂 ê 內在性（親像自由派神學），m̄ -koh 無論 án 怎，對上帝兼有超越 kah 內在二種特質 ê 講法，tī 神學上 iáu 是有 án-ne ê 共識。台灣基督長老教會 tī chit-ê 信仰告白中，用宣認上帝 tī 基督裡做咱 ê 兄弟，tī 聖神裡 tiàm tī 咱 ê 中間，來強調上帝 ê 內在性，這 m̄ -nā 具體化 chit-ê 內在性 ê 特質，同時 mā kā 上帝 ê 臨在 kā 祂人格化，成做 kah 人類（以及人類社會）互動 ê 主體。這 tòh 是是 án 怎用 chit-ê 信仰告白宣認基督出世做人，做咱 ê 兄弟了後，續落來 koh 強調祂是「人類」ê 救主。Tī 陳述聖神「tiàm tī 咱中間」了後，mā 強調祂賞賜氣力，hō 「阮」tī 萬民中做見證。換句話來講，chit-ê 信

lán tiong-kan teh chò Siōng-tè, khiok m̄-sī kan-taⁿ ko-ko chāi-siōng, chò chit-ê chhiau-oát (transcendence) ê Siōng-tè.

Thôan-thóng sîn-hák tùi Siōng-tè chùn-chāi ê tín-sút, ū sī phian-tiōng I ê chhiau-oát-sèng (chhin-chhiūⁿ sin chêng-thóng sîn-hák), ū sī khiok phian-tiōng I ê lâi-chāi-sèng (chhin-chhiūⁿ chū-iū-phài sîn-hák), m̄-koh bô-lūn án-chóaⁿ, tùi Siōng-tè kiam-iū chhiau-oát kah lâi-chāi n̄ng chióng tèk-chit ê kóng-hoat, tī sîn-hák siōng iáu sī ū án-ne ê kiōng-sek. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tiong, ēng soan-jīn Siōng-tè tī Ki-tok nih chò lán ê hiaⁿ-tī, tī Sèng Sîn nih tiàm tī lán ê tiong-kan, lâi kiōng-tiâu Siōng-tè ê lâi-chāi-sèng, che m̄-nā kū-thé-hòa chit-ê lâi-chāi-sèng ê tèk-chit, tông-sī mā kā Siōng-tè ê lîm-chāi kā I jîn-keh-hòa, chiáⁿ-chò kah jîn-lūi (i-kiap jîn-lūi siā-hōe) hō-tōng ê chú-thé. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ ēng chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk soan-jīn Ki-tok chhut-sì chò lāng, chò lán ê hiaⁿ-tī liáu-āu, sòa lōh-lâi koh kiōng-tiâu I sī “jîn-lūi” ê kiù-chú. Tī tín-sút Sèng Sîn “tiàm tī lán tiong-kan” liáu-āu, mā kiōng-tiâu I siúⁿ-sù khùi-lát,

仰告白對上帝包含 tī 歷史內 ê 了解是非常「人本」取向 ê。若是 koh 用下面有關聖經、教會 kah 人文社會等等各段 ê 宣認做證明，tòh koh khah ē-tàng 發見 chit-ê 信仰告白 ê 以「人」做中心 ê 告白取向。Chit 種告白取向 ê 轉變，原本有矯正傳統神學 m̄ chhap 世事 ê 弊病，m̄-koh，siuⁿ 過用「人」做中心，tùi 最近幾年來環保問題普遍受重視，kah 生態神學漸漸 puh 芽 ê 角度來看，bē-tàng 講 m̄ 是一項缺憾。

道成肉身 ê Kiáⁿ kah 上帝 ê 聖神 lóng 是內在 tī 人類中間 ê 上帝 ê 啟示 kah 顯現，m̄-koh，這中間並 m̄ 是無區別 ê。做基督出世做人 ê kiáⁿ，因為是經過道成肉身 ê 手續，所以是具體 koh 顯性存在 tī 歷史 ê 時空中，祂 ê 啟示功能傾向具體形像 ê 表露 kah 顯明

hō “góan” tī bān-bîn tiong chò kiàn-chèng. Oāⁿ kù òe lâi kóng, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tùi Siōng-tè pau-hâm tī lèk-sú lâi ê liáu-kái sī hui-siōng “jîn-pún” chhú-hiòng ê. Nā-sī koh ēng ē-bīn iú-koan Sèng-keng, kàu-hōe kah jîn-būn siā-hōe téng-téng kok tōaⁿ ê soan-jīn chò cheng-bêng, tòh koh khah ē-tàng hoat-kiàn chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê í “lâng” chò tiong-sim ê kò-pèk chhú-hiòng. Chit chióng kò-pèk chhú-hiòng ê chóan-piàn, gōan-pún ū kiáu-chèng thōan-thóng sîn-hák m̄ chhap sè-sū ê pè-pēng, m̄-koh, siuⁿ-kòe ēng “lâng” chò tiong-sim, tùi chòe-kīn kúí nī lâi khôan-pó bûn-tê phó-phiàn siū tiōng-sī, kah seng-thài sîn-hák chiām-chiām puh-gê ê kak-tō lâi khò^a, bē-tàng kóng m̄-sī chit hāng khoat-hām.

Tō Chiáⁿ Jiòk-sin ê Kiáⁿ kah Siōng-tè ê Sèng Sîn lóng sī lâi-chāi tī jîn-lūi tiong-kan ê Siōng-tè ê khé-sī kah hián-hián, m̄-koh, che tiong-kan pēng m̄-sī bô khu-pià^t ê. Chò Ki-tok chhut-si chò lâng ê kiáⁿ, in-ūi sī keng-kòe Tō Chiáⁿ Jiòk-sin ê chhiú-siòk, só-í sī kù-thé koh hián-sèng chûn-chāi tī lèk-sú ê sî-khong tiong, I ê khé-sī kong-lêng kheng-hiòng kù-thé hêng-

ê 效果。所以，祂是出世做人，做咱 ê 兄弟，是 tùi 祂 ê 受苦、釘十字架，死 kah koh 活，來顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義；基本上，基督 ê 使命 á 是工作是 beh kā 上帝 ê 屬性 kah 特質彰顯出來。另外一方面，做聖神 ê 「上帝 ê 神」因為無具體 ê 時空範圍 ê 存在，tòh ná 親像風 kah 空氣 teh 自由來去，人 kan-taⁿ ē-tàng 感受，卻無法度掌握，所以祂 ê 啟示功能宣認 mā khah 有動態性。聖神 ê 啟示是藉 tiòh 賜能力 hō 人，激勵人去為上帝做見證。Tī 這一靜一動之間，chiah hō 三位一體上帝 ê 啟示有實質 ê 內涵（由基督顯明），同時 mā 有激勵催迫 ê 力量（由聖神催迫）。

基督藉 tiòh 聖神 hō 咱 kah 上帝 koh 和

基於 chit-ê 告白對「基督」

siōng ê piáu-lō kah hián-bêng ê hāukó. Só-í, I sī chhut-sì chò láng, chò lán ê hiaⁿ-tī, sī tùi I ê siū-khó, tòng síp-jī-kè, sí kah koh-oáh, lâi hián-bêng Siōng-tè ê jîn-ài kah kong-gī; ki-pún siōng, Ki-tok ê sù-bêng á-sī kang-chok sī beh kā Siōng-tè ê siók-sèng kah ték-chit chiong-hián chhut-lâi. Lēng-gōa chit hong-bīn, chò Sèng Sîn ê “Siōng-tè ê Sîn” in-ūi bô kū-thé ê sī-khong hōan-ūi ê chūn-chāi, tòh ná chhin-chhiūⁿ hong kah khong-khì teh chū-iū lâi-khì, láng kan-taⁿ ē-tàng kám-siū, khiok bô hoat-tō chiáng-ak, só-í I ê khé-sī kong-lêng mā khah ū tōng-thài-sèng. Sèng Sîn ê khé-sī sī chià-tiòh sù lêng-lèk hō láng, kek-lē láng khì ūi Siōng-tè chò kián-chèng. Tī che it-chēng it-tōng chi kan, chiah hō Sam-ūi It-thé Siōng-tè ê khé-sī ū sít-chit ê lâi-hâm (iū Ki-tok hián-bêng), tông-sī mā ū kek-lē chhui-pek ê lèk-liōng (iū Sèng Sîn chhui-pek) .

Ki-tok Chià-tiòh Sèng Sîn hō Lán kah Siōng-tè Koh Hô

Ki-î chit-ê Kò-Pèk tùi “Ki-tok”

kah 「聖神」兩種啟示型式 ê 無全強調，咱 tòh 認為 kā 「hō 咱 kah 上帝 koh 和」ê 宣認，接 tī 基督論 ê 「顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義」後面有 liòh-á 突然。換句話來講，基督 ê 啟示型態既然是屬 tī teh 彰顯 kah 表露上帝 ê 本質 kah 屬性 ê 靜態取向，祂 ê 主要功能 tòh 是 beh 揭示上帝 ê 奧祕。雖然祂彰顯 kah 啟示 ê 內容包括上帝 kah 人「koh 和好」ê 作為，m̄-koh，一旦 tú tiòh 基督 án 怎 hō 人 kah 上帝 koh 和好 ê 質問 ê 時，chit-ê 信仰告白為基督所設計 ê 靜態啟示觀點，並無提供解答 ê 線索。顛倒是 tī 續接 ê 有關聖神 ê 啟示部分，有指出「氣力」ê 來源 kah 根據，hō 咱 chhōe tiòh 解說 ê 基點。

事實上，傳統神學 tī kā 「基督」看做信仰宣認 ê 獨立主題 ê 時，通常 ē kā 「koh 和好」看做是藉 tiòh 基督 ê 釘十字架、死 kah koh 活來完成 ê，lóng 無異議。所以，koh 和好是上帝 ê 作為，

kah “Sèng Sîn” n̄ng chióng khé-sī hêng-sek ê bô kâng kiông-tiâu, lán tòh jīn-ûi kā “hō lán kah Siōng-tè koh hô” ê soan-jīn, chiap tī Ki-tok-lūn ê “hián-bêng Siōng-tè ê jīn-ài kah kong-gī” āu-bīn ū liòh-á tùt-jiân. Oāⁿ kù òe lái kóng, Ki-tok ê khé-sī hêng-thài ki-jīn sī siòk tī teh chiong-hián kah piáu-lō Siōng-tè ê pún-chit kah siòk-sèng ê chēng-thài chhú-hiòng, I ê chú-iàu kong-lêng tòh sī beh kiap-sī Siōng-tè ê ò-pi. Sui-jīn I chiong-hián kah khé-sī ê lái-iòng pau-koat Siōng-tè kah lāng “koh hô-hó” ê chok-ûi, m̄-koh, it-tàn tú-tiòh Ki-tok án-chóaⁿ hō lāng kah Siōng-tè koh hô-hó ê chit-būn ê sī, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ūi Ki-tok só siat-kè ê chēng-thài khé-sī koan-tiám, pēng bô thê-kióng kái-tap ê sòaⁿ-soh. Tian-tò sī tī sòa-chiap ê iú-koan Sèng Sîn ê khé-sī pō-hūn, ū chí-chhut “khùi-lát” ê lái-gōan kah kin-ki, hō lán chhōe-tiòh kái-soeh ê ki-tiám.

Sū-sit siōng, thōan-thóng sîn-hák tī kā “Ki-tok” khòaⁿ-chò sìn-gióng soan-jīn ê tók-lip chú-tê ê sī, thong-siōng ē kā “koh hô-hó” khòaⁿ-chò sī chià-tiòh Ki-tok ê tēng sip-jī-kè, sí kah koh-oah lái oân-sêng ê, lóng bô tī-gī. Só-í, koh hô-hó sī Siōng-tè ê

藉 tiòh 基督 ê 為咱人犧牲來完成 ê, m̄-koh, 因為 chit 種獨立 ê 基督論宣認, 基本上 tī 宣認基督 ê 時, 是 kā 三位一體 ê 另外二位 ê 工作包含在內; 有存在卻無論述, 致使 tī 講 tiòh 基督成就人 kah 上帝 koh 和好 ê 時, 其實是 teh 講基督 tī 聖神 kah 上帝 ê 同工下, 來完成 koh 和好 ê 意思。這 kah chit-ê 信仰告白 kā 基督論 kah 聖神論 khng tī 附從三位一體上帝 ê 功能性啟示 ê 了解立論有差別; tī chia, 基督論 kah 聖神論既然 m̄ 是宣認 ê 主體, 卻是 teh 顯露上帝屬性 ê 奧祕, án-ne, 兩者 tī 啟示工作上 tòh 有分工合作 ê 事實。

Tùi chit-ê 角度來檢視傳統神學對「基督救贖」ê 申論主張, 無論是「獻祭說」á 是「模仿說」(Imitatio Christi; Imitation of Christ), lóng 難免 ē 牽涉 tiòh 動力來源 ê 辨明要求。「獻祭說」主張基督是大祭司, 同時又 koh

chok-úi, chià-tiòh Ki-tok ê ùi lán lāng hi-seng lái oân-sêng ê, m̄-koh, in-úi chit chióng tok-lip ê Ki-tok-lūn soan-jīn, ki-pún siōng tī soan-jīn Ki-tok ê sī, sī kā Sam-ūi It-thé ê lēng-gōa nng ūi ê kang-chok pau-hâm chāi-lāi; ū chūn-chāi khiok bô lūn-sút, tì-sú tī kóng-tiòh Ki-tok sêng-chiū lāng kah Siōng-tè koh hô-hó ê sī, kī-sit sī teh kóng Ki-tok tī Sèng Sīn kah Siōng-tè ê tâng-kang hā, lái oân-sêng koh hô-hó ê ì-sù. Che kah chit-ê Sīn-gióng Kò-pék kā Ki-tok-lūn kah Sèng Sīn-lūn khng tī hù-chiōng Sam-ūi It-thé Siōng-tè ê kong-lēng-sèng khé-sī ê liáu-kái lip-lūn ū chha-piát; tī chia, Ki-tok-lūn kah Sèng Sīn-lūn kī-jian m̄-sī soan-jīn ê chú-thé, khiok sī teh hián-lō Siōng-tè siòk-sèng ê ò-pì, án-ne, líong-chiá tī khé-sī kang-chok siōng tòh ū hun-kang háp-chok ê sū-sit.

Tùi chit-ê kak-tō lāi kiám-sī thōan-thóng sīn-hák tùi “Ki-tok kiù-siòk” ê sin-lūn chú-tiuⁿ, bô-lūn sī “Hiàn-chè-soat” á-sī “Bô-hóng-soat” (Imitatio Christi; Imitation of Christ), lóng lân-bián ē khan-siáp tiòh tōng-lèk lái-gōan ê piān-bêng iau-kiú. “Hiàn-chè-soat” chú-tiuⁿ Ki-tok sī Tōa-chè-si, tông-sī iū koh sī hiàn tī

是獻 tī 祭壇頂 ê 犧牲，藉 tiòh 祂 ê 神聖獻祭，祂已經「一勞永逸」

(Once for all) 解決阻擋 tī 上帝 kah 人之間 ê 障礙，hō 和解成做可能。Chit-ê 主張偏向客觀 ê 代贖作為；基督 ka-kī 一个 (無需要人 ê 參與) 排除障礙，確實顯明和解之路 ê 通 tháu, m̄-koh, chit-ê 和解 ê 經驗 beh án 怎 hō 人經驗 tiòh neh? 人 beh án 怎參與 kah 上帝和解 ê 事件? 這當然必須 ài 靠聖神 tī 人心內 ê 作為。另外一方面，「模仿說」強調人對上帝恩典 ê 回應，kā 基督 ê 生平 kah 行踏看做典範，親像保羅所訓勉 ê :

「Lín tiòh 學我，親像我學耶穌基督。」(哥林多前書 11:1)。拯救 kah koh 和好 tùi chit-ê 觀點來看，是經過人直接參與來達成，m̄-koh, iáu 是難免 tiòh 面對人 án 怎有能力去模仿基督 ê 質問。所以，chit-ê 質問 ê 回答全款 iáu 是需要 tùi 聖神 ê 工作中去 chhōe。這 tòh 是是 án 怎咱主張 tī 解釋上，

chè-tôaⁿ téng ê hi-seng, chià-tiòh I ê sîn-sèng hiàn-chè, I í-keng “it-lô éng-iat” (Once for all) kái-koat chó-tòng tī Siōng-tè kah lāng chi kan ê chiòng-gāi, hō hô-kái chiāⁿ-chò khó-lêng. Chit-ê chú-tiuⁿ phian-hiòng kheh-koan ê tãi-siòk chok-ûi; Ki-tok ka-kī chit-ê (bô su-iàu lāng ê chham-ú) pài-tû chiòng-gāi, khak-sit hián-bêng hô-kái chi lō ê thong-tháu, m̄-koh, chit-ê hô-kái ê keng-giām beh án-chóaⁿ hō lāng keng-giām tiòh neh? Lāng beh án-chóaⁿ chham-ú kah Siōng-tè hô-kái ê sū-kiāⁿ? Che tong-jân pit-su ài khò Sèng Sîn tī lāng sim-lāi ê chok-ûi. Lēng-gōa chit hong-bīn, “Bô-hóng-soat” kiòng-tiāu lāng tùi Siōng-tè in-tián ê hôe-èng, kā Ki-tok ê seng-pêng kah kiāⁿ-táh khòaⁿ-chò tián-hoān, chhin-chhiūⁿ Páu-lô só hùn-bián ê, “Lín tiòh òh góa, chhin-chhiūⁿ góa òh I-é-su Ki-tok.” (I Kò-lim-to 11:1). Chín-kiù kah koh hô-hó tùi chit-ê koan-tiám lâi khòaⁿ, sī keng-kòe lāng tit-chiap chham-ú lâi tát-sêng, m̄-koh, iáu sī lân-bián tiòh bīn-tùi lāng án-chóaⁿ ū lēng-lèk khi bô-hóng Ki-tok ê chit-būn. Sô-í, chit-ê chit-būn ê hôe-tap kâng-khóan iáu sī su-iàu tùi Sèng Sîn ê kang-chok tiòng

kā 「hō 咱 kah 上帝 koh 和」ê 宣認，
sóa 去到聖靈告白 ê 部分，kah 「hō
阮 tī 萬百姓中做見證」chit 句相
連接，thang 來做對應式 ê 了解。

Kah 上帝 koh 和好，tī 百姓 中見證

信徒藉 tiòh 基督 kah 聖神 ê
工作，一方面 kah 上帝 koh 和好，
一方面 tī 萬民中做見證，這 ē-sái
講是基督徒生活 ê 垂直 kah 平行
兩方面 ê 目標。信徒若無先 kah
上帝 koh 和好，tòh 無可能到人中
間為上帝做見證；倒 péng 來講，
信徒若喪失見證 ê 能力，伊 kah
上帝 koh 和好 ê 宣認 mā 是有瑕
疵，á 是 thang 懷疑 ê。Kah 上帝
koh 和好，以及 tī 人中間做見證，
兩者 ē-sái 講是內外兼修，相輔相
成。

「Koh 和好」(Reconciliation)
ê 教義是 teh 暗示「關係」ê 和諧

khì chhōe. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ lán
chú-tiuⁿ tī kái-sek siōng, kā “hō lán
kah Siōng-tè koh hô” ê soan-jīn, sóa-
khì kàu Sèng-lêng kò-pék ê pō-hūn,
kah “hō góan tī bān peh-sèⁿ tiong chò
kiàn-chèng” chit kù sio liân-chiap,
thang lâi chò tui-èng-sek ê liáu-kái.

Kah Siōng-tè koh Hô-hó, tī Peh-sèⁿ tiong Kiàn-chèng

Sìn-tô chià-tiòh Ki-tok kah Sèng
Sîn ê kang-chok, chit hong-bīn kah
Siōng-tè koh hô-hó, chit hong-bīn tī
bān-bīn tiong chò kiàn-chèng, che
ē-sái kóng sī Ki-tok-tô seng-oáh ê
sûi-tit kah pêng-hêng nng hong-bīn
ê bók-phiau. Sìn-tô nā bô seng kah
Siōng-tè koh hô-hó, tòh bô khó-lêng
kàu láng tiong-kan ūi Siōng-tè chò
kiàn-chèng; tò-péng lâi kóng, sìn-
tô nā sòng-sit kiàn-chèng ê lêng-lèk,
i kah Siōng-tè koh hô-hó ê soan-jīn
mā sī ū hâ-chhû, á-sī thang hôai-gí ê.
Kah Siōng-tè koh hô-hó, í-kip tī láng
tiong-kan chò kiàn-chèng, líong-chiá
ē-sái kóng sī lâi-gōa kiam siu, siong-
hú siong-sêng.

“Koh hô-hó” (Reconciliation)
ê kàu-gī sī teh àm-sī “koan-hē” ê hô-

kah 破壞 chit 兩個狀態 ê 存在。當 koh 和好應用 tī 上帝 kah 人 ê 關係上 ê 時，本身就有克服人 ê 罪惡 kah 墮落 ê 含意。傳統神學告白人原本有上帝 ê 形像 (Imago Dei)，因為罪 ê 緣故 soah kah 上帝割裂，喪失 (á 是霧霧無明) chit-ê 上帝 ê 形像，致使扭曲人性，失去尊嚴。「Koh 和好」ê 作為，是 kā 人 tùi kah 上帝疏離 ê 情境中拯救出來，hō 人回復本來受造時 ê 尊貴身分，kah 上帝重修舊好。「Koh 和好」因此 kah 拯救有密切 ê 關聯，這 tòh 是是 án 怎傳統神學 lóng kā 「koh 和好」看做是基督所完成 ê 工作之一 ê 緣故。Tī chit-ê 信仰告白中，kā 「hō 咱 kah 上帝 koh 和」續接 tī 基督「顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義」後面，邏輯上雖然有 khah 突然，m̄-koh 神學上卻 m̄ 是一屑 á 都無線索 thang chhōe。「Koh 和好」既然是 kah 上帝本性 ê 聯合，án-ne，kah 上帝 koh 和好 ê 人 ē 活出

hâi kah phò-hōai chit n̄g-ê chōng-thài ê chūn-chāi. Tng koh hô-hó eng-iōng tī Siōng-tè kah lāng ê koan-hē siōng ê sī, pún-sin chiū ū khek-hók lāng ê chōe-ok kah tui-lòh ê hām-i. Thôan-thóng sîn-hák kò-pèk lāng gōan-pún ū Siōng-tè ê hêng-siōng (Imago Dei), in-tūi chōe ê iân-kò soah kah Siōng-tè koah-lih, sòng-sit (á-sī bū-bū bô bêng) chit-ê Siōng-tè ê hêng-siōng, ti-sú niú-khiok jîn-sèng, sit-khi chun-giām. “Koh hô-hó” ê chok-úi, sī kā lāng tui kah Siōng-tè so-lí ê chêng-kéng tiong chin-kiu chhut-lái, hō lāng hôe-hók pún-lái siū-chō sī ê chun-kùi sin-hūn, kah Siōng-tè têng-siu kū hó. “Koh hô-hó” in-chhú kah chin-kiu ū bit-chhiat ê koan-liân, che tòh sī sī-án-chóaⁿ thōan-thóng sîn-hák lóng kā “koh hô-hó” khòaⁿ-chò sī Ki-tok só oân-sêng ê kang-chok chi-it ê iân-kò. Tī chit-ê Sîn-gióng Kò-pèk tiong, kā “hō lán kah Siōng-tè koh hô” sòa-chiap tī Ki-tok “hián-bêng Siōng-tè ê jîn-ài kah kong-gī” āu-bīn, logic siōng sui-jian ū khah tút-jian, m̄-koh sîn-hák siōng khiok m̄-sī chit-sut-á to bô sòaⁿ-soh thang chhōe. “Koh hô-hó” kì-jian sī kah Siōng-tè pún-sèng ê liân-háp, án-

kah 上帝全款 ê 仁愛 kah 公義，就成做「koh 和好」ê 內涵。Kah 上帝 koh 和好 ê 人，藉 tiòh 基督 ê 啟示來發見新 ê 性命狀態，而且通過聖神所賜能力 ê 激勵催迫，活出新性命 ê 款式。Chit-ê 新性命 ê 款式，tòh 是用基督做模範 ê 仁愛 kah 公義 ê 本性。信徒 ē-tàng 活出基督 ê 款式，tòh 是一種見證；chit 種見證 ê 生活 mā 是靠聖神所賜 ê 氣力 chiah ē-tàng 存在 ê。所以，kah 上帝 koh 和好，以及 tī 人中間做見證 chit 兩個行為，m̄-nā 需要靠耶穌基督 ê 啟示來顯明 koh 和好 ê 本質 kah 見證 ê 內容，mā 需要聖神 ê 作為來產生催迫力，thang 得 tiòh koh 和好 kah 見證 ê 能力。

直到主 koh 來

上帝 ê 聖神激勵催迫信祂 ê 人去做見證 ê 工作，chit-ê 見證 ê 工作是 teh 指向耶穌基督所顯明 ê

ne, kah Siōng-tè koh hô-hó ê lâng ē oáh chhut kah Siōng-tè kâng-khóan ê jîn-ài kah kong-gī, chiū chiáⁿ-chò “koh-hô-hó” ê lâi-hâm. Kah Siōng-tè koh hô-hó ê lâng, chià-tiòh Ki-tok ê khé-sī lâi hoat-kiàn sin ê sèⁿ-miā chōng-thài, jī-chhiáⁿ thong-kòe Sèng Sîn só sù lêng-lék ê kek-lē chhui-pek, oáh chhut sin sèⁿ-miā ê khóan-sit. Chit-ê sin sèⁿ-miā ê khóan-sit, tòh sī ēng Ki-tok chò bô-hōan ê jîn-ài kah kong-gī ê pún-sèng. Sîn-tô ē-tàng oáh chhut Ki-tok ê khóan-sit, tòh sī chit chióng kiàn-chèng; chit chióng kiàn-chèng ê seng-oáh mā sī khò Sèng Sîn só sù ê khui-lát chiah ē-tàng chún-chāi ê. Sô-í, kah Siōng-tè koh hô-hó, í-kip tī lâng tiong-kan chò kiàn-chèng chit n̄ng-ê hêng-ûi, m̄-nā su-iàu khò I-é-su Ki-tok ê khé-sī lâi hián-bêng koh hô-hó ê pún-chit kah kiàn-chèng ê lâi-iông, mā su-iàu Sèng Sîn ê chok-ûi lâi sán-seng chhui-pek-lék, thang tit-tiòh koh hô-hó kah kiàn-chèng ê lêng-lék.

Tit-kàu Chú koh Lâi

Siōng-tè ê Sèng Sîn kek-lē chhui-pek sìn I ê lâng khi chò kiàn-chèng ê kang-chok, chit-ê kiàn-chèng ê kang-chok sī teh chí-hiòng I-é-su Ki-tok só

上帝仁愛 kah 公義 ê 要求，所以，chit-ê 見證 ê 工作 mā 必須用基督啟示 ê 內容完全實現做最後 ê 目標。這 tòh 是是 án 怎 tī chit 段關係聖神 ê 告白了後，ē koh 翻頭，用「主 koh 來」ê 期待做結束。Tùi 另外一方面來講，直到主 koh 來 ê 告白，mā 是對上帝 ê 終末屬性 ê 啟示。Chit 句「主 koh 來」ê 告白，ē-sái 講是 kui 篇信仰告白中，終末性 siōng-kài 強 ê 一句告白。對「終末性」ê 忽視，實在 mā 是 chit-ê 信仰告白 ê 特色之一，這 mā 正正是 teh 表露出台灣基督長老教會最近幾年來 tī 終末信仰方面 ê 弱化現象。

綜合觀察 chit 段神觀 ê 告白，ē-tàng 發見台灣基督長老教會為 tióh tī 實況處境中，落實它 ê 信仰 ê 用心 kah 努力。所有對三一論 ê 突破性安排，對歷史含意 ê 強調，以及上帝 kah 人關係 ê 親

hián-bêng ê Siōng-tè jîn-ài kah kong-gī ê iau-kiū, só-í, chit-ê kiàn-chèng ê kang-chok mā pit-su ēng Ki-tok khé-sī ê lāi-iông oân-chôan sít-hiān chò chòe-āu ê bók-phiau. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ tī chit tōaⁿ koan-hē Sèng Sîn ê kò-pèk liáu-āu, ē koh hoan-thâu, ēng “Chú koh lâi”ê kī-thāi chò kiatsok. Tùi lēng-gōa chit hong-bīn lâi kóng, tit-kàu Chú koh lâi ê kò-pèk, mā sī tùi Siōng-tè ê chiong-bòat siòk-sèng ê khé-sī. Chit-kù “Chú koh lâi” ê kò-pèk, ē-sái kóng sī kui phiⁿ Singióng Kò-pèk tiong, chiong-bòat-sèng siōng-kài kiông ê chit kù kò-pèk. Tùi “chiong-bòat-sèng” ê hut-sī, sít-chāi mā sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê tèk-sek chi-it, che mā chiàⁿ-chiàⁿ sī teh piáu-lō chhut Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe chòe-kīn kú nī lâi tī chiong-bòat sìn-gióng hong-bīn ê jiòk-hòa hiān-siōng.

Chong-háp koan-chhat chit tōaⁿ sîn-koan ê kò-pèk, ē-tàng hoat-kiàn Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ūi-tiòh tī sít-hóng chhù-kéng tiong, lók-sit i ê sìn-gióng ê iōng-sim kah ló-lék. Só-ū tùi Sam-it-lūn ê tùt-phòasèng an-pâi, tùi lèk-sú hām-i ê kiông-tiâu, í-kíp Siōng-tè kah lāng koan-hē ê

密描述，lóng ē-tàng 看出 chit-ê 信仰告白 ê 用心。M-koh，chit-ê 告白方式 mā m̄ 是無瑕疵 ê，尤其是 kā 對基督 kah 聖神 ê 宣認功能化 ê 結果，致使基督論 kah 聖神觀 ê 不足 kah 失色，實在是值得 koh 再思考 ê 課題。

chhin-bit biâu-sùt, lóng ē-tàng khòaⁿ-chhut chit-ê sìn-gióng kò-pèk ê iōng-sim. M-koh, chit-ê kò-pèk hong-sek mā m̄-sī bô hâ-chhû ê, iû-kî-sī kā tùi Ki-tok kah Sèng Sîn ê soan-jīn kong-lêng-hòa ê kiat-kó, tì-sú Ki-tok-lūn kah Sèng Sîn-koan ê put-chiok kah sit-sek, sit-chhài sī tát-tit koh-chài su-khó ê khò-tê.

Tē lāk chiuⁿ
第 6 章

Sin-gióng kah Seng-oáh ê Chún-chek
信仰 kah 生活 ê 準則

Tī 三位一體神觀 ê 告白了後，台灣基督長老教會信仰告白 ê 內容就轉向對聖經 ê 權威 kah 功能 ê 宣認。傳統所謂 ê 聖經觀所處理 ê，主要 tòh 是 teh 界定經典 ê 權威 kah 它 tī 信仰活動中 ê 位置。Tùi 宗教信仰 ê 形成、傳達 kah 發展 ê 過程來看，經典是 m̄ 是確立對一個宗教發展 ê 穩定性 á 是流動有極大 ê 影響。所以，對經典權威 ê 宣認 kah 對所信內容 ê 告白，其實是有密切 ê 關聯。以基督教信仰來講，先告白神觀，chiah koh 再確認經典 ê 權威，這是出 tī 信仰上 ê 邏輯性安排。因為，聖經是上帝 ê 話，是上帝所啟示 ê，因為 án-ne，tiòh 先告白對上帝 ê 信仰，koh 來 chiah 宣認上帝啟示 ê 聖經角色。M̄koh，

Tī Sam-ūi it-thé sîn-koan ê kò-pèk liáu-āu, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk ê lâi-iông chiū chóan-hiòng tùi Sèng-keng ê kôan-ui kah kong-lêng ê soan-jīn. Thôan-thóng só-ūi ê sèng-keng-koan só chhú-lí ê, chú-iàu tòh sī teh kài-tēng keng-tián ê kôan-ui kah i tī sìn-gióng oáh-tāng tiong ê ūi-ti. Tùi chong-kàu sìn-gióng ê hêng-sêng, thòan-tát kah hoat-tián ê kòe-thêng lâi khòⁿ, keng-tián sī m̄-sī khak-lip tùi chit-ê chong-kàu hoat-tián ê ún-tēng-sèng á-sī liū-tōng ū kèk-tōa ê éng-hióng. Só-í, tùi keng-tián kôan-ui ê soan-jīn kah tùi só sìn lâi-iông ê kò-pèk, kī-sit sī ū bit-chhiat ê koan-lián. Í Ki-tok-kàu sìn-gióng lâi kóng, seng kò-pèk sîn-koan, chiah koh-chài khak-jīn keng-tián ê kôan-ui, che sī chhut tī sìn-gióng siōng ê logic-sèng an-pái. In-ūi, Sèng-keng sī Siōng-tè ê òe, sī Siōng-tè só khé-sī ê, in-ūi án-

若是 tùi 宗教學 ê 立場來看，人對上帝 ê 認 bat，應該是先確立伊對得 tiòh 啟示 ê 方式 ê 認知了後，chiah 有對上帝信仰內容 ê 確認。所以，邏輯上，神觀 ê 告白雖然 tāi 先，m̄-koh，事實上，卻是經典 ê 確認 khah 早。

上帝 ê 啟示

「啟示」ē-sái 講是所有宗教活動 ê 關鍵；啟示 ê 內容決定一個宗教信仰 ê 本質。一個宗教所確認 ê 得 tiòh 「啟示」ê 方法，通常 lóng 深刻影響該宗教 ê 儀典 kah 活動 ê 特質。因為 án-ne，「啟示」是宗教信仰 ê 核心，是進入人心靈世界 ê 戶碇。啟示內容 ê 無仝當然 ē 產生無仝 ê 教義 kah 教條，koh 進一步發展出無仝 ê 宗教形式，m̄-koh，tùi 宗教發展過程來看，得 tiòh 啟示 ê 方式 ê

ne, tiòh seng kò-pèk tùi Siōng-tè ê sin-gióng, koh lái chiah soan-jīn Siōng-tè khé-sī ê Sèng-keng kak-sek. M̄-koh, nā-sī tùi chong-kàu-hak ê lip-tiūⁿ lái khòⁿ, lāng tùi Siōng-tè ê jīn-bat, eng-kai sī seng khak-lip i tùi tit-tiòh khé-sī ê hong-sek ê jīn-ti liáu-āu, chiah ū tùi Siōng-tè sin-gióng lái-iông ê khak-jīn. Só-í, logic siōng, sīn-koan ê kò-pèk sui-jīn tāi-seng, m̄-koh, sū-sit siōng, khiok sī keng-tián ê khak-jīn khah chá.

Siōng-tè ê Khé-sī

“Khé-sī” ē-sái kóng sī só-ū chong-kàu oah-tāng ê koan-kiàn; khé-sī ê lái-iông koat-tēng chit-ê chong-kàu sin-gióng ê pún-chit. Chit-ê chong-kàu só khak-jīn ê tit-tiòh “khé-sī” ê hong-hoat, thong-siōng lóng chhim-khek éng-hióng kai chong-kàu ê gī-tián kah oah-tāng ê tèk-chit. In-ūi án-ne, “khé-sī” sī chong-kàu sin-gióng ê hék-sim, sī chìn-jip lāng sim-léng sè-kài ê hō-tēng. Khé-sī lái-iông ê bô kàng tong-jīn ē sán-seng bô kàng ê kàu-gī kah kàu-tiáu, koh chìn chit-pō hoat-tián chhut bô kàng ê chong-kàu hêng-sek, m̄-koh,

差別對一个宗教 ê 影響，koh kahh bē-tàng 忽視；有時它甚至 ē 比啟示內容差別 ê 影響 koh kahh 重要。Tùi 宗教學 ê 角度來看，凡若宗教走 chhōe 啟示 ê 時，lóng 是 tùi 「入神」得 tiòh，tùi 「經典」認 bat，以及兩者兼具 ê 三種方式。這 tóh 是是 án 怎宗教學上 kā 宗教區分做「經典宗教」kah 「非經典宗教」ê 緣故。一般來講，非經典宗教 lóng 存在 tī kahh 原始 ê 信仰形式上，iā tóh 是靠入神 kah 靈感等等超自然 ê 恍惚經驗來得 tiòh 「上帝 ê 旨意」。舊約中 ê 部分先知 ê 靈感、民間信仰 ê 童乩 kah 請仙等等 lóng 是 chit 類求取啟示 ê 宗教活動方式。表面上來看，chit 種入神方式 ê 宗教活動，kah-ná kahh 輕視理性，強調直覺。雖然 chiah-ê 靈媒本身 ê 人格 kah 理性 mā 可能 Tī chiah-ê 啟示活動中扮演某種角色，m̄-koh 不可否認 ê 是，chit 種藉 tiòh 入神方式來得 tiòh 啟示 ê 宗教，它 ê 信仰 ê

tùi chong-kàu hoat-tián kòe-thêng lâi khòaⁿ, tit-tiòh khé-sī ē hong-sek ê chha-piát tùi chit-ê chong-kàu ê éng-hióng, koh kahh bē-tàng hut-sī; ū sī i sīm-chì ē pí khé-sī lâi-iông chha-piát ê éng-hióng koh kahh tiōng-iàu. Tùi chong-kàu-hák ê kak-tō lâi khòaⁿ, hōan-nā chong-kàu chāu-chhōe khé-sī ē sī, lóng sī tùi “jīp-sîn” tit-tiòh, tùi “keng-tián” jīn-bat, í-kíp líong-chiá kiam-kū ē saⁿ chióng hong-sek. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ chong-kàu-hák siōng kā chong-kàu khu-hun chò “keng-tián chong-kàu” kah “hui keng-tián chong-kàu” ê iân-kò. It-poaⁿ lâi kóng, hui keng-tián chong-kàu lóng chūn-chāi tī kahh gōan-sí ê sin-gióng hêng-sek siōng, iā tóh sī khò jīp-sîn kah lêng-kám téng-téng chhiau-chū-jîan ê hóng-hut keng-giām lâi tit-tiòh “Siōng-tè ê chí-ì”. Kū-iok tiong ê pō-hūn sian-ti ê lêng-kám, bîn-kan sin-gióng ê tâng-ki kah chhiáⁿ-sian téng-téng lóng sī chit-lūi kiū-chhú khé-sī ê chong-kàu oáh-tāng hong-sek. Piáu-bīn siōng lâi khòaⁿ, chit chióng jīp-sîn hong-sek ê chong-kàu oáh-tāng, kah-ná kahh khin-sī lí-sèng, kiông-tiāu tit-kak. Sui-jîan chiah-ê lêng-múi pún-sin ê jīn-keh

穩定性 kah 一貫性是比較 khah 漂
浮、流動，它 ê 宗教特質 ê 變化
kah 改換 mā khah 頻繁 koh 容易。

經典宗教卻是 kā 得 tiòh 啟
示 ê 方法 khng tī 經典 ê 記載。
雖然 chiah-ê 經典 tī 無仝宗教中 ê
地位無 lóng 仝款，m̄-koh，凡若
承認有特定經典 ê 宗教，它 ê 信
仰內容 kah 生活方式，大部分
lóng 加減 ē 受 tiòh chiah-ê 經典 ê
規範 kah 限制。準講對經典 ê 解
說 ē 因為時地無仝致使有出入，
m̄-koh，無論 án 怎，白紙烏字，
經典宗教 ê 教義內容 kah 信仰形
式 ê 穩定性 ē 比非經典宗教 khah
kōan koh khah 堅固。總是，宗教
ē 成做宗教，真少有純粹 ê 「經典
宗教」存在。Tiòh 算親像猶太教、
回教 kah 基督教等等 hiah-nih 嚴

kah lí-sèng mā khó-lêng tī chiah-ê
khé-sī oáh-tāng tiong pān-ian bō-
chióng kak-sek, m̄-koh put-khó hóⁿ-
jīn ê sī, chit chióng chià-tiòh jip-sin
hong-sek lái tit-tiòh khé-sī ê chong-
kàu, i ê sin-gióng ê ún-tēng-sèng kah
it-koàn-sèng sī pí-kàu khah phiau-
phū, liú-tōng, i ê chong-kàu tèk-chit-ê
piàn-hòa kah kái-oāⁿ mā khah pīn-
hoan koh iōng-ī.

Keng-tián chong-kàu khiok sī
kā tit-tiòh khé-sī ê hong-hoat khng tī
keng-tián ê kì-chài. Sui-jīn chiah-ê
keng-tián tī bō kâng chong-kàu tiong
ê tē-ūi bō lóng kâng-khóan, m̄-koh,
hōan-nā sēng-jīn ū tèk-tēng keng-tián
ê chong-kàu, i ê sin-gióng lái-iōng kah
seng-oáh hong-sek, tōa-pō-hūn lóng
ke-kiám ē siū-tiòh chiah-ê keng-tián
ê kui-hōan kah hān-chè. Chún-kóng
tùi keng-tián ê kái-soeh ē in-ūi sī tē
bō kâng tì-sū ū chhut-jip, m̄-koh, bō-
lūn án-chóaⁿ, pèh chóa ơ jī, keng-tián
chong-kàu ê kàu-gī lái-iōng kah sin-
gióng hēng-sek ê ún-tēng-sèng ē pí
hui keng-tián chong-kàu khah kōan
koh khah kian-kò. Chóng-sī, chong-
kàu ē chiáⁿ-chò chong-kàu, chin chió
ū sūn-chhùi ê “keng-tián chong-kàu”
chūn-chāi. Tiòh sng chhin-chhiūⁿ lô-

格 teh 用一本「經」做根據 ê 宗教，mā bē 排除 tī 宗教儀式中有入神 kah 靈感等等活動 ê 舉行。經典 kah 靈感結合做伙 ê 宗教，ē-sái 講是一般制度性宗教 ê 特色。In 中間有 ê 強調經典，有 ê khah 偏向靈感，準講有差別，總是，用經典做根本，用靈感來幫贊解說，大概 tòh 是 chiah-ê 宗教 ê 運作過程。（有一 kóa 宗教嚴格規定經典 bē-tàng koh 再增加，有一 kóa 宗教卻 ē-tàng 經過審慎決定了後，看情形增加）。基督教信仰基本上 tòh 是一個用聖經做啟示 ê 根本，而且無排除 tui 聖神感動來明白上帝旨意 ê 宗教。

聖經 kah 啟示

基督徒應該 lóng 同意「聖經

tá-iah-kàu, Hôe-kàu kah Ki-tok-kàu téng-téng hiah-nih giâm-keh teh ēng chit pún “keng” chò kin-kì ê chong-kàu, mā bē pài-tū tī chong-kàu gí-sek tiong ū jip-sîn kah lêng-kám téng-téng oah-tāng ê kí-hêng. Keng-tián kah lêng-kám kiat-háp chò-hóe ê chong-kàu, ē-sái kóng sī it-poaⁿ chē-tō-sèng chong-kàu ê tèk-sek. In tiong-kan ū ê kiông-tiāu keng-tián, ū ê khah phian-hiòng lêng-kám, chún-kóng ū chha-piát, chóng-.sī, ēng keng-tián chò kin-pún, ēng lêng-kám lâi pang-chān kái-soeh, tãi-khài tòh sī chiah-ê chong-kàu ê ūn-chok kòe-thêng. (Ū chit kóa chong-kàu giâm-keh kui-tēng keng-tián bē-tàng koh-chài cheng-ka, ū chit kóa chong-kàu khiok ē-tàng keng-kòe sím-sīn koat-tēng liáu-āu, khòaⁿ chêng-hêng cheng-ka) . Ki-tok-kàu sìn-gióng ki-pún siōng tòh sī chit-ê ēng Sèng-keng chò khé-sī ê kin-pún, jī-chhiáⁿ bô pài-tū tui Sèng Sîn kám-tōng lâi bêng-pék Siōng-tè chí-ì ê chong-kàu.

Sèng-keng kah Khé-sī

Ki-tok-tô eng-kai lóng tông-ì

是上帝 ê 話」ê 信仰命題，m̄-koh，tī 基督教神學歷史上，chit 句話 ê 意思卻有完全無仝 ê 解說。到 taⁿ 為止，傾向基要派信仰取向 ê 人通常 kā 聖經看做是字面上 ê 上帝 ê 話，用字義解說 ê 方式 beh tùi 聖經歸結出上帝 ê 旨意。

過去 tī 教會中流傳 ê 所謂「逐字靈感說」tòh 是 chit-ê 見解 ê 代表。堅持逐字靈感說 ê 人，in 強調經典 ē hông 叫做經典，是在 tī 它有形 ê 權威 kah 神聖 ê 形像。所以，in 反對有關聖經 ê 批判研究，反對任何對聖經記載 ê 質疑（親像神跡 kah 異能）。Tī 今 á 日 ê 教會中，除了極少數 ê 教會以外，已經真 oh 得有絕對 tak 字靈感 ê 聖經觀存在，m̄-koh，tī 教會界有關聖經權威 ê 爭論卻是有加無減。Tùi 極端保守派到徹底自由派之間，beh 分出明確 ê 聖經觀流派，差不多是無可能 ê tāi-chì，m̄-koh 大體上來講，聖經權

“Sèng-keng sī Siōng-tè ê òe” ê sìn-gióng bēng-tê, m̄-koh, tī Ki-tok-kàu sîn-hák lèk-sú siōng, chit kù òe ê ì-sù khiok ū oân-chôan bô kâng ê kái-soeh. Kàu taⁿ ùi-chí, kheng-hiòng Ki-iàu-phài sìn-gióng chhú-hiòng ê lâng thong-siōng kā Sèng-keng khò^a-chò sī jī-bīn siōng ê Siōng-tè ê òe, ēng jī-gī kái-soeh ê hong-sek beh tùi Sèng-keng kui-kiat chhut Siōng-tè ê chí-ì.

Kòe-khì tī kàu-hōe tiong liū-thôn ê só-ūi “Ták jī lêng-kám soat” tòh sī chit-ê kiàn-kái ê tāi-piáu. Kian-chhī Ták jī lêng-kám soat ê lâng, in kiông-tiâu keng-tián ē hông kiò-chò keng-tián, sī chāi tī i iú-hêng ê kôan-ūi kah sîn-sèng ê hêng-siōng. Só-í, in hóan-tùi iú-koan Sèng-keng ê phoe-phò^a gián-kiù, hóan-tùi jīm-hô tùi Sèng-keng kì-chài ê chit-gī (chhin-chhiūⁿ sîn-jiah kah ī-lêng). Tī kin-á-jit ê kàu-hōe tiong, tú-liáu kék chió-sò ê kàu-hōe í-gōa, í-keng chin oh-tit ū chòat-tùi tak jī lêng-kám ê sèng-keng-koan chùn-chāi, m̄-koh, tī kàu-hōe-kài iú-koan Sèng-keng kôan-ūi ê cheng-lūn khiok sī ū ke bô kiám. Tùi kék-toan pó-siú-phài kàu thiat-té chū-iū-phài chi kan, beh hun chhut bêng-khak ê sèng-keng-koan liū-phài,

威 ê 爭論 iáu 是用接受聖經批判學 ê 態度當做分水嶺（註：聖經批判學分兩大類；低等批判 koh 稱做文本批判，teh 問 ê 是：原文講啥物？高等批判是一種文學批判，所問 ê 是：誰講 ê？什麼時 chūn 講 ê？Tī tó 位講 ê？是 án 怎 án-ne 講？）。反對批判學 ê 人（有 ê kan-taⁿ 一部分接受），是傾向形式經典 ê 強調，採取嚴格 kah 恭敬遵守 ê 態度。贊成批判學 ê 人，卻傾向實質經典 ê 講法，用精義為主來取代字義；tī 態度上，就 kā 聖經看做是傳達上帝啟示 ê 「文獻」，必須經過用心批判研究，chiah ē-tàng 得 tiòh 對啟示 ê 了解。

聖經是上帝 ê 話，這對基督教信仰來講是無啥物 thang 懷疑

chha-put-to sī bô khó-lêng ê tãi-chì, m̄-koh tãi-thé siōng lâi kóng, Sèng-keng kôan-ui ê cheng-lūn iáu sī ēng chiap-siū Sèng-keng phoe-phòⁿ-hák ê thài-tō tòng-chò pun-chúⁿ-niá (Chù: Sèng-keng phoe-phòⁿ-hák hun n̄ng tōa lūi; kē-téng phoe-phòⁿ koh chheng-chò bûn-pún phoe-phòⁿ, teh m̄ng ê sī, gôan-bûn kóng siáⁿ-mih? Kôan-téng phoe-phòⁿ sī chit chióng bûn-hák phoe-phòⁿ, só m̄ng ê sī, siáⁿ-lâng kóng ê? Sím-mih sī-chūn kóng ê? Tī tó ūi kóng ê? Sī án-chóaⁿ án-ne kóng?) . Hoán-tùi phoe-phòⁿ-hák ê lâng (ū ê kan-taⁿ chit-pō-hūn chiap-siū), sī kheng-hiòng hêng-sek keng-tián ê kiông-tiāu, chhái-chhú giâm-keh kah kiong-kèng chun-siú ê thài-tō. Chàn-sêng phoe-phòⁿ-hák ê lâng, khiok kheng-hiòng sít-chit keng-tián ê kóng-hoat, ēng cheng-gī ūi chú lâi chhú-tāi jī-gī; tī thài-tō siōng, chiū kā Sèng-keng khòⁿ-chò sī thòan-tát Siōng-tè khé-sī ê “bûn-hiàn”, pit-su keng-kòe iōng-sim phoe-phòⁿ gián-kiù, chiah ē-tàng tit-tiòh tùi khé-sī ê líau-kái.

Sèng-keng sī Siōng-tè ê òe, che tùi Ki-tok-kàu sin-gióng lâi kóng sī bô siáⁿ-mih thang hôai-gī ê, bûn-tê sī

ê，問題是上帝 ê 話 beh án 怎 tùi 聖經中讀出來。因為 kā 聖經看做是啟示「文獻」ê 態度，所以 tòh koh 牽涉 tiòh 聖經解說學 ê 問題。Beh án 怎克服文獻寫作 ê 時空 kah 文化 ê 差異，來 hō 上帝 ê 啟示 tī 今 á 日 ê 社會 mā 真活跳，這就成做詮釋學 ê 一个大課題。

詮釋學 ê 發展 tī 近代解放神學、婦女神學 kah 第三世界神學 ê 介入了後，對聖經發生一个革命性 ê 挑戰，tòh 是聖經 tī 基督教信仰中 ê 重新定位。尤其是來自婦女神學對聖經作者、教會傳統 kah 文化背景 lóng 是 cha-pō 人主導之質疑，hō 男性為主 ê 傳統聖經地位受 tiòh 空前 ê 搖動。Chit 種質疑間接 kháp-tiòh 久長以來主張「聖經以外無啟示」ê 論調者 ê 傷痛。

「聖經是上帝所啟示 ê」，chit 句告白是 m̄ 是包含：「因為

Siōng-tè ê òe beh án-chóaⁿ tùi Sèng-keng tiong thak chhut-.lái. In-ūi kā Sèng-keng khòaⁿ-chò sī khé-sī “bûn-hiàn” ê thāi-tō, só-í tòh koh khan-siáp tiòh Sèng-keng kái-soeh-hák ê bûn-tê. Beh án-chóaⁿ khek-hók bûn-hiàn siá-chok ê sí-khong kah bûn-hòa ê chha-ī, lái hō Siōng-tè ê khé-sī tī kin-á-jit ê siā-hōe mā chin oáh-thiâu, che chiū chiâⁿ-chò chhoan-sek-hák ê chit-ê tōa khò-tê.

Chhoan-sek-hák ê hoat-tián tī kīn-tāi kái-hòng sîn-hák, hū-lí sîn-hák kah tē-saⁿ sè-kài sîn-hák ê kái-jip liáu-āu, tùi Sèng-keng hoat-seng chit-ê kek-bēng-sèng ê thiau-chiàn, tòh sī Sèng-keng tī Ki-tok-kàu sîn-gióng tiong ê tiông-sin tēng-ūi. Iú-kí-sī lái chū hū-lí sîn-hák tùi Sèng-keng chok-chiá, kàu-hōe thōan-thóng kah bûn-hòa pōe-kéng lóng sī cha-pō lāng chú-tō chi chit-gí, hō lâm-sèng ūi chú ê thōan-thóng Sèng-keng tē-ūi siū-tiòh khong-chiân ê iō-tāng. Chit chióng chit-gí kan-chiap kháp-tiòh kú-tng í-lái chú-tiuⁿ “Sèng-keng í-gōa bô khé-sī” ê lūn-tiāu-chiá ê siong thiàⁿ.

“Sèng-keng sī Siōng-tè só khé-sī ê”, chit kù kò-pèk sī m̄-sī pau-hâm:

án-ne, 聖經是無差謬 ê」, á 是「因為 án-ne, 上帝 ê 啟示 lóng 包含 tī 聖經內面」? 這是咱 teh 談論聖經觀 ê 時, bē-tàng 無去面對 ê 兩個問題。親像頭前所提起 ê, 無仝 ê 信仰態度 ē 對 chit 二个問題做出完全無仝 ê 答案。台灣基督長老教會 ê 信仰告白對 chit 點 iáu 未有明顯 ê 說明, m̄-koh, tui chit-ê 信仰告白發佈了後, 第三十四屆總會 ê 「信仰 kah 教制委員會」 tī 1987 年 12 月 28 日 ê 第二 pái 會議中決議, beh 向第三十五屆總會提出 ê 「信仰告白」修改案中, bat 建議 kā 「聖經做『阮』信仰 kah 生活 ê 準則」 ê 「阮」, 改做「咱」 ê 意圖來看, kah-ná 又 koh ē-tàng 發見台灣基督長老教會當時 ê 「信仰 kah 教制委員會」中大部分委員對聖經觀 ê 態度取向 (chit 點容允以後 chiah koh 討論)。

“in-ūi án-ne, Sèng-keng sī bô chha-biū ê”, á-sī “in-ūi án-ne, Siōng-tè ê khé-sī lóng pau-hâm tī Sèng-keng lāi-bīn”? Che sī lán teh tâm-lūn Sèng-keng-koan ê sī, bē-tàng bô khi bīn-tui ê n̄g-ê bün-tê. Chhin-chhiūⁿ thâu-chêng só thê-khí ê, bô kâng ê sin-gióng thāi-tō ē tui chit n̄g-ê bün-tê chò-chhut oân-chôan bô kâng ê tap-àn. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe ê Sin-gióng Kò-pèk tui chit-tám iáu-bōe ū bêng-hián ê soat-bêng, m̄-koh, tui chit-ê Sin-gióng Kò-pèk hoat-pò líau-āu, tē saⁿ-cháp-sì kài chóng-hōe ê “Sin-gióng kah kàu-chè úi-gôan-hōe” tī 1987 nî 12 gòeh 28 jít ê tē-jī pái hōe-gī tiong koat-gī, beh hiòng tē saⁿ-cháp-gō kài chóng-hōe thê-chhut ê “Sin-gióng Kò-pèk” siu-kái-àn tiong, bat kiàn-gī kā “Sèng-keng chò ‘góan’ sin-gióng kah seng-oáh ê chún-chek” ê “góan”, kái-chò “lán” ê ì-tô lâi khòaⁿ, kah-ná iū-koh ē-tàng hoat-kiàn Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tong-sī ê “Sin-gióng kah kàu-chè úi-gôan-hōe” tiong tōa-pō-hūn úi-gôan tui Sèng-keng-koan ê thāi-tō chhú-hiòng (chit-tám iông-ín í-āu chiah koh thó-lūn) .

記載上帝 ê 救贖

台灣基督長老教會信仰告白 tī 宣認「聖經是上帝所啟示 ê」了後，對聖經 ê 功能有做兩 ê 提示，一个是說明聖經記載上帝 ê 救贖，一个是告白聖經做信徒信仰 kah 生活 ê 準則。

上帝 ê 啟示 ē-tàng 包含兩個面向，一个是上帝啟示祂本身 ê 屬性，hō 人認 bat 祂 kah 信祂；這是所謂 ê 自我揭示 (self-disclosure)，上帝揭示上帝 ka-kī。照 chit-ê 信仰告白來看，聖經所啟示 ê 上帝本身是一位救贖 ê 上帝；換句話來講，咱 tī 聖經中所發見 ê 是一位拯救 ê 上帝，咱 án-ne 認 bat 祂，mā án-ne 信祂。另外一個面向是上帝啟示祂對人類 ê 要求 kah 命令。咱人藉 tìoh 知影上帝 ê 旨意，chiah ē-tàng 遵守服從。傳統基督教神學通常 kā chit 兩個合做一伙，強調聖經啟示 ê 耶穌基督 tōh 是上帝本身 (祂

Kì-chài Siōng-tè ê Kiù-siòk

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk tī soan-jīn “Sèng-keng sī Siōng-tè só khé-sī ê” liáu-āu, tùi Sèng-keng ê kong-lêng ū chò n̄ng-ê thê-sī, chit-ê sī soat-bêng Sèng-keng kì-chài Siōng-tè ê kiù-siòk, chit-ê sī kò-pèk Sèng-keng chò sìn-tô sìn-gióng kah seng-oah ê chún-chek.

Siōng-tè ê khé-sī ē-tàng pau-hâm n̄ng-ê bīn-hiòng, chit-ê sī Siōng-tè khé-sī I pún-sin ê siòk-sèng, hō lāng jīn-bat I kah sìn I; che sī só-ūi ê chūng-ó kiāt-sī (self-disclosure), Siōng-tè kiāt-sī Siōng-tè ka-kī. Chiàu chit-ê sìn-gióng kò-pèk lâi khòaⁿ, Sèng-keng só khé-sī ê Siōng-tè pún-sin sī chit ūi kiù-siòk ê Siōng-tè; oāⁿ kù ōe lâi kóng, lán tī Sèng-keng tiong só hoat-kiàn ê sī chit ūi chún-kiù ê Siōng-tè, lán án-ne jīn-bat I, mā án-ne sìn I. Lēng-gōa chit-ê bīn-hiòng sī Siōng-tè khé-sī I tùi jīn-lūi ê iau-kiū kah bēng-lēng. Lán lāng chià-tiòh chai-iaⁿ Siōng-tè ê chí-ì, chiah ē-tàng chun-siú hòk-chiông. Thôn-thóng Ki-tok-kàu sìn-hák thong-siông kā chit n̄ng-ê háp-chò chit-hóe, kiông-tiâu Sèng-keng khé-sī ê I-é-su Ki-tok tōh sī

ê 救贖作為)，mā 是祂 ê 命令（上帝 ê 話 = 道），所以，認為信上帝 kah 行上帝 ê 旨意是全一件 tai-chì，甚至 ē-sái 講，認 bat 上帝 kah hō 上帝改變咱是 bē-tàng 分割 ê。

若 tui chit-ê 神學觀點來看，啟示、救贖 kah 信徒生活 ê 更新是三而一，一而三 ê 行動；領受上帝 ê 啟示 tòh 領受上帝 ê 救贖，得 tiòh 上帝 ê 拯救 mā tòh 有更新 ê 基督徒生活。

M-koh，告白聖經記載上帝 ê 救贖，除了 ē 牽涉 tiòh 救贖 ê 主動（上帝 ê 作為）kah 被動（人類 ê 回應）ê 效應，引出讀經是 teh 體認救贖（救贖已成，tī 讀經中體認出來），á 是成就救贖（救贖 ê 應允藉 tiòh 讀經者 ê 實踐來成就）ê 爭論以外，同時 mā 牽涉 tiòh 上帝救贖工作 ê 時空 kah 文化轉換 ê 問題。成做上帝救贖記錄 ê 聖經，它所提起 ê 拯救事件主要是發生 tī 猶太民族（舊約）

Siōng-tè pún-sin（I ê kiù-siòk chok-ûi），mā sī I ê bēng-lēng（Siōng-tè ê òe = Tō），só-í, jīn-ûi sìn Siōng-tè kah kiāⁿ Siōng-tè ê chí-ì sī kâng chit kiāⁿ tai-chì, sīm-chì ē-sái kóng, jīn-bat Siōng-tè kah hō Siōng-tè kái-piàn lán sī bē-tàng hun-koah ê.

Nā tui chit-ê sîn-hák koan-tiám lâi khòaⁿ, khé-sī, kiù-siòk kah sìn-tô seng-oáh ê keng-sin sī sam-jī-it, it-jī-sam ê hêng-tōng; niá-siū Siōng-tè ê khé-sī tòh niá-siū Siōng-tè ê kiù-siòk, tit-tiòh Siōng-tè ê chín-kiù mā tòh ū keng-sin ê Ki-tok-tô seng-oáh.

M-koh, kò-pék Sèng-keng ki-chài Siōng-tè ê kiù-siòk, tū-liáu ē khan-siáp tiòh kiù-siòk ê chú-tōng（Siōng-tè ê chok-ûi）kah pī-tōng（jīn-lūi ê hôe-èng）ê hâu-èng, ín-chhut thák keng sī teh thé-jīn kiù-siòk（kiù-siòk í chiāⁿ, tī thák keng tiong thé-jīn chhut-lâi），á-sī sêng-chiū kiù-siòk（kiù-siòk ê èng-ín chià-tiòh thák-keng-chiá ê sit-chiān lâi sêng-chiū）ê cheng-lūn í-gōa, tông-sī mā khan-siáp tiòh Siōng-tè kiù-siòk kang-chok ê sí-khong kah bûn-hòa chóan-oāⁿ ê bûn-tê. Chiāⁿ-chò Siōng-tè kiù-siòk ki-liòk ê Sèng-keng, í só thê-khí ê

kah 希臘、羅馬世界（新約）ê 人民身上。Chiah-ê 文獻記錄，近 ê 離 chit-má 有千 gōa 年，遠 ê 有數千年，時空 ê cheng 差，加上民族 kah 文化 ê 衝突性，致使 bē-tàng 避免，造成今 á 日了解以及實踐聖經信息 ê 困難 kah 阻礙。所以，當咱告白聖經所記載上帝 ê 救贖 ê 時，應該 m̄ 是 beh hō chiah-ê 拯救事件 tī 今 á 日重複，卻是 beh 指向 chiah-ê 事件中所彰顯 ê 上帝救贖 ê 作為 kah 本質。上帝是救贖 ê 上帝，這是台灣基督長老教會信仰告白 tùi 真 chē 上帝屬性中所特別強調 ê，認為這是聖經啟示 ê 上帝本性 ê 核心。這 tùi 頭前 ê 神觀部分 kā 審判 kah 拯救 khng tī 頭一位，kā 仁愛 kah 公義 khng tī 次位 ê 安排上 ē-tàng 得 tiòh 印證；同時 mā tī 續接 ê 教會觀、人觀 kah 世界觀中一再得 tiòh 證實。「拯救」是 chit-ê 信仰告白 ê 主要關心之一，這正正表現出台灣基督長老教會 tī 台灣所從事 ê 社

chín-kiù sū-kiāⁿ chú-iàu sī hoat-seng tī Iô-tá-iah bîn-chòk (Kū-iok) kah Hi-láh, Lô-má sè-kài (Sin-iok) ê jîn-bîn sin-chiūⁿ. Chiah-ê bûn-hiàn kî-liók, kîn-ê lī chit-má ū chheng gōa nî, hng-ê ū sò chheng nî, sî-khong ê cheng-chha, ka-siōng bîn-chòk kah bûn-hòa ê chhiong-tùt-sèng, tì-sú bē-tàng phiah-bián, chō-sèng kin-á-jit liáu-kái í-kip sít-chiān Sèng-keng sìn-sit ê khùn-lân kah chó-gāi. Sô-í, tng lán kò-pèk Sèng-keng só kî-chài Siōng-tè ê kiù-siòk ê sí, eng-kai m̄-sī beh hō chiah-ê chín-kiù sū-kiāⁿ tī kin-á-jit tiōng-hòk, khiok sī beh chí-hiòng chiah-ê sū-kiāⁿ tiōng só chiong-hián ê Siōng-tè kiù-siòk ê chok-úi kah pún-chit. Siōng-tè sī kiù-siòk ê Siōng-tè, che sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk tùi chin chē Siōng-tè siòk-sèng tiōng só tèk-piát kiōng-tiāu ê, jîn-úi che sī Sèng-keng khé-sī ê Siōng-tè pún-sèng ê hék-sim. Che tùi thâu-chheng ê sîn-koan pō-hūn kā sím-phòhⁿ kah chín-kiù khng tī thâu-chit ūi, kā jîn-ài kah kong-gī khng tī chhù-úi ê an-pái siōng ē-tàng tit-tiòh ìn-chèng; tông-sî mā tī sòa-chiap ê kàu-hōe-koan, jîn-koan kah sè-kài-koan tiōng it-chài tit-tiòh cheng-sit.

會性 kah 政治性宣教行動 ê 真正動機 kah 目的。

聖經若主要是為 tiòh 啟示上帝 ê 救贖，án-ne，身為「經典信徒」ê 基督徒 tòh bē-sái 無對 chit-ê 啟示信息有所回應。這 tòh 是是 án 怎續接 ê 宣認是聖經「做阮信仰 kah 生活 ê 準則」ê 原因。

信仰 kah 生活 ê 準則

聖經既然是上帝所啟示 ê，是基督徒信仰 ê 經典，所以 tòh 理所當然成做信徒 ê 信仰 kah 生活 ê 準則。Chit-ê 準則 ē-tàng 用來做信徒生活 ê 學習對象，mā ē-tàng 用來做評判信仰真偽 ê 準則，這 ē-sái 講是「經典宗教」ê 信仰形式 ê 公開宣認。換句話來講，基督教信仰雖然無否定 tòh 靈感 kah

“Chín-kiù” sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê chú-iàu koan-sim chi-it, che chiàⁿ-chiàⁿ piáu-hiān chhut Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī Tâi-oân só chiông-sū ê siā-hōe-sèng kah cheng-tī-sèng soan-kàu hêng-tōng ê chin-chiàⁿ tōng-ki kah bók-tek.

Sèng-keng nā chú-iàu sī ūi-tiòh khé-sī Siōng-tè ê kiù-siòk, án-ne, sin-ūi “keng-tián ê sìn-tô” ê Ki-tok-tô tòh bē-sái bô tui chit-ê khé-sī sìn-sit iú-só hōe-èng. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ sòachiap ê soan-jīn sī Sèng-keng “chò góan sìn-gióng kah seng-oáh ê chún-chek” ê gōan-in.

Sìn-gióng kah Seng-oáh ê Chún-chek

Sèng-keng kì-jiân sī Siōng-tè só khé-sī ê, sī Ki-tok-tô sìn-gióng ê tōa keng-tián, só-í tòh lí-só-tong-jīn chiàⁿ-chò sìn-tô ê sìn-gióng kah seng-oáh ê chún-chek. Chit-ê chún-chek ē-tàng ēng lái chò sìn-tô seng-oáh ê hák-sip tui-siōng, mā ē-tàng ēng lái chò phêng-phòⁿ sìn-gióng chin-gūi ê chún-chek, che ē-sái kóng sī “keng-tián chong-kàu” ê sìn-gióng hêng-sek ê kong-khai soan-jīn. Oāⁿ kù ōe

入神來得 tiòh 新啟示 ê 可能性，
 m̄-koh，tiòh 算是 án-ne，基督教
 信仰 ê 準則 iáu 是用聖經做根據，
 是 bē-tàng 隨便 hō 自稱「靈感」
 ê 啟示所操縱更動 ê。這 mā 是保
 羅 teh 論聖神感動 ê 時，強調 tiòh
 用耶穌基督（上帝 ê 道 = 話）做
 判斷基準 ê 原因（哥林多前書
 12:3）。無論聖經解說 án 怎爭論，
 它結局是有根據 ê，無親像純粹
 靈感（入神）hiah-nih 流動 koh 隨
 意。

M̄-koh，聖經 ê 「準則」效
 力應該擴展到 gōa 遠 leh？這 m̄
 -nā 牽涉 tiòh 基督徒信仰態度 ê 確
 立，mā 關係 tiòh 各種宗教互動
 ê 前景，以及對 chit-ê 信仰告白
 ê 有效範圍 ê 設立等等真 chē 問
 題。頭前 bat 提起，第三十四屆
 「信仰 kah 教制委員會」bat 向
 第三十五屆總會建議 kā tī chia ê
 「阮」改做「咱」。（筆者當時
 mā 是 chit-ê 委員會 ê 委員，雖然

lāi kóng, Ki-tok-kàu sìn-gióng sui-
 jiân bô hóⁿ-tēng tui lêng-kám kah
 jip-sîn lâi tit-tiòh sin khé-sī ê khó-lêng-
 sèng, m̄-koh, tiòh sng sī án-ne, Ki-
 tok-kàu sìn-gióng ê chún-chek iáu sī
 ēng Sèng-keng chò kin-kì, sī bē-tàng
 sūi-piān hō chū-chheng “lêng-kám”
 ê khé-sī só chhau-chhiòng keng-tāng
 ê. Che mā sī Páu-lô teh lūn Sèng Sîn
 kám-tōng ê sī, kiông-tiāu tiòh ēng I-é-
 su Ki-tok (Siōng-tè ê Tō=ōe) chò
 phòⁿ-tòan ki-chún ê gōan-in (I Ko-
 līm-to 12:3). Bô-lūn Sèng-keng kái-
 soeh án-chóaⁿ cheng-lūn, i kiat-kiòk
 sī ū kin-kì ê, bô chhin-chhiūⁿ sùn-
 chhui lêng-kám (jip-sîn) hiah-nih
 liū-tōng koh sūi-ì.

M̄-koh, Sèng-keng ê “chún-
 chek” hāu-lèk eng-kai khok-tián kàu
 gōa hng leh? Che m̄-nā khan-siáp tiòh
 Ki-tok-tô sìn-gióng thāi-tō ê khak-lip,
 mā koan-hē tiòh kok chióng chong-
 kàu hō-tōng ê chiân-kéng, í-kíp tui
 chit-ê Sìn-gióng Kò-pék ê iú-hāu
 hōan-úi ê siat-lip téng-téng chin chē
 bün-tê. Thâu-chêng bat thê-khí, tē
 saⁿ-cháp-sì kài “Sìn-gióng kah kàu-
 chè úi-gōan-hōe” bat hiòng tē saⁿ-
 chap-gō kài chóng-hōe kiàn-gī kā tī
 chia ê “góan” kái-chò “lán”. (Pit-chiá

一再發言反對，無奈孤掌難鳴，議案猶原成立）。Tī 全 hit 个修改案中，顛倒有其它真 chē 寶貴 ê 修改意見，值得全體信徒三思。Chit-ê 議案後來 tī 總會中 hông 暫時按下。對 hiah-ê 應該改卻無改 ê（下面咱 ē 陸續提起），實在 hō 人遺憾，m̄-koh 對 chit-ê 「阮」 kah 「咱」 ê 修改，筆者 òng 望將來 ē-tàng 保持原意。

「阮」 kah 「咱」之別 ē-sái 講是台語版信仰告白 ê 特色，它 ê 語意 ê 排他 kah 容他兩種性質已經 tī 頭前提起過（參考第二章「創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神」）。聖經是基督教 ê 經典，所以，成做告白主體 ê 信徒 ê 「阮」 ê 信仰 kah 生活準則是理所當然 ê，而且這 mā 應該是咱 beh 向台灣社會宣告 ê 一个信仰命題，hō 人知影咱 ê 所做所為是出 tī 聖經 ê 信仰。M̄-koh，若 beh kā 「阮」改做「咱」，等於是 teh

tong-sī mā sī chit-ê úi-gôan-hōe ê úi-gôan, sui-jiân it-chài hoat-giân hóan-tùi, bû-nāi kō-chiáng lân bêng, gī-àn iû-gôan sêng-lip) . Tī kâng hit-ê siu-kái-àn tiong, tian-tò ū kī-tha chin chē pó-kùi ê siu-kái ì-kiàn, tát-tit chôn-thé sìn-tô sàm-su. Chit-ê gī-àn āu-lái tī Chóng-hōe tiong hông chiām-sī àn-hā. Tùi hiah-ê eng-kai kái khiok bô kái ê (ē-bīn lán ē liòk-siòk thê-khí) , sít-chāi hō lāng úi-hām, m̄-koh, tùi chit-ê “góan” kah “lán” ê siu-kái, pit-chiá òng-bāng chiong-lái ē-tàng pó-chhi gôan-ì.

“Góan” kah “lán” chi pát ē-sái kóng sī Tâi-gí-pán Sìn-gióng Kò-pèk ê tèk-sek, i ê gí-ì ê pài-tha kah iông-tha n̄ng chióng sèng-chit í-keng tī thâu-chêng thê-khí kòe (chham-khó tē-jī chiuⁿ “Chhòng-chō, thóng-tī lāng kah bān-mih ê tók-it Chin-sîn”) . Sèng-keng sī Ki-tok-kàu ê keng-tián, só-í, chiáⁿ-chò kò-pèk chú-thé ê sìn-tô ê “góan” ê sìn-gióng kah seng-oah chún-chek sī lí-só-tong-jiân ê, jī-chhiáⁿ che mā eng-kai sī lán beh hióng Tâi-oân siā-hōe soan-kò ê chit-ê sìn-gióng bēng-té, hō lāng chai-iaⁿ lán ê só-chò só-ùi sī chhut tī Sèng-keng ê sìn-gióng. M̄-koh, nā beh kā “góan”

明講聖經 beh 成做所有教派 ê 教徒，甚至是無神論者 ê 「信仰」根據。Chit 種片面 koh 主觀 ê 宣認 kiám-chhái ē-tàng 一時滿足基督徒本身 ê 信仰優越性要求，卻難免 ē 有 siuⁿ 過有侵略性 koh 粗魯 ê 嫌疑，同時對今 á 日普世教會所致力 ê 宗教對話 ê 努力，mā ē 有倒退 lu ê 危險。當做信仰告白，chit-ê 告白 ê 目的既然是用「阮」kah「咱」來區別對內 kah 對外 ê 宣認性質，若是強 beh 用「咱」來取代「阮」，ē-sái 講是違背 chit-ê 告白 beh 走 chhōe 社會認同 kah 支持咱教會政治作為 ê 初衷，而且顛倒 ē 引起反感 kah 排斥，結局是倒 liáu 去。

總講一句，台灣基督長老教會 teh 告白它 ê 信仰內涵 ê 時，特別強調聖經 ê 地位 kah 角色，這是傳統大公信仰告白所無 ê。Khiā tī 今 á 日共識喪失 kah tòe 人嘴尾 ê 社會，chit-ê 信仰告白對經

kái-chò “lán”，téng-î sī teh bêng-kóng Sèng-keng beh chiâⁿ-chò só-ū kàu-phài ê kàu-tô, sīm-chì sī Bô-sîn-lūn-chiá ê “sìn-gióng” kin-kì. Chit chióng phiàn-bīn koh chú-koan ê soan-jīn kiám-chhái ē-tàng chit sī bóan-chiok Ki-tok-tô pún-sin ê sìn-gióng iu-oát-sèng iau-kiū, khiok lân-bián ē ū siuⁿ-kòe ū chhim-liók-sèng koh chhō-ló ê hiām-gî, tông-sī tui kin-á-jit phó-sè kàu-hōe só ti-lèk ê chong-kàu tui-ōe ê ló-lèk, mā ē ū tò-thè-lu ê gûi-hiám. Tòng-chò Sìn-gióng Kò-pèk, chit-ê Kò-pèk ê bók-tek kì-jīn sī ēng “góan” kah “lán” lâi khu-piát tui lâi kah tui gōa ê soan-jīn sèng-chit, nā-sī kiông-beh ēng “lán” lâi chhú-tāi “góan”, ē-sái kóng sī ùi-pōe chit-ê Kò-pèk beh cháu-chhōe siā-hōe jīn-tông kah chi-chhī lán kàu-hōe cheng-tī chok-ùì ê chhō-tiong, jī-chhiáⁿ tian-tò ē ín-khí hóan-kám kah pài-thek, kiát-kiók sī tò liáu-.khi.

Chóng-kóng chit kù, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe teh kò-pèk i ê sìn-gióng lâi-hâm ê sī, tèk-piát kiông-tiâu Sèng-keng ê tē-ūi kah kak-sek, che sī thōan-thóng Tâi-kong Sìn-gióng Kò-pèk só bô ê. Khiā tī kin-á-jit kiông-sek sòng-sit kah tòe lāng chhùi-bóe ê siā-

典 ê 強調 ē-sái 講是一个「軸承」，
m̄-nā 支持頭前 ê 神觀認知 ê 基礎，
mā 強化後面所 beh 宣認 ê 教會見
證 ê 根據。

hōe, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tùi keng-
tián ê kiông-tiāu ē-sái kóng sī chit-ê
“tèk-sêng”, m̄-nā chi-chhî thâu-chêng
ê sîn-koan jīn-ti ê ki-chhó, mā kiông-
hòa āu-bīn só beh soan-jīn ê kàu-hōe
kiàn-chèng ê kin-kì.

Tē chhit chiuⁿ Siōng-tè Peh-sèⁿ ê Thôn-khè
第 7 章 上帝百姓 ê 團契

「教會觀」ê-sái 講是本信仰告白 tī 「神觀」ê 創見了後 ê 另外一項神學成就，mā 是最近幾年來台灣教會努力建構本土神學 ê 成果展現。傳統信經 kah 信仰告白對教會觀 ê 關注大部分 lóng 傾向 tī 對「真」教會 ê 界說。譬如講，使徒信經有關教會部分 ê 告白，kan-taⁿ 有非常簡要 ê 一句：「我信聖，公同 ê 教會。」；尼西亞信經 mā 全款 hiah-nih 精簡，kan-taⁿ tī 「聖」kah 「公同」兩個真教會 ê 本質頂面 koh 加「一个」kah 「使徒 ê」兩個屬性。衛斯敏斯德信條雖然用一章（第廿五章）來談論教會，kā 教會分做「無形」kah 「有形」兩個層次來說明，而且認為有形 ê 教會「難免

“Kàu-hōe-koan” ê-sái kóng sī pún Sìn-gióng Kò-pèk tī “sìn-koan” ê chhòng-kiàn liáu-āu ê lēng-gōa chit hāng sìn-hák sêng-chiū, mā sī chòe-kīn kúi nī lâi Tâi-oân kàu-hōe ló-lèk kiàn-kò Pún-thó Sìn-hák ê sêng-kó tián-hiān. Thôn-thóng Sìn-keng kah Sìn-gióng Kò-pèk tui kàu-hōe-koan ê koan-chù tōa-pō-hūn lóng kheng-hiòng tī tui “chin” kàu-hōe ê kai-soeh. Phì-jū kóng, Sù-tô Sìn-keng iú-koan kàu-hōe pō-hūn ê kò-pèk, kan-taⁿ ū hui-siōng kán-iàu ê chit kù, “góa sìn sèng, kong-tông ê kàu-hōe.”; Nicea Sìn-keng mā kàng-khóan hiah-nih cheng-kán, kan-taⁿ tī “sèng” kah “kong-tông” n̄g-ê chin kàu-hōe ê pún-chit téng-bīn koh ke “chit-ê” kah “sù-tô ê” n̄g-ê siòk-sèng. Westminster sìn-tiâu sui-jīan ēng chit chiuⁿ (tē 25 chiuⁿ) lâi tâm-lūn kàu-hōe, kā kàu-hōe hun-chò “bô-hêng” kah “iú-hêng” n̄g-ê chân-chhù lâi

ē 有混雜 kah 差謬」。觀察它對教會觀 ê 界說，只不過是 teh 重複做一個基督國度真教會 ê 「大公」 kah 「普世」特質，以及對教皇制 kah 教皇權威 ê 批評 kah 攻擊。

長老教會繼承加爾文 ê 信仰傳統，它 ê 教會觀一向是用「上帝 ê 話」ê 具體形象—tòh 是耶穌基督來做基本了解。加爾文對教會 ê 界說奠基 tī 聖道 ê 宣揚 kah 聖禮 ê 施行 chit 個基本要件頂面。這 tòh 是是 án 怎傳統長老教會 ê 禮拜一直有偏重講道 ê 現象，而且台灣基督長老教會 ê 教會法規 mā 有明文規定教會 tàk 年應該施行聖禮典 ê 次數。換句話來講，教會（希臘文 ecclesia）tī 它 ê 字義上，原本所指 ê 是「召出 ê 會眾」；tī 傳統 ê 教會觀上，kah-ná khah 強調教會 ê 被「召出」kah 被「分別」ê chit 層特質 kah 意涵，對教會 ê 成做會眾 kah 上帝

soat-bêng, jī-chhiáⁿ jīn-ûi iú-hêng ê kàu-hōe “lân-bián ē ū hūn-cháp kah chha-biū”. Koan-chhat i tùi kàu-hōe-koan ê kài-soeh, chí-put-kò sī teh tiông-hók chò chit-ê Ki-tok kok-tō chin kàu-hōe ê “tāi-kong” kah “phó-sè” tèk-chit, í-kip tùi kàu-hông-chè kah kàu-hông kōan-ui ê phoe-phêng kah kong-kek.

Tiúⁿ-ló Kàu-hōe kè-sêng Calvin ê sin-gióng thōan-thóng, i ê kàu-hōe-koan it-hiòng sī ēng “Siōng-tè ê ōe” ê kū-thé hêng-siōng-tòh sī I-é-su Ki-tok lâi chò ki-pún liáu-kái. Calvin tùi kàu-hōe ê kài-soeh tiān-ki tī sèng-tō ê soan-iōng kah sèng-lé ê si-hêng chit n̄ng-ê ki-pún iàu-kiāⁿ téng-bīn. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ thōan-thóng Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê lé-pài it-tit ū phian-tiōng káng-tō ê hiān-siōng, jī-chhiáⁿ Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê kàu-hōe hoat-kui mā ū bêng-bún kui-tēng kàu-hōe tàk nī eng-kai si-hêng sèng-lé-tián ê chhù-sò. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, kàu-hōe (Hì-láh-bún ecclesia) tī i ê jī-gī siōng, gōan-pún só chí ê sī “tiâu-chhut ê hōe-chiòng”; tī thōan-thóng ê kàu-hōe-koan siōng, kah-ná khah kiông-tiâu kàu-hōe ê pī “tiâu-chhut” kah pī “hun-piát” ê chit chàh tèk-chit

子民 ê 集合體 chit 方面 ê 意涵就無真致意。Tùi chit-ê 角度來看，台灣基督長老教會信仰告白 ê 教會觀，ē-tàng 直接用「上帝百姓 ê 團契」切入來做界說，ē-sái 講是進步 ê 做法。

上帝百姓 ê 團契

台灣基督長老教會信仰告白 tī 「教會觀」ê 告白上，ē-tàng 無沿襲舊傳統，無 koh 用教會本質來做界說教會 ê 根據，卻轉向 tùi 事實 ê 認知出發，宣認教會是「團契」，是上帝子民 ê 集合體。這 ē-sái 講是 tùi 教義性 ê 教會界說轉向社會性 ê 教會界說 ê 轉變；iā tòh 是 kā 教會 ê 界說 tùi 本質探討轉向現象 kah 功能陳述 ê 方向；chit 點咱 ē-tàng tùi 續接 ê 兩句告白得 tiòh 印證。Tī 告白「教會是上帝百姓 ê 團契」了後，chit-ê 信仰告白隨時說明教會是「受召來

kah ì-hâm, tùi kàu-hōe ê chiáⁿ-chò hōe-chiòng kah Siōng-tè chú-bîn ê chip-háp-thé chit hong-bîn ê ì-hâm chiū bô chin tì-ì. Tùi chit-ê kak-tō lâi khòaⁿ, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ê kàu-hōe-koan, ē-tàng tì t-chiap ēng “Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè” chhiat-jip-lâi chò kài-soeh, ē-sái kóng sī chin-pō ê chò-hoat.

Siōng-tè Peh-sèⁿ ê Thōan-khè

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk tī “kàu-hōe-koan” ê kò-pèk siōng, ē-tàng bô iân-sip kù thōan-thóng, bô koh ēng kàu-hōe pún-chit lâi chò kài-soeh kàu-hōe ê kin-kì, khiok chóan-hiòng tùi sū-sít ê jīn-ti chhut-hoat, soan-jīn kàu-hōe sī “thōan-khè”, sī Siōng-tè chú-bîn ê chip-háp-thé. Che ē-sái kóng sī tùi kàu-gī-sèng ê kàu-hōe kài-soeh chóan-hiòng siā-hōe-sèng ê kàu-hōe kài-soeh ê chóan-piàn; iā tòh sī kā kàu-hōe ê kài-soeh tùi pún-chit thàm-thó chóan-hiòng hiān-siōng kah kong-lêng tín-sút ê hong-hiòng; chit-tiám lán ē-tàng tùi sòa-chiap ê n̄ng kù kò-

宣揚耶穌基督 ê 拯救，做和解 ê 使者。」

Tī 本告白中，關係「上帝百姓 ê 團契」中 ê 「上帝百姓」是啥人，雖然無明確 ê 說明，m̄-koh，tùi 續接 ê 「受召」kah 「認同所有住民」等等 ê 語氣來看，chit-ê 「上帝百姓」tòh 是 teh 指教會 ê 信徒，這是 bē-tàng 懷疑 ê。當然，tùi kui 个告白 ê 句型來看，稱教會是上帝百姓 ê 團契並無等於教會會員一定是上帝百姓 ê 結論。所以 tī chia，chit-ê 信仰告白 tòh 讓出一個解說 ê 空間，kā 教會 ê 認定暴露 tī 批判 ê 挑戰下。只有真正做上帝百姓 ê 團契，chiah 配稱做教會，chiah 有成就教會受召 ê 使命 ê 功能。

「百姓」chit-ê 詞 tī 中文 ê 用法上，原本是 tùi 封建時代 ê 皇

pèk tit-tiòh in-chèng. Tī kò-pèk kàu-hōe sī “Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè” liáu-āu, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk sù-sī soat-bêng kàu-hōe sī “siū-tiàu lâi soan-iông I-é-su Ki-tok ê chín-kiù, chò hô-kái ê sù-chiá.”

Tī pún Kò-pèk tiong, koan-hē “Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè” tiong ê “Siōng-tè peh-sèⁿ” sī siáⁿ lâng, sui-jiân bô bêng-khak ê soat-bêng, m̄-koh, tùi sòa-chiap ê “siū-tiàu” kah “jīn-tông só-ū chū-bīn” téng-téng ê jí-khì lâi khòaⁿ, chit-ê “Siōng-tè peh-sèⁿ” tòh sī teh chí kàu-hōe ê sìn-tô, che sī bē-tàng giâu-gí ê. Tong-jiân, tùi kui-ê kò-pèk ê kù-hêng lâi khòaⁿ, chheng kàu-hōe sī Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè pēng bô téng-î kàu-hōe hōe-oân it-tēng sī Siōng-tè peh-sèⁿ ê kiat-lūn. Só-í tī chia, chit-ê sìn-gióng kò-pèk tòh niū-chhut chit-ê kái-soeh ê khong-kan, kā kàu-hōe ê jīn-tēng pō-lō tī phoe-phòⁿ ê thiau-chiàn hā. Chí-ū chín-chiáⁿ chò Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè, chiah phòe chheng-chò kàu-hōe, chiah ū sêng-chiū kàu-hōe siū-tiàu ê sù-bêng ê kong-lêng.

“Peh-sèⁿ” chit-ê sū tī Tiong-bûn ê ēng-hoat siōng, gōan-pún sī tùi hong-kiàn sī-tāi ê hông-tè sù sèⁿ iân-

帝賜姓沿襲來 ê，一向是統治者對人民 ê 稱呼，有封建 ê 氣味，是華語對人民 ê 稱呼中 khah 負面性 ê 語詞。習慣上，咱 lóng kā 屬上帝 ê 人稱做「上帝 ê 百姓」，á 是「上帝 ê 子民」。Tùi 政治上來看，稱人做「子民」，kah-ná bē 比「百姓」好 kah tó 位去，m̄-koh tùi 信仰上來講，屬上帝 ê 人既然是上帝所創造，koh 經過上帝疼 ê 揀選，所以稱做「子民」kah-ná 比「百姓」khah 少政治意味，ē khah 妥當一點 à。

用人民，用會眾做教會了解 ê 中心，chit-ê 信仰告白 ê 教會觀 tóh 因為 án-ne soah 活跳起來；教會 ê 了解 tóh 無 koh 再是本質概念 ê 陳述，卻是組成教會 ê 會眾 ê 身分 kah 使命 ê 辨認 kah 界說。有信仰意識 ê 信徒 teh 質問教會是啥物 ê 時，tóh ē 同時感覺 tiòh ka-kī ê 身分 kah 使命。

教會團契 ê 形成無 koh 再是一個「本質必然」ê 現象（tùi 無

sip lái ê, it-hiòng sī thóng-tī-chiá tùi jîn-bîn ê chheng-hō, ū hong-kiàn ê khi-bī, sī Hoâ-gí tùi jîn-bîn ê chheng-hō tiong khah hū-bîn-sèng ê gí-sū. Sip-kòan siōng, lán lóng kā siòk Siōng-tè ê lāng chheng-chò “Siōng-tè ê peh-sè”, á-sī “Siōng-tè ê chú-bîn”. Tùi cheng-tī siōng lái khòan, chheng lāng chò “chú-bîn”, kah-ná bē pí “peh-sè” hó kah tó ūi khi, m̄-koh tùi sìn-gióng siōng lái kóng, siòk Siōng-tè ê lāng kì-jian sī Siōng-tè só chhòng-chō, koh keng-kòe Siōng-tè thiàⁿ ê keng-sóan, só-í chheng-chò “chú-bîn” kah-ná pí “peh-sè” khah chió cheng-tī i-bī, ē khah thò-tòng chit-tiam-à.

Ēng jîn-bîn, ēng hōe-chiòng chò kàu-hōe liáu-kái ê tiong-sim, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê kàu-hōe-koan tòh in-ūi án-ne soah oah-thiàu khi-lai; kàu-hōe ê liáu-kái tòh bô koh-chài sī pún-chit khai-liām ê tín-sút, khiok sī chō-sêng kàu-hōe ê hōe-chiòng ê sin-hūn í-kíp sù-bēng ê piān-jīn kah kai-soeh. Ū sìn-gióng i-sek ê sìn-tô teh chit-būn kàu-hōe sī siáⁿ-mih ê sī, tòh ē tông-sī kám-kak tiòh ka-kī ê sin-hūn kah sù-bēng.

Kàu-hōe thòan-khè ê hêng-sêng bô koh-chài sī chit-ê “pún-chit pit-

形教會具體顯現做有形教會 ê 存在），卻是一个「過程應然」ê 媒介（用有形團契成做見證無形教會 ê 工具）。教會是為 tiòh 宣揚耶穌基督 ê 拯救 kah 做和解 ê 使者所受召 ê 團契；iā tòh 是講，教會是一个擔負使命 ê 團體，它 ê 存在形式 kah 價值是 tùi 它 ê 使命內容 kah 性質來決定 kah 判定 ê。這 iā tòh 是所謂「教會是為 tiòh 宣教，卻 m̄ 是宣教是為 tiòh 教會」ê 教會觀認知。

今 á 日，真 chē 教會 tī 體制上做無必要 ê 重複，tī 法規制定上繁瑣 koh 嚴峻，致使宣教工作 ê 計畫 kah 推行真容易 tòh ē 受 tiòh 責罪；這是用組織來阻礙事工。這 ē-sái 講是 kah chit-ê 教會觀了解 ê 方向完全無全，實在是信徒 teh 做 chit-ê 信仰告白 ê 時，應該深切反省 kah 檢討 ê 課題。

jiân” ê hiān-siōng (tùi bô-hêng kàu-hōe kū-thé hiān-hiān chò iú-hêng kàu-hōe ê chûn-chāi), khiok sī chit-ê “kòe-thêng èng-jiân” ê mùi-kài (èng iú-hêng thōan-khè chiâⁿ-chò kiàn-chèng bô-hêng kàu-hōe ê kang-kū). Kàu-hōe sī ūi-tiòh soan-iông I-é-su Ki-tok ê chín-kiù kah chò hô-kái ê sù-chiá só siū-tiàu ê thōan-khè; iā tòh sī kóng, kàu-hōe sī chit-ê tam-hū sù-bêng ê thōan-thé, i ê chûn-chāi hêng-sek kah kè-tát sī tùi i ê sù-bêng lâi-iông í-kíp sèng-chit lâi koat-têng kah phòⁿ-têng ê. Che iā tòh sī só-ūi “kàu-hōe sī ūi-tiòh soan-kàu, khiok m̄-sī soan-kàu sī ūi-tiòh kàu-hōe” ê kàu-hōe-koan jīn-ti.

Kin-á-jit, chin chē kàu-hōe tī thé-chè siōng chò bô pit-iàu ê tiông-hók, tī hoat-kui chè-têng siōng hoân-só koh giām-chùn, tì-sú soan-kàu kang-chok ê kè-ōe kah thui-hêng chin iông-ī tòh ē siū-tiòh chek-chōe; che sī èng chor-chit lâi chó-gāi sū-kang. Che ē-sái kóng sī kah chit-ê kàu-hōe-koan liáu-kái ê hong-hiòng oân-chōan bô kâng, sit-chāi sī sin-tô teh chò chit-ê sin-gióng kò-pèk ê sī, eng-kai chhim-chhiat hóan-séng kah kiám-thó ê khò-tê.

和解 ê 使者

台灣基督長老教會「信仰 kah 教制委員會」tī 1979 年所擬定，koh 送交 hit 屆總會做第一 pái 審議 ê 信仰告白文 ê 初稿，有關教會觀部分 ê 原文是：「阮信教會是上帝百姓 ê 團契，是普世 ê，koh 釘根 tī 本地，通過禮拜、交誼、教育、宣道 kah 服務，來成上帝 ê 旨意。」到 1982 年提交總會 ê 修改過 ê 草案，教會觀部分 tóh 改做：「阮信教會是上帝子民 ê 團契，是普世 ê，koh 釘根 tī 本地，認同所有 ê 住民，通過疼 kah 受苦，來成做 òng 望 ê 記號。」；1983 年 ê 草案是 tī 「教會是上帝百姓 ê 團契」後面 koh 加一句「受召來宣揚耶穌基督 ê 拯救」。「做和解 ê 使者」chit 句告白，tiòh 慢到 1985 年送交總會定稿 ê siōng 尾 pái 修改文中，chiah 出現 Tī chit-ê 信仰告白頂面。

Tùi chit-ê 制定過程來看，對

Hô-kái ê Sù-chiá

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe “Sìn-gióng kah kàu-chè úi-gôan-hōe” tī 1979 nî só gí-tēng, koh sàng-kau hit kài chóng-hōe chò tē-it pái sím-gī ê sìn-gióng kò-pèk-bûn ê chhō-kó, iú-koan kàu-hōe-koan pō-hūn ê gôan-bûn sī, “góan sìn kàu-hōe sī Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè, sī phó-sè ê, koh têng-kin tī pún-tē, thong-kòe lé-pài, kau-gī, kàu-iòk, soan-tō kah hòk-bū, lâi chiáⁿ Siōng-tè ê chí-ì.” Kàu 1982 nî thê-kau chóng-hōe ê siu-kái kòe ê chhó-àn, kàu-hōe-koan pō-hūn tóh kái-chò, “góan sìn kàu-hōe sī Siōng-tè chú-bîn ê thōan-khè, sī phó-sè ê, koh têng-kin tī pún-tē, jīn-tông só-ū ê chū-bîn, thong-kòe thiàⁿ kah siū-khó, lâi chiáⁿ-chò òng-bāng ê kì-hō.”; 1983 nî ê chhó-àn sī tī “kàu-hōe sī Siōng-tè peh-sèⁿ ê thōan-khè” āu-bīn koh ke chit kù “siū-tiàu lâi soan-iông I-é-su Ki-tok ê chín-kiù”. “Chò hô-kái ê sù-chiá” chit kù kò-pèk, tiòh bān kàu 1985 nî sàng-kau chóng-hōe tēng-kó ê siōng bóe pái siu-kái-bûn tióng, chiah chhut-hiān tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk téng-bīn.

Tùi chit-ê chò-tēng kòe-thēng

「做和解 ê 使者」chit-ê 教會使命 ê 了解，tī 本信仰告白制定 ê 原始動機上並無明顯。其實，tī 信仰告白制定小組討論 beh 加 chit 句話 ê 時，並 m̄ 是無爭議。主張加入 chit 句告白 ê 人，認為和解是時代 ê 潮流，mā 是基督教福音 ê 基本精神，所以應該 tī 教會觀內面強調，hō 信徒勇敢做和解 ê 使者。反對 ê 人卻認為和解雖然是福音 ê 基本精神，m̄-koh 觀察台灣周圍 ê 實況，內有國民黨政府對台灣人民 ê 壓制，外有中共政權 ê 武力解放台灣 ê 嗆聲，若是 chit-ê 信仰告白是 khiā tī 認同台灣人民所做 ê 告白，án-ne，它所強調 ê 應該是信徒獻身來促成人民 ê 解放，khah m̄ 是 tī 壓迫者一屑 á 都無懺悔 ê 情形下（á 是無指責壓迫狀態 ê 無妥當 ê 前提下），單面要求受壓迫者接受投降式 kah 妥協性 ê 和解。何況，目前中國以丁光訓主教做頭 ê 三自愛國教會 [註：受中國政府認可（在

lâi khòaⁿ，tùi “chò hô-kái ê sù-chiá” chit-ê kàu-hōe sù-bēng ê liáu-kái，tī pún Sìn-gióng Kò-pèk chè-tēng ê gōan-sí tōng-ki siōng pēng bô bēng-hián. Kî-sit, tī sìn-gióng kò-pèk chè-tēng sió-chō thó-lūn beh ke chit kù ōe ê sí, pēng m̄-sī bô cheng-gī. Chú-tiuⁿ ka-jip chit kù kò-pèk ê lāng, jīn-ûi hô-kái sī sī-tāi ê tiâu-liú, mā sī Ki-tok-kàu hok-im ê ki-pún cheng-sín, só-í eng-kai tī kàu-hōe-kuan lâi-bīn kiōng-tiâu, hō'-sìn-tô ióng-kám chò hô-kái ê sù-chiá. Hoán-tùi ê lāng khiok jīn-ûi hô kái sui-jīn sī hok-im ê ki-pún cheng-sín, m̄-koh koan-chhat Tâi-oân chiu-ûi ê sit-hóng, lâi ū Kok-bín-tóng cheng-hú tùi Tâi-oân jīn-bīn ê ap-chè, gōa ū Tiong-kiōng cheng-kōan ê bú-lèk kái-hòng Tâi-oân ê chhiàng-siaⁿ, nā-sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk sī khiā tī jīn-tōng Tâi-oân jīn-bīn só-chò ê kò-pèk, án-ne, i só kiōng-tiâu ê eng-kai sī sìn-tô hiàn-sin lâi chhiok-sēng jīn-bīn ê kái-hòng, khah m̄-sī tī ap-pek-chiá chit-sut-á to bô chhàm-hóe ê chêng-hêng hā (á-sī bô chí-chek ap-pek chōng-thài ê bô thò-tòng ê chiân-tê hā), tan-bīn iau-kiū siū-ap-pek-chiá chiap-siū tau-hâng-sek kah thò-hiáp-sèng ê hô-kái. Hô-hòng, bók-

政治方面領導) ê 「自治、自養、自傳」 ê 中國基督教教會], tú 好 mā 當 teh 積極為響應中共對台灣 ê 和談統戰, teh 大大宣揚伊 ê 和解神學。Khia̍ tī chit 種時空 ê 筋脈下, chit-ê 信仰告白 tī 無做進一步界說 ê 狀況下, 若 kā 「做和解 ê 使者」 chit-ê 詞加 tī 「宣揚耶穌基督 ê 拯救」 ê 後面, 難免有侷限「拯救」 ê 了解, á 是造成誤導 ê 危險。

福音 ê 本質包含拯救 kah 和好, 而且其實 chit 兩個 bē-tàng 分開來獨立存在; 無達 tiòh 和好, 拯救 tòh 是 iáu 未全部完成; 若是無先解放 tòh tī 壓迫狀態下講和解, án-ne, chit-ê 和解 ē-sái 講是 koh khah 大 ê 壓迫。換句話來講, 若是純粹 tui 神學 ê 理解, á 是對照 chit-ê 信仰告白 ê 神觀部分所強調 ê, 耶穌基督 「hō 咱 kah 上

chêng Tiong-kok í Teng Kong-hùn chú-kàu chò thâu ê “Sam-chū ài-kok kàu-hōe” (Chù: siū Tiong-kok cheng-hú jīn-khó [tī cheng-tī hong-bīn léng-tō] ê “chū-tī, chū-ióng, chū-thoân” ê Tiong-kok Ki-tok-kàu kàu-hōe), tú-hó mā tng teh chek-kèk ūi hióng-èng Tiong-kiōng tui Tái-oân ê hô-tâm thóng-chiàn, teh tōa-tōa soan-iông i ê hô-kái sîn-hák. Khia̍ tī chit chióng sí-khong ê kin-meh̄ hā, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tī bô chò chìn chit-pō̄ kài-soeh ê chōng-hóng hā, nā kā “chò hô-kái ê sù-chiá” chit-ê sù ke tī “soan-iông I-ésu Ki-tok ê chìn-kiù” ê āu-bīn, lân-bián ū kiòk-hān “chìn-kiù” ê liáu-kái, á-sī chō-sêng gō-tō ê gù-hiám.

Hok-im ê pún-chit pau-hâm chìn-kiù kah hô-hó, jī-chhiá” kī-sit chit nng-ê bē-tàng hun-khui lâi tók-lip chūn-chāi; bô tát-tiòh hô-hó, chìn-kiù tòh sī iáu-bōe chōan-pō̄ oân-sêng; nā-sī bô seng kái-hòng tòh tī ap-pek chōng-thài hā kóng hô-kái, án-ne, chit-ê hô-kái ē-sái kóng sī koh khah tōa ê ap-pek. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, nā-sī sūn-chhùi tui sîn-hák ê lí-kái, á-sī tui-chiàu chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê sîn-koan pō-hūn só kiông-tiâu ê, I-ésu Ki-tok “hō lán kah Siōng-tè koh

帝 koh 和」來看，tī 教會觀部分強調和解，並 m̄ 是無妥當。問題是，當 chit-ê 信仰告白落實到信徒生活上 ê 時，chit-ê 做和解使者 ê 使命就不得不面對台灣實況 ê 考驗。當壓迫性 ê 結構無形中 teh 牽制人民，受壓迫者受逼採取有形 ê 對抗 ê 時，表面上看起來，分裂 kah 冤家 kah-ná 是 tùi 被壓迫 ê 一方所引起 ê。Tī chit 種情況下講和解 ê 信息，必須 tiò ài 謹慎，koh 有批判性 ê 洞察力 chiah ē-sái。Kan-taⁿ 簡單宣告一个信仰命題 hō 信徒，並 bē-tàng 真正達成所 beh 告白 ê 信仰真諦。

普世 ê，koh 釘根 tī 本地

Tùi 前述台灣基督長老教會信仰告白 ê 制定過程中，有關教會觀部分 ê 修改變化，咱 ē-tàng 發見起初修訂 ê 教會觀 kah 被正式接納 ê 教會觀之間，差不多

hō" lái khòⁿ, tī kàu-hōe-koan pō-hūn kiông-tiâu hô-kái, pēng m̄-sī bô thò-tòng. Būn-tê sī, tng chit-ê Singióng Kò-pèk lòk-sit kàu sìn-tô seng-oáh siōng ê sí, chit-ê chò hô-kái sù-chiá ê sù-bēng chiū put-tek-put bīn-tùi Tâi-oân sít-hóng ê khó-giām. Tng ap-pek-sèng ê kiát-kòr bô-hêng tiong teh khian-chè jīn-bīn, siū-ap-pek-chiá siū-pek chhái-chhú iú-hêng ê tùi-khòng ê sí, piáu-bīn siōng khòⁿ khí-lái, hun-liát kah oan-ke kah-ná sī tùi pī ap-pek ê chit-hong só ín-khí ê. Tī chit chióng chêng-hóng hā kóng hô-kái ê sìn-sit, pit-su tiòh ài kín-sīn, koh ū phoe-phòⁿ-sèng ê tōng-chhat-lèk chiah ē-sái. Kan-taⁿ kán-tan soan-kò chit-ê sìn-gióng bēng-tê hō-sìn-tô, pēng bē-tàng chin-chiáⁿ tát-sêng só beh kò-pèk ê sìn-gióng chin-tè.

Phó-sè ê, koh Tèng-kin tī Pún-tē

Tùi chiân-sút Tâi-oân Kìtok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ê chè-tēng kòe-thêng tiong, iú-koan kàu-hōe-koan pō-hūn ê siu-kái piàn-hò^a, lán ē-tàng hoat-kiàn khí-chhō siu-tèng ê kàu-hōe-koan kah pī

是完全改觀。Tī chiah-nih 大 ê 變動之下，除了告白頭一句 ê 「教會是上帝百姓 ê 團契」以外，kan-taⁿ 有另外一句是 tùi 頭到尾得 tiòh 保留 ê，he tòh 是 chit 句：「是普世 ê，koh 釘根 tī 本地」。Tùi 初稿告白教會觀 ê 原意來看，chit 句話差不多 ē-sái 講是 chit-ê 信仰告白 ê 教會觀部分自開始 tòh 刻意思想 beh 突顯出來 ê 理念。Mā ē-sái 講，tùi 傳統強調教會 ê 大公性 kah 普世性轉向強調教會 ê 本土性，這 chiah 是台灣基督長老教會 tī chit-ê 教會觀上所想 beh 表達 ê 主要理念 kah 告白動機；而且這 mā 是 tī 咱頭前所以稱 chit-ê 教會觀 ê 告白是台灣教會 ê 一項神學成就 ê 原因。

Tùi 百 gōa 年來台灣教會 ê 發展來看，基督教會因為有西洋特質 ê 身分，加上宣教目標 ê 「教會中心」取向，kah 宣教方法上 ê

chheng-sek chiap-láp ê kàu-hōe-koan chi kan, chha-put-to sī oân-chōan kái-koan. Tī chiah-nih tōa ê piàn-tōng chi hā, tū-liáu kò-pèk thâu-chit kù ê “kàu-hōe sī Siōng-tè peh-sè” ê thōan-khè” í-gōa, kan-taⁿ ū lēng-gōa chit kù sī tùi thâu kàu bóe tit-tiòh pó-liū ê, he tòh sī chit kù, “sī phó-sè ê, koh têng-kin tī pún-tē”. Tùi chhō-kó kò-pèk kàu-hōe-koan ê gōan-ì lâi khòaⁿ, chit kù ōe chha-put-to ē-sái kóng sī chit-ê Sin-gióng Kò-pèk ê kàu-hōe-koan pō-hūn chū khai-sí tòh khek-ì siūⁿ beh tút-hián chhut-lâi ê lí-liām. Mā ē-sái kóng, tùi thōan-thóng kiōng-tiāu kàu-hōe ê Tāi-kong-sèng kah phó-sè-sèng chōan-hiòng kiōng-tiāu kàu-hōe ê pún-thó-sèng, che chiah sī Tāi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī chit-ê kàu-hōe-koan siōng só siūⁿ beh piáu-tát ê chú-iàu lí-liām kah kò-pèk tōng-ki; jī-chhiáⁿ che mā sī tī lán thâu-chêng só-í chheng chit-ê kàu-hōe-koan ê Kò-pèk sī Tāi-oân kàu-hōe ê chit hāng sîn-hák sēng-chiū ê gōan-in.

Tùi pah gōa nī lâi Tāi-oân kàu-hōe ê hoat-tián lâi khòaⁿ, Ki-tok-kàu ē in-tūi ū se-iūⁿ ték-chit ê sin-hūn, ka-siōng soan-kàu bó-k-phiau ê “kàu-hōe tiong-sim” chhú-hiòng, kah soan-

侵略性，所以教會 tī 台灣社會一向 hông 看做是過鹹水 ê，á 是洋教，致使被排除 tī 社會 ê 邊緣。教會既然對台灣人民 ê 政治 kah 經濟苦難，目 chiu kheh-kheh 假無看，所關心 ê kan-taⁿ 是台灣人民 ê 改宗入教，所以台灣社會 mā 無期待教會 ē 插手台灣 ê 事務。因為 án-ne，雖然教會 ê 普世性是明確 ê，m̄-koh chit-ê 普世 kah-ná kan-taⁿ 表示 tī chit 所在 ê 教會有真廣闊 ê 國際關係，卻無認同 chit 所在 ê 人民 kah 土地。Chit-má，台灣基督長老教會經過相連 sòa ê 聲明 kah 宣言，漸漸介入台灣歷史 kah 社會 ê 脈動，對傳統 hit 種疏離此時此地 ê 教會觀 tiòh 自然有深切 ê 反省。告白教會是普世 ê，koh 釘根 tī 本地，ē-sái 講是 chit-ê 反省 ê 結論，mā 是教會委身 tī 台灣社會中，掙扎出來 ê 見證。

「普世」kah「釘根本地」，

kàu hong-hoat siōng ê chhim-liók-sèng, só-í kàu-hōe tī Tâi-oân siā-hōe ít-hiòng hông khòaⁿ-chò sī kòe-kiâm-chúí ê, á-sī iūⁿ-kàu, tì-sú pī pài-tū tī siā-hōe ê pian-iân. Kàu-hōe ki-jîân tui Tâi-oân jîn-bîn ê cheng-tī kah keng-chè khó-lân, bák-chiu kheh-kheh ké bô khòaⁿ, só koan-sim ê kan-taⁿ sī Tâi-oân jîn-bîn ê kái-chong jip-kàu, só-í Tâi-oân siā-hōe mā bô kí-thāi kàu-hōe ē chhap-chhiú Tâi-oân ê sū-bū. In-ūi án-ne, sui-jîân kàu-hōe ê phó-sè-sèng sī bêng-khak ê, m̄-koh chit-ê phó-sè kah-ná kan-taⁿ piáu-sī tī chit só-chāi ê kàu-hōe ū chin kóng-khoah ê kok-chè koan-hē, khiok bô jîn-tông chit só-chāi ê jîn-bîn kah thó-tē. Chit-má, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe keng-kòe sio liân-sòa ê seng-bêng kah soan-giân, chiām-chiām kài-jip Tâi-oân lèk-sú kah siā-hōe ê mèh-tông, tui thōan-thóng hit chióng so-lí chhú-sī chhú-tē ê kàu-hōe-koan tiòh chū-jîân ū chhim-chhiat ê hóan-séng. Kò-pék kàu-hōe sī phó-sè ê, koh têng-kin tī pún-tē, ē-sái kóng sī chit-ê hóan-séng ê kiat-lūn, mā sī kàu-hōe úi-sin tī Tâi-oân siā-hōe tiong, cheng-chat chhut-lai ê kiàn-cheng.

“Phó-sè” kah “têng-kin pún-tē”,

tùi 字面看起來 kah-ná 是互相矛盾，事實上並 m̄ 是 án-ne。一个宣稱普世卻 kah 各地人民 ê 生死禍福無相關 ê 教會，它 ê 普世意涵只不過是概念上 ê，無法度體驗，而且是值得懷疑 ê。Kan-taⁿ 當教會 tī 無仝 ê 實況中 lóng ē-tàng 落實 kah 實踐它所宣揚 ê 耶穌基督 ê 拯救，kah 當地人民 ê 生死禍福 ê 運命相結連 ê 時，chit-ê 教會 chiah 真正是普世 ê 教會。換句話來講，教會 ê 普世意涵 m̄ 是 beh hông 理解 ê（概念），卻是 beh hông 體驗 ê（活出來 ê）。Tùi 釘根本土來了解教會 ê 普世性，koh 進一步告白教會是普世 ê koh 是本土 ê，這 ē-sái 講是本信仰告白 ê 重大成就，mā 是台灣教會經過百 gōa 年來 tī 台灣社會 ê 獻身見證，kah tī 神學上努力 ê 一項值得肯定 ê 成果。

tùi jī-bīn khòⁿ khí-lái kah-ná sī hō-siong m̄u-tún, sū-sit siōng pēng m̄ -sī án-ne. Chit-ê soan-chheng phó-sè khiok kah kok-tē jīn-bīn ê seⁿ-sí hō-hok put-siong-kan ê kàu-hōe, i ê phó-sè ì-hâm chí-put-kò sī khài-liām siōng ê, bô hoat-tō thé-giām, jī-chhiáⁿ sī tát-tit hôai-gī ê. Kan-taⁿ tng kàu-hōe tī bô kâng ê sit-hóng tiong lóng ē-tàng lók-sit kah sit-chiān i só soan-iōng ê I-é-su Ki-tok ê chin-kiù, kah tong-tē jīn-bīn ê seⁿ-sí hō-hok ê ūn-miā sio kiat-liân ê sí, chit-ê kàu-hōe chiah chin-chiáⁿ sī phó-sè ê kàu-hōe. Oāⁿ kù oe lái kóng, kàu-hōe ê phó-sè ì-hâm m̄-sī beh hông lí-kái ê（khài-liām），khiok sī beh hông thé-giām ê（oah chhut-lái ê）。Tùi tēng-kin pún-thó lái liáu-kái kàu-hōe ê phó-sè-sèng, koh chìn chit-pō kò-pèk kàu-hōe sī phó-sè ê koh sī pún-thó ê, che ē-sái kóng sī pún sin-gióng kò-pèk ê tiōng-tāi sēng chiū, mā sī Tâi-oân kàu-hōe keng-kòe pah gōa nī lái tī Tâi-oân siā-hōe ê hiàn-sin kiàn-chèng, kah tī sîn-hák siōng ló-lék ê chit hāng tát-tit khéng-tēng ê sēng-kó.

認同所有 ê 住民

教會 beh 釘根 tī 本地，自然必須 kah 本地 ê 人民互相認同。所以，tī 1982 年 ê 草案修改上，原本 ê 「通過禮拜、交誼、教育、宣道 kah 服務來成上帝 ê 旨意」chit 段 tóh 被修訂做：「認同所有 ê 住民，通過疼 kah 受苦，來成做 òng 望 ê 記號。」Tùi chit-ê 修改文，咱 ē-tàng 清楚發見，原本用傳統教會五大功能做界說 ê 1979 年初稿 ê 教會觀，雖然自開始 tóh 想 beh 突顯教會「釘根本地」ê 信念，卻因為續落來 ê 告白無法度脫開傳統 ê 束縛，soah 顯得空洞 koh 無力。經過修改了後，用「通過疼 kah 受苦」來取代原來 ê 教會五大功能，而且 tī chit 中間加入 ê 「認同所有住民」，它頂面承接「釘根本地」，下面續接「通過疼 kah 受苦」，扮演一个連貫前後 ê 重要角色。

Jīn-tông Só-ū ê Chū-bīn

Kàu-hōe beh têng-kin tī pún-tē, chū-jīn pit-su kah pún-tē ê jīn-bīn hō-siong jīn-tông. Só-í, tī 1982 nī ê chhó-àn siu-kái siōng, gōan-pún ê “Thong-kòe lé-pài, kau-gī, kàu-iók, soan-tō kah hók-bū lâi chiáⁿ Siōng-tè ê chí-ì” chit tōaⁿ tóh pī siu-tèng chò, “jīn-tông só-ū ê chū-bīn, thong-kòe thiáⁿ kah siū-khó^o, lâi chiáⁿ-chò òng-bāng ê kì-hō.” Tùi chit-ê siu-kái-būn, lán ē-tàng chheng-chhó hoat-kian, gōan-pún ēng thōan-thóng kàu-hōe gō tōa kong-lêng chò kai-soeh ê 1979 nī chho-kó ê kàu-hōe-koan, sui-jīn chū khai-sí tóh siūⁿ beh tút-hián kàu-hōe “tèng-kin pún-tē” ê sin-liām, khiok in-ūi sòa lóh-lâi ê kò-pék bô hoat-tō thoat-khui thōan-thóng ê sok-pák, soah hián-tit khong-tōng koh bô lát. Keng-kòe siu-kái liáu-āu, ēng “thong-kòe thiáⁿ kah siū-khó^o” lâi chhú-tāi gōan-lâi ê kàu-hōe gō tōa kong-lêng, jī-chhiáⁿ tī chit tiong-kan ka-jīp ê “jīn-tông só-ū chū-bīn”, i téng-bīn sêng-chiap “tèng-kin pún-tē”, ē-bīn sòa-chiap “thong-kòe thiáⁿ kah siū-khó^o”, pān-ián chit-ê lián-kòan chêng-āu ê tiōng-iàu kak-sek.

認同，ē-sái 講是台灣人民目前所面對 ê siōng 嚴重 ê 問題之一。一方面是，有歷史記載以來，台灣 tī 無全外來政權 ê 統治下，經歷過搜查搶奪 kah 受掠，而且從來 m̄-bat hông 認同，致使產生政治上 ê 異化現象 (Alienation)。另外一方面，將近四十年來，tī 國民黨政府虛幻大中國主義 ê 控制之下，台灣人 ka-kī ê 身分認同發生空前 ê 混沌 kah 扭曲；台灣人民 m̄-nā 無 hō 統治者所認同，mā 對 ka-kī ê 身分產生混沌 kah 迷惑，所以，走 chhōe 身分認同就成做 chit 代台灣人民 ê 重要課題。做一個宣揚耶穌基督 ê 拯救 ê 教會，百 gōa 年來 tī 台灣社會所表現 ê 外來性格 kah 疏離現象，soah 致使對拯救 ê 宣揚有名無實；有時甚至成做傷害本土文化 kah 扭曲台灣人性 ê 幫兇。Tùi 這來看，chit-ê 信仰告白 ê 「認同所有 ê 住民」ê 宣認，tú-tú tòh 是台灣基督長老教會對 chit-ê 歷史錯誤 ê

Jīn-tông, ē-sái kóng sī Tâi-oân jīn-bîn bók-chêng só bīn-tùi ê siōng giâm-tiōng ê būn-tê chi-it. Chit hong-bīn sī, ū lèk-sú ki-chài í-lâi, Tâi-oân tī bô kāng gōa-lâi chêng-kōan ê thóng-tī hā, keng-lèk kòe so-cha chhiūⁿ-tòat kah siū-liáh, jī-chhiáⁿ chiông-lâi m̄-bat hông jīn-tông, tì-sú sán-seng chêng-tī siōng ê ī-hòa hiān-siōng (Alienation). Lēng-gōa chit hong-bīn, chiong-kīn sì-cháp-nī lâi, tī Kok-bīn-tóng chêng-hú hi-hoàn tōa Tiong-ko̍k chú-gī ê khòng-chè chi hā, Tâi-oân-lâng ka-kī ê sin-hūn jīn-tông hoat-seng khong-chiān ê hūn-tūn kah niú-khiok; Tâi-oân jīn-bīn m̄-nā bô hō thóng-tī-chiá só jīn-tông, mā tùi ka-kī ê sin-hūn sán-seng hūn-tūn kah bê-hèk, só-í, cháu-chhōe sin-hūn jīn-tông chiū chiáⁿ-chò chit-tâi Tâi-oân jīn-bīn ê tiōng-iàu khò-tê. Chò chit-ê soan-iông I-é-su Ki-tok ê chin-kiù ê kàu-hōe, pah gōa nī lâi tī Tâi-oân siā-hōe só piáu-hiān ê gōa-lâi sèng-keh kah so-lí hiān-siōng, soah tì-sú tùi chin-kiù ê soan-iông ū-miā bô-sit; ū sī sīm-chì chiáⁿ-chò siong-hāi pún-thó bûn-hòa kah niú-khiok Tâi-oân jīn-sèng ê pang-hiong. Tùi che lâi khòⁿ, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê “jīn-tông só-ū ê

反省，kah 勇敢檢討改過 ê 表現。

釘根 tī 本地 ê 教會應該認同所有 ê 住民，這是真明顯 ê 道理，m̄-koh，當台灣基督長老教會告白 beh 認同台灣所有 ê 「住民」ê 時，意義卻 m̄ 是 kan-taⁿ tī-chia；chit-ê 「住民」ê 概念對目前 ê 台灣實況有另外一層重要 ê 信息，tòh 是教會 tui 宗教信仰 ê 角度出發，試想 beh 超越歷來台灣島上 ê 無仝族群，以及無仝 ê 意識型態之間 ê 緊張 kah 分歧，用信仰 ê 認同來標出一個新 ê 「運命共同體」（台灣住民），為台灣二千萬人指出一個新 koh 無分彼此 ê 族群觀念。Chit 點實在是當咱用 chit-ê 信仰告白來做信仰宣認 ê 時，應該不斷反省，而且實踐 ê 一項使命。

chū-bîn” ê soan-jīn, tú-tú tòh sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tui chit-ê lèk-sú chhò-gō ê hóan-séng, kah íong-kám kiám-thó kái-kò ê piáu-hiān.

Tèng-kin tī pún-tē ê kàu-hōe eng-kai jīn-tông só-ū ê chū-bîn, che sī chin bêng-hián ê tō-lí, m̄-koh, tng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe kò-pék beh jīn-tông Tâi-oân só-ū ê “chū-bîn” ê sí, ì-gī khiok m̄-sī kan-taⁿ tī-chia; chit-ê “chū-bîn” ê khài-liām tui bók-chêng ê Tâi-oân sít-hóng ū lēng-gōa chit chân tiōng-iàu ê sìn-sít, tòh sī kàu-hōe tui chong-kàu sìn-gióng ê kak-tō chhut-hoat, chhì siūⁿ beh chhiau-oát lèk-lái Tâi-oân tó-siōng ê bô kâng chók-kûn, í-kip bô kâng ê ì-sek hêng-thài chi kan ê kín-tiūⁿ kah hun-kí, ēng sìn-gióng ê jīn-tông lái piáu-chhut chit-ê sìn ê “ūn-miā kiōng-tông thé” (Tâi-oân chū-bîn), ūi Tâi-oân n̄ng chheng-bān láng chí-chhut chit-ê sìn koh bô hun pí-chhū ê chók-kûn koan-liām. Chit tiám sít-chhāi sī tng lán ēng chit-ê Sìn-gióng Kò-pék lái chò sìn-gióng soan-jīn ê sí, eng-kai put-tōan hóan-séng, jī-chhiáⁿ sít-chiān ê chit hāng sù-bēng.

成做 òng 望 ê 記號

認同 m̄ 是講講 leh tòh ē 成功 ê 簡單 t̄ai-chì; 教會告白 beh kah 本地 ê 人民互相認同, 除了是對本身過去 kah 台灣社會疏離 ê 反省 kah 悔過以外, mā 是一種對台灣人民 ê 苦難運命做委身 kah 參與 ê 決志。Chit 種認同當然 m̄ 是傳統教會節目取向 ê 禮拜、交誼、教育、宣道 kah 服務等等 ê 功能所 ē-tàng 完全滿足 ê。它必須 tiòh 用人民 ê 苦難實況做取向, koh 用解說 kah 消除 chiah-ê 苦難, á 是至少 mā tiòh ài 分擔 chiah-ê 苦難, 來做行動目標。所以, 有疼心 koh 有願意受苦 ê 心志, 是教會 beh 認同台灣人民所 bē-tàng 規避 ê 條件 kah 代價。

台灣基督長老教會所發表 ê 三 pái 宣言 kah 本信仰告白, 以及後來因為介入社會 kah 政治關懷所 tú-tiòh ê 批評、攻擊、醜

Chiân-chò Òng-bāng ê Kì-hō

Jīn-tông m̄-sī kóng-kóng-leh tòh ē sêng-kong ê kán-tan t̄ai-chì; kàu-hōe kò-pék beh kah pún-tē ê jīn-bîn hō-siong jīn-tông, tù-liáu sī tui pún-sin kòe-khì kah Tâi-oân siā-hōe sō-lí ê hóan-séng kah hóe-kái í-gōa, mā sī chit chióng tui Tâi-oân jīn-bîn ê khó-lān ūn-miā chò úi-sin kah chham-ú ê koat-chì. Chit chióng jīn-tông tong-jīn m̄-sī thōan-thóng kàu-hōe chiat-bók chhú-hiòng ê lé-pài, kau-gî, kàu-iók, soan-tō kah hòk-bū téng-téng ê kong-lêng só ē-tàng oân-chōan bóan-chiok ê. I pit-su tiòh ēng jīn-bîn ê khó-lān sít-hóng chò chhú-hiòng, koh ēng kái-soeh kah siau-tū chiah-ê khó-lān, á-sī chì-chió mā tiòh ài hun-tam chiah-ê khó-lān, lâi chò hêng-tōng bók-phiau. Só-í, ū thiàⁿ-sim koh ū gōan-ì siū-khóⁿ ê sim-chì, sī kàu-hōe beh jīn-tông Tâi-oân jīn-bîn só bē-tàng kui-pī ê tiâu-kiāⁿ kah t̄ai-kè.

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe só hoat-piáu ê saⁿ pái soan-giân kah pún sin-gióng kò-pék, í-kip āu-lâi in-ūi kài-jīp siā-hōe kah cheng-tī koan-hôai só tú-tiòh ê phoe-phêng, kong-

化 kah 壓迫，lóng ē-sái 看做是教會為 tiòh 認同台灣人民 kah 社會 ê 意願所付出 ê bē-tàng 避免 ê 代價，mā 是為 tiòh 認同所表現出來 ê 疼，kah 所經歷 ê 苦難 ê 實例；m̄-koh，chiah-ê 代價 ê 付出並無枉費。教會只有用疼心出發，用受苦 ê 經驗 kah 人民認同，chiah ē-tàng hiat-kák 傳統上做社會邊緣人 ê 身分，重新塑造，成做上帝子民 ê 團契，以及成做人民 ê 宗教 ê 正確角色，thang 反 tng 來得 tiòh 社會 kah 人民 ê 認同；台灣基督長老教會 chit 幾年來 ê 掙扎 kah 困鬥 tòh 是 siōng 好 ê 說明。一方面，教會 kah-ná 面對真 oh 得用言語來表達 ê 橫逆，好親像是「山窮水盡疑無路」；總是，另外一方面，教會 koh kah-ná tī 台灣人民 ê 心靈中，經歷 tiòh 一份新 ê 身分認同，得 tiòh 台灣社會 ê 接納，致使有「柳暗花明又一村」ê 歡喜。

kek, chhiú-hòa kah ap-pek, lóng ē-sái khòⁿ-chò sī kàu-hōe ūi-tiòh jīn-tông Tâi-oân jīn-bîn kah siā-hōe ê ì-gōan só hù-chhut ê bē-tàng phiah-bián ê tãi-kè, mā sī ūi-tiòh jīn-tông só piáu-hiān chhut-lâi ê thiàⁿ, kah só keng-lèk ê khó-lân ê sit-lē; m̄-koh, chiah-ê tãi-kè ê hù-chhut pēng bô óng-hùi. Kàu-hōe chí-ū ēng thiàⁿ-sim chhut-hoat, ēng siū-khó ê keng-giām kah jīn-bîn jīn-tông, chiah ē-tàng hiat-kák thòan-thóng siōng chò siā-hōe pian-iân-lâng ê sin-hūn, tiōng-sin sok-chō, chiàⁿ-chò Siōng-tè chú-bîn ê thòan-khè, í-kip chiàⁿ-chò jīn-bîn ê chong-kàu ê cheng-khak kak-sek, thang hóan-tng lâi tit-tiòh siā-hōe kah jīn-bîn ê jīn-tông; Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe chit kúi nî lâi ê cheng-chat kah khùn-tàu tòh sī siōng hó ê soat-bêng. Chit hong-bīn, kàu-hōe kah-ná bīn-tùi chin oh-tit ēng giân-gí lâi piáu-tát ê hêng-gèk, hó chhin-chhiūⁿ sī “san-keng chúi-chīn gī bô lō”; chóng-.sī, lēng-gōa chit hong-bīn, kàu-hōe koh kah-ná tī Tâi-oân jīn-bîn ê sim-lêng tiong, keng-lèk tiòh chit hūn sin ê sin-hūn jīn-tông, tit-tiòh Tâi-oân siā-hōe ê chiap-láp, tì-sú ū “liú-àm hoa-bêng iū it chhun” ê hoaⁿ-hí.

Beh 真正成做宣揚耶穌基督 ê 拯救 ê 教會，是無法度閃避 chit-ê 釘根本地，用疼 kah 受苦來認同本地人民 ê 奮鬥過程。因為只有 án-ne，它 chiah ē-tàng 因為它 ê 同受苦，來成做苦難者 ê òng 望，koh 因為它 ê 認同 ê 作為，來成做人民得 tiòh 救贖 ê 記號。

Beh chin-chiàⁿ chiâⁿ-chò soan-iông I-é-su Ki-tok ê chin-kiù ê kàu-hōe, sī bô hoat-tō siám-phiah chit-ê têng-kin pún-tē, ēng thiàⁿ kah siū-khó lâi jīn-tông pún-tē jīn-bīn ê hùn-tàu kòe-thêng. In-ūi chí-ū án-ne, i chiah ē-tàng in-ūi i ê tâng siū-khó, lâi chiâⁿ-chò khó-lān-chiá ê òng-bāng, koh in-ūi i ê jīn-tông ê chok-ûi, lâi chiâⁿ-chò jīn-bīn tit-tiòh kiù-siok ê kì-hō.

Tē peh chiuⁿ Kui Êng-kng hō Siōng-tè
第 8 章 歸榮光 hō 上帝

Tī 「教會是上帝百姓 ê 團契」
 ê 告白了後，台灣基督長老教會
 信仰告白隨時轉向用人做主題來
 進行信仰 ê 確認。Tùi 教會觀轉
 向人觀 ê 告白，chit-ê 信仰告白 tã
 先用一小段確認上帝恩典 ê 文字
 做踏話頭，了後一个一个論述人
 ê 恩賜 kah 責任、社會制度 kah
 人文活動、罪 ê 影響 kah 基督 ê
 救贖，以及上帝國度 kah 新造 ê
 人等等相關 ê 主題。

Tī 人觀頭前 chit 一小段 ê 文
 字，ē-sái 講是本信仰告白人觀 ê
 前論，mā ē-tàng 講是結論。綜
 合觀察 kui 篇信仰告白，chit 段
 kiám-chhái 是 siōng ē-tàng 突顯長老
 教會繼承加爾文 ê 神學立場 ê
 一段文字。Chit 段告白 kan-taⁿ 有短

Tī “kàu-hōe sī Siōng-tè peh-sèⁿ
 ê thōan-khè” ê kò-pèk liáu-āu, Tâi-
 oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sin-gióng
 Kò-pèk sūi-sī chóan-hiòng ēng lāng
 chò chú-tê lái chìn-hêng sin-gióng ê
 khak-jīn. Tùi kàu-hōe-koan chóan-
 hiòng jīn-koan ê kò-pèk, chit-ê sin-
 gióng kò-pèk tã-seng ēng chit sió-tōaⁿ
 khak-jīn Siōng-tè in-tián ê bûn-jī chò
 tãh-ōe-thâu, liáu-āu chit-ê chit-ê lūn-
 sūt lāng ê un-sù kah chek-jīm, siā-
 hōe chē-tō kah jīn-bûn oah-tāng, chōe
 ê éng-hióng kah Ki-tok ê kiù-siòk, í-
 kip Siōng-tè kok-tō kah sin chō ê lāng
 téng-téng siong-koan ê chú-tê.

Tī jīn-koan thâu-chêng chit
 chit sió-tōaⁿ ê bûn-jī, ē-sái kóng sī
 pún Sin-gióng Kò-pèk jīn-koan ê
 chián-lūn, mā ē-tàng kóng sī kiat-lūn.
 Chong-háp koan-chhat kui phiⁿ Sin-
 gióng Kò-pèk, chit tōaⁿ kiám-chhái
 sī siōng ē-tàng tùt-hián Tiúⁿ-ló Kàu-
 hōe kè-sêng Calvin ê sîn-hák lip-tiūⁿ ê

短 ê 四句，卻完全講出加爾文信仰 ê 核心：「阮信，人 tùi 上帝 ê 恩典來悔改，罪得赦免，用虔誠、仁愛 kah 獻身 ê 生活，歸榮光上帝」。

Tùi 恩典來悔改

「恩典」chit-ê 詞是了解加爾文思想 ê 關鍵語，它沿襲奧古斯丁反柏拉糾 (Pelagius, 神學家, 約 AD 360~420) ê 「自由意志」ê 態度。加爾文對奧古斯丁所強調 ê 上帝 ê 「恩典」有深刻 ê 體認；尤其是 tī 反羅馬大公教會 ê 販賣贖罪券, kah 企圖用「善功」(good works) 來求救贖 ê 宗教改革浪潮中，加爾文對上帝恩典 ê 強調，超過當時 ê 另外一位宗教改革運動 ê 領袖馬丁路德。伊對恩典 ê 強調甚至 hō 伊一屑 á 都無躊躇 tōh 來發展出「預定論」ê 思想。加爾文對上帝 ê 恩典 kah 預定 ê 堅信，mā hō 伊 ē-tàng 堅定公

chit-tōaⁿ bûn-jī. Chit tōaⁿ kò-pèk kan-taⁿ ū té-té ê sì-kù, khiok oân-chôn kóng-chhut Calvin sìn-gióng ê hék-sim, “góan sìn, lāng tùi Siōng-tè ê in-tián lâi hóe-kái, chōe tit sià-bián, ēng khiân-sêng, jîn-ài kah hiàn-sin ê seng-oáh, kui êng-kng Siōng-tè”.

Tùi In-tián lâi Hóe-kái

“In-tián”chit-ê sū sī liáu-kái Calvin su-sióng ê koan-kiàn jí, i iân-síp Augustine hóan Pelagius (sîn-hák-ka, iok AD 360-420 nī) ê “chū-iū ì-chì” ê thài-tō. Calvin tùi Augustine só kiông-tiâu ê Siōng-tè ê “in-tián” ū chhim-khek ê thé-jīn; iū-kî-sī tī hóan Lô-má Tāi-kong kàu-hōe ê hòan-bē siók-chōe-kng, kah khi-tō ēng “siān-kong” (good works) lâi kiū kiū-siok ê chong-kàu kái-kek lōng-tiâu tiong, Calvin tùi Siōng-tè in-tián ê kiông-tiâu, chhiau-kòe tong-sī ê lēng-gōa chit ūi chong-kàu kái-kek ūn-tōng ê léng-siū Martin Luther. I tùi in-tián ê kiông-tiâu sīm-chì hō i chit-sut-á to bô tiū-tū tōh lâi hoat-tián chhut “Ī-tēng lūn” ê su-sióng. Calvin tùi Siōng-tè ê

開提倡「人 ê 一切 lóng 是為 tiòh beh 榮耀上帝」chit-ê 偉大 ê 信仰命題。

基於長老宗 chit-ê 對「上帝恩典」ê 強烈信仰，chit-ê 信仰告白就 tī iáu 未論到人 ê 墮落情形 chìn 前，tòh tī 人觀頭前開宗明義宣告講：「人 tùi 上帝 ê 恩典來悔改，罪得 tiòh 赦免……。」若是咱 kā 後面 teh 論「罪 ê 影響 kah 基督 ê 救贖」hit 部分 kah 這比較來看，ē-tàng 發見 tī chit-ê 前言部分所 beh 表達 ê，khah m̄ 是在 tī 人 ê 犯罪，á 是罪 ê 性質，它顛倒是 beh 掠 tiâu 重點大綱，來宣告「人是處 tī 上帝 ê 恩典下面」ê 實存狀態。換句話來講，表現 tī chit-ê 信仰告白中 ê 長老教會信仰，它對人觀認 bat ê 前提是用上帝 ê 恩典做基礎。只有 tī 確認上帝恩典 ê 前提下，chiah 有可能談論人 ê 作為、責任 kah ng 望。這是改革宗 ê 信念，mā 是台灣基督

in-tián kah ī-tēng ê kian-sin, mā hō i ē-tàng kian-tēng kong-khai thê-chhiòng “Lâng ê it-chhè lóng sī tū-tiòh beh êng-iâu Siōng-tè” chit-ê úi-tāi ê sìn-gióng bēng-tê.

Ki-î tiúⁿ-lò-chong chit-ê tùi “Siōng-tè in-tián” ê kiōng-liát sìn-gióng, chit-ê Sìn-gióng Kò-pék chiū tī iáu-bōe lūn-kàu lâng ê tūi-lò h chêng-hêng chìn-chêng, tòh tī jîn-koan thâu-chêng khai-chong bēng-gī soan-kò kóng, “Lâng tùi Siōng-tè ê in-tián lâi hóe-kái, chōe tit-tiòh sià-bián……” Nā-sī lán kā āu-bīn teh lūn “chōe ê êng-hióng kah Ki-tok ê kiù-siòk” hit pō-hūn kah che pí-kàu lâi khòaⁿ, ē-tàng hoat-kiàn tī chit-ê chiân-giân pō-hūn só beh piáu-tát ê, khah m̄-sī chāi tī lâng ê hōan-chōe, á-sī chōe ê sèng-chit, i tian-tò sī beh liáh-tiâu tiōng-tiám tāi-kong, lâi soan-kò “Lâng sī chhù tī Siōng-tè ê in-tián ē-bīn” ê sit-chūn chōng-thài. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, piáu-hiān tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pék tióng ê Tiúⁿ-lò Kàu-hōe sìn-gióng, i tùi jîn-koan jîn-bat ê chiân-tê sī ēng Siōng-tè ê in-tián chò ki-chhó. Chí-ū tī khak-jīm Siōng-tè in-tián ê

長老教會 tī chit-ê 告白中所 beh 明確宣認 ê。

恩典 kah 悔改原本是兩個互相對立 ê 概念。保羅 tī 羅馬書中強調上帝 ê 恩典是白白賞賜 hō 咱 ê，伊講：「既然是上帝 ê 恩典，tòh m̄ 是照人 ê 行為；恩典若是照人 ê 行為，hit-ê 恩典 tòh m̄ 是叫做恩典。」（羅馬書 11:6）恩典 ê 概念 tī 保羅 ê 思想中是上帝主權彰顯 ê 形式，伊 tī 羅馬書 9:15 有提起上帝講：「我 beh 憐憫我 ài 憐憫 ê 人，我 beh 體貼我 ài 體貼 ê 人。」恩典 m̄ 是求來 ê，mā m̄ 是用人 ê 行為換來 ê；tùi 上帝 ê 主權自由 koh 白白 ê 賞賜，chiah 是「恩典」chit-ê 詞 ê 真諦。悔改 ê 概念是出 tī 聖經中 ê 另外一個處境，它主要是 tùi 上帝 kah 人所訂立 ê 契約來了解。

chiân-tê hā, chiah ū khó-lêng tâm-lūn láng ê chok-ûi, chek-jīm kah ñg-bāng. Che sī Kái-kek-chong ê sìn-liām, mā sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī chit-ê Kò-pèk tiong só beh bêng-khak soan-jīn ê.

In-tián kah hóc-kái gōan-pún sī n̄ng-ê hō-siong tui-lip ê khài-liām. Páu-lô tī Lô-má-su tiong kiông-tiāu Siōng-tè ê in-tián sī pēh-pēh siúⁿ-sù hō lán ê, i kóng, “Kì-jiân sī Siōng-tè ê in-tián, tòh m̄-sī chiàu láng ê hêng-ûi; in-tián nā-sī chiàu láng ê hêng-ûi, hit-ê in-tián tòh m̄-sī kiò-chò in-tián.”

（Lô-má-su 11:6）In-tián ê khài-liām tī Páu-lô ê su-sióng tiong sī Siōng-tè chú-kōan chiong-hián ê hêng-sek, i tī Lô-má-su 9:15 ū thê-khí Siōng-tè kóng, “Góa beh liân-bín Góa ài liân-bín ê láng, Góa beh thé-thiap Góa ài thé-thiap ê láng.” In-tián m̄-sī kiū-.lâi ê, mā m̄-sī ēng láng ê hêng-ûi oāⁿ-.lâi ê; tùi Siōng-tè ê chú-kōan chū-iú koh pēh-pēh ê siúⁿ-sù, chiah sī “in-tián” chit-ê sū ê chin-tè. Hóc-kái ê khài-liām sī chhut tī Sèng-keng tiong ê lēng-gōa chit-ê chhù-kéng, i chú-iàu sī tùi Siōng-tè kah láng só tēng-lip ê

上帝 kah 人所立 ê 盟約，因為人 ê 罪 soah 斷站去，所以，除非背離契約 ê 人回心轉意 (Repentence)，若無，tòh 無可能回復 chit-ê 破裂 ê 盟約關係。保羅 tī 伊 ê 書信中，因為一貫強調上帝 ê 恩典，soah 真少談論悔改，這 ē-sái 看做是 chit 二个概念相對立 ê 現象顯露。羅馬書二章 4 節大概是保羅書信中，siōng 明確提起悔改 chit-ê 字眼 ê 所在，m̄-koh，tiòh 算 tī chia，保羅所 beh 表達 ê mā 是：「上帝 ê 恩典 beh 用祂 ê 仁慈、寬容 kah 忍耐來 hō 人悔改」。換句話來講，tī 保羅 ê 心目中，「人 ê 悔改」並無成做上帝賞賜恩典 ê 條件，反 tng 是上帝 ê 恩典 chiah 是帶來 hō 人悔改 ê 動力。這應該 mā 是 chit-ê 信仰告白 ê 基本精神。

Tī 本信仰告白中，確認人是存在 tī 上帝 ê 恩典下，所以 ē-sái

khè-iok lâi liáu-kái.

Siōng-tè kah lâng só lip ê bêng-iok, in-ūi lâng ê chōe soah tng-chām-.khi, só-í, tū-hui pōe-lí khè-iok ê lâng hōe-sim chōan-ì (Repentence), nā bô, tōh bô khó-lêng hōe-hók chit-ê phòah-lih ê bêng-iok koan-hē. Páu-lô tī i ê su-sìn tiong, in-ūi it-koan kiông-tiāu Siōng-tè ê in-tián, soah chin chió tâm-lūn hóc-kái, che ē-sái khòanⁿ-chò sī chit nng-ê khài-liām sio tui-lip ê hiān-siōng hián-lō. Lô-má-su 2 chiuⁿ 4 chat tã-khài sī Páu-lô su-sìn tiong, siōng bêng-khak thê-khí hóc-kái chit-ê jī-gán ê só-chāi, m̄-koh, tiòh sng tī chia, Páu-lô só beh piáu-tát ê mā sī, “Siōng-tè ê in-tián beh ēng I ê jìn-chū, khoan-iông kah jím-nāi lâi hō lâng hóc-kái”. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, tī Páu-lô ê sim-bàk tiong, “Lâng ê hóc-kái” pēng bô chiāⁿ-chò Siōng-tè siūⁿ-sù in-tián ê tiâu-kiāⁿ, hóan-tng sī Siōng-tè ê in-tián chiah sī tòah-lâi hō lâng hóc-kái ê tōng-lék. Che eng-kai mā sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pék ê ki-pún cheng-sîn.

Tī pún Sìn-gióng Kò-pék tiong, khak-jīm lâng sī chūn-chāi

講是台灣基督長老教會接受 koh 奉行它一貫 ê (宗派 ê) 信仰傳承, koh hō 它成做人觀宣認所設定 ê 信仰前提。Tùi chit-ê 「恩典促成悔改」 ê 前提切入, 咱 chiah ē-tàng 為改革宗傳統 ê 「赦罪」教理 chhōe-tiòh 解說 ê 線索 kah 宣認 ê 基礎。基督徒相信人是罪人, 虧欠上帝 ê 榮耀, 所以, 只有 tī 罪得 tiòh 赦免 ê 狀況下, 人 chiah 有可能重新經營伊 kah 上帝 ê 關係。

罪得 tiòh 赦免

傳統神學對「赦罪」ê 看法, 一向存在「方法上」ê 兩種理論。一種是傾向羅馬書所主張 ê 「稱義」觀點; 另外一種是傾向希伯來書所強調 ê 「以獻祭贖回」ê 觀點。Chit 種救贖論 ê 無仝強調, 雖然無一定是互相衝突, m̄-koh, in

tī Siōng-tè ê in-tián hā, só-í ē-sái kóng sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe chiap-siū koh hōng-hêng i it-koàn ê (chong-phài ê) sìn-gióng thōan-sêng, koh hō i chiāⁿ-chò jîn-koan soan-jīn só siat-tēng ê sìn-gióng chiān-tê. Tùi chit-ê “in-tián chhiok-sêng hóe-kái” ê chiān-tê chhiat-jip, lán chiah ē-tàng ū Kái-kek-chong thōan-thóng ê “sià-chōe” kàu-lí chhōe-tiòh kái-soeh ê sòⁿ-soh kah soan-jīn ê ki-chhó. Ki-tok-tō siong-sìn lāng sī chōe-jīn, khui-khiām Siōng-tè ê êng-iāu, só-í, chí-ū tī chōe tit-tiòh sià-bián ê chōng-hóng hā, lāng chiah ū khó-lêng tiōng-sin keng-êng i kah Siōng-tè ê koan-hē.

Chōe Tit-tiòh Sià-bián

Thōan-thóng sîn-hák tùi “sià-chōe” ê khòⁿ-hoat, it-hiòng chûn-chāi “hong-hoat siōng” ê n̄ng chióng lí-lūn. Chit chióng sī kheng-hiòng Lô-má-su só chú-tiūⁿ ê “chheng-gī” koan-tiám; lēng-gōa chit chióng sī kheng-hiòng Hi-bú-lai-su só kiōng-tiāu ê “í hiàn-chè siòk-hôe” ê koan-tiám. Chit chióng

中間所存在 ê 歧異，大部分 ē-tàng 引用來說明新教 kah 天主教一向對教會禮儀 kah 聖禮典 ê 神學態度 ê 區別。本信仰告白雖然本意無 khng tī chia，soah 無討論 tiòh，m̄-koh，它 ê 根源是新教 ê 立場，卻真容易推測。

得 tiòh 赦罪 ê 人，tùi 信仰上來講是新生（á 是重頭生）ê 人。赦罪 ê 教理雖然久長以來 hō 基督教信仰看做是重要 ê 主題之一，m̄-koh，tī 今 á 日 ê 台灣社會中確認「人得 tiòh 重頭生」ê 信念，卻有獨特 ê 屬靈意涵。若是咱 tùi 下一段告白中 ê 人犯罪 ê 結果 kah 得 tiòh 救恩 ê ñg 望，koh 倒 tng 來看 chit 段結論式 ê 前言，咱真容易發見 tī chit 句傳統 koh 簡單 ê 告白 ê 背後所隱含 ê 「人性得 tiòh 更新」ê 了解。因為，當 chit-ê 信仰告白論到罪對人 ê 影響

Kiù-siòk-lūn ê bô kang kiông-tiāu, sui-jiân bô it-tēng sī hō-siong chhiong-tùt, m̄-koh, in tiong-kan só chûn-chāi ê khî-ī, tōa-pō-hūn ē-tàng ín-iōng lâi soat-bêng Sin-kàu kah Thian-chú-kàu it-hiòng tùi kàu-hōe lé-gī kah sèng-lé-tián ê sîn-hák thài-tō ē khu-piát. Pún Sin-gióng Kò-pék sui-jiân pún-ì bô khng tī chia, soah bô thó-lūn tiòh, m̄-koh, i ê kin-gōan sī Sin-kàu ê lip-tiūⁿ, khiok chin iōng-ī thui-chhek.

Tit-tiòh sià-chōe ê lāng, tùi sìn-gióng siōng lâi kóng sī sin seⁿ（á-sī tēng-thâu-seⁿ）ê lāng. Sià-chōe ê kàu-lí sui-jiân kú-tng í-lái hō Ki-tok-kàu sìn-gióng khòaⁿ-chò sī tiōng-iàu ê chú-tê chi-it, m̄-koh, tī kin-á-jit ê Tâi-oân siā-hōe tiong khak-jīn “lāng tit-tiòh Tēng-thâu-seⁿ” ê sìn-liām, khiok ū tók-tek ê siòk-lêng ì-hâm. Nā-sī lán tùi ē-chit tōaⁿ kò-pék tiong ê lāng hōan-chōe ê kiát-kó kah tit-tiòh kiù-un ê ñg-bāng, koh tò tng-lái khòaⁿ chit tōaⁿ kiát-lūn-sek ê chiân-giân, lán chin iōng-ī hoat-kiàn tī chit kù thōan-thóng koh kán-tan ê kò-pék ê pōe-āu só ún-hâm ê “jīn-

ê 時，它所強調 ê 是人對上帝恩賜 ê 誤用；當論到人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng ê 時，tòh 強調人 beh tùi 壓迫中得 tiòh 自由 kah 平等，成做新造 ê 人。換句話來講，chia 所論述 ê 罪得 tiòh 赦免，雖然有教條式 kah 舊調 thèh 起來 liū ê 嫌疑，m̄-koh, bih tī chit-ê 「赦罪」教理告白內層 ê，卻有 kah 傳統屬靈 ê 重頭生無全 ê 了解；它 ê 目標是指向台灣人性更新 ê 要求 kah òng 望。

Tùi chit kui 段 ê 告白詞來分析，tī 「阮信」ê 宣認後面 chit 段告白，應該 ē-sái 分做兩個部分來看；tòh 是前半段 ê 「人 tùi 上帝 ê 恩典來悔改，罪得赦免」，kah 後半段 ê 「用虔誠、仁愛 kah 獻身 ê 生活歸榮光上帝。」Tùi 語氣 kah 內容來判斷，前半段 ê 告白 kah 屬 tī 狀態 ê 陳述，後半段

sèng tit-tiòh keng-sin” ê liáu-kái. In-ūi, tng chit-ê sìn-gióng kò-pèk lūn-kàu chōe tùi lāng ê éng-hióng ê sī, i só kiông-tiāu ê sī lāng tùi Siōng-tè un-sù ê gō-ēng; tng lūn-kàu lāng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng ê sī, tòh kiông-tiāu lāng beh tùi ap-pek tiong tit-tiòh chū-iū kah pêng-téng, chiān-chò sin chō ê lāng. Oān kù ōe lái kóng, chia só lūn-sút ê chōe tit-tiòh sià-bián, sui-jiân ū kàu-tiāu-sek kah kù tiāu thèh kí-lái liū ê hiām-gī, m̄-koh, bih tī chit-ê “sià-chōe” kàu-lí kò-pèk lāi-chàn ê, khiok ū kah thōan-thóng siòk-lêng ê tēng-thâu-seⁿ bô kàng ê liáu-kái; i ê bók-phiau sī chí-hiòng Tāi-oân jīn-sèng keng-sin ê iau-kiū kah òng-bāng.

Tùi chit kui tōaⁿ ê kò-pèk sū lai hun-sek, tī “góan sìn” ê soan-jīn āu-bīn chit tōaⁿ kò-pèk, eng-kai ē-sái hun-chò nng-ê pō-hūn lai khòan; tòh sī chêng pòan tōaⁿ ê “Lāng tùi Siōng-tè ê in-tián lai hóe-kái, chōe tit sià-bián”, kah āu pòan tōaⁿ ê “Ēng khiān-sēng, jīn-ài kah hiàn-sin ê seng-oah kui êng-kng Siōng-tè.” Tùi gí-khì kah lai-iông lai phòan-tòan, chêng pòan

ê 告白 tòh 傾向決志 ê 要求。一般來講，基督教對人 ê 看法 ē-sái 大略分做積極 kah 消極兩個面向；套用創世記對人 ê 受造 ê 講法，tòh 是人 有上帝 ê 形像（拉丁文 ê “imago Dei”），同時又 koh 是罪人（用土粉造 ê）。這 iā tòh 是講，基督教信仰認為人是有自由 koh 有潛力 ê 存有，卻同時 mā 是命註定 koh 有限 ê。所以，對人 ê 了解除了 ē-tàng 藉 tiòh 現狀 ê 描繪 kah 陳述以外，mā ē-tàng 藉 tiòh òng 望 kah 夢想來描畫出理想 ê 人觀。這 iā tòh 是一般所講 ê 人 ê 實然（to be）kah 應然（ought to be）ê 區別。

咱 kiám-chhái ē-sái 講，chit 段告白 ê 前半段有關「人 tùi 上帝 ê 恩典來悔改，罪得赦免」ê 部分，tùi 人來看，是 chit-ê 信仰告白 ê 實然 ê 告白；後半段 ê 「用虔誠、

tōaⁿ ê kò-pék khah siók tī chōng-thài ê tín-sút, āu pòanⁿ tōaⁿ ê kò-pék tòh kheng-hiòng koat-chì ê iau-kiū. It-poaⁿ lâi kóng, Ki-tok-kàu tùi láng ê khòaⁿ-hoat ē-sái tāi-liók hun-chò chek-kék kah siau-kék n̄ng-ê bīn-hiòng; thò-ēng Chhòng-sè-kì tùi láng ê siū-chō ê kóng-hoat, tòh sī láng ū Siōng-tè ê hêng-siōng (Láh-teng-būn ê “imago Dei”), tông-sī iū koh sī chōe-jîn (ēng thō-hún chō ê). Che iā tòh sī kóng, Ki-tok-kàu sìn-gióng jīm-ūi láng sī ū chū-iū koh ū chiām-lék ê chūn-iú, khiok tông-sī mā sī miā chū-tiāⁿ koh iú-hān ê. Só-í, tùi láng ê liáu-kái tū-liáu ē-tàng chià-tiòh hiān-chōng ê biô-hōe kah tín-sút í-gōa, mā ē-tàng chià-tiòh òng-bāng kah bōng-sióng lâi biô-ōe chhut lí-sióng ê jīm-koan. Che iā tòh sī it-poaⁿ só kóng ê láng ê sīt-jiân (to be) kah èng-jiân (ought to be) ê khu-piát.

Lán kiám-chhái ē-sái kóng, chit tōaⁿ kò-pék ê chêng pòanⁿ tōaⁿ iú-koan “Láng tùi Siōng-tè ê in-tián lâi hóc-kái, chōe tit sià-bián” ê pō-hūn, tùi láng lâi khòaⁿ, sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pék ê sīt-jiân

仁愛 kah 獻身 ê 生活歸榮光上帝」
ê 部分，tùi 人來看，是屬 tī 應然
ê 確信。活 tī 上帝恩典下，得 tiòh
赦罪 ê 人，應該獻身來榮耀上帝。

歸榮光 hō 上帝

Tùi 告白人是 tī 上帝恩典下
ê 實然狀態出發，koh 導向人應該
用虔誠、仁愛 kah 獻身 ê 生活歸
榮耀 hō 上帝 ê 決志 kah 結論，台
灣基督長老教會信仰告白 tī chia
對它 ê 人觀宣認標示出理想 ê 藍
圖。

頭前有講過，歸榮光 hō 上
帝是加爾文神學思想 ê 總結性命
題，mā 是改革宗教會 ê 信仰 kah
倫理所追求 kah 達成 ê 最高目
標。M̄-koh，問題是人 beh án 怎
榮耀上帝 leh？針對 chit 點，本
信仰告白提出 ê 回答 tóh 是用虔

ê kò-pék; āu pòⁿ tōⁿ ê “Ēng
khiân-sêng, jîn-ài kah hiàn-sin ê
seng-oáh kui êng-kng Siōng-tè” ê
pō-hūn, tùi lāng lâi khòⁿ, sī siók tī
êng-jiân ê khak-sìn. Oáh tī Siōng-
tè in-tián hā, tit-tiòh sià-chōe ê
lāng, eng-kai hiàn-sin lâi êng-iāu
Siōng-tè.

Kui Êng-kng hō Siōng-tè

Tùi kò-pék lāng sī tī Siōng-
tè in-tián hā ê sit-jiân chōng-thài
chhut-hoat, koh tō-hiòng lāng
eng-kai êng khiân-sêng, jîn-ài kah
hiàn-sin ê seng-oáh kui êng-iāu
hō Siōng-tè ê koat-chì kah kiat-
lūn, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-
hōe Sìn-gióng Kò-pék tī chia tùi i
ê jîn-koan soan-jîn piau-sī chhut lí-
siong ê nâ-tô.

Thâu-chêng ū kóng kòe, kui
êng-kng hō Siōng-tè sī Calvin
sîn-hák su-siong ê chóng-kiat-seng
bēng-tê, mā sī Kái-kek-chong
kàu-hōe ê sìn-gióng kah lūn-lí só
tui-kiû kah tát-sêng ê chòe-ko bó
k-phiau. M̄-koh, bün-tê sī lāng
beh án-chóaⁿ êng-iāu Siōng-tè
leh? Chiam-tùi chit-tiám, pún Sin-

誠、仁愛 kah 獻身 ê 生活；上帝 ê 榮耀 kah 人 ê 生活 tī chit-ê 回答中 chhōe-tiòh 交接點。Tùi 另外一方面來講，上帝 ê 榮耀並 m̄ 是孤立 ê，á 是 kah 人情無牽涉 ê，卻是建構 tī 人 ê 生活品質頂面。換句話來講，人生活 ê 目的 kah 意義 tī chia chhōe-tiòh 一个終極性 ê 指標。因為 án-ne，人類 ê 生活是 bē-tàng 輕視 kah 怠慢 ê，它是神聖 ê，而且是 kah 創造主 ê 榮耀相結連 ê。

Án-ne，到底啥款品質 ê 人類生活 ē-tàng hō 上帝 ê 榮光顯現 koh 充滿 leh？Chit-ê 信仰告白提起三个主題，tòh 是虔誠、仁愛 kah 獻身。Khiā tī 基督教信仰 ê 立場來看，chit 三个主題其實是三而一，一而三 ê。虔誠指 ê 是人對上帝 ê 態度，仁愛指 ê 是人對人（物）ê 態度，獻身是 ka 疼上帝 ê 心用疼人 ê 行為表現出來。

gióng Kò-pék thê-chhut ê hôe-tap tòh sī ēng khiân-sêng, jîn-ài kah hiàn-sin ê seng-oáh; Siōng-tè ê êng-iâu kah lāng ê seng-oáh tī chit-ê hôe-tap tiong chhōe-tiòh kau-chiap-tiám. Tùi lēng-gōa chit hong-bīn lâi kóng, Siōng-tè ê êng-iâu pēng m̄-sī ko-lip ê, á-sī kah jîn-chêng bô khan-siáp ê, khiok sī kiàn-kò tī lāng ê seng-oáh phín-chit téng-bīn. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, lāng seng-oáh ê bók-tek kah ì-gī tī chia chhōe-tiòh chit-ê chiong-kék-sèng ê chí-pio. In-ūi án-ne, jîn-lūi ê seng-oáh sī bē-tàng khin-sī kah tãi-bān ê, i sī sîn-sèng ê, jī-chhiáⁿ sī kah Chhòng-chō-chú ê êng-iâu sio kiat-liân ê.

Án-ne, tau-té siáⁿ khoán phín-chit ê jîn-lūi seng-oáh ē-tàng hō Siōng-tè ê êng-kng hián-hián koh chhiong-móa leh? Chit-ê Sìn-gióng Kò-pék thê-khí saⁿ-ê chú-tê, tòh sī khiân-sêng, jîn-ài kah hiàn-sin. Khiā tī Ki-tok-kàu sìn-gióng ê lip-tiūⁿ lâi khòⁿ, chit saⁿ-ê chú-tê kī-sit sī sam-jī-it, chit jī saⁿ ê. Khiân-sêng chí ê sī lāng tùi Siōng-tè ê thài-tō, jîn-ài chí ê sī lāng tùi lāng (mih) ê thài-tō; hiàn-sin sī

Tùi 疼上帝到疼人，á 是疼人來表現疼上帝，基督教信仰 kā chit 兩個看做是一致 ê； tú 親像耶穌 tī 宣示新 ê 誠命 ê 時， kā chit 兩個 khng 做伙所顯示 ê 全款。 Tī 回答法律教師質問祂摩西律法中間， tó 一條誠命是 siōng 重要 ê 時， 祂講：「你 tiòh 盡心、盡性、盡意疼主——你 ê 上帝。 Chit-ê siōng 要緊， mā 是頭一個誠命。 第二條 mā 全款， tiòh 疼厝邊親像 ka-kī。 Chit 兩條誠命是全部律法 kah 先知教示 ê 總根頭。」（馬太福音 22:37-40）。

教會既然告白疼上帝 kah 疼人， koh 通過服事人來服事上帝， 所以， 敬虔 ê 生活 kah 仁愛 ê 生活是 bē-tàng 分開 ê； 獻身 hō 上帝 kah 獻身 hō 人是互相關聯 ê。 Chit-ê 敬上帝 kah 疼人相關聯 ê 信仰告白， khng tī 台灣教會 ê 實況

kā thiàⁿ Siōng-tè ê sim ēng thiàⁿ lâng ê hêng-úi piáu-hiān chhut-lâi. Tùi thiàⁿ Siōng-tè kàu thiàⁿ lâng, á-sī thiàⁿ lâng lâi piáu-hiān thiàⁿ Siōng-tè, Ki-tok-kàu sìn-gióng kā chit n̄ng-ê khòaⁿ-chò sī it-tì ê; tú chhin-chhiūⁿ I-é-su tī soan-sī sin ê kài-bēng ê sí, kā chit n̄ng-ê khng chò-hóe só hián-sī ê kâng-khóan. Tī hōe-tap hoat-lút kàu-su chit-būn I Mô-se lút-hoat tiong-kan, tó chit tiâu kài-bēng sī siōng tiōng-iàu ê sí, I kóng, “Lí tiòh chīn-sim, chīn-sèng, chīn-ì thiàⁿ Chú — lí ê Siōng-tè. Chit-ê siōng iàu-kín, mā sī thâu-chit-ê kài-bēng. Tē-jī tiâu mā kâng-khóan, tiòh thiàⁿ chhù-piⁿ chhin-chhiūⁿ ka-kī. Chit n̄ng tiâu kài-bēng sī chōan-pō lút-hoat kah sian-ti kà-sī ê chóng-kin-thâu.” (Má-thài hok-im 22:37-40) .

Kàu-hōe kì-jián kò-pèk thiàⁿ Siōng-tè kah thiàⁿ lâng, koh thong-kòe hók-sāi lâng lâi hók-sāi Siōng-tè, só-í, kèng-khiān ê seng-oah kah jîn-ài ê seng-oah sī bē-tàng hun-khui ê; hián-sin hō Siōng-tè kah hián-sin hō lâng sī hō-siong koan-liân ê. Chit-ê kèng Siōng-tè kah thiàⁿ lâng sio koan-liân ê sìn-

處境中，實在有對一 kóa 傳統上採取避世 kah tùì 社會隔離 ê 保守信仰做反駁 kah 辯正 ê 意義。因為 án-ne，榮耀上帝 tòh m̄ 是閉門造車，關 tī 教堂內來完成，卻是 tī 日常生活 kah tī 社會行為中來成就 ê。

綜合觀察 chit 段「掠 tiâu 重點大綱」式 ê 人觀前言，咱 ē-sái 講它雖然傳統，卻是一種 hah tī 台灣現狀 ê 人觀宣認。Tùi 告白用語上來看，chit 段告白差不多無啥新意，m̄-koh，以台灣目前社會人性 ê 腐化情形來看，chit-ê 基督教傳統 ê 人觀概念卻提供台灣社會對人性思考 ê 重要根據 kah 線索。台灣人民因為有移民、開墾、殖民 kah 專制 ê 歷史經驗，致使 tī 文化上呈現出功利 kah 自私，tī 人性上表現出冷漠、自我中心、無敬神 kah 無疼人 ê 病態社會心性。Tī án-ne ê 社會

gióng kò-pék, khng tī Tâi-oân kàu-hōe ê sit-hóng chhù-kéng tiong, sit-chāi ū tùì chit kóa thōan-thóng siōng chhái-chhú pī-sè kah tùì siā-hōe keh-lī ê pó-siú sìn-gióng chò hóan-pòk kah piān-chèng ê ì-gī. In-ūi án-ne, êng-iāu Siōng-tè tòh m̄ -sī pì-m̄ng chō-ki, koaiⁿ tī kàu-tng lāi lāi oân-sêng, khiok sī tī jīt-siōng seng-oáh kah tī siā-hōe hêng-ūi tiong lāi sêng-chiū ê.

Chong-hap koan-chhat chit-tōaⁿ “Liáh-tiâu tiōng-tiám tãi-kong” sek ê jîn-koan chiân-giân, lán ē-sái kóng i sui-jian thōan-thóng, khiok sī chit chióng hah tī Tâi-oân hiân-chōng ê jîn-koan soan-jîn. Tùi kò-pék iōng-gí siōng lāi khòaⁿ, chit tōaⁿ kò-pék chhap-to bô siáⁿ sin ì, m̄-koh, í Tâi-oân bók-chêng siā-hōe jîn-sèng ê hú-hòa chêng-hêng lāi khòaⁿ, chit-ê Ki-tok-kàu thōan-thóng ê jîn-koan khài-liām khiok thê-kiong Tâi-oân siā-hōe tùì jîn-sèng su-khó ê tiōng-iàu kin-kì kah sòⁿ-soh. Tâi-oân jîn-bîn in-ūi ū ì-bîn, khai-khún, sit-bîn kah choan-chè ê lèk-sú keng-giām, tì-sú tī bûn-hòa siōng têng-hiân-chhut kong-lī kah

中，提倡人是存在 tī 恩典 ê 處境下，tòh 有提醒人應該學習感恩 ê 作用；主張人 ê 生活是為 tiòh 榮耀上帝，是 beh 激勵人活出有疼心 kah 有獻身 ê 憐憫人 ê 人生 (Compassionate life)。Tùi chia 開展，咱 tòh ē 發見 chit-ê 信仰告白 siōng 尾一段關係人 kah 世界 ê 關係 kah 展望 ê 迫切性，以及實況性 ê 訴求。

chū-su, tī jîn-sèng siōng piáu-hiān chhut léng-bók, chū-ngó tióng-sim, bô kèng-sîn kah bô thiàⁿ-lâng ê pēⁿ-thài siā-hōe sim-sèng. Tī án-ne ê siā-hōe tióng, thê-chhiòng lâng sī chûn-chāi tī in-tián ê chhù-kéng hā, tòh ū thê-chhéⁿ lâng eng-kai hák-sip kám-un ê chok-iōng; chú-tiuⁿ lâng ê seng-oáh sī ū-tiòh êng-iāu Siōng-tè, sī beh kek-lē lâng oáh chhut ū thiàⁿ-sim kah ū hián-sin ê liân-bín lâng ê jîn-seng (Compassionate life). Tùi chia khai-tián, lán tòh ē hoat-kiàn chit-ê Sìn-gióng Kò-pék siōng bók chit-tōaⁿ koan-hē lâng kah sè-kài ê koan-hē kah tián-bōng ê pek-chhiat-sèng, í-kip sít-hóng-sèng ê sò-kiú.

Tē káu chiuⁿ Ū Hūn tī Siōng-tè ê Chhòng-chō
第 9 章 有份 tī 上帝 ê 創造

長老教會 ê 信仰既然確認人
 是需要悔改 ê 罪人，koh 告白人
 活 tī 上帝恩典 ê 保護 kah 扶持之
 下，所以應該用敬虔、仁愛 kah
 獻身 ê 生活來歸榮光 hō 上帝。
 Chit-ê 對人 ê 實存狀態 kah 性命應
 然 ê 陳述，為台灣基督長老教會
 對 khiā 起 tī 台灣現狀中 ê 人 ê 認
 bat，提供一個神學上 ê 透視。

續落來 ê chit kui 段人觀 ê 告
 白，字面上雖然無指明是針對台
 灣 ê 情境來論，卻 tī 語句 kah 內
 涵上，明顯表達出 chit-ê 告白對
 台灣人性、社會、政治、文化
 kah 宗教上 ê 關懷 kah 激勵。

Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê sìn-gióng kì-
 jiân khak-jīn lāng sī su-iàu hóe-kái
 ê chōe-jīn, koh kò-pèk lāng oáh tī
 Siōng-tè in-tián ê pó-hō kah hū-chhī
 chi hā, só-í eng-kai ēng kèng-khián,
 jīn-ài kah hiàn-sin ê seng-oáh lâi kui
 êng-kng hō Siōng-tè. Chit-ê tui lāng ê
 sít-chūn chōng-thài kah sèⁿ-miā èng-
 jiân ê tín-sùt, ūi Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-
 lô Kàu-hōe tui khiā-khí tī Tâi-oân
 hiān-chōng tiong ê lāng ê jīn-bat, thê-
 kiong chit-ê sîn-hák siōng ê thàu-sī.

Soà lóh-lái ê chit kui tōaⁿ jīn-
 koan ê kò-pèk, jī-bīn siōng sui-jiân
 bô chí-bêng sī chiam-tui Tâi-oân ê
 chêng-kéng lâi lūn, khiok tī gí-kū
 kah lâi-hâm siōng, bêng-hián piáu-
 tát chhut chit-ê Kò-pèk tui Tâi-oân
 jīn-sèng, siā-hōe, chêng-tī, bûn-hòa
 kah chong-kàu siōng ê koan-hôai kah
 kek-lē.

人有上帝 ê 形像

Beh 確認人 ê 存在狀態，以及伊 ê 生存應然 ê 理想，必須根據人存在 ê 本質 kah 伊所有 ê 生存條件做指標。無仝宗教對人 ê 存在、來源 kah 本質，lóng 有一套無仝 ê 看法 kah 宣認，chit-ê 看法 ê 差異自然 ē 影響它對人 ê 處境解說 ê 無仝，mā 對人將來應該達成 ê 人理想抱無仝 ê òng 望。

台灣基督長老教會信仰告白 tī 開宗明義 ê 頭一段，接受 koh 奉行基督教信仰 ê 基要宣認，告白上帝是創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神，是歷史 kah 世界 ê 主。相對來看，基督教信仰確認人是上帝所創造 ê ；人 kah 上帝 ê 關係是建立 tī 創造者 kah 受造者 ê 「從屬關係」上。Chit-ê 從屬關係 m-nā 確立上帝對人 ê 絕對主權，同時 mā 是賦予人走 chhōe 生存意

Lâng ū Siōng-tè ê Hêng-siōng

Beh khak-jīn lâng ê chūn-chāi chōng-thài, í-kip i ê seng-chūn èng-jīn ê lí-sióng, pit-su kin-kì lâng chūn-chāi ê pún-chit kah i só-ū ê seng-chūn tiâu-kiāⁿ chò chí-pio. Bô kâng chong-kàu tui lâng ê chūn-chāi, lái-gōan kah pún-chit, lóng ū chit thò bô kâng ê khòaⁿ-hoat kah soan-jīn, chit-ê khòaⁿ-hoat ê chha-tī chū-jīn ē éng-hióng i tui lâng ê chhù-kéng kái-soeh ê bô kâng, mā tui lâng chiong-lái eng-kai tát-sêng ê jīn-seng lí-sióng phō bô kâng ê òng-bāng.

Tāi-oân Ki-tok Tiūⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk tī khai-chong bêng-gī ê thâu-chit tōaⁿ, chiap-siū koh hōng-hêng Ki-tok-kàu sìn-gióng ê ki-iàu soan-jīn, kò-pèk Siōng-tè sī chhòng-chō, thóng-tī lâng kah bān-mih ê tók-it Chin-sîn, sī lèk-sú kah sè-kài ê Chú. Siōng-tui lái khòaⁿ, Ki-tok-kàu sìn-gióng khak-jīn lâng sī Siōng-tè só chhòng-chō ê; lâng kah Siōng-tè ê koan-hē sī kiàn-lip tī chhòng-chō-chiá kah siū-chō-chiá ê “chiōng-siòk koan-hē” siōng. Chit-ê chiōng-siòk koan-hē m-nā khak-lip Siōng-tè

義 kah 性命價值 ê 參考結構。受造 ê 人 tùi 造伊 ê 上帝 chhōe 人生 ê 目的、意義 kah 價值，這是公道合理 ê tāi-chì。

Án-ne，人到底 tùi 上帝 ê 創造 chhōe-tiòh 啥款 ê 「生」 ê 意義 kah 目的 leh？一般來講，基督徒對上帝創造 ê 了解 lóng 是 tùi 創世記兩段有關創造 ê 故事來：創世記 1:1~2:4a，以及創世記 2:4b~3:24。Chit 兩段分別屬 tī 祭司 ê 作品 kah 雅巍（註：舊約 ê 上帝 ê 名 YHWH，有 ê 譯本稱做「耶和華」）資料 ê 創造故事；一个是出 tī 受掠去巴比倫 ê 時代，一个是出 tī 所羅門王國時代。因為寫作時代 ê 實況背景 ê 挑戰 kah 要求，chit 兩段創造 ê 故事就用非常活潑 ê 手法，kā 人實存 ê 兩種特質藉 tiòh 神話故事 ê 描繪 kā in 陳述出來。Chit 兩個創造故事 ê 主要精神是，tī 受掠 kah 落

tùi láng ê chóat-tùi chú-kōan, tóng-sī mā sī hù-ú láng chāu-chhōe seng-chûn ì-gī kah sèⁿ-miā kè-tát ê chham-khó kiat-kò. Siū-chō ê láng tùi chō i ê Siōng-tè chhōe jîn-seng ê bók-tek, ì-gī kah kè-tát, che sī kong-tō háp-lí ê tāi-chì.

Án-ne, láng tau-té tùi Siōng-tè ê chhòng-chō chhōe-tiòh siáⁿ khoán ê “seⁿ” ê ì-gī kah bók-tek leh? It-poaⁿ lái kóng, Ki-tok-tô tùi Siōng-tè chhòng-chō ê liáu-kái lóng sī tùi Chhòng-sè-kì n̄ng tōaⁿ íu-koan chhòng-chō ê kò-sū lái ê, Chhòng-sè-kì 1:1~2, 4a, í-kip Chhòng-sè-kì 2:4b~3:24. Chit n̄ng tōaⁿ hun-piát siók tī chè-si ê chok-phín kah YHWH (Chù: Kū-iok ê Siōng-tè ê miá YHWH, ū ê êk-pún chheng-chò “I-é-ho-bah”) chu-liāu ê chhòng-chō kò-sū; chit-ê sī chhut tī siū liáh-khì Ba-bú-lông ê sī-tāi, chit-ê sī chhut tī Sól-lô-móng ông-kok sī-tāi. In-ūi siá-chok sī-tāi ê sit-hóng pōe-kéng ê thiau-chiàn kah iau-kiū, chit n̄ng tōaⁿ chhòng-chō ê kò-sū chiū ēng hui-siōng hoát-phoat ê chhiú-hoat, kā láng sit-chûn ê n̄ng chióng ték-chit, chiá-tiòh sîn-ōe kò-sū ê biò-hōe kā in tín-sút chhut-lái. Chit n̄ng-ê chhòng-chō kò-sū ê chú-iàu cheng-sîn

難 ê 時，告白上帝 ê 創造是 tù 混沌 kah 烏暗中創造光明 kah 秩序；tī 帝國強盛，民生腐化 ê 時，就確認人 ê 存在是割離、有限 kah 卑劣 ê，是土粉造 ê，是罪人。綜合來論，創世記 ê 創造故事 m̄-nā 為咱標出人類實存 ê 「原罪」—割離 ê kah 有限 ê 處境，mā 應允人成做人 ê 存在，以及本質上應該有 ê hō 上帝拯救 ê 理想 kah ng 望。藉用美國神學家尼布爾（Reinhold Niebuhr, 1892-1971）ê 話講，人既然是罪人，koh 有上帝 ê 形像。

對人 ê 罪性 ê 強調，ē-sái 講是基督教信仰對人性徹底看清楚 ê 結論。人是罪人 ê 告白，m̄ 是出 tī 教義 ê 推論，卻是經驗性 ê 歸納。聖經作者一定是有親身經歷過人性 ê 醜惡 kah 敗壞 ê 深刻絕望了後，chiah 寫出「上帝用地面 ê 土粉造人」án-ne ê 創造神話。身為一個基督徒，咱的確無應該 kā 人是罪人 chit-ê 告白放外外，

sī, tī siū-liáh kah lóh-lān ê sī, kò-pék Siōng-tè ê chhòng-chō sī tù hūn-tūn kah ɔ-àm tiong chhòng-chō kng-bêng kah tiát-sū; tī tè-kok kiông-sēng, bín-seng hú-hòa ê sī, chiū khak-jīn lāng ê chūn-chāi sī koah-lí, iú-hān kah pi-loat ê, sī thô-hún chō ê, sī chōe-jīn. Chong-háp lái lūn, chhòng-sè-kì ê chhòng-chō kò-sū m̄-nā ūi lán piau-chhut jīn-lūi sít-chūn ê “gōan-chōe”—koah-lí ê kah iú-hān ê chhù-kéng, mā èng-ín lāng chiáⁿ-chò lāng ê chūn-chāi, í-kip pún-chit siōng eng-kai ū ê hō Siōng-tè chin-kiù ê lí-sióng kah ng-bāng. Chiá-ēng Bí-kok sîn-hák-ka Reinhold Niebuhr (1892-1971) ê ōe kóng, lāng kì-jīn sī chōe-jīn, koh ū Siōng-tè ê hêng-siōng.

Tù lāng ê chōe-sèng ê kiông-tiāu, ē-sái kóng sī Ki-tok-kàu sìn-gióng tù jīn-sèng thiat-té khòⁿ chheng-chhó ê kiát-lūn. Lāng sī chōe-jīn ê kò-pék, m̄-sī chhut tī kàu-gī ê thui-lūn, khiok sī keng-giām-sèng ê kui-láp. Sèng-keng chok-chiá it-tēng sī ū chhin-sin keng-lèk kòe jīn-sèng ê chhiú-ok kah pāi-hōai ê chhim-khek chóat-bāng liáu-āu, chiah siá-chhut “Siōng-tè ēng tē-bīn ê thô-hún chō lāng” án-ne ê chhòng-chō sîn-ōe.

chhìn-chhái 應付。只有 ē-tàng 面對人 ê 罪性，基督教信仰所起造 ê 悔改、赦罪、稱義，到救贖等等 ê 信仰命題，chiah ē-tàng 顯出它嚴肅 ê 意涵來。而且，用這做背景來談論人得救 ê òng 望 kah 對人性尊嚴 ê 夢想，以及有上帝形像 ê 人 ê 理想 mā chiah ē 有意義。相對 tī 人是罪人 ê 確認，基督教信仰對人有上帝形像 ê 宣認，tòh 比較 khah 有理想性，是屬 tī 本質推演 ê 認知。Iā tòh 是講，基督教信仰宣認人有上帝 ê 形像，並 m̄ 是因為上帝 ê 形像已經 tī 人 ê 身上實現，反 tng 是，上帝形像 ê 告白是人 teh 走 chhōe kah 其它受造物 ê 區別 ê 情形下，對上帝本質 ê 渴慕 kah 認同所宣認出來 ê。

Sin-ùi chit-ê Ki-tok-tô, lán án-ne bô eng-kai kā lāng sī chōe-jîn chit-ê kò-pék pàng gōa-gōa, chhìn-chhái èng-hù. Chí-ū ē-tàng bīn-tùi lāng ê chōe-sèng, Ki-tok-kàu sìn-gióng só khí-chō ê hóe-kái, sià-chōe, chheng-gī, kàu kiù-siòk téng-téng ê sìn-gióng bēng-tê, chiah ē-tàng hián-chhut i giâm-siok ê ì-hâm lái. Jī-chhiáⁿ, ēng che chò pōe-kéng lái tâm-lūn lāng tit-kiù ê òng-bāng kah tui jîn-sèng chun-giām ê bōng-sióng, í-kip ū Siōng-tè hêng-siōng ê lāng ê lí-sióng mā chiah ē ū ì-gī. Siōng-tui tī lāng sī chōe-jîn ê khak-jīn, Ki-tok-kàu sìn-gióng tui lāng ū Siōng-tè hêng-siōng ê soan-jīn, tòh pí-kàu khah ū lí-sióng-sèng, sī siòk tī pún-chit thui-ián ê jīn-ti. Iā tòh sī kóng, Ki-tok-kàu sìn-gióng soan-jīn lāng ū Siōng-tè ê hêng-siōng, pēng m̄-sī in-ūi Siōng-tè ê hêng-siōng í-keng tī lāng ê sin-chiūⁿ sit-hiān, hóan-tng sī, Siōng-tè hêng-siōng ê kò-pék sī lāng teh chāu-chhōe kah kí-tha siū-chō-bút ê khu-piát ê chêng-hêng hā, tui Siōng-tè pún-chit ê khat-bō kah jīn-tông só soan-jīn chhut-lái ê.

有尊嚴 ê 人

上帝 ê 形像既然是藉 tiòh 宣認告白來 ê, tòh 無親像罪 ê 確認 hiah-nih 具體, hiah-nih ē-tàng 經驗 tiòh。這 mā 是 sī-án 怎 tī 神學歷史上, 對罪 ê 爭論無親像對上帝形像 ê 爭端 hiah-nih 分歧、抽象 kah 概念化。有關 án 怎 tī 人 ê 身上發見上帝形像 ê 爭辯, tī 教會史上, 差不多是意見紛紛, lóng 無一致。Tùi 相貌、語言、理性、宗教心, 到關係等等 ê 無全講法, lóng bat hông 提起, 卻 iáu oh 得確認任何一種講法有把握是完全 tiòh ê。因為 án-ne, 對上帝形像 ê 了解 soah oh 得 tùi 字義來掌握, 必須用象徵來 kā 它了解。

台灣基督長老教會信仰告白 ê 人觀, 既然沿襲傳統基督教信仰 chit-ê 雙重特質 ê 看法, 所以 tī 宣認悔改 kah 罪得 tiòh 赦免了後, tòh 隨時轉向人天賦 ê 尊嚴、

Ū Chun-giám ê Lâng

Siōng-tè ê hêng-siōng kì-jian sī chià-tiòh soan-jīn kò-pèk lái ê, tòh bô chhin-chhiūⁿ chōe ê khak-jīn hiah-nih kū-thé, hiah-nih ē-tàng keng-giám tiòh。Che mā sī sī-án-chóaⁿ tī sîn-hak lèk-sú siōng, tui chōe ê cheng-lūn bô chhin-chhiūⁿ tui Siōng-tè hêng-siōng ê cheng-toan hiah-nih hun-kí, thiū-siōng kah khài-liām-hòh。Íú-koan án-chóaⁿ tī lâng ê sin-chiūⁿ hoat-kiàn Siōng-tè hêng-siōng ê cheng-piān, tī kàu-hōe-sú siōng, chha-put-to sī ì-kiàn hun-hun, lóng bô it-ti。Tui siōng-māu, gí-giân, lí-sèng, chong-kàu-sim, kàu koan-hē téng-téng ê bô kàng kóng-hoat, lóng bat hông thê-khí, khiok iáu oh-tit khak-jīn jīm-hô chit chióng kóng-hoat ū pá-ak sī oân-chôan tiòh ê。In-ūi án-ne, tui Siōng-tè hêng-siōng ê liáu-kái soah oh-tit tui jī-gī lái chiáng-ak, pit-su ēng siōng-teng lái kā i liáu-kái。

Tài-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk ê jīn-koan, kì-jian iân-sip thōan-thóng Ki-tok-kàu sin-gióng chit-ê siang-têng tèk-chit ê khòaⁿ-hoat, só-í tī soan-jīn hóe-kái kah chōe tit-tiòh sià-bián liáu-āu, tòh

才能 kah 鄉土頂面。人有尊嚴、才能 kah 鄉土，m̄-nā 表明人不可侵犯 ê 神聖本質，kah 人 tùi 上帝分享 ê 創造能力，同時 mā 確認人 ê 受造，以及 kah 其它受造物之間 ê 不可分割性。總是，tùi 基督教信仰 ê 了解，人 ê 尊嚴是來自伊 ê 受造帶有上帝 ê 形像來 ê；這是對創造 ê 認 bat 中，人無 kah 別 ê 受造物分享 ê 獨特特質。人受造 chiah 有上帝形像 ê 告白，實際表現 tī 人實存 ê 情境中；無論 kā 它界說做「像」、「理性」、「語言」、「道德」á 是「敬虔 ê 宗教心」，有一點 bē-tàng 否認 ê 是，它是 teh 表明人 kah 其它受造物有無全 ê 所在。這 iā tōh 是講，人出世（受造）tōh 有比其它受造物 koh khah 尊貴 kah 神聖不可侵犯 ê 地位；告白人有尊嚴（dignity）所 beh 表達 ê，tōh 是 chit-ê 神聖不可侵犯 ê 人觀認知。

sui-si chóan-hiòng lāng thian-hù ê chun-giām, chài-lêng kah hiong-thó téng-bīn. Lāng ū chun-giām, chài-lêng kah hiong-thó, m̄-nā piáu-bêng lāng put-khó chhim-hōan ê sîn-sèng pún-chit, kah lāng tùi Siōng-tè hun-hióng ê chhòng-chō lêng-lèk, tông-si mā khak-jīn lāng ê siū-chō, í-kip kah kī-tha siū-chō-bút chi kan ê put-khó hun-koah sèng. Chóng-.sī, tùi Ki-tok-kàu sîn-gióng ê liáu-kái, lāng ê chun-giām sī lái-chū i ê siū-chō tài-iú Siōng-tè ê hêng-siōng lái ê; che sī tùi chhòng-chō ê jīn-bat tiong, lāng bô kah pát-ê siū-chō-bút hun-hióng ê tók-tèk tèk-chit. Lāng siū-chō chiah iú Siōng-tè hêng-siōng ê kò-pèk, sit-chè piáu-hiān tī lāng sit-chūn ê chêng-kéng tiong; bô-lūn kā i kài-soeh chò “siōng”, “lí-sèng”, “gí-giān”, “tō-tek” á-.sī “kèng-khiān ê chong-kàu-sim”, ū chit tiám bē-tàng hóⁿ-jīn ê sī, i sī teh piáu-bêng lāng kah kī-tha siū-chō-bút ū bô káng ê só-chāi. Che iā tōh sī kóng, lāng chhut-si (siū-chō) tōh ū pí kī-tha siū-chō-bút koh khah chun-kui kah sîn-sèng put-khó chhim-hōan ê tē-ūi; kò-pèk lāng ū chun-giām (dignity) só beh piáu-tát ê, tōh sī chit-ê sîn-sèng put-khó chhim-hōan ê

Tùi 台灣人民長期經歷外來殖民統治，身受欺壓 kah 剝削 ê 歷史角度來思考，chit-ê 出 tī 受掠時期，向 hiah-ê tī 外邦 tú-tiòh 非人道 ê 凌辱 kah 迫害 ê 人民所宣告 ê 人性尊嚴 ê 信息，對今 á 日充滿哀怨，自我放棄，koh 奴隸性極重 ê 台灣人民 ê 意義，應當 kah 對早時 hiah-ê 成做巴比倫奴隸 ê 猶太人，有仝款叫醒 kah 激勵 ê 作用 chiah tiòh。意識 tiòh 人是有尊嚴 ê 存在，覺悟 ka-kī 性命 ê 神聖不可侵犯性，ē-sái 講是人所以 ē 成做人，ē hiah-nih 高貴 ê 原因，所以宣稱有上帝形像 ê 人性自覺，mā ē-sái 講是人類文明 ê 開端。台灣基督長老教會藉 tiòh chit-ê 理由，向 tī 台灣經歷四百 gōa 年殖民經驗 ê 人民宣認，上帝 ài in 活 tit 有尊嚴。Chit-ê 告白一方面當然是 teh 傳達基督教信仰一貫對人觀了解 ê 立場，m̄-koh tùi 台灣人民 ê 立場來講，chit-ê

jîn-koan jîn-ti.

Tùi Tâi-oân jîn-bîn tng-kí keng-lék gōa-lâi sít-bîn thóng-tī, sin siū khi-
ap kah pak-siah ê lèk-sú kak-tō lâi
su-khó, chit-ê chhut tī siū-liáh sī-kí,
hiòng hiah-ê tī gōa-pang tú-tiòh hui
jîn-tō ê lêng-jiók kah pek-hāi ê jîn-
bîn só soan-kò ê jîn-sèng chun-giām
ê sin-sit, tùi kin-á-jit chhiong-móa ai-
oàn, chū-ngó hòng-khì, koh lô-lē-
sèng kék tâng ê Tâi-oân jîn-bîn ê ì-gī,
eng-tong kah tùi chá-sī hiah-ê chiáⁿ-
chò Ba-bú-lông lô-lē ê Iô-tá-iah lāng,
ū kâng-khóan kiò-chhéⁿ kah kek-lē ê
chok-iōng chiah tiòh. Ì-sek tiòh lāng
sī ū chun-giām ê chûn-chāi, kak-
ngō ka-kī sēⁿ-miā ê sîn-sèng put-khó
chhim-hōan sèng, ē-sái kóng sī lāng
só-í ē chiáⁿ-chò lāng, ē hiah-nih ko-kùi
ê gōan-in, só-í soan-chheng ū Siōng-
tè hêng-siōng ê jîn-sèng chū-kak, mā
ē-sái kóng sī jîn-lūi bûn-bêng ê khai-
toan. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe
chià-tiòh chit-ê lí-iū, hiòng tī Tâi-oân
keng-lék sì-pah gōa ní sít-bîn keng-
giām ê jîn-bîn soan-jîn, Siōng-tè ài
in oáh tit ū chun-giām. Chit-ê kò-
pèk chit hong-bīn tong-jiân sī teh
thoan-tát Ki-tok-kàu sîn-gióng it-
koàn tùi jîn-koan liáu-kái ê lip-tiūⁿ, m̄

宣認 bē-tàng 懷疑是對傳統專制政治 kah 民本文化（以民為本 ê 文化）ê 一項挑戰。人 ê 尊嚴是 tùi 上帝來 ê，m̄ 是 tùi 君王來 ê，mā m̄ 是 tùi 任何人來 ê。Chit 種天賦人權（尊嚴）ê 認知，tú-tú tòh 是傳統專制政權 ê 大敵人，mā 是民本思想 ê 挑戰。因為 án-ne，人所以 ē 成做人 ê 主體性 tòh 突顯出來。

脫開奴隸性，ka-kī 負責任起來 hōaⁿ 家做主，活 tit 有尊嚴，有骨氣；這無 koh 是夢想，á 是 siàu 想，卻是天賦 ê，是原本 tòh 應該 án-ne ê。

人有才能 kah 鄉土

尊嚴是人實存 ê 特質，iā tòh 是講，人 ê 尊嚴是出世 tòh 有 ê，是本質性 ê，bē-tàng 剝奪 kah 侵犯，所以咱 kā 它稱做是人 tùi 受

-koh tùi Tâi-oân jîn-bîn ê lip-tiūⁿ lâi kóng, chit-ê soan-jîn bē-tàng giâu-gí sī tùi thōan-thóng choan-chè cheng-tī kah bîn-pún bîn-hòa (í bîn ùi pún ê bîn-hòa) ê chit hāng thiau-chiàn. Lâng ê chun-giâm sī tùi Siōng-tè lâi ê, m̄-sī tùi kun-ông lâi ê, mā m̄-sī tùi jīm-hô lâng lâi ê. Chit chióng thian-hù jîn-kôan (chun-giâm) ê jīm-ti, tú-tú tòh sī thōan-thóng choan-chè cheng-kôan ê tōa ték-jîn, mā sī bîn-pún su-sióng ê thiau-chiàn. In-ūi án-ne, lâng só-í ē chiāⁿ-chò lâng ê chú-thé-seng tòh tūt-hián chhut-lâi.

Thoat-khui lô-lē-seng, ka-kī hū chek-jīm khí-lâi hōaⁿ-ke chò chú, oáh tit ū chun-giâm, ū kut-khì; che bô koh sī bōng-sióng, á-sī siàu-siūⁿ, khiok sī thian-hù ê, sī gōan-pún tòh eng-kai án-ne ê.

Lâng ū Châi-lêng kah Hiong-thó

Chun-giâm sī lâng sit-chûn ê ték-chit, iā tòh sī kóng, lâng ê chun-giâm sī chhut-si tòh ū ê, sī pún-chit-seng ê, bē-tàng pak-tóat kah chhim-hōan, só-í lán kā i chheng-chò sī lâng tùi siū-chō lâi seng-siū ê Siōng-

造來承受 𠵼上帝形像。M̄-koh, 人無法度 kan-taⁿ 靠 chit-ê 抽象概念 𠵼尊嚴來活；人 𠵼尊嚴一定 tiòh 具體表現 tī 伊 𠵼日常生活中，成做伊 𠵼生活特質。換句話來講，對人 𠵼尊嚴 𠵼強調，bē-sái 停留 tī 理念 𠵼主張，應該 tiòh 落實 tī 物質生活 𠵼層次。Tī 實際生活 𠵼領域中，beh 談論啥物是人 𠵼尊嚴，kiám-chhái m̄ 是一件容易 𠵼 t̄ai-chì, m̄-koh, 若是 beh 舉出啥物是無尊嚴 𠵼 t̄ai-chì, á 是啥物力量 𠵼造成人 𠵼尊嚴喪失 kah 扭曲, tòh 一定真容易。Tùi 生理層次 𠵼 iau 餓 kah 病痛，到心理層次 𠵼驚惶 kah 壓制, tàk 項 lóng 有夠 thang kā 人推向非人性化 𠵼處境；tī 現代社會中，政治 kah 經濟 𠵼壓迫以及剝削，社會 kah 文化 𠵼壓制以及歧視, in 所引起 𠵼對人 𠵼自由 𠵼限制，以及對人 𠵼正義 kah 安全 𠵼傷害, koh khah 是維護人類尊嚴 𠵼大敵人。只要想像 hiah-ê 專制國家 𠵼酷刑、拷打、

tè hêng-siōng. M̄-koh, lâng bô hoat-tō kan-taⁿ khò chit-ê thiu-siōng khài-liām 𠵼 chun-giām lâi oáh; lâng 𠵼 chun-giām it-tēng tiòh kù-thé piáu-hiān tī i 𠵼 jīt-siōng seng-oáh tiong, chiāⁿ-chò i 𠵼 seng-oáh tèk-chit. Oāⁿ kù òe lâi kóng, tui lâng 𠵼 chun-giām 𠵼 kiōng-tiāu, bē-sái thêng-liú tī lí-liām 𠵼 chú-tiuⁿ, eng-kai tiòh lòk-sit tī bùt-chit seng-oáh 𠵼 chân-chhù. Tī sit-chè seng-oáh 𠵼 léng-hék tiong, beh tâm-lūn siáⁿ-mih sī lâng 𠵼 chun-giām, kiám-chhái m̄-sī chit kiāⁿ iōng-ī 𠵼 t̄ai-chì, m̄-koh, nā-sī beh kí-chhut siáⁿ-mih sī bô chun-giām 𠵼 t̄ai-chì, á-sī siáⁿ-mih lèk-liōng 𠵼 chō-sêng lâng 𠵼 chun-giām sòng-sit kah niú-khiok, tòh it-tēng chin iōng-ī. Tui seng-lí chân-chhù 𠵼 iau-gō kah pēⁿ-thiāⁿ, kàu sim-lí chân-chhù 𠵼 kiaⁿ-hiāⁿ kah ap-chè, tàk hāng lóng ū-kàu thang kā lâng thui hiòng hui-jîn-sèng-hòa 𠵼 chhù-kéng; tī hiān-t̄ai siā-hōe tiong, cheng-tī kah keng-chè 𠵼 ap-pek í-kip pak-siah, siā-hōe kah bûn-hòa 𠵼 ap-chè í-kip khi-sī, in só ín-khí 𠵼 tui lâng 𠵼 chū-iū 𠵼 hān-chè, í-kip tui lâng 𠵼 cheng-gī kah an-chôan 𠵼 siong-hāi, koh khah sī î-hō jîn-lūi chun-giām 𠵼 tōa tèk-jîn. Chí-iàu sióng-siōng hiah-ê choan-chè kok-ka 𠵼 khok-hêng, khó-

lām-sám 掠人、殘殺等等，chiah-ê 人命不如動物 ê 情形，hit 種叫天天 m̄ 應，叫地地 m̄ 聽 ê 慘境，咱 tòh ē-tàng 體會無人性尊嚴 ê 真正意思。

以台灣社會 tiaⁿ-tiaⁿ 受 tiòh 殖民 ê 特質來看，hiah-ê 致使台灣人民人性扭曲 kah 尊嚴受傷害 ê 原因，當然不止一項，m̄-koh，若 beh 追根究底，chhōe 出一个 ē-tàng 統領存在 tī 台灣社會 ê 非人性邪惡力量 ê 根源，應該 tòh 是台灣人民 ê 認同錯亂，以及自決（自覺）意願 kah 能力 ê 喪失。因為有長期被殖民統治 ê 經驗，台灣人民有史以來 iáu 未有機會 thang 發展出一个有認同 kah 參與感 ê 自主國家意識。反 tng 是，tī 無全外來殖民者 ê 輪番 thún 踏之下，tùi 一个祖國認同換做另外一个祖國認同，直到二二八事件了後，連夢中 ê 文化祖國 ê 幻影 to 受 tiòh 無情 ê 拆裂 kah 破滅 ê 時，台灣人民 soah 忽然成做無祖國 ê

táⁿ, lām-sám liáh lâng, chân-sat téng-téng, chiah-ê jîn-bēng put-jū tōng-bút ê chēng-hēng, hit chióng kiò thiⁿ thiⁿ m̄ in, kiò tē tē m̄ thiaⁿ ê chhám-kéng, lán tòh ē-tàng thé-hōe bô jîn-sèng chun-giâm ê chin-chiàⁿ ì-sù.

Í Tâi-oân siā-hōe tiaⁿ-tiaⁿ siū-tiòh sit-bîn ê tēk-chit lái khòaⁿ, hiah-ê tì-sú Tâi-oân jîn-bîn jîn-sèng niú-khiok kah chun-giâm siū siong-hāi ê gōan-in, tong-jân put-chí chit hāng, m̄-koh, nā beh tui-kin kiù-té, chhōe chhut chit-ê ē-tàng thóng-léng chūn-chāi tī Tâi-oân siā-hōe ê hui-jîn-sèng siā-ok lèk-liōng ê kin-gōan, eng-kai tòh sī Tâi-oân jîn-bîn ê jîn-tōng chhò-lōan, í-kip chū-koat (chū-kak) ì-gōan kah léng-lèk ê sòng-sit. In-ūi ū tng-kí pī sit-bîn thóng-tī ê keng-giām, Tâi-oân jîn-bîn iú-sú í-lái iáu-bōe ū ki-hōe thang hoat-tián-chhut chit-ê ū jîn-tōng kah chham-ú-kám ê chū-chú kok-ka ì-sek. Hoán-tng sī, tī bô kàng gōa-lái sit-bîn-chiá ê lùn-hoan thún-táh chi hā, tùi chit-ê chókok jîn-tōng oāⁿ-chò léng-gōa chit-ê chókok jîn-tōng, tit-kàu Jī-jī-pat sū-kiāⁿ liáu-āu, lián bāng tiong ê bûn-hòa chókok ê hòan-íáⁿ to siū-tiòh bû-chēng ê thiah-lih kah phò-biát ê sí, Tâi-oân jîn-bîn

國際孤兒，iā tòh 是台灣文學家筆下所稱呼 ê 「亞細亞 ê 孤兒」。

統治者清一色是外來 ê 族群，in 若 m̄ 是 kā 台灣看做 ē-tàng 搶奪剝削 ê 海島，á 是 in 四界侵略 ê 中繼站，tòh 是 kā 它當做是臨時歇腳 ê 客店，á 是去別位 chìn 前暫時停駐 ê 基地。從來都 m̄-bat 有任何有權治理台灣 ê 政體，真心 beh kā chit 塊美麗 ê 島嶼看做鄉土，願意 kah chit 塊土地以及人民久長做伙。鄉土準講美麗，卻 tú-tiòh thiau 故意 ê 輕視 kah 糟躉，tùi 鄉土孕育出來 ê 認同 mā 因為 án-ne，soah 受 tiòh 扭曲，soah 霧霧無明。台灣人民久長以來自我貶 kē ê 心態，變成崇洋媚日，甚至甘願成做中國順民 ê 現象，就 ē-tàng tùi chia chhōe-tiòh 解說。自我認同 ê 扭曲，對人 ê 尊嚴所造成 ê 傷害，ē-sái 講無比這 koh khah 嚴重 ê。

soah hut-jian chiâⁿ-chò bô chó-kok ê kok-chè kō-jī, iā tòh sī Tâi-oân bûn-hák-ka pit-hā só chheng-hō ê “A-sè-a ê Kō-jī”.

Thóng-tī-chiá chheng-it-sek sī gōa-lâi ê chòk-kûn, in nā m̄-sī kā Tâi-oân khòⁿ-chò ē-tàng chhiúⁿ-tòat pak-siah ê hái-tó, á-sī in sì-kè chhim-liòk ê tióng-kè-chām, tòh sī kā i tòng-chò sī lîm-sī hioh-kha ê kheh-tiám, á-sī khi pát-ūi chìn-chêng chiám-sī thêng-chù ê ki-tē. Chiông-lâi to m̄-bat ū jīm-hô ū kôan tī-lí Tâi-oân ê chêng-thé, chin-sim beh kā chit tè bí-lê ê tó-sū khòⁿ-chò hiong-thó, gōan-ì kah chit tè thó-tē í-kip jîn-bîn kú-tng chò-hóe. Hiong-thó chún-kóng bí-lê, khiok tú-tiòh thiau-kò-ì ê khin-sī kah chau-that, tùi hiong-thó ìn-iók chhut-lâi ê jîn-tông mā in-ūi án-ne, soah siū-tiòh niú-khiok, soah bû-bû bô bêng. Tâi-oân jîn-bîn kú-tng í-lâi chū-ngó pián-kē ê sim-thài, pián-sêng chông-iūⁿ bī-Jit, sīm-chì kam-gōan chiâⁿ-chò Tíong-kok sūn-bîn ê hián-siōng, chiū ē-tàng tùi chia chhōe-tiòh kái-soeh. Chū-ngó jîn-tông ê niú-khiok, tùi lāng ê chun-giām só chō-sêng ê sióng-hāi, ē-sái kóng bô pí che koh khah giām-tiōng ê.

Toà tī 台灣島上 ê 人民，因為失落自我認同 ê 角色 kah 定位，soah 顯出無根 ê 浮沉，kah 無所依歸 ê 現象。Chit 種長期累積 ê 無安穩 ê 性命感，自然塑造出台灣人民 ka-kī 認為 kē 路 kah 次等 ê 意識；自認無法度 kah 人比 phēng，所以 kan-taⁿ ē 曉「牛欄內觸牛母」，致使 m̄ 敢外戰，卻勇敢內鬥 ê 情形 jú 來 jú 嚴重。Tī chit 種情況下，台灣基督長老教會信仰告白宣認：「上帝 hō 人有才能以及鄉土」，它 ê 用意 tòh 是 beh 向 khiā 起 tī chit 塊島嶼頂面 ê 人民宣告講，人出世 lóng 有路用，共同 tui 上帝領受才能，而且 ē-tàng tui 生我 kah 育我 ê 鄉土得 tiòh ka-kī ê 身分認同，無 koh 做漂流 ê 浮萍，無 koh 做無根 ê 孤兒。

Chit-ê 宣認人有才能、鄉土 ê 確信，其實 mā 是針對統治當局，以及現今一 kóa 大中國主義者所發出 ê。國民黨政府進入台

Toà tī Tâi-oân tó-siōng ê jîn-bîn, in-ūi sit-lòh chū-ngó jîn-tông ê kak-sek kah tēng-ūi, soah hián-chhut bô kin ê phû-tīm, kah bû-só i-kui ê hiān-siōng. Chit chióng tng-kī lúi-chek ê bô an-ún ê sèⁿ-miā-kám, chū-jîan sok-chō-chhut Tâi-oân jîn-bîn ka-kī jîn-ūi kē-lō kah chhù-téng ê ì-sek; chū-jîn bô hoat-tō kah lāng pí-phēng, só-í kan-taⁿ ē-hiáu “gû-tiâu lâi tak gû-bó”, tì-sú m̄ káⁿ gōa-chiàn, khiok íong-kám lâi-tàu ê chêng-hêng jú lâi jú giâm-tiōng. Tī chit chióng chêng-hóng hā, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk soan-jîn “Siōng-tè hō lāng ū chài-lêng í-kip hiong-thó”, i ê iōng-ì tòh sī beh hiòng khiā-khí tī chit tè tó-sū téng-bîn ê jîn-bîn soan-kò kóng, lāng chhut-sì lóng ū lō-ēng, kiōng-tông tui Siōng-tè niá-siū chài-lêng, jī-chhiáⁿ ē-tàng tui seⁿ góa kah iòk góa ê hiong-thó tit-tiòh ka-kī ê sin-hūn jîn-tông, bô koh chò phiau-liū ê phû-phiô, bô koh chò bô kin ê kō-jī.

Chit-ê soan-jîn lāng ū chài-lêng, hiong-thó ê khak-sin, kī-sit mā sī chiam-tui thóng-tī tong-kiòk, í-kip hiān-kim chit kóa tōa Tiong-kok chú-gī-chiá só hoat-chhut ê. Kok-bîn-tóng

灣統治以來，一直 teh 抱過路客 ê 心態，kā 台灣當做反攻大陸 ê 基地。因為驚台灣人民 ê 自主意識，所以無情 teh 實施一連串毀滅台灣文化 kah 台灣認同 ê 措施。Tùi 教育體系 kah 教材，到行政規畫 kah 政治體制，lóng thiau 故意 teh 掩 khàm 台灣本土存在 ê 事實，koh 藉 tiòh 媒體，大肆傳播幻覺式 ê 大中國主義。七〇年代，tī 台灣引發 ê 鄉土文學論戰中，一 kóa 御用 ê 文化 phah 手，甚至政學勾結，企圖 beh kā 一批鄉土文學作家 phah 做工農兵文學，kā in 抹紅。因為 án-ne，「鄉土」tī 台灣 ê 社會中被醜化，koh hông 當做禁忌。執政者壓制鄉土文化，這是外來性格 ê 顯露，因為無一个本土政權（m̄管伊有 gōa 專制）ē 壓制鄉土情懷，只有外來 ê 殖民者 chiah ē，因為鄉土情懷 tú-tú tòh 是外來殖民者 siōng 大 ê 威脅。Tùi án-ne 看起來，chit-ê 信仰告白中，kā 才能 kah 鄉土 khng 入去

chng-hú chìn-jip Tâi-oân thng-tī í-lâi, it-tit teh phō kòe-lō-kheh ê sim-thài, kā Tâi-oân tòng-chò hoán-kong tãi-liók ê ki-tē. In-ūi kiaⁿ Tâi-oân jîn-bîn ê chū-chú ì-sek, só-í bù-chng teh sít-si it-liân-chhòan húi-biát Tâi-oân bûn-hòa kah Tâi-oân jîn-tng ê chhò-si. Tùi kàu-iók thé-hē kah kàu-chài, kàu hng-chng kui-ōe kah chng-tī thé-chè, lóng thiau-kò-ì teh am-khàm Tâi-oân pún-thó chûn-chài ê sū-sít, koh chià-tiòh mùi-thé, tãi-sù thōan-pò hoán-kak-sek ê tōa Tiong-kok chú-gī. 70 nî-tâi, tī Tâi-oân ín-hoat ê hong-thó bûn-hák lûn-chiàn tiong, chit kóa gū-iōng ê bûn-hòa phah-chhiú, sīm-chì chng-hák kau-kiat, khi-tô beh kā chit phoe hong-thó bûn-hák chok-ka phah chò kang-lng-peng bûn-hák, kā in boah âng. In-ūi án-ne, “hong-thó” tī Tâi-oân ê siā-hōe tiong pī chhiú-hòa, koh hông tòng-chò kìm-khī. Chip-chng-chiá ap-chè hong-thó bûn-hòa, che sī gōa-lâi sng-keh ê hián-lō, in-ūi bô chit-ê pún-thó chng-kōan (m̄ kóan i ū gōa choan-chè) ē ap-chè hong-thó-chng-hoài, chí-ū gōa-lâi ê sít-bîn-chiá chiah ē, in-ūi hong-thó-chng-hoài tú-tú tòh sī gōa-lâi sít-bîn-chiá siōng tōa ê ui-hiáp. Tùi

告白文中，這是自盤古開天以來 lóng m̄-bat 有 ê，是有所指，有所為 ê。

有份 tī 上帝 ê 創造

「人有鄉土」ê 觀念，tùi 基督教 ê 信仰來看，應該是 tùi 創造 ê 教義發展來 ê。嚴格講起來，聖經中 kan-taⁿ 有土地 ê 觀念，並無鄉土 ê 強調。反 tng 是，聖經 ê 信仰要求人（亞伯拉罕）離開故鄉、親族 kah 老父 ê 厝，去上帝指示 ê 應允之地；是應允之地（promised land）m̄ 是鄉土（homeland）應該成做基督徒去追 chhōe ê 禮物。M̄-koh，tùi 台灣移民 ê 歷史來看，chit 塊稱做福爾摩沙 ê 美麗島嶼，原本是先民費盡氣力，九死一生 chiah chhōe-tiòh ê òng 望之島，是歷代祖先流汗開墾 ê 應允之地。Chit 塊土地頂面 ê 住民早 tòh 已經行過艱辛

án-ne khòaⁿ khí-lâi, chit-ê Sin-gióng Kò-pèk tiong, kā châi-lêng kah hong-thó khng jip-khi kò-pèk-bùn tiong, che sī chū Phoân-kó khai-thian í-lâi lóng m̄-bat ū ê, sī iú-só chí, iú-só ūi ê.

Ū Hūn tī Siōng-tè ê Chhòng-chō

“Lâng ū hong-thó” ê koan-liām, tùi Ki-tok-kàu ê sìn-gióng lâi khòaⁿ, eng-kai sī tùi chhòng-chō ê kàu-gī hoat-tián lâi ê. Giâm-keh kóng khí-lâi, Sèng-keng tiong kan-taⁿ ū thó-tē ê koan-liām, pēng bô hong-thó ê kiông-tiâu. Hoán-tng sī, Sèng-keng ê sìn-gióng iau-kiû lâng (A-bu-la-hàm) lī-khui kò-hiong, chhin-chòk kah lāu-pē ê chhù, khi Siōng-tè chí-sī ê èng-ín chi tē; sī èng-ín chi tē (promised land) m̄-sī hong-thó (homeland) eng-kai chiâⁿ-chò Ki-tok-tô khi tui-chhōe ê lé-mih. M̄-koh, tùi Tâi-oân î-bîn ê lèk-sú lâi khòaⁿ, chit tè chheng-chò Formosa ê bí-lē tó-sū, gōan-pún sī sian-bîn huì-chīn khui-lát, kiú-sú it-seng chiah chhōe-tiòh ê òng-bāng chi tó, sī lèk-tāi chó-sian lāu kōaⁿ khai-khún ê èng-ín chi tē. Chit tè thó-tē téng-bīn ê chū-bīn

ê 出埃及之路，現今 chhāi tī 咱目 chiu 前 ê 境遇是應允之地 ê 被糟躪，應允之民 ê 受掠 kah hông 奴役。台灣人民四百年來所經驗 ê 歷史，正正 tòh 是應允之地 ê 被侵略，以及上帝子民 ê 受掠 kah 受關監。

因為 án-ne，告白人有尊嚴 kah 鄉土，它 ê 用意 m̄ 是在 tī 強調人 ê 霸權，á 是對世界 kah 鄉土 ê 主宰，反 tng 是 teh 反霸權，反對統治者任意對上帝應允 ê 藐視，kah 對鄉土 ê 破壞。以受掠者 ê 身分向侵略者 kah 統治者聲明人有尊嚴 kah 有鄉土 ê 信息，這 tú 親像 tī 巴比倫受掠 ê 猶太人對錫安 ê 懷念 kah òng 望。Tùi 受掠之地 tng 來鄉土，重建錫安，回復應允之地 ê 神聖 kah 華美，是以色列受掠之民 ê òng 望；這 kám m̄ 是全款是今 á 日台灣人民對 chit 塊應允 ê 鄉土 ê 情懷？

Tng 來鄉土 kah 重建 ê 使命

chá tòh í-keng kiáⁿ-kòe kan-sin ê chhut-Ai-kip chi lō, hiān-kim chhāi tī lán bák-chiu chêng ê keng-gū sī èng-in chi tē ê pī chau-that, èng-in chi bîn ê siū-liáh kah hông lô-ék. Tâi-oân jîn-bîn sì-pah nī lâi só keng-giām ê lèk-sú, chiáⁿ-chiáⁿ tòh sī èng-in chi tē ê pī chhim-liòk, í-kip Siōng-tè chú-bîn ê siū-liáh kah siū koaiⁿ-kaⁿ.

In-ūi án-ne, kò-pék lāng ū chun-giām kah hong-thó, i ê iōng-ì m̄-sī chāi tī kiōng-tiāu lāng ê pà-kōan, á-sī tùi sè-kài kah hong-thó ê chú-cháiⁿ, hóan-tng sī teh hóan pà-kōan, hóan-tùi thóng-tī-chiá jīm-ì tùi Siōng-tè èng-in ê biáu-sī, kah tùi hong-thó ê phò-hōai. Í siū-liáh-chiá ê sin-hūn hiòng chhim-liòk-chiá kah thóng-tī-chiá seng-bêng lāng ū chun-giām kah ū hong-thó ê sìn-sit, che tú chhin-chhiūⁿ tī Ba-bú-lông siū-liáh ê Iô-tá-iah lāng tùi Si-óng ê hôai-liām kah òng-bāng. Tùi siū-liáh chi tē tng-lái hong-thó, tiōng-kiàn Si-óng, hôe-hòk èng-in chi tē ê sìn-sèng kah hoa-bí, sī I-su-lael siū-liáh chi bîn ê òng-bāng; che kám m̄-sī kàng-khóan sī kin-á-jit Tâi-oân jîn-bîn tùi chit tè èng-in ê hong-thó ê chêng-hoái?

Tng-lái hong-thó kah tiōng-kiàn

是基於上帝 bat 應允賞賜 ê 信念，對 hit-ê 當 teh 遭遇佔領、thún 踏 kah 破壞 ê 應允之地，大聲 hán-hoah：這是上帝應允 ê 土地，是阮列祖列宗領受傳承 ê 鄉土。這 m̄ 是霸權，m̄ 是想 beh ka-kī 主宰世界，卻是受苦之民 teh 掙扎 beh kah 上帝同工，來有份 tī 祂 ê 創造 ê 表現。藉 tiòh 對鄉土 ê 疼，對鄉土 ê 認同來表明對上帝恩典以及應允 ê 回應 kah 感謝，mā 是 koh 一 pái 確認本信仰告白頭一段有關鄉土 kah 人民 lóng 是上帝所創造，無容允任何人暴虐摧殘 kah 迫害 ê 信仰宣認。

負責任管理世界

告白人受造有尊嚴、才能 kah 鄉土，一方面當然是 teh 強調人本質上 ê 天賦人權，確認上帝所創造 ê 自然（鄉土）對人 ê 意義 kah 不可剝削性；另外一方面 mā 是 teh 說明人對世界 ê 責任。

ê sù-bēng sī ki-î Siōng-tè bat èng-ín siūⁿ-sù ê sìn-liām, tui hit-ê tng teh cho-gū chiàm-niá, thún-tàh kah phò-hōai ê èng-ín chi tē, tōa-siaⁿ hán-hoah: che sī Siōng-tè èng-ín ê thó-tē, sī góan liát-chó liát-chong niá-siū thōan-sēng ê hiong-thó. Che m̄-sī pà-kōan, m̄-sī siūⁿ beh ka-kī chú-cháiⁿ sè-kài, khiok sī siū-khó chi bîn teh cheng-chat beh kah Siōng-tè tâng-kang, lâi ū hūn tī I ê chhòng-chō ê piáu-hiān. Chià-tiòh tui hiong-thó ê thiàⁿ, tui hiong-thó ê jîn-tông lâi piáu-bēng tui Siōng-tè in-tián í-kip èng-ín ê hōe-èng kah kám-siā, mā sī koh chit pái khak-jîn pún Sìn-gióng Kò-pèk thâu-chit tōaⁿ iú-koan hiong-thó kah jîn-bîn lóng sī Siōng-tè só chhòng-chō, bô iōng-ín jīm-hô láng pō-giòk chhui-chhân kah pek-hāi ê sìn-gióng soan-jîn.

Hū Chek-jīm Kóan-lí Sè-kài

Kò-pèk láng siū-chō ū chun-giām, chài-lêng kah hiong-thó, chit hong-bīn tong-jian sī teh kiōng-tiāu láng pún-chit siōng ê thian-hù jîn-kōan, khak-jîn Siōng-tè só chhòng-chō ê chū-jian (hiong-thó) tui láng ê ì-gī kah put-khó pak-siah-sèng;

Tī chia 所告白 ê 「有份 tī 上帝 ê 創造」, ē-tàng 做雙重無全 ê 解說; 若是 kā 它連結 tī 頭前 ê 「上帝 hō 人有尊嚴、才能 kah 鄉土」, án-ne, 它 ê 意思 kiám-chhái 是靜態 ê, 用意是 beh 描述人是屬 tī 上帝創造 ê 一部分, 是藉 tiòh 上帝 ê 創造 chiah 存在 ê, 而且有特質; m̄-koh, 若是 kā chit 句話連接 tī 下底 ê 「負責任 kah 祂 saⁿ-kap 管理世界」, án-ne, 意思就變做動態, 指向人起來 kah 上帝同工, 做伙管理世界。

人受造而且 ē-tàng 管理世界, 這 mā 是基督教信仰 teh 告白人受造 ê 超越性 ê 一部分。照創世記 ê 記載, 無論是祭司典作者所撰 ê 創造故事, á 是雅巍典作者所寫 ê 創造故事, lóng 分別提起上帝吩咐人「管理」á 是「種作、看守」上帝所創造 ê 世界。Chit-ê 信仰告白 tī 提起人 kah 世

lēng-gōa chit hong-bīn mā sī teh soat-bêng lâng tùi sè-kài ê chek-jīm. Tī chia só kò-pèk ê “Ū hūn tī Siōng-tè ê chhòng-chō”, ē-tàng chò siang-têng bô kâng ê kái-soeh; nā-sī kā i liân-kiat tī thâu-chêng ê “Siōng-tè hō lâng ū chun-giâm, chài-lêng kah hong-thó”, án-ne, i ê ì-sù kiám-chhái sī chêng-thài ê, iōng-ì sī beh biâu-sút lâng sī siòk tī Siōng-tè chhòng-chō ê chit-pō-hūn, sī chià-tiòh Siōng-tè ê chhòng-chō chiah chūn-chāi ê, jī-chhiáⁿ ū tèk-chit; m̄-koh, nā-sī kā chit kù ōe liân-chiap tī ē-té ê “hū chek-jīm kah I saⁿ-kap kóan-lí sè-kài”, án-ne, ì-sù chiū piàn-chò tōng-thài, chí-hiòng lâng khí-lái kah Siōng-tè tâng-kang, chò-hóe kóan-lí sè-kài.

Lâng siū-chō jī-chhiáⁿ ē-tàng kóan-lí sè-kài, che mā sī Ki-tok-kàu sìn-gióng teh kò-pèk lâng siū-Chō ê chhiau-oat-sèng ê chit-pō-hūn. Chiàu Chhòng-sè-ki ê ki-chài, bô-lūn sī Chè-si-tián chok-chiá só choān ê chhòng-chō kò-sū, á-sī YHWH-tián chok-chiá só siá ê chhòng-chō kò-sū, lóng hun-piát thê-khí Siōng-tè hoan-hù lâng “kóan-lí” á-sī “chèng-choh, khàn-siú” Siōng-tè só chhòng-chō ê sè-kài. Chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tī thê-

界 ê 關係 ê 時，有兩個值得注意 ê 強調：一个是強調人 tiòh 負責任管理；另外一个 kah 上帝做伙管理。傳統基督教神學因為 siuⁿ 過偏重人本中心 ê 創造了解，soah 致使有導向人 kah 自然分立，甚至對立 ê 傾向，來解說 chit 兩個創造 ê 故事。最近幾年來，因為生態保護運動 ê 興起，有一 kóa 批評者就 kā 生態破壞 ê 責任牽拖基督教 chit 種人本中心 ê 聖經詮釋。台灣基督長老教會 tī chit-ê 信仰告白中，強調人 ê 「負責任」以及「kah 上帝共同」管理世界，tú 好 ē-tàng 糾正過去因為對 chit 段創造故事 ê 無妥當解說所造成 ê 人 lām-sám 對自然 kah 世界 ê 剝削 kah 控制。這對今日台灣因為過分強調經濟發展，soah 無 chún 節 teh 製造公害 kah 污染，致使美麗島差不多變成糞埤島 ê 情形來講，應該有另外一層啟示 ê 意涵。

khí lāng kah sè-kài ê koan-hē ê sī, ũ n̄ng-ê tát-tit chù-ì ê kiông-tiāu: chit-ê sī kiông-tiāu lāng tiòh hū chek-jīm kóan-lí; lēng-gōa chit-ê sī kah Siōng-tè chò-hóe kóan-lí. Thôn-thóng Ki-tok-kàu sîn-hák in-ūi siuⁿ-kòe phian-tiōng jîn-pún tiong-sim ê chhòng-chō liáu-kái, soah tì-sú ũ tō-hiòng lāng kah chū-jīan hun-lip, sīm-chì tui-lip ê kheng-hiòng, lâi kái-soeh chit n̄ng-ê chhòng-chō ê kò-sū. Chòe-kīn kúi nī lâi, in-ūi seng-thài pó-hō ũn-tōng ê heng-khí, ũ chit kóa phoe-phêng-chiá chiū kā seng-thài phò-hōai ê chek-jīm khan-thoa Ki-tok-kàu chit chióng jîn-pún tiong-sim ê Sèng-keng chhoan-sek. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tī chit-ê Sîn-gióng Kò-pèk tiong, kiông-tiāu lāng ê “hū chek-jīm” í-kip “kah Siōng-tè kiông-tōng” kóan-lí sè-kài, tú-hó ē-tàng kiù-chèng kòe-khì in-ūi tui chit tōaⁿ chhòng-chō kò-sū bô thò-tòng kái-soeh só chō-sêng ê lāng lām-sám tui chū-jīan kah sè-kài ê pak-siah kah khòng-chè. Che tui kin-á-jit Tâi-oân in-ūi kòe-hūn kiông-tiāu keng-chè hoat-tián, soah bô chún-chat teh chè-chō kong-hāi kah ù-jiám, tì-sú Bí-lē-tó chha-put-to piàn-sêng pùn-sò tò ê chêng-hêng lâi kóng, eng-kai ũ

負責任 kah 上帝做伙管理世界，這 m̄ 是 kan-taⁿ 維護自然生態 ê 告白；tī 本信仰告白中，「世界」mā 有 teh 指人類本身。親像講，本信仰告白 ê 頭一段告白上帝是創造、統治人 kah 萬物 ê 獨一真神，續落來 tóh 隨時宣認「祂是歷史 kah 世界 ê 主，施行審判 kah 拯救。」Tī chia 所講 ê 世界，無論 án 怎定義，lóng 一定是包括受造 ê 人 tī hit 中間。福音書中（尤其是約翰福音）通常 lóng 用「世界」來代表 kah 屬靈相對 ê 世間人來講。Tùi chit-ê 信仰告白續落去 ê 社會、政治 kah 經濟等等制度 ê 宣認來看，tī chia 所講 ê 「世界」有包含「人」本身，he 是真明顯 ê。對自然界 ê 管理 kah 對人 ê 社會 ê 管理是有相關 ê，mā 是一致 ê。基督徒成做上帝 ê 同工，m̄-nā 應該起來關心周圍 ê 自然環境 kah 生態，同時對人 ê 社會 kah 人文生態 ê 建構 kah 形塑，

lēng-gōa chit chân khé-sī ê i-hâm.

Hū chek-jīm kah Siōng-tè chò-hóe kóan-lí sè-kài, che m̄-sī kan-taⁿ î-hō chū-jîan seng-thài ê kò-pèk; tī pún Sìn-gióng Kò-pèk tiong, “sè-kài” mā ū teh chí jîn-lūi pún-sin. Chhin-chhiūⁿ kóng, pún Sìn-gióng Kò-pèk ê thâu-chit tōaⁿ kò-pèk Siōng-tè sī chhòng-chō, thóng-tī lāng kah bān-mih ê tòk-it Chin-sín, sòa lōh-lai tòh sūi-sī soan-jîn “I sī lèk-sú kah sè-kài ê Chú, si-hêng sím-phò^a kah chin-kiù.” Tī chia só kóng ê sè-kài, bô-lūn án-chóaⁿ tēng-gī, lóng it-tēng sī pau-koat siū-chō ê lāng tī hit tiong-kan. Hok-im-su tiong (iū-kí-sī Iô-ha-neh hok-im) thong-siōng lóng ēng “sè-kài” lâi tãi-piáu kah siok-léng siong-tùi ê sè-kan lāng lâi kóng. Tùi chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk sòa lōh-khi ê siā-hōe, chheng-tī kah keng-chè téng-téng chè-tō ê soan-jîn lâi khòaⁿ, tī chia só kóng ê “sè-kài” ū pau-hâm “lāng” pún-sin, he sī chin bēng-hián ê. Tùi chū-jîan-kài ê kóan-lí kah tùi lāng ê siā-hōe ê kóan-lí sī ū siong-koan ê, mā sī it-ti ê. Ki-tok-tô chiáⁿ-chò Siōng-tè ê tâng-kang, m̄-nā eng-kai khi-lai koan-sim chiu-ûi ê chū-jîan khôan-kéng kah seng-thài, tông-sí tùi lāng ê

mā bē-tàng 推卸責任；這應該是
台灣基督長老教會 tī chia teh 強調
人有份 tī 上帝創造 ê 真義！

siā-hōe kah jîn-bûn seng-thài ê kiàn-
kò kah hêng-sok, mā bē-tàng thui-sià
chek-jīm; che eng-kai sī Tâi-oân Ki-
tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī chia teh kiông-
tiâu láng ū hūn tī Siōng-tè chhòng-
chō ê chin gī!

Tē cháp chiuⁿ Siā- hōe Chè- tō kah Chong-kàu Sim- lêng
第 10 章 社會制度 kah 宗教心靈

基督教聖經 ê 信仰既然宣認人受造，而且有 kah 上帝管理世界 ê 責任，chit-ê 管理工作就成做人類社會進步 kah 發展 ê 動力。基督徒參與社會，m̄-nā 是因為伊活 tī 社會中，bat tùi 社會取得團契 ê 性命力，koh khah 是因為 tùi 信仰反省出發，致使有利益人 kah hō 上帝歡喜 ê 抱負 kah 責任。

台灣基督長老教會信仰告白 tī 宣認人實存 ê 本質 kah 天賦了後，隨時 tùi 人應該利用 chiah-ê 天賦來 kah 上帝做伙管理世界，轉向告白社會、政治 kah 經濟制度，以及文藝 kah 科學 lóng 是為 tiòh beh hō 人參與管理世界 ê 使命 chiah 有 ê；因為 án-ne，in ē-sái 講是上帝賞賜 ê，是基督徒 bē-tàng

Ki-tok-kàu Sèng-keng ê sin-gióng kì-jiân soan-jīn lāng siū-chō, jī-chhiáⁿ ū kah Siōng-tè kóan-lí sè-kài ê chek-jīm, chit-ê kóan-lí kang-chok chiū chiáⁿ-chò jīn-lūi siā-hōe chìn-pō kah hoat-tián ê tōng-lék. Ki-tok-tō chham-ú siā-hōe, m̄-nā sī in-ūi i oáh tī siā-hōe tiong, bat tùi siā-hōe chhú-tit thōan-khè ê sèⁿ-miā-lát, koh khah sī in-ūi tùi sin-gióng hóan-séng chhut-hoat, tì-sú ū lī-ek lāng kah hō Siōng-tè hoaⁿ-hí ê phō-hū kah chek-jīm.

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk tī soan-jīn lāng sít-chún ê pún-chit kah thian-hù liáu-āu, sūi-sī tùi lāng eng-kai lī-iōng chiah-ê thian-hù lâi kah Siōng-tè chò-hóe kóan-lí sè-kài, chóan-hiòng kò-pèk siā-hōe, chêng-tī kah keng-chè chè-tō, í-kíp bûn-gē kah kho-hák lóng sī ūi-tiòh beh hō lāng chham-ú kóan-lí sè-kài ê sù-bēng chiah ū ê; in-ūi án-ne, in ē-sái kóng sī Siōng-tè siúⁿ-sù ê,

規避 kah 推辭 ê 事務。

sī Ki-tok-tô bē-tàng kui-pī kah the-sī
ê sū-bū.

社會、政治 kah 經濟制度

Tùi 奧古斯丁撰寫「上帝之城」(The City of God) 以來，基督教會對聖、俗 ê 分野，一直有 oh 得化解 ê 情結存在。中世紀 ê 羅馬大公教會為 tiòh beh 擴張教皇 ê 權柄，甚至企圖 beh kā 世界割裂做二个，用屬靈王國 kôan 過屬世王國 ê 講法，來為教皇 ê 權威做佐證。教 kôan 過政 ê 情形 tī 中古歐洲大興，致使教會貪權腐敗，應該引以為鑑。另外一方面，敬虔主義卻輕視世俗世界，主張 tiòh tùi 社會退出，無 beh bak-tiòh chit-ê 世界 ê 污穢，致使無負責任，kan-taⁿ 坐 teh 享受別人 ê 血汗 kah 勞力，是一種隱居山林，自命清高 ê 虛假信仰形態。

Siā-hōe, Chèng-tī kah Keng-chè Chè-tō

Tùi Augustine choān-siá “Siōng-tè chi Siá^m” (The City of God) í-lâi, Ki-tok-kàu ē tùi sèng, siòk ê hun-ia, it-tit ū oh-tit hòà-kái ê chêng-kat chûn-chāi. Tiong-sè-kí ê Lô-má Tāi-kong kàu-hōe ūi-tiòh beh khok-tiong kàu-hông ê kôan-pèng, sīm-chi khi-tô beh kā sè-kài koah-lih chò nng-ê, ēng siòk-lêng ông-kok kôan kòe siòk-sè ông-kok ê kóng-hoat, lâi ūi kàu-hông ê kôan-ui chò chó-chèng. Kàu kôan-kòe chèng ê chêng-hêng tī tiong-kó Au-chiu tōa heng, tì-sú kàu-hōe tham-kôan hú-pāi, eng-kai ín í ūi-kàm. Lēng-gōa chit hong-bīn, keng-khiân chú-gī khiok khin-sī sè-siòk sè-kài, chú-tiuⁿ tiòh tùi siā-hōe thè-chhut, bô beh bak-tiòh chit-ê sè-kài ê ù-òe, tì-sú bô hū chek-jīm, kan-taⁿ chē-teh hióng-siū pát lāng ê hoeh-kōaⁿ kah lô-lèk, sī chit chióng ún-ki san-līm, chū-bēng chheng-ko ê hi-ké sìn-gióng hêng-thài.

啟蒙運動（註：通常是指 tī 17 世紀 kah 18 世紀 tī 歐洲發生 ê 哲學 kah 文化運動）以後，教權一落千丈，教 kôan 過政 ê 現象已經無 koh 出現，m̄-koh，聖俗之分並無 liòh-á 減緩。真 chē 信徒死抱傳統，閉門高論，自命清高，kā 基督教信仰關 tī 教會 ê 牆圍 á 內，kah 社會脫節而且孤立；kā 世界交 hō 撒旦，kā 教會看做是天堂，聖俗之間就 án-ne 形成一場你死我活 ê 爭戰。基督徒既然自我否定伊 ê 社會 kah 政治責任，社會 kah 政界 mā 慣勢 kā 信徒當做世俗之外 ê 人，是無 chhap 世事 ê 世外族群。基督徒 khiā 起 tī 社會，卻無關心世間 ê tai-chi，顛倒 kā 所有 ê ñg 望完全寄託 tī 今生以後 ê 天堂世界。Chit 種現象 tiòh 算 tī 今 á 日 ê 教會，mā m̄ 是講無普遍。

以台灣基督長老教會來講，tùi 宣教師入台開始，一方面因

Khé-bông ün-tōng (Chù: thong-siōng sī chí tī 17 sè-kí kah 18 sè-kí tī Au-chiu hoat-seng ê tiat-hák kah bûn-hòa ün-tōng) í-āu, kàu-kôan chit lòh chhian-tng, kàu kôan-kòe cheng ê hiān-siōng í-keng bô koh chhut-hiān, m̄-koh, sèng siòk chi hun pēng bô liòh-á kiám-oān. Chin chē sìn-tô sí-phō thôn-thóng, pì-mng ko-lūn, chū-bēng chheng-ko, kā Ki-tok-kàu sìn-gióng koaiⁿ tī kàu-hōe ê chhiūⁿ-ûi-á lāi, kah siā-hōe thoat-chiat jī-chhiáⁿ kō-lip; kā sè-kài kau hō Sa-tán, kā kàu-hōe khòⁿ-chò sī thian-tōng, sèng siòk chi kan chiū án-ne hêng-sēng chit tiūⁿ lí sí góa oah ê cheng-chiàn. Ki-tok-tô kī-jīan chū-ngó hóⁿ-tēng i ê siā-hōe kah cheng-tī chek-jīm, siā-hōe kah cheng-kài mā kòan-sì kā sìn-tô tòng-chò sè-siòk chi gōa ê lāng, sī bô chhap sè-sū ê sè-gōa chók-kún. Ki-tok-tô khiā-khí tī siā-hōe, khiok bô koan-sim sè-kan ê tai-chi, tian-tò kā só-ū ê ñg-bāng oân-chôn kià-thok tī kim-seng í-āu ê thian-tōng sè-kài. Chit chióng hiān-siōng tiòh sng tī kin-á-jit ê kàu-hōe, mā m̄-sī kóng bô phó-phiàn.

Í Tai-oân Ki-tok Tiūⁿ-ló Kàu-hōe lâi kóng, tùi soan-kàu-su jip Tai khai-

為對本地社會、政治 kah 文化 ê 生疏，一方面 mā 出 tī 宣教師本身是以建立教會，kah 廣收信徒做職志，致使無法度 mā 無願意 kháp-tiòh 台灣本地 ê 社會 kah 政治問題。台灣基督長老教會 tī 台灣宣教 ê 初期，對台灣人民 ê 福音工作 ê 催化劑，主要是藉 tiòh 西方先進 ê 醫療技術、教育方式 kah 科學智識 ê 幫贊做取向。換句話來講，初期台灣教會藉 tiòh 宣教方式所呈現 ê 福音特質是非常個人性 ê，所以，是以個人病痛 ê 解除 kah 智識 ê 增進，甚至物質 ê 豐富做目標 ê。若是講到牽涉 tiòh 台灣政治 ê 壓迫 kah 人權 ê 喪失，以及社會 kah 經濟等等結構性 ê 剝削 kah 壓制，就往往 khng 一邊，無 teh 關心，á 是恬恬 m̄ 敢出聲。台灣教會初期對台灣社會 kah 政治問題 siōng 明顯而且有效介入 ê，ē-sái 算是 1895 年 10 月巴克禮牧師 (Rev. Thomas Barclay) kah 宋忠堅牧師 (Rev.

sí, chit hong-bīn in-ūi tui pún-tē siā-hōe, cheng-tī kah bün-hòa ê chheⁿ-sò, chit hong-bīn mā chhut tī soan-kàu-su pún-sin sī í kiàn-lip kàu-hōe, kah kóng-siu sìn-tô chò chit-chì, tì-sú bô hoat-tō mā bô gōan-ì kháp-tiòh Tâi-oân pún-tē ê siā-hōe kah cheng-tī bün-tê. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī Tâi-oân soan-kàu ê chho-kî, tui Tâi-oân jîn-bîn ê hok-im kang-chok ê chhui-hòa-che, chú-iàu sī chià-tiòh sehong sian-chìn ê i-liâu ki-sút, kàu-iòk hong-sek kah kho-hák tì-sek ê pang-chān chò chhū-hiòng. Oāⁿ kù oe lâi kóng, chho-kî Tâi-oân kàu-hōe chià-tiòh soan-kàu hong-sek só thêng-hiān ê hok-im ték-chit sī hui-siōng kò-jîn-sèng ê, só-í, sī í kò-jîn pēⁿ-thiāⁿ ê kái-tû kah tì-sek ê cheng-chìn, sīm-chì bít-chit ê hong-hù chò bók-phiau ê. Nā-sī kóng kàu khan-siáp tiòh Tâi-oân cheng-tī ê ap-pek kah jîn-kōan ê sòng-sit, í-kip siā-hōe kah keng-chè téng-téng kiát-kò-sèng ê pak-siah kah ap-chè, chiū óng-óng khng chit piⁿ, bô teh koan-sim, á-sī tiām-tiām m̄ káⁿ chhut siaⁿ. Tâi-oân kàu-hōe chho-kî tui Tâi-oân siā-hōe kah cheng-tī bün-tê siōng bêng-hián jî-chhiáⁿ iú-hāu kài-jip ê, ē-sái sng sī 1895 nî 10 gòeh

Duncan Ferguson) tī 台南士紳 ê 商請之下，擔任和平使者去 kah 日軍談判，出力挽回台南危城 chit 件事。總是，咱若來看 hit-ê 事件 ê 前後，教會並無真正介入事件 ê 筋脈，巴克禮牧師等等 ê 作為，ē-sái 講 kan-taⁿ 是一時答應交託，去處理危機 ê 偶發事件而已，無算是教會對政治 kah 社會 ê 關心。若詳細查看台灣基督長老教會 tī 慶祝宣教一百週年 ê 時出版 ê 《台灣基督長老教會百年史》chit 本冊內底，tī 詳細記錄百年宣教 ê 事蹟以外，竟然無半句話講 tiòh 台灣史上 siōng 慘烈 ê 二二八事件，tùi án-ne tòh 知教會對台灣社會 kah 政治 ê 冷漠 kah 疏遠是 gōa 嚴重 ā。

台灣基督長老教會對社會 kah 政治事務 ê 積極介入，tiòh 到 1970 年以後 chiah 開始。Chit 種

Pa-khek-lé bók-su (Rev. Thomas Barclay) kah Sòng Tiong-kian bók-su (Rev. Duncan Ferguson) tī Tâi-lâm sū-sin ê siong-chhiáⁿ chi hā, tam-jīm hô-pêng sù-chiá khi kah Jit-kun tâm-phòⁿ, chhut-lát bán-hôe Tâi-lâm gûi-siáⁿ chit kiāⁿ sū. Chóng-.sī, lán nā lâi khòⁿ hit-ê sū-kiāⁿ ê chêng-āu, kàu-hōe pēng bô chin-chiáⁿ kài-jip sū-kiāⁿ ê kin-méh, Pa-khek-lé bók-su téng-téng ê chok-tùi, ē-sái kóng kan-taⁿ sī chit sī tap-èng kau-thok, khi chhú-lí gûi-ki ê ngó-hoat sū-kiāⁿ jī-í, bô sng sī kàu-hōe tùi chêng-tī kah siā-hōe ê koan-sim. Nā siōng-sè cha-khòⁿ Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī khèng-chiok soan-kàu chit-pah chiu-nî ê sī chhut-pán ê “Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe pah nî sú” chit pún chheh lâi-té, tī siōng-sè kì-liók pah nî soan-kàu ê sū-chek í-gōa, kèng-jiân bô pòⁿ-kù òe kóng-tiòh Tâi-oân sú-siōng siōng chhám-liát ê Jī-jī-pat sū-kiāⁿ, tùi án-ne tòh chai kàu-hōe tùi Tâi-oân siā-hōe kah chêng-tī ê léng-bók kah sō-oán sī gōa giām-tiōng ā.

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tùi siā-hōe kah chêng-tī sū-bū ê chek-kék kài-jip, tiòh kàu 1970 nî í-āu chiah khai-sí. Chit chióng chóan-pián, tû-

轉變，除了因為對普世教會神學反省 kah 認知 ê 發展有關以外，mā kah 二次大戰終戰後，台灣基督長老教會漸漸由差會主導 ê 宣教型態轉做自主獨立（所謂 ê 自傳、自養、自治）有關；尤其是六〇年代 ê 倍加運動所帶來 ê 教會體質 kah 觸角上 ê 改變 kah 擴展所帶來 ê 影響是 bē-tàng 忽視 ê （參看拙作「宗教 kah 自決」第 107-111 頁）。M̄-koh, tiòh 算是 án-ne, 當台灣基督長老教會 tī 七〇年代連 sòa 發表「國是聲明」、 「阮 ê 呼籲」 kah 「人權宣言」等等政治性 ê 信仰文件 ê 時，iáu 難免 tī 教會內外引起劇烈 ê 爭論 kah 質疑。Chiah-ê 爭端 kah 質疑，除了部分應該歸因 tī 台灣社會久長以來 ê 政治驚惶感，kah 執政當局 thiau 故意醜化 kah 打擊以外，bē-tàng 否認 ê 是，有相當部分 ê 基督徒，是出 tī chit 種聖俗有別，政教分離 ê 信仰角度出發所做 ê 考量。Chit-ê 信仰告

liáu in-ūi tui phó-sè kàu-hōe sîn-hák hóan-séng kah jīn-ti ê hoat-tián iú-koan í-gōa, mā kah Jī-chhù Tâi-chiàn chiong-chiàn āu, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe chiām-chiām iú chhe-hōe chú-tō ê soan-kàu hêng-thài chóan-chò chū-chú tók-lip (só-ūi ê chū-thoân, chū-íong, chū-tī) iú-koan; iú-kî-sī 60 nî-tāi ê pōe-ka ūn-tōng só tōa-lāi ê kàu-hōe thé-chit kah chhiok-kak siōng ê kái-piàn kah khok-tián só tōa-lāi ê éng-hióng sī bē-tàng hut-sī ê (chham-khòⁿ choat-chok “Chong-kàu kah Chū-koat” tē 107-111 iah) . M̄-koh, tiòh sng sī án-ne, tng Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tī 70 nî-tāi liân-sòa hoat-piáu “Kok-sī Seng-bêng”, “Góan ê Hō-iók” kah “Jīn-kôan Soan-giân” téng-téng cheng-tī-sèng ê sìn-gióng bûn-kiāⁿ ê sī, iáu lân-bián tī kàu-hōe lâi-gōa ín-khí kék-liát ê cheng-lūn kah chit-gî. Chiah-ê cheng-toan kah chit-gî, tū-liáu pō-hūn eng-kai kui-in tī Tâi-oân siā-hōe kú-tng í-lāi ê cheng-tī kiaⁿ-hiāⁿ-kám, kah chip-chèng tong-kiók thiau-kò-i chhiú-hòa kah táⁿ-kek í-gōa, bē-tàng hóⁿ-jīn ê sī, ū siong-tong pō-hūn ê Ki-tok-tô, sī chhut tī chit chióng sèng siók iú-piát, cheng-kàu hun-lī ê sìn-

白 ē thiau 故意宣認人有社會、政治 kah 經濟 ê 制度，應該 tiòh tùi chit-ê 護教 ê 角度來了解，chiah ē-tàng 掌握它真正 ê 告白意涵。

Tùi chit-ê 告白 ê 文脈來看，人有社會、政治 kah 經濟制度 ê 宣認，是 teh 承接頭前「Tùi án-ne」chit-ê 連接詞來 ê。換句話來講，人類社會 ê 政治 kah 經濟制度 ê 存在，tùi 基督教信仰 ê 角度來看，是為 tiòh beh 完成人 kah 上帝同工，做伙負起管理世界 ê 責任來設立 ê。這 iā tòh 是講，人類社會 ê 各種制度 lóng 是人用來經營上帝創造 ê 世界 ê 必要工具 kah 手段。反 tng 來講，chit-ê 告白 mā 無形中點出社會、政治 kah 經濟制度成做服事人類 kah 保守上帝創造 ê 世界 ê 基本存在價值。

gióng kak-tō chhut-hoat só-chò ê khó-liông. Chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ē thiau-kò-i soan-jīn lāng ū siā-hōe, chheng-tī kah keng-chè ê chè-tō, eng-kai tiòh tùi chit-ê hō-kàu ê kak-tō lāi liáu-kái, chiah ē-tàng chiáng-ak i chin-chiáⁿ ê kò-pèk i-hām.

Tùi chit-ê Kò-pèk ê bûn-méh lāi khòaⁿ, lāng ū siā-hōe, chheng-tī kah keng-chè chè-tō ê soan-jīn, sī teh sêng-chiap thâu-chêng “Tùi án-ne” chit-ê liân-chiap-sū lāi ê. Oāⁿ kù ōe lāi kóng, jīn-lūi siā-hōe ê chheng-tī kah keng-chè chè-tō ê chûn-chāi, tùi Ki-tok-kàu sìn-gióng ê kak-tō lāi khòaⁿ, sī ūi-tiòh beh oân-sêng lāng kah Siōng-tè tâng-kang, chò-hóe hū-khí kóan-lí sè-kài ê chek-jīm lāi siat-lip ê. Che iā tòh sī kóng, jīn-lūi siā-hōe ê kok chióng chè-tō lóng sī lāng ēng lāi keng-êng Siōng-tè chhòng-chō ê sè-kài ê pit-iàu kang-kū kah chhiú-tōaⁿ. Hoán-tng lāi kóng, chit-ê Kò-pèk mā bô-hêng tióng tiám-chhut siā-hōe, chheng-tī kah keng-chè chè-tō chiáⁿ-chò hók-sāi jīn-lūi kah pó-siú Siōng-tè chhòng-chō ê sè-kài ê ki-pún chûn-chāi kè-tát.

文藝 kah 科學

傳統 ê 信仰 kā 宗教 khor tī 社會 kah 政治 ê 範圍之外，kā 宗教看做是超脫世俗 ê。它 m̄-nā kah 流露人類情感愛慾 ê 文學以及藝術無干礙，kah 表現人類智慧成就 ê 科學以及理智 koh khah 是互相矛盾 kah 起衝突。Chit 種抗拒情感，koh 排斥理智 ê 信仰形態，hō 宗教信仰 bē-tàng 避免 teh tui 人性抽離，tui 現世逃脫，而且顯露出深深 ê 他鄉情懷。宗教 ê 他鄉情懷當然有它本質上正面 ê 意義，tòh 是表現宗教超越人生 kah 審斷現世 ê 一面，m̄-koh，siuⁿ 過深 ê 他鄉情懷 ò̄ 致使信教 ê 人寄情世外，soah 表現出忽視 kah 輕視今世今生 ê 避世隱居 ê 態度，最後 ē hō 人活 tī 虛幻 kah 隔絕 ê 自我世界中。

事實上，宗教 kah 文學、藝

Bûn-gē kah Kho-hák

Thôan-thóng ê sìn-gióng kā chong-kàu khor tī siā-hōe kah chêng-tī ê hōan-úi chi gōa, kā chong-kàu khòaⁿ-chò sī chhiau-thoat sè-siòk ê. I m̄-nā kah liú-lō jîn-lūi chêng-kám ài-iòk ê bûn-hák í-kíp gē-sút bô kang-āi, kah piáu-hiān jîn-lūi tì-hūi sêng-chiū ê kho-hák í-kíp lí-tì koh khah sī hō-siong m̄u-tún kah khí chhiong-tút. Chit chióng khòng-kī chêng-kám, koh pài-thek lí-tì ê sìn-gióng hêng-thài, hō chong-kàu sìn-gióng bē-tàng phiah-bián teh tui jîn-seng thiū-lí, tui hiān-sè tô-thoat, jî-chhiáⁿ hián-lō chhut chhim-chhim ê tha-hiong chêng-hoài. Chong-kàu ê tha-hiong chêng-hoài tong-jiân ū i pún-chit siōng chiáⁿ-bīn ê ì-gī, tòh sī piáu-hiān chong-kàu chhiau-oát jîn-seng kah sím-tòan hiān-sè ê chit bīn, m̄-koh, siuⁿ-kòe chhim ê tha-hiong chêng-hoài khiok ē tì-sú sìn-kàu ê lāng kiá-chêng sè-gōa, soah piáu-hiān chhut hut-sī kah khin-sī kim-sè kim-seng ê pī-sè ún-ki ê thāi-tō, chòe-āu ē hō lāng oáh tī hi-hoàn kah keh-chóat ê chūng-gó sè-kài tiong.

Sū-sit siōng, chong-kàu kah

術 m̄-nā tī 本質上有真 chē 關聯，而且 kiám-chhái 是互相依附 ê。世界上真 chē 出名 ê 文學 kah 藝術作品 lóng 是用宗教做主題，á 是用它做素材 ê，而且宗教 ê 禮儀 kah 祭典 mā lóng 充滿藝術 ê 表現 kah 活動。M̄-koh，tī 教會史上，íau 是有 bē 少宗教 teh 排斥文藝，kā 它看做是世俗 ê 活動，是屬人 ê 產物，是一種 beh kā 它消除 chiah ē 爽快 ê 物件。長老教會 ê 創始者加爾文，應該 ē-sái 算是其中 ê 典型代表之一。加爾文為 tiòh beh 強調上帝 ê 話 ê 獨特性 kah 優越性，甚至無惜 kā 教堂中 ê 管風琴拆落來燒毀，koh 禁止 tī 崇拜中唱詩，認為 siuⁿ chē ê 藝術氣氛會 kā 人 tùi 上帝 ê 話移向人 ê 表現上；禮拜中 siōng chē kan-taⁿ ē-tàng 用無旋律 ê 平調來頌唸詩篇。加爾文 chit 種 kā 上帝 ê 話 kah 人 ê 成就做完全分割 ê 信仰態度，雖然並無 tī 後來 ê 改革宗教會中得 tiòh 貫徹，m̄-koh，bē-

bùn-hák, gē-sút m̄-nā tī pún-chit siōng ū chin chē koan-liân, jī-chhiáⁿ kiám-chhái sī hō-siong i-hù ê. Sè-kài siōng chin chē chhut-miá ê bûn-hák kah gē-sút chok-phín lóng sī ēng chong-kàu chò chú-tê, á-sī ēng i chò sò-chái ê, jī-chhiáⁿ chong-kàu ê lé-gí kah chè-tián mā lóng chhiong-móa gē-sút ê piáu-hiān kah oáh-tāng. M̄-koh, tī kàu-hōe-sú siōng, íau sī ū bē chió chong-kàu teh pài-thek bûn-gē, kā i khòⁿ-chò sī sè-siok ê oáh-tāng, sī siok láng ê sán-bút, sī chit chióng beh kā i siau-tû chiah ē sòng-khòai ê mih-kiáⁿ. Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê chhòng-sí-chiá Calvin, eng-kai ē-sái sng sī kí-tiong ê tián-hêng tai-piáu chi-it. Calvin ūi-tiòh beh kiông-tiâu Siōng-tè ê ôe ê tók-ték-sèng kah iu-oát-sèng, sīm-chì bô sioh kā kàu-tng tiong ê kóan-hong-khîm thiah lóh-lái sio-húi, koh kim-chí tī chông-pài tiong chhiùⁿ si, jīn-úi siuⁿ chē ê gē-sút khi-hun ē kā láng tùi Siōng-tè ê ôe î-hiòng láng ê piáu-hiān siōng; lé-pài tiong siōng chē kan-taⁿ ē-tàng ēng bô soán-lút ê pēⁿ-tiâu lái siōng-liām Si-phian. Calvin chit chióng kā Siōng-tè ê ôe kah láng ê sêng-chiū chò oan-chôan hun-koah ê sìn-gióng thāi-tō, sui-jân pēng bô tī

tàng 懷疑 ê, 今 á 日 ê 改革宗教會 ē 輕忽儀典, 疏遠基督教藝術, 甚至對教會建築 kah 陳設, 以及儀禮等等採取簡化, 有時差不多是達到潦草 ê 程度, 這 bē-tàng 講 kah 加爾文 chit 種對上帝 ê 話 kah 人 ê 成就 ê 了解無關係。

基督教對藝文 ê 抗拒 kah 排斥 ê 情形, mā 全欸發生 tī 基督教 kah 科學 ê 領域頂面。Tùi 十七世紀啟蒙運動發生以來, 因為理性主義 ê 興起, 加上科技智識 ê 發達, 致使真 chē hō 傳統基督教信仰看做是理所當然 ê 觀念, 受 tiòh 無情 ê 質疑 kah 考驗。Chit 種質疑甚至直接 koh 嚴厲 teh 指向聖經記載 ê 可信度, 引發久長以來教會 kah 科學智識 ê 敵對 kah 爭論。其中 siōng 典型 ê 爭論 ē-sái 講是到 taⁿ iáu oh 得收 soah ê 創造說 kah 進化論 ê 爭辯。科學對自然界奧祕 ê 發見, 竟然 hông 看做

āu-lái ê Kái-kek-chong kàu-hōe tiong tit-tiòh koan-thiat, m̄-koh, bē-tàng hôai-gī ê, kin-á-jit ê Kái-kek-chong kàu-hōe ē khin-hut gī-tián, sō-oán Ki-tok-kàu gē-sút, sīm-chì tui kàu-hōe kiàn-tiok kah tân-siat, í-kip gī-lé téng-téng chhái-chhú kán-hò, ū sí chhaput-to sī tát-kàu ló-chhó ê thêng-tō, che bē-tàng kóng kah Calvin chit chióng tui Siōng-tè ê oe kah lāng ê sêng-chiū ê liáu-kái bô koan-hē.

Ki-tok-kàu tui gē-būn ê khòng-kī kah pài-thek ê chêng-hêng, mā kâng-khóan hoat-seng tī Ki-tok-kàu kah kho-hák ê léng-hèk téng-bīn. Tui 17 sè-kí Khé-bông Ūn-tōng hoat-seng í-lái, in-ūi Lí-sèng chú-gī ê heng-khí, ka-siōng kho-ki tì-sek ê hoat-tát, tì-sú chin chē hō thōan-thóng Ki-tok-kàu sìn-gióng khòⁿ-chò sī lí-só-tong-jian ê koan-liām, siū-tiòh bû-chêng ê chit-gī kah khó-giām. Chit chióng chit-gī sīm-chì tit-chiap koh giām-lē teh chí-hiòng Sèng-keng kì-chài ê khó-sin-tō, ín-hoat kú-tng í-lái kàu-hōe kah kho-hák tì-sek ê tèk-tui kah cheng-lūn. Kí-tiong siōng tián-hêng ê cheng-lūn ē-sái kóng sī kàu taⁿ iáu oh-tit siu-soah ê Chhòng-chō-soat kah Chìn-hò-lūn ê cheng-piān. Kho-hák tui chū-jian-

是對上帝信仰 ê 挑戰，這 tui 世界是上帝所創造 ê 基督教基本信仰來看，實在是一件 oh 得理解 ê hām 古現象。若是基督徒誠實告白世界是上帝所創造，是屬 tī 上帝 ê，án-ne 應該 ē koh khah 支持科學研究，kā 上帝創造 ê 奧祕顯露出來 chiah tiòh。總是，kiám-chhái 是因為人 ê 小信 kah 驕傲，tī 信仰 kah 科學 ê 爭論過程中，一再表現出來 ê 是，基督教徒對科學研究存有抗拒、排斥 kah 驚惶 ê 心結，而且一部分 ê 科學家 mā 抱用科學否定宗教 kah 藐視信仰 ê 態度。

宗教 kah 藝文、科學到底是 beh án 怎定位，án 怎彼此關聯 leh？最近幾年來，tī 神學界已經漸漸產生共識，有關宗教 kah 文化（á 是福音 kah 文化）ê 探討 mā jú 來 jú 普遍。一般來講，論者 lóng 同意宗教 kah 文化當然無全，卻 mā 無必要抗拒 kah 排

kài ò-pi ê hoat-kiàn, kèng-jiân hông khòaⁿ-chò sī tui Siōng-tè sìn-gióng ê thiau-chiàn, che tui sè-kài sī Siōng-tè só chhòng-chō ê Ki-tok-kàu ki-pún sìn-gióng lâi khòaⁿ, sít-chhāi sī chit kiāⁿ oh-tit lí-kái ê hām-kó hiān-siōng. Nā-sī Ki-tok-tô sêng-sít kò-pèk sè-kài sī Siōng-tè só chhòng-chō, sī siok tī Siōng-tè ê, án-ne eng-kai ē koh khah chi-chhī kho-hák gián-kiù, kā Siōng-tè chhòng-chō ê ò-pi hián-lō chhut-lâi chiah tiòh. Chóng-sī, kiám-chhái sī in-ūi lāng ê sió-sìn kah kiau-ngō, tī sìn-gióng kah kho-hák ê cheng-lūn kòe-thêng tiong, it-chài piáu-hiān chhut-lâi ê sī, Ki-tok-kàu-tô tui kho-hák gián-kiù chūn-iú khòng-kī, pài-thek kah kiaⁿ-hiāⁿ ê sim-kat, jī-chhiāⁿ chit-pō-hūn ê kho-hák-ka mā phō ēng kho-hák hóⁿ-tēng chong-kàu kah biáu-sī sìn-gióng ê thāi-tō.

Chong-kàu kah gē-būn, kho-hák tau-té sī beh án-chóaⁿ tēng-ūi, án-chóaⁿ pí-chhú koan-liân leh? Chòe-kīn kúi nī lâi, tī sîn-hák-kài í-keng chiām-chiām sán-seng kiōng-sek, iú-koan chong-kàu kah būn-hòa (á-sī hok-im kah būn-hòa) ê thàm-thó mā jú lâi jú phó-phiàn. It-poaⁿ lâi kóng, lūn-chiá lóng tông-ì chong-

斥文化。反 tng 是，大多數 ê 神學家 lóng 認為文化（包括藝文 kah 科學）是 ē-tàng 幫贊宗教 ê 信仰 kah 了解 ê。以 1934 年德國告白教會（Confessing Church of Germany）所發表 ê Barmen 宣言來看，tī 它宣認條文中 ê 兩條告白，ē-sái 看做是近代教會對信仰 kah 文化定位 ê 一个典型。Chit 兩條告白文分別 án-ne 陳述：

(1) 耶穌基督，tú 親像聖經所見證 ê，是咱所聽見獨一上帝 ê 話，mā 是咱無論生 á 是死 lóng tiòh ài 信靠 kah 順服 ê。阮拒絕 hiah-ê 認為教會 tī 它宣講 ê 根源方面，ē-sái 而且 mā 應該承認 tī 上帝 ê 話語之上 kah 之外，íau 有其它 ê 事績、能力、歷史人物 kah 道理，ē-tàng 成做上帝 ê 啟示。

(2)……阮拒絕 hiah-ê 認為咱生活 tak 方面 ê 領域，ē-sái 有一 kóa 無屬 tī 耶穌基督，是屬 tī 其

kàu kah bûn-hòa tong-jiân bô kâng, khiok mā bô pit-iàu khòng-kī kah pài-thek bûn-hòa. Hoán-tng sī, tōa-to-sò ê sîn-hák-ka lóng jīn-ûi bûn-hòa (pau-koat gē-bûn kah kho-hák) sī ē-tàng pang-chān chong-kàu ê sìn-gióng kah liáu-kái ê. Í 1934 nî Tek-kok kò-pèk kàu-hōe (Confessing Church of Germany) só hoat-piáu ê Barmen Soan-giân lâi khòaⁿ, tī i soan-jīn tiâu-bûn tiong ê nng tiâu kò-pèk, ē-sái khòaⁿ-chò sī kīn-tāi kàu-hōe tui sìn-gióng kah bûn-hòa tēng-ûi ê chit-ê tián-hêng. Chit nng tiâu kò-pèk-bûn hun-piát án-ne tīn-sút:

1) I-é-su Ki-tok, tú chhin-chhiūⁿ Sèng-keng só kiàn-chèng ê, sī lán só thiaⁿ-kìⁿ tók-it Siōng-tè ê òe, mā sī lán bô-lūn seⁿ á-sī sí lóng tiòh ài sìn-khò kah sūn-hók ê. Goán kī-chòat hiah-ê jīn-ûi kàu-hōe tī i soan-káng ê kin-góan hong-bīn, ē-sái jī-chhiáⁿ mā eng-kai sêng-jīn tī Siōng-tè ê òe-gí chi siōng kah chi gōa, íau ū kī-tha ê sū-chek, lêng-lék, lèk-sú jīn-bút kah tō-lí, ē-tàng chiáⁿ-chò Siōng-tè ê khé-sī.

2) goán kī-chòat hiah-ê jīn-ûi lán seng-oáh tak hong-bīn ê lêng-hék, ē-sái ū chit kóa bô siók tī I-é-su Ki-tok, sī siók tī kī-tha ê chú, ū chit kóa

他 ê 主，有一 kóa 領域 ē-tàng 無需要藉 tiòh 祂 tòh ē-tàng 稱義 kah 成聖。

一般論者 lóng 同意，巴門宣言 ê 神學思想因為深受神學家 Karl Barth (1886-1968) 神學 ê 影響，致使呈現出真深 ê 「獨獨基督」ê Barth 神學色彩。所以 tī 高舉基督成做上帝 ê 話語，koh 排除啟示 ê 其它來源 ê 同時，chit-ê 宣言 mā 強調人 ê 生活無任何一個領域 m̄ 是屬 tī 基督。巴門宣言明確 kā 世界 kah 人 ê 生活 khng tī 基督 ê 掌理之下，chhōe 求 hō 世界藉 tiòh 祂來得 tiòh 稱義 kah 成聖。用這來推論，成做基督身軀 ê 教會 tòh 無應該 tùi 世界抽離（巴門宣言因為面對 ê 處境無全，所以並無強調 chit-ê 命題）。德國告白教會 chit-ê 信仰上 ê 宣認是 teh 強調基督 ê 教會無應該棄 sak 它 tùi 基督領受 ê 獨特使命，koh khah 無應該對國家權力妥協，這 ē-sái 講是當時德國告白教會 tī 面

leng-hék ē-tàng bô-su-iàu chià-tiòh I tòh ē-tàng chheng-gī kah chiâⁿ-sèng.

It-poaⁿ lün-chiá lóng tông-i, Barmen soan-giân ê sîn-hák su-sióng in-tūi chhim siū Sîn-hák-ka Karl Barth (1886-1968) sîn-hák ê éng-hióng, tì-sú têng-hiân-chhut chin chhim ê “Tòk-tòk Ki-tok” ê Barth sîn-hák sek-chhái. Só-í tī ko-kí Ki-tok chiâⁿ-chò Siōng-tè ê òe-gí, koh pài-tū khé-sī ê kī-tha lâi-gôn ê tông-sí, chit-ê soan-giân mā kiông-tiâu lêng ê seng-oáh bô jīm-hô chit-ê leng-hék m̄-sī siók tī Ki-tok. Barmen soan-giân bêng-khak kā sè-kài kah lêng ê seng-oáh khng tī Ki-tok ê chiáng-lí chi hā, chhōe-kiū hō sè-kài chià-tiòh I lâi tit-tiòh chheng-gī kah chiâⁿ-sèng. Ēng che lâi thui-lūn, chiâⁿ-chò Ki-tok seng-khu ê kàu-hōe tòh bô eng-kai tùi sè-kài thiu-lí (Barmen soan-giân in-tūi bīn-tùi ê chhù-kéng bô káng, só-í pēng bô kiông-tiâu chit-ê bēng-té). Tek-kok kò-pék kàu-hōe chit-ê sîn-gióng siōng ê soan-jīn sī teh kiông-tiâu Ki-tok ê kàu-hōe bô eng-kai khi-sak i tùi Ki-tok niá-siū ê tòk-ték sù-bēng, koh khah bô eng-kai tùi

對納粹政權 ê 邪惡統治，以及當時自稱「德國基督徒」ê 人對福音信仰 ê thún 踏 kah 破壞 ê 時，進行無留情 ê 反擊 kah 聲討 ê 主要信仰根據。

若是咱同意人類生活中無 tó 一方面 ê 領域無屬 tī 耶穌基督，á 是無需要藉 tiòh 祂來得 tiòh 稱義 kah 成聖，án-ne，代表人 ê 情感表現 ê 藝文，kah 代表人 ê 理性活動 ê 成就 ê 科學 tóh 無應該 tī 信仰關心之外。台灣基督長老教會繼承改革宗傳統上用上帝 ê 話做中心 ê 特質，雖然經過幾百年 ê 發展，對理性 kah 對藝術 ê 排斥已經有真大 ê 改變，m̄-koh，bē-tàng 否認 ê 是，kā 上帝 ê 話 kah 人 ê 文化分開對待，而且 tī 無意識中 teh 貶 kē 人 ê 理性，忽視文化表現 ê 情形，íau 是存在 tī 改革宗信仰內面，íau ē-tàng tùi 教會 kah 信徒 ê 行踏顯現出來。以

kok-ka kôan-lék thò-hiáp, che ē-sái kóng sī tong-sī Tek-kok kò-pék kàu-hōe tī bīn-tùi Nazi chheng-kôan ê siá-ok thóng-tī, í-kíp tong-sī chū-chheng “Tek-kok Ki-tok-tô” ê lāng tùi hok-im sin-gióng ê thún-tàh kah phò-hōai ê sí, chìn-hêng bô liū-chêng ê hóan-kek kah siaⁿ-thó ê chú-iàu sin-gióng kin-kì.

Nā-sī lán tông-i jīn-lūi seng-oáh tiong bô tó chit hong-bīn ê léng-hék bô siók tī I-é-su Ki-tok, á-sī bô su-iàu chià-tiòh I lâi tit-tiòh chheng-gī kah chiáⁿ-sèng, án-ne, tãi-piáu lāng ê chêng-kám piáu-hiān ê gē-bùn, kah tãi-piáu lāng ê lí-sèng oáh-tāng ê sêng-chiū ê kho-hák tòh bô eng-kai tī sin-gióng koan-sim chi gōa. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe kè-sêng Kái-kek-chong thôn-thóng siōng ēng Siōng-tè ê Ôe chò tiong-sim ê tèk-chit, sui-jian keng-kòe kúi pah nī ê hoat-tián, tùi lí-sèng kah tùi gē-sút ê pài-thek í-keng ū chin tōa ê kái-piàn, m̄-koh, bē-tàng hóⁿ-jīn ê sí, kā Siōng-tè ê ōe kah lāng ê bûn-hòh hun-khui tùi-thāi, jī-chhiáⁿ tī bô-ì-sek tiong teh pián-kē lāng ê lí-sèng, hut-sī bûn-hòh piáu-hiān ê chêng-hêng, íau sī chûn-chāi tī Kái-kek-chong sin-gióng lâi-bīn, íau

台灣基督長老教會 ê 禮儀 kah 建築來講，到 taⁿ iáu 是有存在抗拒 kah 排斥藝術成分，強調用上帝 ê 道（講道）做中心 ê 現象。結果是，為 tiòh 驚偶像（通常 kan-taⁿ 是 teh 指有形 ê 偶像）崇拜，á 是掛慮人 ê 作為 siuⁿ chē，soah 傾向忽視理性，抗拒 kah 排斥藝術，koh 遠離文化，最後 soah hō 基督教會 tī 台灣淪為懼怕科學，無基督教藝術，mā 無基督教文學 ê 「文化沙漠」宗教。

追求真神 ê 心

告白人有文藝 kah 科學，是 teh 強調人類情感 kah 理性 ê 成就 lóng 是上帝 ê 恩賜，應該用來 kah 上帝做伙管理世界。人類文明 kah 文化 ê 成就是 tui 人心靈 ê 活動產生，所以藝文 kah 科學是 m̄ 是 ē-tàng 用來 kah 上帝做伙管理世界，tiòh ài 看備辦藝文活動 kah

ē-tàng tui kàu-hōe kah sin-tô ê kiáⁿ-táh hián-hián chhut-.lái. Í Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe ê lé-gī kah kiàn-tiok lâi kóng, kàu taⁿ iáu sī ū chûn-châi khòng-kī kah pài-thek gē-sút sêng-hun, kiông-tiâu ēng Siōng-tè ê Tō (káng-tō) chò tiong-sim ê hián-siōng. Kiat-kó sī, ūi-tiòh kiaⁿ ngó-siōng (thong-siōng kan-taⁿ sī teh chí iú-hêng ê ngó-siōng) chông-pài, á.sī khòa-lū lāng ê chok-ūi siuⁿ chē, soah kheng-hiòng hut-sī lí-sèng, khòng-kī kah pài-thek gē-sút, koh óan-lī bûn-hòa, chòe-āu soah hō Ki-tok-kàu ē tī Tâi-oân lûn-ūi khū-phàⁿ kho-hák, bô Ki-tok-kàu gē-sút, mā bô Ki-tok-kàu bûn-hák ê “bûn-hòa soa-bô” chong-kàu.

Tui-kiû Chin-sîn ê Sim

Kò-pék lāng ū bûn-gē kah kho-hák, sī teh kiông-tiâu jîn-lūi chêng-kám kah lí-sèng ê sêng-chiū lóng sī Siōng-tè ê un-sù, eng-kai ēng lâi kah Siōng-tè chò-hóe kóan-lí sè-kài. Jîn-lūi bûn-bêng kah bûn-hòa ê sêng-chiū sī tui lāng sim-lêng ê oáh-tāng sán-seng, só-í gē-bûn kah kho-hák sī-m̄-sī ē-tàng ēng lâi kah Siōng-tè chò-hóe kóan-lí sè-kài, tiòh ài khòaⁿ pī-pān

科學成就 ê 人 ê 心靈特質來做決定。腐化 kah 背離真理 ê 心靈，tiòh 算有 koân 度 ê 藝文能力 kah 輝煌 ê 科技成果，mā 是顛倒 ē 對世界 kah 人類造成驚人 ê 危機 kah 破壞。所以，追求真神 ê 心，就成做人走 chhōe án 怎運用智慧 kah 恩賜，來達成造福人類，維護上帝所創造 ê 世界 ê 基本努力。

告白人有追求真神 ê 心，m̄-nā 一方面肯定人是宗教性 ê 存在，一方面 mā 確認人 ê 宗教信仰有指向真神（終極性）ê 可能。Chit 段告白照順序 tù 外到內，宣認制度、文化（思想 kah 表達）kah 宗教心是人所擁有 ê 天賦，lóng 是為 tiòh beh 有份 tī 上帝 ê 創造，koh kah 上帝做伙負責管理世界。M̄-koh，若是 tù 運作 ê 實際情形來看，卻是 tù 內到外，iā tòh 是講，人所擁有 ê 追求真神 ê 心，ē 顯露 á 是影響伊 ê 思想 kah 文化 ê 表現，koh 進一步決定伊 ê

gē-bûn oáh-tāng kah kho-hák sêng-chiū ê lāng ê sim-lêng tèk-chit lâi chò koat-tēng. Hú-hòa kah pōe-lí chin-lí ê sim-lêng, tiòh sng ū koân-tō ē gē-bûn lêng-lék kah hui-hông ê kho-ki sêng-kó, mā sī tian-tò ē tùi sè-kài kah jîn-lūi chō-sêng kiaⁿ-lāng ê gūi-ki kah phò-hōai. Só-í, tui-kiū Chin-sîn ê sim, chiū chiáⁿ-chò lāng cháu-chhōe án-chóaⁿ ūn-iōng tī-hūi kah un-sù, lâi tát-sêng chō-hok jîn-lūi, î-hō Siōng-tè só chhòng-chō ē sè-kài ê ki-pún ló-lék.

Kò-pèk lāng ū tui-kiū Chin-sîn ê sim, m̄-nā chit hong-bīn khéng-tēng lāng sī chong-kàu-sèng ê chūn-chāi, chit hong-bīn mā khak-jīn lāng ê chong-kàu sin-gióng ū chí-hiòng Chin-sîn (chiong-kék-sèng) ê khó-lêng. Chit tōaⁿ kò-pèk chiàu sūn-sī tùi gōa kàu lāi, soan-jīn chē-tō, bûn-hòa (su-sióng kah piáu-tát) kah chong-kàu-sim sī lāng só íong-iú ê thian-hù, lóng sī ūi-tiòh beh ū hūn tī Siōng-tè ê chhòng-chō, koh kah Siōng-tè chò-hóe hū-chek kóan-lí sè-kài. M̄-koh, nā-sī tùi ūn-chok ê sít-chè chêng-hêng lâi khòaⁿ, khiok sī tùi lāi kàu gōa, iā tòh sī kóng, lāng só íong-iú ê tui-kiū Chin-sîn ê sim, ē hián-lō á-sī éng-hióng i ê su-sióng kah bûn-hòa ê piáu-

社會、政治 kah 經濟制度 ê 特質。

台灣基督長老教會 Tī chit-ê 信仰告白中，tùi 個人本質天賦 kah 社會運作兩方面做人觀 ê 陳述，同時 tī 內、外兩方面各用三個範圍來說明，這是從來 lóng m̄-bat 有 ê tāi-chì, ē-sái 講是台灣教會 tī 想 beh 明白人觀 ê 信仰定位上，所做 ê 一項值得注意 ê 用心。Tùi chit 段告白 ê 文脈分析，前半段用人「有」尊嚴、才能 kah 鄉土 ê 告白，kah-ná khah 傾向說明人 ê 本質 kah 天賦 ê 特性；後半段用人「有」制度（社會、政治 kah 經濟）、文化（文藝 kah 科學）kah 宗教心 ê 宣認 tòh 傾向人 ê 社會關係 kah 運作。若是 án-ne, 前半段 ê 「有」應該是指向本質性 ê, 指人是本質上有尊嚴 koh 有才能 ê; 後半段 ê 「有」是 teh 講附屬性 ê 擁有。M̄-koh, tùi 前半段來看，是 kā 個人天賦加上「鄉土」，

hiān, koh chìn chit-pō koat-tēng i ê siā-hōe, cheng-tī kah keng-chè chē-tō ê tèk-chit.

Tāi-oân Ki-tok Tiūⁿ-ló Kàu-hōe tī chit-ê Sìn-gióng Kò-pék tiong, tùi kò-jîn pún-chit thian-hù kah siā-hōe ūn-chok n̄ng hong-bīn chò jîn-koan ê tīn-sút, tông-sī tī lāi, gōa n̄ng hong-bīn kok ēng saⁿ-ê hōan-ūi lâi soat-bēng, che sī chiōng-lâi lóng m̄-bat ū ê tāi-chì, ē-sái kóng sī Tāi-oân kàu-hōe tī siūⁿ beh bēng-pék jîn-koan ê sìn-gióng tēng-ūi siōng, só-chò ê chit hāng tát-tit chù-ì ê iōng-sim. Tùi chit tōaⁿ kò-pék ê bûn-méh hun-sek, chēng pòⁿ tōaⁿ ēng lāng “ū” chun-giām, chài-lêng kah hong-thó ê kò-pék, kah-ná khah kheng-hiòng soat-bēng lāng ê pún-chit kah thian-hù ê tèk-sèng; āu pòⁿ tōaⁿ ēng lāng “ū” chē-tō (siā-hōe, cheng-tī kah keng-chè), bûn-hò^a (bûn-gē kah kho-hák) kah chong-kàu-sim ê soan-jīn tòh kheng-hiòng lāng ê siā-hōe koan-hē kah ūn-chok. Nā-sī án-ne, chēng pòⁿ tōaⁿ ê “ū” eng-kai sī chí-hiòng pún-chit-sèng ê, chí lāng sī pún-chit siōng ū chun-giām koh ū chài-lêng ê; āu pòⁿ tōaⁿ ê “ū” sī teh kóng hù-

後半段人 ê 社會運作 tòh 提起追求真神 ê 心。Chit 種安排 kah-ná 有 kā 鄉土看做是人出世 tòh 有 ê 天分 kah 恩賜，而且 kā 人追求真神 ê 心看做是 kah 上帝同工 ê 結果。Chit-ê 安排雖然 ē-tàng tùi 長老教會 tī 台灣社會中，一再強調鄉土認同 ê 信仰見證得 tiòh 解說 ê 線索，卻 iáu 難免有倒果為因，反因為果 ê 順序 m̄-tiòh ê 錯誤；若是 ē-tàng tī 順序頂面 kā 兩者互調，án-ne，無論 tī 神學理解上，á 是文章結構 kah 思想邏輯上，lóng ē koh kah 通順 kah 合理。

無論 án 怎，tī 傳統基督教信仰明顯忽視人觀 tī 神學上 ê 重要性 ê 情況下，台灣基督長老教會信仰告白 ē-tàng tī chit 方面用心，m̄-nā 有強調人 ê 尊嚴、才能 kah 宗教心，mā 用肯定 ê 態度看待社會制度 kah 文藝，而且突顯鄉土

siòk-sèng ê ióng-iú. M̄-koh, tùi chêng pòàⁿ tōaⁿ lâi khòaⁿ, sī kā kò-jîn thian-hù ka-siōng “hiong-thó”, āu pòàⁿ tōaⁿ lāng ê siā-hōe ūn-chok tòh thê-khí tui-kiū Chin-sîn ê sim. Chit chióng an-pâi kah-ná ū kā hiong-thó khòaⁿ-chò sī lāng chhut-sì tòh ū ê thian-hūn kah un-sù, jī-chhiáⁿ kā lāng tui-kiū Chin-sîn ê sim khòaⁿ-chò sī kah Siōng-tè tâng-kang ê kiát-kó. Chit-ê an-pâi Sui-jân ē-tàng tùi Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī Tâi-oân siā-hōe tiong, it-chài kiōng-tiāu hiong-thó jīn-tông ê sìn-gióng kiàn-chèng tit-tiòh kái-soeh ê sòàⁿ-soh, khiok iáu lân-bián ū tò-kó ūi in, hóan-in ūi kó ê sūn-sī m̄-tiòh ê chhò-gō; nā-sī ē-tàng tī sūn-sī téng-bīn kā líong-chiá hō-tiàu, án-ne, bô-lūn tī sîn-hák lí-kái siōng, á-sī bûn-chiuⁿ kiát-kò kah su-sióng logic siōng, lóng ē koh kah thong-sūn kah háp-lí.

Bô-lūn án-chóaⁿ, tī thōan-thóng Ki-tok-kàu sìn-gióng bêng-hián hut-sī jīn-koan tī sîn-hák siōng ê tiōng-iàu-sèng ê chêng-hóng hā, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk ē-tàng tī chit hong-bīn iōng-sim, m̄-nā ū kiōng-tiāu lāng ê chun-giām, chài-lêng kah chong-kàu-sim, mā ēng khéng-tēng ê thāi-tō khòaⁿ-thāi siā-

ê 重要性，ē-sái 講 m̄-nā 是為基督教信仰注入新 ê 了解面向，mā 為基督教 tī 台灣 ê 宣教工作點出一個明確 koh 重要 ê 方向。

hōe chē-tō kah bûn-gē, jī-chhiáⁿ tú-hián hong-thó ê tiōng-iàu-sèng, ē-sái kóng m̄-nā sī ūi Ki-tok-kàu sìn-gióng chù-jīp sin ê liáu-kái bīn-hiòng, mā ūi Ki-tok-kàu tī Tâi-oân ê soan-kàu kang-chok tiám-chhut chit-ê bêng-khak koh tiōng-iàu ê hong-hiòng.

Tē cháp-it chiuⁿ Chōe kah I-é-su Ki-tok ê kiù-un
第 11 章 罪 kah 耶穌基督 ê 救恩

台灣基督長老教會信仰告白，一方面 tī 本質 kah 關聯上確認人有無全 ê 天賦恩賜，強調人是有尊嚴 koh 有才能 ê，而且為 tiòh beh kah 上帝做伙管理世界，所以有各種社會制度，mā 有文藝 kah 科學，以及鄉土等等 ê 性命活動 kah 表現 ê 領域。另外一方面，chit-ê 信仰告白中 mā 宣認人是罪人，需要耶穌基督 ê 救恩。

罪 ê 權勢 kah 實際

人受造，有上帝 ê 形像，同時 koh 是罪人。這是基督教信仰人觀了解 ê 兩大命題。台灣基督長老教會信仰告白既然已經 kā 上帝形像 ê 了解 khng tī 人 ê 尊嚴、

Tài-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk, chit hong-bīn tī pún-chit kah koan-liân siōng khak-jīn lâng ū bô kâng ê thian-hù un-sù, kiông-tiâu lâng sī ū chun-giâm koh ū chài-lêng ê, jī-chhiáⁿ ūi-tiòh beh kah Siōng-tè chò-hóe kóan-lí sè-kài, só-í ū kok chióng siā-hōe chē-tō, mā ū bûn-gē kah kho-hák, í-kip hong-thó téng-téng ê sèⁿ-miā oáh-tāng kah piáu-hiān ê léng-hék. Lêng-gōa chit hong-bīn, chit-ê sìn-gióng kò-pèk tiong mā soan-jīn lâng sī chōe-jīn, su-iàu I-é-su Ki-tok ê kiù-un.

Chōe ê Kôan-sè kah Sit-chè

Lâng siū-chō, ū Siōng-tè ê hêng-siōng, tông-sí koh sī chōe-jīn. Che sī Ki-tok-kàu sìn-gióng jīn-koan liáu-kái ê nng tōa bēng-té. Tài-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk kī-jiān í-keng kā Siōng-tè hêng-siōng

才能 kah 追求真神 ê 心靈 chiah-ê 天賦上，它對罪 ê 界說就自然指向敵對 chiah-ê 天賦 ê 勢力 kah 情境。

「總是人有罪」，這 tòh 是 chit-ê 信仰告白 tùì 人觀 ê 消極面向切入 ê 角度。Chit 種對罪觀 ê 紹介，實在是延續 chit-ê 信仰告白一貫 ê 「現象描述法」，規避傳統信經用本質做界說 ê 告白方式。這 kah 頭前提起 ê 基督論、聖神論、聖經觀、教會觀全款，lóng 傾向陳述 in ê 功能，卻無講 tiòh siuⁿ chē 本質 ê 界定。本段對罪 ê 陳述無用「罪是啥物」做題旨，卻是直接用「總是」chit-ê 連接詞 kā 人應該有 ê 天賦（尊嚴、才能 kah 宗教心靈）、in 所擁有 ê 社會制度、鄉土、文明（藝文 kah 科學）等等，kah 實際 ê 非人性化處境、敗壞 ê 制度，以及鄉土認同 ê 威脅等等情境相結連。Chit-ê 連接詞 m̄-nā kā 罪 ê 概念引

ê liáu-kái khng tī láng ê chun-giâm, chài-lêng kah tui-kiû Chin-sîn ê sim-lêng chiah-ê thian-hù siōng, i tùì chōe ê kai-soeh chiū chū-jiân chí-hiòng tèk-tùi chiah-ê thian-hù ê sè-lèk kah chêng-kéng.

“Chóng-.sī láng ū chōe”, che tòh sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tùì jîn-koan ê siau-kék bīn-hiòng chhiat-jíp ê kak-tō. Chit chióng tùì chōe-koan ê siāu-kài, sit-chāi sī iân-siok chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk it-koan ê “hiān-siōng biâu-sút hoat”, kui-pī thōan-thóng Sìn-keng ēng pún-chit chò kai-soeh ê kò-pèk hong-sek. Che kah thâu-chêng thê-khí ê Ki-tok-lūn, Sèng Sīn-lūn, sèng-keng-koan, kàu-hōe-koan kâng-khóan, lóng kheng-hiòng tīn-sút in ê kong-lêng, khiok bô kóng-tiòh siuⁿ chē pún-chit ê kai-tēng. Pún tōaⁿ tùì chōe ê tīn-sút bô ēng “chōe sī siáⁿ-mih” chò tê-chí, khiok sī tít-chiap ēng “chóng-.sī” chit-ê lian-chiap-sū kā láng eng-kai ū ê thian-hù (chun-giâm, chài-lêng kah chong-kàu sim-lêng), in só ióng-iú ê siā-hōe chè-tō, hiòng-thó, bûn-bêng (gē-bûn kah kho-hák) téng-téng, kah sit-chè ê hui-jîn-sèng-hòa chhú-kéng, pāi-hōai ê chè-tō, í-kip hiòng-thó jīn-tông ê ui-

入 chit-ê 信仰告白中，mā 同時 kā 罪 ê 了解 kah 位置定位。若是咱 kā 「總是」 chit-ê 連接詞 kah 頭前 「Tùi án-ne」 ê 連詞做伙來看，咱 tòh ē-tàng 發見 chit-ê 信仰告白有意 beh kā 人 ê 天賦 kah 擁有 ê 物件，以及實際情況連貫起來了解。換句話來講，台灣基督長老教會 ê 人觀了解是用上帝創造人，而且賦予人尊嚴、才能、宗教心等等天賦，來 kah 上帝做伙管理世界做基礎，所以，為 tiòh beh 達成 chit-ê 目標，就用社會、政治 kah 經濟制度，以及文藝、科學 kah 鄉土做輔助，來說明理想 ê 人 ê 應然情境。了後，koh 再用罪 ê 介入來說明 chit-ê 理想 ê koh 應然 ê 人類社會是 án 怎 chit-má 卻無出現 tī 咱 ê 社會中 ê 原因。Tùi 「阮信……Tùi án-ne……總是……」 chiah-ê 相連 sòa ê 告白中，咱 ē-tàng 大約看出台灣基督長老教會對人觀了解 ê 三个層面。

hiáp téng-téng ê chêng-kéng sio kiat-liân. Chit-ê liân-chiap-sû m̄-nā kā chōe ê khài-liām ín-.jip-khì chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk tiong, mā tông-sī kā chōe ê liáu-kái kah ūi-tì tēng-ūi. Nā-sī lán kā “chóng-.sī” chit-ê liân-chiap-sû kah thâu-chêng “Tùi án-ne” ê liân-sû chò-hóe lâi khòaⁿ, lán tòh ē-tàng hoat-kiàn chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk iū-ì beh kā lāng ê thian-hù kah íong-iú ê mih-kiāⁿ, í-kip sit-chè chêng-hóng liân-kòan khí-lâi liáu-kái. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê jîn-koan liáu-kái sī ēng Siōng-tè chhòng-chō lāng, jī-chhiáⁿ hù-ú lāng chun-giām, chài-lêng, chong-kàu-sim téng-téng ê thian-hù, lâi kah Siōng-tè chò-hóe kóan-lí sè-kài chò ki-chhó, só-í, ūi-tiòh beh tát-sêng chit-ê bók-phiau, chiū ēng siā-hōe, cheng-tī kah keng-chè chè-tō, í-kip bûn-gē, kho-hák kah hiong-thó chò hù-chō, lâi soat-bêng lí-sióng ê lāng ê eng-jiân chêng-kéng. Liáu-āu, koh-chài ēng chōe ê kài-jip lâi soat-bêng chit-ê lí-sióng ê koh eng-jiân ê jîn-lūi siā-hōe sī án-chóaⁿ chit-má khiok bô chhut-hiân tī lán ê siā-hōe tiong ê gōan-in. Tùi “Góan sìn……Tùi án-ne……Chóng-.sī……” chiah-ê sio liân-sòa ê kò-pèk tiong, lán

人 ê 存在既然是基於上帝 ê 創造 kah tī 創造中所賦予 ê 尊嚴，所以罪並 m̄ 是外在 tī chit-ê 創造 ê 獨立現象。反倒轉，人對罪 ê 了解是根據 chit-ê 天賦尊嚴受 tiòh 壓制 kah 扭曲 ê 經驗累積，koh 經過反省來得 tiòh ê；iā tòh 是講，罪 ê 經驗是 tī 罪 ê 界說 ê tã 先。

傳統神學 bat 對罪是啥物做過真 chē 無仝 ê 界說，親像講 kā 罪看做是人 ê 驕傲，á 是自我中心、對上帝 ê 背叛、是邪慾、是 m̄ 順服、是存在 ê 割離，á 是存在 ê 孤獨、焦心等等。無論 chiah-ê 界說 ê 內涵是啥物，in 必然有 ê 共同點是人性 ê 受 tiòh 威脅；這 iā tòh 是罪 ê 權勢 kah 影響。本信仰告白基於 chit-ê 認知，所以無 kā 對罪 ê 了解絞入去本質 ê 爭論，卻直接切入罪 ê 權勢影響 kah 實

ē-tàng tã-iok khòaⁿ-chhut Tãi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tui jîn-koan liáu-kái ê saⁿ-ê chhân-bīn.

Lâng ê chhūn-chhāi kì-jīn sī ki-î Siōng-tè ê chhòng-chō kah tī chhòng-chō tiong só hù-ú ê chun-giām, só í chōe pēng m̄-sī gōa-chhāi tī chit-ê chhòng-chō ê tók-lip hiān-siōng. Hoán tò-túg, lâng tui chōe ê liáu-kái sī kin-kì chit-ê thian-hù chun-giām siū-tiòh ap-chè kah niú-khiok ê keng-giām lúi-chek, koh keng-kòe hóan-séng lái tit-tiòh ê; iā tòh sī kóng, chōe ê keng-giām sī tī chōe ê kài-soeh ê tã-seng.

Thôn-thóng sîn-hák bat tui chōe sī siáⁿ-mih chò-kòe chin chē bô kâng ê kài-soeh, chhin-chhiūⁿ kóng kā chōe khòaⁿ-chò sī láng ê kiau-ngō, á-sī chū-ngó tiong-sim, tui Siōng-tè ê pōe-pōan, sī siá-iók, sī m̄ sūn-hók, sī chhūn-chhāi ê koah-lí, á-sī chhūn-chhāi ê ko-tók, chiau-sim téng-téng. Bô-lūn chiah-ê kài-soeh ê lái-hām sī siáⁿ-mih, in pit-jīn ū ê kiōng-tông tiám sī jîn-sèng ê siū-tiòh ui-hiáp; che iā tòh sī chōe ê kōan-sè kah éng-hióng. Pún Sìn-gióng Kò-pèk ki-î chit-ê jīn-ti, só í bô kā tui chōe ê liáu-kái ká jip-khi pún-chit ê cheng-lūn, khiok tit-chiap chhiat-jip chōe ê kōan-sè éng-hióng

際運作頂面，這 ē-sái 講是正確 koh 明智 ê。

誤用恩賜、破壞關係

人是罪人。Tī 古希伯來 ê 講法，用人是「土粉做 ê」來表達「罪」chit-ê「有限」koh「kah 神無全質」ê 概念。創世記中 tùi「J 典」（註：現代西方學者認為創世記是由三本冊合併起來——耶和華文獻、伊羅興文獻 kah 祭司文獻。耶和華文獻（The Jahwist），簡稱 J 典 á 是耶典，是公元前 950 年左右 tī 猶大王國寫成 ê。）作者所提供 ê 創造故事，續接 chit-ê 土粉造人 ê 講法，描寫人對上帝 ê 背叛。食禁果 ê 故事是 teh 隱喻人 kah 上帝之間距離 ê 產生。人受造 koh 有上帝 ê 形像，hit 種上帝 kah 人 ê 親密關係 tī chia 受 tiòh 嚴酷 ê 考驗 kah 破壞。人 tùi 上帝所領受 ê 天賦 mā 因為 án-ne hông 異化（alienated）à。

kah sít-chè ün-chok téng-bīn, che ē-sái kóng sī cheng-khak koh beng-ti ê.

Gō-ēng Un-sù, Phò-hōai Koan-hē

Lâng sī chōe-jīn. Tī kó Hi-bú-lâi ê kóng-hoat, ēng lâng sī “thô-hún chò ê” lâi piáu-tát “chōe” chit-ê “iú-hān” koh “kah Sín bô kâng chit” ê khài-liām. Chhòng-sè-kì tiong tùi “J tián” (Chù:Hiān-tāi se-hong hák-chiá jīn-ùì Chhòng-sè-kì sī iú saⁿ pún chheh há-p-pèng khí-.lâi—I-é-ho-bah bûn-hiàn, Elohim bûn-hiàn kah chè-si bûn-hiàn. I-é-ho-bah bûn-hiàn (The Jahwist), kán-chheng J tián á-.sī lâ-tián, sī kong-gôan cheng 950 nî chó-iū tī Iô-tah ông-kok siá chiáⁿ ê.) Chok-chiá só thê-kiong ê chhòng-chō kò-sū, sòa-chiap chit-ê thô-hún chō lâng ê kóng-hoat, biâu-siá lâng tùi Siōng-tè ê pōe-pōan. Chiáh kìm-kó ê kò-sū sī teh ún-jū lâng kah Siōng-tè chi kan kī-lí ê sán-seng. Lâng siū-chō koh ū Siōng-tè ê hêng-siōng, hit chióng Siōng-tè kah lâng ê chhin-bit koan-hē tī chia siū-tiòh giâm-khok ê khó-giām kah phò-hōai. Lâng tùi

罪異化人 ê 天賦特質，人 ê 存在因為 án-ne 被稱做罪人；理想 ê 完全人（上帝形像 ê 完整表現）mā 無 koh chhōe ē-tiòh，換來 ê 是有限 ê kah 疏離 ê，koh ē 受邪慾引誘來敗壞 ê 罪人。罪 giú 開人 kah 上帝 ê 距離，同時空出一個混沌 koh 霧霧 ê 空間。人 kah-ná 因為 án-ne，擁有 koh khah 大 ê 空間，koh khah 自主 ê 權力，m̄-koh 卻陷落 tī 曖昧不明 ê 情境中，上帝 ê 旨意（真理）mā kan-taⁿ ē-tàng tùi 猜測來得 tiòh。有限 ê 人處 tī 混沌 ê 狀態中，這 tòh 是當今人類實存 ê 困境，mā ē-sái 講是陷入原罪 ê 狀態。罪帶來異化，mā 帶來差謬。人 ê 天賦一旦異化，伊 ê 行為自然 ē 受 tiòh 影響，人對恩賜 ê 使用就 ē 產生失誤。人誤用上帝 ê 恩賜，是罪 ê 結果，mā 是罪 ê 表現。因為人尊嚴 ê 受扭曲，才能 ê lām-sám 使用 kah 宗

Siōng-tè só niá-siū ê thian-hù mā in-ūi án-ne hông ī-hòa (alienated) à.

Chhōe ī-hòa lāng ê thian-hù tèk-chit, lāng ê chūn-chāi in-ūi án-ne pī chheng-chò chhōe-jîn; lí-sióng ê oân-choân-jîn (Siōng-tè hêng-siōng ê oân-chéng piáu-hiān) mā bô koh chhōe ē-tiòh, oāⁿ lâi ê sī iú-hān ê kah sō-lí ê, koh ē siū siá-iók in-iú lâi pāi-hōai ê chhōe-jîn. Chhōe giú khui lāng kah Siōng-tè ê kī-lí, tông-sī khàng-chhut chit-ê hūn-tūn koh bū-bū ê khong-kan. Lāng kah-ná in-ūi án-ne, ióng-iú koh khah tōa ê khong-kan, koh khah chū-chú ê kōan-lék, m̄-koh khiok hām-lòh tī ài-māi put-bêng ê chêng-kéng tiong, Siōng-tè ê chí-ì (chin-lí) mā kan-taⁿ ē-tàng tùi chhai-chhek lâi tit-tiòh. Iú-hān ê lāng chhù tī hūn-tūn ê chōng-thài tiong, che tòh sī tong-kim jîn-lūi sit-chūn ê khùn-kéng, mā ē-sái kóng sī hām-jip gōan-chhōe ê chōng-thài. Chhōe tōa-lâi ī-hòa, mā tōa-lâi chha-biū. Lāng ê thian-hù it-tàn ī-hòa, i ê hêng-tūi chū-jian ē siū-tiòh éng-hióng, lāng tùi un-sù ê sú-iōng chiū ē sán-seng sit-gō. Lāng gō-ēng Siōng-tè ê un-sù, sī chhōe ê kiát-kó, mā sī chhōe ê piáu-hiān. In-ūi lāng chun-giām ê siū

教心 ê 喪失，致使帶來社會、政治 kah 經濟制度 ê 腐敗，文藝科學 ê 無妥當使用，以及對鄉土 ê 破壞 kah 剝削。因為 án-ne，hiah-ê tùì 創造所告白出來 ê 上帝 kah 人 ê 關係、人 kah 人 ê 關係，以及人 kah 自然 ê 和諧關係，就 lóng 受 tiòh 破壞 á 是摧毀。

關係 ê 破壞是跟 tòe 人誤用上帝 ê 恩賜所產生 ê。創世記記載上帝創造世界，bat kā 一切 lóng 看做是好 ê，m̄-koh tī 始祖犯罪了後，咱看 tiòh 上帝對人、對蛇 kah 對土地（自然）ê 咒詛 kah 處罰，mā 看 tiòh 人 kah 人，人 kah ka-kī 本身關係 ê 惡化，以及人 kah 自然界彼此 ê 對立（參看創世記一～三章）。因為 án-ne，關係 ê 建立 kah 破壞 ē-tàng 看做是人類 ê 救贖 kah 咒詛 ê 表象。以台灣社會來講，因為長期以來政治殖民 ê 特質，統治者往往抱

niú-khiok, châi-lêng ê lām-sám sú-iōng kah chong-kàu-sim ê sòng-sit, tì-sú tòe-lâi siā-hōe, chêng-tī kah keng-chè chē-tō ê hú-pāi, bûn-gē kho-hák ê bô thò-tòng sú-iōng, í-kip tùì hong-thó ê phò-hōai kah pak-siah. In-ūi án-ne, hiah-ê tùì chhòng-chō só kò-pék chhut-lâi ê Siōng-tè kah lāng ê koan-hē, lāng kah lāng ê koan-hē, í-kip lāng kah chū-jiân ê hô-hái koan-hē, chiū lóng siū-tiòh phò-hōai á-sī chhui-hú.

Koan-hē ê phò-hōai sī kin-tòe lāng gō-ēng Siōng-tè ê un-sù só sán-seng ê. Chhòng-sè-kì kì-chài Siōng-tè chhòng-chō sè-kài, bat kā it-chhè lóng khòaⁿ-chò sī hó ê, m̄-koh tī sí-chó hōan-chōe liáu-āu, lán khòaⁿ-tiòh Siōng-tè tùì lāng, tùì chōa kah tùì thó-tē (chū-jiân) ê chiū-chó kah chhú-hóat, mā khòaⁿ-tiòh lāng kah lāng, lāng kah ka-kī pún-sin koan-hē ê ok-hò, í-kip lāng kah chū-jiân-kài pí-chhú ê tùì-lip (chham-khòaⁿ Chhòng-sè-kì 1~3 chiuⁿ). In-ūi án-ne, koan-hē ê kiàn-lip kah phò-hōai ē-tàng khòaⁿ-chò sī jîn-lūi ê kiù-siòk kah chiū-chó ê piáu-siōng. Í Tâi-oân siā-hōe lâi kóng, in-ūi tng-kî í-lâi chêng-tī sit-bîn ê tèk-chit, thóng-tī-

過路客 ê 心態，m̄-nā 對台灣 chit 塊鄉土無認同，對台灣人民 koh khah 無尊重。因為 án-ne，剝削、lām-sám 開墾、污染、糟躉、歧視、壓制等等現象就炭 kah 一四界。人 kah 人之間 m̄-nā kan-taⁿ 無共識，koh khah 是充滿敵意；自然生態 m̄-nā kan-taⁿ 無保育，koh khah 是破壞 kah 強 beh 消失去。所以，人心腐化，糟躉 ka-kī，á 是心存貪婪邪慾，á 是輕生 hêng 殺。

創造故事中所陳述 ê 關係 ê 破壞，tī 台灣社會中顯露出它具體 koh ē-tàng 體驗 tiòh ê 邪惡勢力。人 ê 宗教心 hō 利慾淹 bát；為 tiòh 「大家樂」明牌 ê 失誤，神明 ê 頭 kah 肢體竟然被 phut 斷 kah hiat-kák；人之間 ê 同胞愛 hō 權力慾取代，為 tiòh 爭權奪利，致使兄弟拚房，父 kiáⁿ 反面 ê 情形，ták 四界 lóng 有；koh khah 免講有朋友反目，成做生份人 kah 仇敵 ê。人 ê 鄉土情 mā 因為政治

chiá óng-óng phō kòe-lō-kheh ê sim-thài, m̄-nā tui Tâi-oân chit tè hong-thó bô jīn-tông, tui Tâi-oân jīn-bīn koh khah bô chun-tiōng. In-ūi án-ne, pak-siah, lām-sám khai-khún, ù-jám, chau-that, khī-sī, ap-chè téng-téng hiān-siōng chiū thòaⁿ kah chit sì-kè. Lâng kah lâng chi kan m̄-nā kan-taⁿ bô kiōng-sek, koh khah sī chhiong-móa tèk-ì; chū-jīn seng-thài m̄-nā kan-taⁿ bô pó-iòk, koh khah sī phò-hōai kah kiōng-beh siau-sit khì. Só-í, jīn-sim hú-hòa, chau-that ka-kī, á-sī sim chūn tham-lâm siá-iòk, á-sī khin-seng hêng-sat.

Chhòng-chō kò-sū tiong só tūn-sút ê koan-hē ê phò-hōai, tī Tâi-oân siá-hōe tiong hián-lō-chhut i kū-thé koh ē-tàng thé-giām tiòh ê siá-ok sè-lék. Lâng ê chong-kàu-sim hō lī-iòk im-bát; ūi-tiòh “Tâi-ke-lók” bēng-pài ê sit-gō, sīn-bēng ê thâu kah ki-thé kèng-jīn pī phut-tīng kah hiat-kák; lâng chi kan ê tông-pau-ài hō kōan-lék-iòk chhú-tāi, ūi-tiòh cheng-kōan toát-lī, tì-sú hiaⁿ-tī piàⁿ-pàng, pē-kiáⁿ hóan-bīn ê chēng-hēng, ták sì-kè lóng ū; koh khah bián-kóng ū pēng-iú hoán-bòk, chiáⁿ-chò chheⁿ-hūn-lâng kah siū-tèk ê. Lâng ê hong-thó-chēng

利益受 tiòh 出賣；統治者為 tiòh 保護既得利益，維持無合法 ê 統治基礎，致使藉 tiòh 發展經濟之名，除了對鄉土生態無情破壞以外，koh 無借用台灣兩千萬人 ê 幸福做籌碼，kah 對岸 ê 中國政權圖謀一己之利 kah 一黨之私。Chiah-ê lóng 是 tī 台灣社會 ē-tàng 切身體驗 ê 邪惡罪過之痛。所謂恩賜 ê 誤用 kah 關係 ê 破壞，ē-sái 講無比這 koh khah 嚴重 ê ā。

台灣基督長老教會既然置身 tī chit-ê 社會實況中，自然 ē 深深體驗 tiòh chit 種人 kah 萬物，以及人 kah 上帝 ê 關係受破壞 ê 切膚之痛，而且 tui chit-ê 痛苦經驗中，覺悟罪惡勢力 ê 巨大 kah 驚人。所以，chit-ê 「人有罪」ê 告白 ē-sái 講 m-nā 是台灣基督長老教會沿襲傳統神學人觀特質 ê koh 一 pái 宣認，mā ē-sái 講是台灣基督長老教會置身 tī 台灣社會，切身體驗 kah 反省了後所做 ê 信仰告白。

mā in-ūi cheng-tī lī-ek siū-tiòh chhut-bē; thong-tī-chiá ūi-tiòh pó-hō kī-tek lī-ek, î-chhi̍ bô háp-hoat ê thong-tī kī-chhó, tì-sú chiá-tiòh hoat-tián keng-chè chi miâ, tū-liáu tui hong-thó seng-thài bû-chêng phò-hōai í-gōa, koh bô sioh ēng Tâi-oân n̄ng chheng-bân lâng ê hēng-hok chò tiú-bé, kah tui-hōaⁿ ê Tiong-kok cheng-kôan tô-bô it-kí chi lī kah it-tóng chi su. Chiah-ê lóng sī tī Tâi-oân siā-hōe ē-tàng chhiat-sin thé-giām ê siā-ok chōe-kò chi thiàⁿ. Só-ūi un-sù ê gō-ēng kah koan-hē ê phò-hōai, ē-sái kóng bô pí che koh khah giām-tiōng ê ā.

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe kī-jiân tì-sin tī chit-ê siā-hōe sit-hóng tiong, chū-jiân ē chhim-chhim thé-giām tiòh chit chióng lâng kah bân-mih, í-kip lâng kah Siōng-tè ê koan-hē siū phò-hōai ê chhiat-hu chi thiàⁿ, jī-chhiáⁿ tui chit-ê thong-khó keng-giām tiong, kak-ngō chōe-ok sè-lèk ê kī-tāi kah kiaⁿ-lâng. Só-í, chit-ê “lâng ū chōe” ê kò-pèk ē-sái kóng m-nā sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe iân-sip thōan-thóng sîn-hák jîn-koan ték-chit ê koh chit pái soan-jīn, mā ē-sái kóng sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tì-sin tī Tâi-oân siā-hōe, chhiat-sin

thé-giām kah hóan-séng liáu-āu só-chò ê sìn-gióng kò-pèk.

耶穌基督 ê 救恩

基督徒對罪 ê 體認，提供基督教信仰一个基本 ê 解說結構，來解說現實世界 ê 缺憾 kah 腐敗。罪扭曲人 ê 本性（上帝 ê 形像），hō 人誤用祂 ê 恩賜，破壞人 kah 人，以及人 kah 上帝 ê 關係。一个分裂 ê 世界，內面充滿敵對 ê 社會，所以是罪惡生 thoàⁿ kah 蔓延 ê 場所。罪需要克服，人需要拯救。

「所以，人 tiòh óa 靠耶穌基督 ê 救恩」。Tī chia，台灣基督長老教會信仰告白 tī 「阮信」、 「tùi án-ne」 kah 「總是」等等轉折性 ê 連結詞了後，koh 一 pái 藉 tiòh 「所以」 chit-ê 連結詞，kā 人觀 ê 宣認 chhōa 向另外一个新 ê 面向。Tùi kui 句人觀告白來分析，tī 「阮信」了後，chit-ê 信仰告白宣認人 ê 尊嚴、才能 kah 宗教心

I-é-su Ki-tok ê Kiù-un

Ki-tok-tô tùi chōe ê thé-jīn, thê-kiong Ki-tok-kàu sìn-gióng chit-ê ki-pún ê kái-soeh kiát-kò, lâi kái-soeh hiān-sit sè-kài ê khoat-hām kah hú-pāi. Chōe niú-khiok láng ê pún-sèng (Siōng-tè ê hêng-siōng), hō láng gō-ēng I ê un-sù, phò-hōai láng kah láng, í-kip láng kah Siōng-tè ê koan-hē. Chit-ê hun-liát ê sè-kài, lâi-bīn chhiong-móa tèk-tùi ê siā-hōe, só-í sī chōe-ok seⁿ-thò^a kah bān-iân ê tiūⁿ-só. Chōe su-iàu khek-hók, láng su-iàu chín-kiù.

“Só-í, láng tiòh óa-khò I-é-su Ki-tok ê kiù-un”. Tī chia, Tâi-oân Ki-tok Tiūⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk tī “góan sìn”, “tùi án-ne” kah “chóng-sī” téng-téng choán-chiat-sèng ê lián-kiat-sù liáu-āu, koh chit pái chià-tiòh “só-í” chit-ê lián-kiat-sù, kā jīn-koan ê soan-jīn chhōa hiòng lēng-gōa chit-ê sìn ê bīn-hiòng. Tùi kui kù jīn-koan kò-pèk lâi hun-sek, tī “góan sìn” liáu-āu, chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk soan-jīn láng ê chun-giām, chái-lēng kah

等等 ê 自然天賦；tī 「tùi án-ne」 ê 連接詞後面提出社會、政治 kah 鄉土等等 ê 工具性恩賜 (gifts of God)，用來成全人 ê 自然天賦，kah 上帝同工；tī 「總是」了後，就陳述罪 ê 介入 kah 影響，用來說明現世崩盤散離 ê 狀況；了後，koh 藉 tiòh 「所以」 chit-ê 轉折，指出人需要 óa 靠耶穌基督 ê 救恩。

Óa 靠耶穌基督 ê 救恩，這是基督教信仰 siōng 基本 ê 宣認之一。基督教信仰既然認定世界受造原本是美好 ê，今 á 日社會 ê 一切腐化 kah 邪惡 lóng 是罪惡 ê 結果，所以就主張若 beh hō 世界回復受造時 ê 美好，一定 tiòh 先解決罪 ê 問題，贖罪 kah 拯救 ê 教義 mā 因為 án-ne，自開始 tòh tī 基督教 ê 教理史中佔非常重要 ê 位置。其實，咱甚至 ē-tàng 講，tùi 拯救切入是掌握 kui 个基督教信仰內涵 siōng 好 ê 角度之一。Tī 頭前罪得 tiòh 赦免 ê 部分，咱 bat

chong-kàu-sim téng-téng ê chū-jian thian-hù; tī “tùi án-ne” ê liên-chiap-sū āu-bīn thê-chhut siā-hōe, cheng-tī kah hiong-thó téng-téng ê kang-kū-sèng un-sù (gifts of God), ēng lâi sêng-choân-jâng ê chū-jian thian-hù, kah Siōng-tè tâng-kang; tī “chóng-sī” liáu-āu, chiū tīn-sút chōe ê kài-jip kah éng-hióng, ēng lâi soat-bêng hiān-sè pang-pôaⁿ sòaⁿ-lī ê chōng-hóng; liáu-āu, koh chià-tiòh “só-í” chit-ê choán-chiat, chí-chhut lâng su-iàu óa-khò I-é-su Ki-tok ê kiù-un.

Óa khò I-é-su Ki-tok ê kiù-un, che sī Ki-tok-kàu sin-gióng siōng ki-pún ê soan-jīn chi-it. Ki-tok-kàu sin-gióng kī-jian jīm-tēng sè-kài siū-chō gōan-pún sī bí-hó ê, kin-á-jit siā-hōe ê it-chhè hú-hòa kah siā-ok lóng sī chōe-ok ê kiát-kó, só-í chiū chú-tiuⁿ nā beh hō sè-kài hōe-hók siū-chō sī ê bí-hó, it-tēng tiòh seng kái-koat chōe ê bün-tê, siók-chōe kah chín-kiù ê kàu-gī mā in-ūi án-ne, chū khai-sí tòh tī Ki-tok-kàu ê kàu-lí sú tiong chiām hui-siōng tiōng-iàu ê ūi-ti. Kí-sít, lán sīm-chì ē-tàng kóng, tui chín-kiù chhiat-jip sī chiáng-ak kui-ê Ki-tok-kàu sin-gióng lâi-hâm siōng hó ê kak-tō chi-it. Tī thâu-chêng chōe tit-

提起赦罪 ê 訴求主要是強調上帝恩典 ê 包圍 kah 人性更新 ê 望 chit 兩個主旨。Chia 是 beh 指出，chit-ê 恩典 ê 呈現 kah 人性更新 ê 完成，是必須藉 tiòh 耶穌基督來完成 ê。

傳統上，耶穌基督 ê 救恩工作指 ê 是祂 ê 死 kah koh 活。新約聖經記載，耶穌基督為 tiòh 人 ê 罪來道成肉身，受苦，釘十字架，死，koh 活。傳統神學上 lóng kā 耶穌基督 ê 道成肉身 kah 釘十字架看做是上帝參與人 ê 有限 kah 割離，經驗人 ê 苦難 kah 罪過，顯明上帝對人 ê 認同。Tùi 初代教會以來 ê 神學家，大部分 lóng 相信只有真正成做人，經驗人 tī 罪中 ê 實況，基督 chiah ē-tàng 完全負擔世人 ê 罪。這 tòh 是自尼亞會議了後，有關基督論 ê 爭論一直企圖 tī 基督 ê 神性 kah 人性上取得平衡 ê 原因。保羅·田立克（Paul Tillich）認為，耶穌基督成做新存有（new being），必

tiòh sià-bián ê pō-hūn, lán bat thê-khi sià-chōe ê sò-kiù chú-iàu sī kiông-tiāu Siōng-tè in-tián ê pau-ûi kah jîn-sèng keng-sin ê òng-bāng chit nng-ê chú-chí. Chia sī beh chí-chhut, chit-ê in-tián ê thêng-hiān kah jîn-sèng keng-sin ê oân-sêng, sī pit-su chià-tiòh I-é-su Ki-tok lâi oân-sêng ê.

Thôan-thóng siōng, I-é-su Ki-tok ê kiù-un kang-chok chí ê sī I ê sí kah koh-oáh. Sin-iok Sèng-keng kì-chài, I-é-su Ki-tok ūi-tiòh lāng ê chōe lâi Tō chiâⁿ Jiòk-sin, siū-khó, têng sip-jī-kè, sí, koh-oáh. Thôan-thóng sîn-hák siōng lóng kā I-é-su Ki-tok ê Tō chiâⁿ Jiòk-sin kah têng sip-jī-kè khòⁿ-chò sī Siōng-tè chham-ú lāng ê iú-hān kah koah-lí, keng-giām lāng ê khó-lān kah chōe-kò, hián-bêng Siōng-tè tui lāng ê jīn-tông. Tui chhō-tāi kàu-hōe í-lái ê sîn-hák-ka, tōa-pō-hūn lóng siong-sin chí-ū chin-chiàⁿ chiàⁿ-chò lāng, keng-giām lāng tī chōe tiong ê sít-hóng, Ki-tok chiah ē-tàng oân-chôan hū-tam sè-jīn ê chōe. Che tòh sī chū Nicea hōe-gī liáu-āu, iú-koan Ki-tok-lūn ê cheng-lūn it-tit khi-tô tī Ki-tok ê sîn-sèng kah jîn-sèng siōng chhú-tit pêng-hêng ê gōan-in. Paul Tillich jīn-ûi, I-é-su

須參與存有 koh 克服存有。伊指出道成肉身 kah 釘十字架死，tòh 是 teh 表現新存有對實存割離 ê 參與；koh 活是對舊存有 ê 征服。

Koh 活，表示對死亡 ê 否定；連帶 ê，chit-ê koh 活 ê 象徵對 hiah-ê 致使死亡 ê 邪惡 kah 不義 ê 勢力就有挑戰 kah 壓制 ê 力量。因為 án-ne，基督 ê 救恩 m̄-nā 是贖罪所講 ê 「替死」，á 是稱義所講 ê 「無 beh 計較」，卻 koh khah 是藉 tiòh 生死掙扎，抱存死 ê 決心，為 tiòh 克服邪惡 kah 不義 ê 勢力 teh 進行爭戰 ê 勝利表現。基督徒藉 tiòh 宣告信仰來領受耶穌基督 ê 救恩，指 ê 應該是信徒因為參與 tī 耶穌基督 ê 性命，來分享新存有對舊存有 ê 爭鬥 kah 征服 ê 意志 kah 性命；這 iā tòh 是人性更新 kah 重頭生 ê 表現，是成做新創造 ê 人 ê 結果。

耶穌基督 ê 救恩 m̄ 是 siók 價

Ki-tok chiâⁿ-chò sin chûn-iú (new being), pít-su chham-ú chûn-iú koh khek-hók chûn-iú. I chí-chhut Tō chiâⁿ Jiòk-sin kah têng sip-jī-kè sí, tòh sī teh piáu-hiān sin chûn-iú tui sit-chûn koah-lí ê chham-ú; koh-oáh sī tui kû chûn-iú ê cheng-hók.

Koh-oáh, piáu-sī tui sí-bông ê hóⁿ-tēng; liân-tài ê, chit-ê koh-oáh ê siōng-teng tui hiah-ê tì-sú sí-bông ê siâ-ok kah put-gī ê sè-lèk chiū ū thiau-chiàn kah ap-chè ê lèk-liōng. In-ūi án-ne, Ki-tok ê kiù-un m̄-nā sī siók-chōe só kóng ê “thè-sí”, á-sī chheng-gī só kóng ê “bô beh kè-kàu”, khiok koh khah sī chià-tiòh seⁿ-sí cheng-chat, phō chûn-sí ê koat-sim, ūi-tiòh khek-hók siâ-ok kah put-gī ê sè-lèk teh chìn-hēng cheng-chiàn ê sèng-lī piáu-hiān. Ki-tok-tô chià-tiòh soankò sin-gióng lâi niá-siū I-é-su Ki-tok ê kiù-un, chí-ê eng-kai sī sin-tô in-ūi chham-ú tī I-é-su Ki-tok ê sèⁿ-miā, lâi hun-hióng sin chûn-iú tui kû chûn-iú ê cheng-tàu kah cheng-hók ê ì-chì kah sèⁿ-miā; che iā tòh sī jîn-sèng keng-sin kah Tēng-thâu-seⁿ ê piáu-hiān, sī chiâⁿ-chò sin chhòng-chō ê láng ê kiak-kó.

I-é-su Ki-tok ê kiù-un m̄-sī siók-

ê，是藉 tiòh 祂 tī 十字架頂身軀
 破碎，流血流滴 ê 死亡來完成 ê。
 上帝 ê 恩典 tī chia 顯出貴重，人 ê
 罪過 mā 因此露出殘暴 kah 邪惡。
 信仰 tùi chit-ê 角度來看，是一場
 慘烈 ê 爭戰，是新我 kah 舊我 ê
 爭鬥，是參與新存有 kah 抗拒新
 存有之間 ê 拔河。恩典 ê 領受雖
 然是白白得 tiòh ê，卻 m̄ 是 kah tī
 路邊拾 tiòh 錢全款，並 m̄ 是偶然
 kah 機運所得 tiòh ê；反倒轉，信
 是全人 ê 掙扎，是面對新存有，
 做完全無保留 ê 「盡心、盡性、
 盡力、盡意」 ê 獻身。只有 án-
 ne，上帝 tī 十字架頂所顯明 ê 大
 疼 kah koh 活 ê 勝利，chiah ē 真正
 湧現 tī 信徒 ê 生活中。

kè ê, sī chià-tiòh I tī sîp-jī-kè téng
 seng-khu phòh-chhùi, lâu hoeh lâu tih
 ê sí-bông lâi oân-sêng ê. Siōng-tè ê in-
 tián tī chia hián-chhut kùi-tiōng, lāng
 ê chōe-kò mā in-chhú lō-chhut chān-
 pō kah siâ-ok. Sìn-gióng tùi chit-ê
 kak-tō lâi khòan, sī chit tiūn chhám-liát
 ê cheng-chiàn, sī sin góa kah kū góa
 ê cheng-tàu, sī chham-ú sin chūn-
 iú kah khòng-kī sin chūn-iú chi kan
 ê poát-hô. In-tián ê niá-siū sui-jân sī
 pèh-pèh tit-tiòh ê, khiok m̄-sī kah tī
 lō-piⁿ khiòh-tiòh chîⁿ kâng-khóan,
 pēng m̄-sī ngó-jân kah ki-ūn só tit-
 tiòh ê; hóan tò-túg, sìn sī choân-jîn
 ê cheng-chat, sī bīn-tùi sin chūn-iú,
 chò oân-chôan bô pó-liú ê “chīn-sim,
 chīn-sèng, chīn-lát, chīn-ì” ê hiàn-sin.
 Chí-ū án-ne, Siōng-tè tī sîp-jī-kè téng
 só hián-bêng ê tōa thiàⁿ kah koh-oáh ê
 sèng-lī, chiah ē chin-chiàⁿ éng-hián tī
 sìn-tô ê seng-oáh tiong.

Tē cháp-jī chiuⁿ
第 12 章

Hō Sè- kài Chiáⁿ-chò Siōng-tè Kok- tō
Hō 世界成做上帝國度

基督教信仰 ê 人觀分析，一般 lóng 分做三个層次，tòh 是人受造 ê 本質、罪 ê 侵入 kah 將來 ê 救贖 òng 望。台灣基督長老教會信仰告白 mā 是依循 chit-ê 人觀 ê 申論順序，tāi 先論述人 ê 原始天賦 kah 它延伸出來 ê 社會活動；續落來說明罪 ê 勢力、影響 kah 它 ê 解決之道；siōng 尾 chiah 宣認人 ê 救贖 òng 望 kah 終末理想。

根據 chit-ê 信仰告白所描述 ê 人 ê 終末理想，主要 ē-tàng 分做兩部分：一部分是論到人 ê 脫離罪惡 kah 壓制，來成做新創造 ê 人；另外一部分是強調世界成做上帝國度，充滿公義、平安 kah 歡喜。換句話來講，人 ê 終末救

Ki-tok-kàu sin-gióng ê jîn-koan hun-sek, it-poaⁿ lóng hun-chò saⁿ-ê chhân-chhù, tòh sī lāng siū-chō ê pún-chit, chōe ê chhim-jip kah chiong-lâi ê kiù-siòk òng-bāng. Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pék mā sī i-sùn chit-ê jîn-koan ê sin-lūn sūn-sī, tāi-seng lūn-sút lāng ê gōan-sí thian-hù kah iân-sin chhut-lâi ê siā-hōe oah-tāng; sòa lōh-lâi soat-bêng chōe ê sè-lék, éng-hióng kah i ê kái-koat chi tō; siōng bōe chiah soan-jīn lāng ê kiù-siòk òng-bāng kah chiong-bōat lí-sióng.

Kin-ki chit-ê Sin-gióng Kò-pék só biâu-sút ê lāng ê chiong-bōat lí-sióng, chú-iàu ē-tàng hun-chò nng pō-hūn, chit pō-hūn sī lūn-kàu lāng ê thoat-lī chōe-ok kah ap-chè, lâi chiáⁿ-chò sin chhòng-chō ê lāng; lēng-gōa chit-pō-hūn sī kiōng-tiāu sè-kài chiáⁿ-chò Siōng-tè kok-tō, chhiong-móa kong-gī, pēng-an kah hoaⁿ-hí. Oāⁿ kù

贖 òng 望是 ē-tàng 分別 tùi 個人境遇，以及社會 kah 世界整體 ê 境遇 chit 兩方面來考量。

Tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng

Tī 罪惡中 ê 人需要耶穌基督 ê 救恩，這是基督教人觀 ê 宣認核心，mā 是基督教是 án 怎 ē 稱做「基督」教 ê 主要命題。頭前咱已經分析過神學上對基督救恩 ê 傳統講法 kah 了解，咱若來看 chit-ê 信仰告白 ê 陳述，kiám-chhái ē 發見 hit 中間無真大 ê 區別，m̄ -koh，若是咱 tùi 本信仰告白 ê 制定動機 kah 修訂討論 ê 過程來探討，kiám-chhái tòh ē-tàng chhōe 出 hit 中間隱藏無顯現 ê 重要意涵來。

宣認基督 ê 救恩 hō 人 tùi 罪得 tiòh tháu-pàng，是 koh 再確認傳統 ê 信仰內容。對基督徒來講，

ōe lái kóng, lâng ê chiong-bóat kiù-siòk òng-bāng sī ē-tàng hun-piát tui kò-jîn keng-gū, í-kip siā-hōe kah sè-kài chéng-thé ê keng-gū chit n̄ng hong-bīn lái khó-liōng.

Tùi Chōe-ok tiong Tit-tiòh Tháu-pàng

Tī chōe-ok tiong ê lâng su-iàu I-é-su Ki-tok ê kiù-un, che sī Ki-tok-kàu jîn-koan ê soan-jīn hék-sim, mā sī Ki-tok-kàu sī án-chóaⁿ ē chheng-chò “Ki-tok” kàu ê chú-iàu bēng-tê. Thâu-chêng lán í-keng hun-sek kòe sîn-hák siōng tui Ki-tok kiù-un ê thōan-thóng kóng-hoat kah liáu-kái, lán nā lái khòaⁿ chit-ê Sìn-gióng Kò-pék ê tín-sút, kiám-chhái ē hoat-kiàn hit tiong-kan bô chin tōa ê khu-piát, m̄-koh, nā-sī lán tui pún Sìn-gióng Kò-pék ê chē-tēng tōng-ki kah siu-tèng thó-lūn ê kòe-thēng lái thàm-thó, kiám-chhái tòh ē-tàng chhōe-chhut hit tiong-kan ún-chông bô hián-hiān ê tiōng-iàu ì-hâm lái.

Soan-jīn Ki-tok ê kiù-un hō lâng tui chōe tit-tiòh tháu-pàng, sī koh-chài khak-jīn thōan-thóng ê sìn-gióng

這 kiám-chhái kan-taⁿ 是 liū koh 再 liū ê 臭酸話，m̄-koh，若 kā chit-ê 宣認 khng tī 台灣社會 ê 大環境中，tùi 一个無受基督教文明所主導 ê 社會來看，chit-ê 基督徒 ê 臭酸話，卻是台灣人罕得聽 tiòh ê 論述。Tùi 台灣歷史 kah 文化 ê 經驗來看，準講台灣人民並無基督教信仰 hit 種「人是罪人」ê 原罪性人觀本質 ê 了解，卻 ē-tàng 真容易 tī 它深刻 koh 久長 ê 苦難 kah 受壓制 ê 經驗中，體認出「罪」ê 邪惡，kah 龐大勢力存在 ê 事實。這 tòh 是是 án 怎民間老輩 ê 人 tī tú-tiòh 無應該有 ê 不測事件 ê 時，順嘴講出來 ê 「佳哉」、「罪過」ê 話，通常 lóng 帶有無應該，kah 不忍心 ê 責備之意 tī-leh。向台灣人民宣告有罪惡存在 tī 咱 ê 社會中，甚至 kā 罪惡指向人心，á 是指向社會結構，lóng 應該 ē-tàng 真簡單得 tiòh 台灣社會 ê 理解 kah 認同。

lāi-iông. Tùi Ki-tok-tô lâi kóng, che kiám-chhái kan-taⁿ sī liū koh-chài liū ê chhàu-sng òe, m̄-koh, nā kā chit-ê soan-jīn khng tī Tâi-oân siā-hōe ê tōa khôan-kéng tiong, tùi chit-ê bô siū Ki-tok-kàu bûn-bêng só chú-tō ê siā-hōe lâi khòⁿ, chit-ê Ki-tok-tô ê chhàu-sng òe, khiok sī Tâi-oân-lâng hán-tit thiaⁿ-tiòh ê lūn-sút. Tùi Tâi-oân lèk-sú kah bûn-hòa ê keng-giām lâi khòⁿ, chún-kóng Tâi-oân jīn-bīn pēng bô Ki-tok-kàu sìn-gióng hit chióng “lâng sī chōe-jīn” ê gōan-chōe-sèng jīn-koan pún-chit ê liáu-kái, khiok ē-tàng chin iông-ī tī i chhim-khek koh kú-tîg ê khó-lān kah siū ap-chè ê keng-giām tiong, thé-jīn chhut “chōe” ê siā-ok, kah pâng-tōa sè-lèk chûn-chāi ê sū-sit. Che tòh sī sī-án-chóaⁿ bīn-kan lāu-pòe ê lâng tī tú-tiòh bô eng-kai ū ê put-chhek sū-kiāⁿ ê sī, sūn chhui kóng chhut-lâi ê “ka-chài”, “chōe-kò” ê òe, thong-siông lóng tò^a ū bô eng-kai, kah put-jím-sim ê chek-pī chi ì tī-leh. Hiòng Tâi-oân jīn-bīn soan-kò ū chōe-ok chûn-chāi tī lán ê siā-hōe tiong, sīm-chi kā chōe-ok chí-hiòng jīn-sim, á-sī chí-hiòng siā-hōe kiat-kò, lóng eng-kai ē-tàng chin kán-tan tit-tiòh Tâi-oân siā-hōe ê lí-kái kah jīn-

M̄-koh, 基督徒 beh án 怎 tī chit-ê 罪惡認知 ê 基礎上, 進一步向台灣人民宣告耶穌基督 ê 救恩「beh hō 人」而且「ē-tàng hō 人」tùi 罪惡中 tháu-pàng 出來, 這 chiah 是台灣人民罕得聽 tiòh ê 論述, mā 是台灣教會所擔負 ê oh 得推卸 ê 責任。Tùi chit-ê 信仰告白 ê 整體神學了解來看, 台灣基督長老教會雖然 m̄-bat tī chia 明確交帶罪是啥物, á 是對罪做本質性 ê 界說, m̄-koh, kui 个信仰告白卻是一貫 teh 重複申論罪 kah 「關係破壞」ê 關聯。譬如講, tī 基督論部分宣認基督是咱 ê 兄弟, 是人類 ê 救主, 通過受苦、釘十字架死、koh 活, 顯明上帝 ê 仁愛 kah 公義, hō 咱 kah 上帝「koh 和好」; tī 教會觀部分就強調教會是受召來宣揚耶穌基督 ê 拯救, kah 做「和解」ê 使者; tī 人觀部分就論到人有罪, 誤用上帝 ê 恩賜, 破壞人、萬物 kah 上帝 ê

tông.

M̄-koh, Ki-tok-tō beh án-chóaⁿ tī chit-ê chōe-ok jīn-ti ê ki-chhó siōng, chìn chit-pō hiòng Tâi-oân jīn-bīn soan-kò I-é-su Ki-tok ê kiù-un “beh hō láng” jī-chhiáⁿ “ē-tàng hō láng” tùi chōe-ok tiong tháu-pàng chhut-lâi, che chiah sī Tâi-oân jīn-bīn hán-tit thiaⁿ-tiòh ê lūn-sùt, mā sī Tâi-oân kàu-hōe só tam-hū ê oh-tit thui-sià ê chek-jīm. Tùi chit-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê chéng-thé sīn-hák liáu-kái lâi khò^a, Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe sui-jīn m̄-bat tī chia bēng-khak kau-tài chōe sī siáⁿ-mih, á-sī tùi chōe chò pún-chit-sèng ê kài-soeh, m̄-koh, kui-ê Sìn-gióng Kò-pèk khiok sī it-koàn teh tiōng-hók sin-lūn chōe kah “koan-hē phò-hōai” ê koan-liân. Phì-jū kóng, tī Ki-tok-lūn pō-hūn soan-jīn Ki-tok sī lán ê hiaⁿ-tī, sī jīn-lūi ê kiù-chú, thong-kòe siū-khó têng sip-jī-kè sí, koh-oáh, hián-bēng Siōng-tè ê jīn-ài kah kong-gī, hō lán kah Siōng-tè “koh hô-hó”; tī kàu-hōe-koan pō-hūn chiū kiông-tiâu kàu-hōe sī siū-tiâu lâi soan-iōng I-é-su Ki-tok ê chín-kiù, kah chò “hô-kái” ê sù-chiá; tī jīn-koan pō-hūn chiū lūn-kàu láng ũ chōe, gō-ēng Siōng-tè ê un-sù, phò-

「關係」。可見，本信仰告白對罪 kah 拯救 ê 神學了解，是用「關係 ê 破壞」kah 「和解」做主旨，這差不多是 bē-tàng 懷疑 ê。

台灣基督長老教會 ê 信仰既然 kā 罪 kah 救贖界說做「關係」ê 破壞 kah 和解，án-ne，真明顯 ê 是，tī chia 所強調 ê 基督 beh hō 人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng ê 告白，mā 必然是 tùi 「關係」ê 角度來了解 ê。Tùi kui 个信仰告白 ê 精神來了解，咱 tòh ē-tàng kā chit-ê 「tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng」ê 信仰宣認，用人 kah 上帝 ê 關係，人 kah 人 ê 關係，以及人 kah 自然 ê 關係 chit 三个範圍，khng 入去台灣社會 kah 文化掙扎 ê 經驗中來 kā 它觀察。Án-ne，台灣社會中有關宗教 ê 自由 kah 敬虔（宗教心 ê 提升），族群 kah 人際 ê 互信 kah 共識，以及生態 ê 保護 kah 尊重，就 bē-tàng 無 kā in 含蓋 tī 基督救恩 ê 關心範圍內。換句

hōai lāng, bān-mih kah Siōng-tè ê “koan-hē”. Khó-kiàn, pún Sìn-gióng Kò-pèk tùi chōe kah chín-kiù ê sìn-hák liáu-kái, sī ēng “koan-hē ê phò-hōai” kah “hō-kái” chò chú-chí, che chha-put-to sī bē-tàng giâu-gī ê.

Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe ê sìn-gióng kì-jiân kā chōe kah kiù-siòk kài-soeh chò “koan-hē” ê phò-hōai kah hô-kái, án-ne, chin bêng-hián ê sī, tī chia só kiông-tiâu ê Ki-tok beh hō lāng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng ê kò-pèk, mā pit-jiân sī tùi “koan-hē” ê kak-tō lâi liáu-kái ê. Tùi kui-ê Sìn-gióng Kò-pèk ê cheng-sîn lâi liáu-kái, lán tòh ē-tàng kā chit-ê “tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng” ê sìn-gióng soan-jīn, ēng lāng kah Siōng-tè ê koan-hē, lāng kah lāng ê koan-hē, í-kip lāng kah chū-jiân ê koan-hē chit saⁿ-ê hōan-ûi, khng jip-khi Tâi-oân siā-hōe kah bûn-hòa cheng-chat ê keng-giām tiong lâi kā i koan-chhat. Án-ne, Tâi-oân siā-hōe tiong iú-koan chong-kàu ê chū-iú kah keng-khiân (chong-kàu-sim ê thê-seng), chòk-kûn kah jīn-chè ê hō-sin kah kiông-sek, í-kip seng-thài ê pó-hō kah chun-tiōng, chiū bē-tàng bô kā in hām-kài tī Ki-tok kiù-un ê koan-sim

話來講，人 ê 得救是包含心靈 ê、社會 ê kah 自然生態 ê 三个層面 ê 和諧 kah 圓滿。所以，台灣教會若 beh 「ē-tàng」 hō 台灣人民經驗 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng ê 救恩，教會 ê 宣教工作 tòh 必須轉向促成上帝 kah 人（宗教心靈），人 kah 人（社會公義），以及人 kah 自然（生態保育）等等關係 ê 建立 kah 促進頂面。

出頭天 ê òng 望

告白基督 beh hō 人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng ê 信仰宣認，koh 落實 tī 台灣社會 ê 生活中，是 beh 促成台灣社會中 ê 宗教心靈 kah 社會公義，以及自然生態 ê 健康 kah 完美；換句話來講，基督徒 tī 台灣 beh 為基督獻身，tòh 必須誠實而且勇敢來面對 hit-ê 致使台灣人心靈敗壞、社會不義、彼此猜疑、計謀陷害，以及

hōan-úi lái. Oāⁿ kù ōe lái kóng, lâng ê tit-kiù sī pau-hâm sim-lêng ê, siā-hōe ê kah chū-jiân seng-thài ê saⁿ-ê chān-bīn ê hô-hái kah oân-boán. Só-í, Tâi-oân kàu-hōe nā beh “ē-tàng” hō Tâi-oân jīn-bīn keng-giām tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng ê kiù-un, kàu-hōe ê soan-kàu kang-chok tòh pit-su chóan-hiòng chhiok-sêng Siōng-tè kah lâng (chong-kàu sim-lêng), lâng kah lâng (siā-hōe kong-gī), í-kip lâng kah chū-jiân (seng-thài pó-iòk) téng-téng koan-hē ê kiàn-lip kah chhiok-chin téng-bīn.

Chhut-thâu-thin ê Ng-bāng

Kò-pék Ki-tok beh hō lâng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng ê sìn-gióng soan-jīn, koh lòk-sit tī Tâi-oân siā-hōe ê seng-oáh tiong, sī beh chhiok-sêng Tâi-oân siā-hōe tiong ê chong-kàu sim-lêng kah siā-hōe kong-gī, í-kip chū-jiân seng-thài ê kiān-khong kah oân-bí; oāⁿ kù ōe lái kóng, Ki-tok-tô tī Tâi-oân beh ūi Ki-tok hiàn-sin, tòh pit-su sêng-sit jī-chhiáⁿ íong-kám lái bīn-tùi hit-ê tì-sú Tâi-oân-lâng sim-lêng pāi-hōai, siā-hōe put-gī, pí-chhú chhai-gī, kè-bô

對自然生態 ê 無情剝削 kah 破壞等等 ê 邪惡根源，而且對它進行無妥協 ê 爭戰，直到上帝 ê 公義彰顯為止。

Tùi 台灣 ê 歷史經驗來看，tī 台灣社會中引起心靈腐化、社會不義 kah 生態破壞 ê 真 chē 因素中間，政治 ê 霸權壓迫應當算是 siōng 明顯 ê。台灣歷史上 ê 長期受殖民壓迫統治，m̄-nā 扭曲台灣人民 ê 人性，摧毀台灣社會 ê 互信 kah 共識 ê 基礎，mā phah-hoa 台灣人民對鄉土 ê 疼 kah 認同。所以，若 beh hō 台灣人民 tùi 罪惡 ê 深淵得 tiòh tháu-pàng，tòh 必須先 hō in tùi 壓迫 ê 處境得 tiòh 自由。這 tòh 是 chit-ê 信仰告白 kā 基督 hō 人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng，kah hō 受壓制 ê 得 tiòh 自由 chit 兩個命題 khng tī 全一個位格來處理。Chit 兩個 ē-sái 講是重複 ê 講法；tī 台灣 ê 處境中，tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng kah tùi 壓

hām-hāi, í-kip tùi chū-jiân seng-thài ê bú-chêng pak-siah kah phò-hōai téng-téng ê siâ-ok kin-gôan, jī-chhiáⁿ tùi i chìn-hêng bô thò-hiáp ê cheng-chiàn, tit-kàu Siōng-tè ê kong-gī chiong-hián ūi-chí.

Tùi Tâi-oân ê lèk-sú keng-giām lâi khòaⁿ, tī Tâi-oân siā-hōe tiong ín-khí sim-lêng hú-hòa, siā-hōe put-gī kah seng-thài phò-hōai ê chin chē in-sò tiong-kan, chêng-tī ê pà-kōan ap-pek eng-tong sng sī siōng bêng-hián ê. Tâi-oân lèk-sú siōng ê tng-kí siū sit-bîn ap-pek thóng-tī, m̄-nā niú-khiok Tâi-oân jîn-bîn ê jîn-sèng, chhui-húi Tâi-oân siā-hōe ê hō-sìn kah kiōng-sek ê ki-chhó, mā phah-hoa Tâi-oân jîn-bîn tùi hong-thó ê thiàⁿ kah jîn-tông. Só-í, nā beh hō Tâi-oân jîn-bîn tùi chōe-ok ê chhim-ian tit-tiòh tháu-pàng, tòh pit-su seng hō in tùi ap-pek ê chhù-kéng tit-tiòh chū-iū. Che tòh sī chit-ê Sìn-gióng Kò-pek kā Ki-tok hō lāng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng, kah hō siū ap-chè ê tit-tiòh chū-iū chit nng-ê bēng-tê khng tī kàng chit-ê ūi-keh lâi chhù-lí. Chit nng-ê ē-sái kóng sī tiōng-hók ê kóng-hoat; tī Tâi-oân ê chhù-kéng tiong, tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng kah tùi ap-chè tiong

制中得 tiòh 自由，乃是二而一，
一而二 ê t̄ai-chi。

Tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng，
kah tùi 壓迫中得 tiòh 自由，若
khnḡ tī 台灣 ê 經驗中來看，無比
「出頭天」chit 句俗語 ê 描述 koh
khah 適當 ê à。所以，台灣基督
長老教會信仰告白起草小組 tùi
1979 年 ê 初稿開始，一直到 1985
年 2 月所提出 ê 完稿，lóng tī chit
段「hō 受壓制 ê 得 tiòh 自由」ê
後面加上「出頭天」ê 宣認。Tī
原來 ê 第一、第二稿頂面所用 ê
字句是「受人欺侮 ê 出頭天」，
1982 年（第三稿）以後就直接 tī
「得 tiòh 自由」ê 後面，用頓點 ê
連接方式加上「出頭天」三字。

可惜 ê 是，tī 1985 年 4 月，
總會開會定稿 ê 時，卻 tī 討論中
有人當場提議 kā「出頭天」改做
「平等」，致使 soah 硬去 hōng
刪除掉。

「出頭天」chit 句俗語，tī
台灣社會流傳久長，意涵非常豐

tit-tiòh chū-iū, nái-sī nng-jī-it, it-jī-
nng ê t̄ai-chi.

Tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-
pàng, kah tùi ap-pek tiong tit-tiòh
chū-iū, nā khnḡ tī T̄ai-oân ê keng-
giām tiong lâi khòaⁿ, bô pí “chhut-
thâu-thi^m” chit kù siók-gí ê biâu-sút
koh khah sek-tòng ê à. Sô-í, T̄ai-oân
Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng
Kò-pèk khí-chhó sió-chơ tùi 1979 nī
ê chhơ-kó khai-sí, it-tit kàu 1985 nī 2
gòeh só thê-chhut ê oân-kó, lóng tī
chit tōaⁿ “hō siū ap-chè ê tit-tiòh chū-
iū” ê āu-bīn ka-siōng “chhut-thâu-
thi^m” ê soan-jīn. Tī gōan-lâi ê tē-it, tē-
jī kó téng-bīn só ēng ê jī-kù sī “siū
lâng khi-hū ê chhut-thâu-thi^m”, 1982
nī (tē-saⁿ kó) í-āu chiū tit-chiap tī
“tit-tiòh chū-iū” ê āu-bīn, ēng tūn-
tiám ê liân-chiap hong-sek ka-siōng
“chhut-thâu-thi^m” saⁿ jī.

Khó-sioh ê sī, tī 1985 nī 4 gòeh,
chóng-hōe khui-hōe tēng-kó ê sī,
khiok tī thó-lūn tiong ū lâng tong-tiūⁿ
thê-gī kā “chhut-thâu-thi^m” kái-chò
“pēng-téng”, tì-sú soah ngē khi hōng
san-tū tiāu.

“Chhut-thâu-thi^m” chit kù siók-
gí, tī T̄ai-oân siā-hōe liū-thôn kú-tng,
ì-hâm hui-siōng hong-hù (chham-

富（參看拙作「奔向出頭天 ê 子民」）；歷來 tī 台灣人民口中，chit 句俗語有經濟上得利，功成名就，á 是 tī 社會上出頭，脫困解厄 ê 意涵，同時 tī 政治上 mā 有變天、反壓迫、反不義 ê 解放意涵。

當「出頭天」被引用 tī 長老教會信仰告白 ê 時，確實 tī 教會內部引起無全 ê 爭論。Tī 當時台灣政治 ê 保守氣氛之下，加上教會一向對本土文化所存 ê 排斥 kah 抗拒情結，致使有人用「出頭天」是粗俗 kah 敏感等等 ê 各種理由來 kā 它排斥，這是 ē-tàng 了解 ê。M̄-koh，若 tùi 爭論 ê 角度來看，chit 句俗語 ê 草根性 kah 反壓迫 ê 力量，tú 好 ē-tàng tùi 它 ê 爭論 ê 敏感度表現出來。Tùi chit-ê 信仰告白通過以來，「信仰 kah 教制委員會」bat 一再提案，想 beh 修改信仰告白，來 kā 「出頭天」chit 句俗語 koh 重新 khng 入去，這 ē-sái 講 tōh 是 chit 句俗

khòaⁿ choat-chok “Phun-hiòng chhut-thâu-thiⁿ ê chú-bîn”）；lèk-lái tī Tâi-oân jîn-bîn kháu tiong, chit kù siók-gí ū keng-chè siōng tit-lī, kong-sêng bêng-chiū, á-sī tī siā-hōe siōng chhut-thâu, thoat-khùn kái-eh ê ì-hâm, tông-sī tī cheng-tī siōng mā ū piàn-thiⁿ, hóan ap-pek, hóan put-gī ê kái-hòng ì-hâm.

Tng “chhut-thâu-thiⁿ” pī ín-iōng tī Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk ê sí, khak-sit tī kàu-hōe lâi-pō ín-khí bô kâng ê cheng-lūn. Tī tong-sī Tâi-oân cheng-tī ê pó-siú khi-hun chi hā, ka-siōng kàu-hōe it-hiòng tùi pún-thó bûn-hòa só chûn ê pài-thek kah khòng-kī cheng-kat, ti-sú ū lāng ēng “chhut-thâu-thiⁿ” sī chhō-siok kah bín-kám téng-téng ê kok chióng lí-iū lâi kā i pài-thek, che sī ē-tàng liáu-kái ê. M̄-koh, nā tùi cheng-lūn ê kak-tō lâi khòaⁿ, chit kù siók-gí ê chháu-kin-sèng kah hóan ap-pek ê lèk-liōng, tú hó ē-tàng tùi i ê cheng-lūn ê bín-kám-tō piáu-hiān chhut-.lái. Tùi chit-ê Sin-gióng Kò-pèk thong-kòe í-lái, “Sin-gióng kah kàu-chè úi-gōan-hōe” bat it-chài thê-àn, siūⁿ beh siu-kái Sin-gióng Kò-pèk, lâi kā “chhut-thâu-thiⁿ” chit kù siók-gí koh tiông-sin khng

語成做信仰告白 ê 適切性 ê siōng 好 ê 說明。除了「出頭天」以外，íáu 有啥物理想，啥物 òng 望 ē-tàng 適切 koh 有力來 kā 台灣人民 phah 拚掙扎，想 beh tùi 被壓制 ê 處境中得 tiòh 自由 ê 心聲表達出來 leh？

比較上來看，目前 ê 信仰告白中以「平等」來取代「出頭天」，感覺 oh 得掩 khàm 刻意造作 ê 痕跡，而且有 chhìn-chhái 做 ê 感覺。原本用頓號連結 ê 「出頭天」是 kah 自由全款意思，是 teh 象徵被壓制者解放 ê òng 望。Chit-má kā 「出頭天」改做「平等」，而且 koh íáu 用頓號連結，所以得 tiòh 平等 ê 主詞 íáu 是被壓迫者。被壓迫者彼此得 tiòh 平等，kám m̄ 是 íáu-koh 是 tī 被壓制 ê 狀態？Tī 無交帶被壓制者 beh kah 啥人平等 ê 情況下，chit-ê 告白 ê 意涵 bī 免受 tiòh 壓制 kah 扭曲。Tiòh 算咱用善意來猜測，kā 它解釋做

jip-khì, che ē-sái kóng tòh sī chit kù siòk-gí chiáⁿ-chò Sìn-gióng Kò-pèk ê sek-chhiat-sèng ê siōng-hó ê soat-bêng. Tū-liáu “chhut-thâu-thiⁿ” í-gōa, íáu ū siáⁿ-mih lí-sióng, siáⁿ-mih òng-bāng ē-tàng sek-chhiat koh ū lát lái kā Tâi-oân jîn-bîn phah-piàⁿ cheng-chat, siūⁿ beh tùi pī ap-chè ê chhù-kéng tiong tit-tiòh chū-iū ê sim-siaⁿ piáu-tát chhut-lái leh?

Pí-kàu siōng lái khòⁿ, bók-chêng ê Sìn-gióng Kò-pèk tiong í “pêng-téng” lái chhú-tâi “chhut-thâu-thiⁿ”, kám-kak oh-tit am-khàm khek-ì chō-chok ê hūn-jiah, jī-chhiáⁿ ū chhìn-chhái chò ê kám-kak. Goân-pún ēng tūn-hō lián-kiat ê “chhut-thâu-thiⁿ” sī kah chū-iū kàng-khóan ì-sù, sī teh siōng-teng pī-ap-chè-chiá kái-hòng ê òng-bāng. Chit-má kā “chhut-thâu-thiⁿ” kái-chò “pêng-téng”, jī-chhiáⁿ koh íáu ēng tūn-hō lián-kiat, só-í tit-tiòh pêng-téng ê chú-sū íáu sī pī-ap-pek-chiá. Pī-ap-pek-chiá pí-chhú tit-tiòh pêng-téng, kám m̄-sī íáu-koh sī tī pī-ap-chè ê chōng-thài? Tī bô kau-tài pī-ap-chè-chiá beh kah siáⁿ lâng pêng-téng ê chêng-hóng hā, chit-ê kò-pèk ê ì-hām bī-bián ē siū-tiòh ap-chè kah niú-khiok. Tiòh

hō 受壓迫者 kah 壓迫者得 tiòh 平等 ê 地位，án-ne，chit-ê 解放 ê 宣告 iáu 是難免有好事做無到底 ê 遺憾；因為 iáu kā 壓迫者 kah 被壓迫者 ê 階級 kah 身分保存落來。這 kah 「得 tiòh 自由」、「出頭天」beh 脫開受壓迫者 ê 身分 kah 狀態，是根本無全 ê 概念。

成做新創造 ê 人

基督 kā 人 tùi 罪惡中 tháu-pàng 出來，hō 受壓制 ê 得 tiòh 自由 kah 出頭天，iā tòh 是 hō 人 tùi 目前 ê 處境中得 tiòh 救贖。基督教信仰既然告白人是上帝創造 ê，現世 ê 人是 tùi 初創造 ê 完全狀態墮落 ê 結果，所以，tùi 現世處境得 tiòh 救贖，是指向征服 hit-ê 造成墮落 ê 邪惡勢力，回復墮落前人受造 ê 特質 kah 天賦；chit-ê 征服邪惡勢力，開創人性特質 ê 工

sng lán ēng siān-ì lāi chhai-chhek, kā i kái-sek chò hō siū-ap-pek-chiá kah ap-pek-chiá tit-tiòh pêng-téng ê tē-ūi, án-ne, chit-ê kái-hòng ê soan-kò iáu sī lân-bián ū hó sū chò bô kàu-té ê ūi-hām; in-ūi iáu kā ap-pek-chiá kah pī-ap-pek-chiá ê kai-kip kah sin-hūn pó-chūn lóh-lái. Che kah “tit-tiòh chū-iū”, “chhut-thâu-thi” beh thoat-khui siū-ap-pek-chiá ê sin-hūn kah chōng-thài, sī kin-pún bô kâng ê khài-liām.

Chiân-chò Sin Chhòng-chō ê Lâng

Ki-tok kā lâng tùi chōe-ok tiong tháu-pàng chhut-lái, hō siū-ap-chè-ê tit-tiòh chū-iū kah chhut-thâu-thi, iā tòh sī hō lâng tùi bók-chêng ê chhù-kéng tiong tit-tiòh kiù-siòk. Ki-tok-kàu sin-gióng kì-jân kò-pék lâng sī Siōng-tè chhòng-chō-ê, hiān-sè ê lâng sī tùi chhō chhòng-chō ê oân-chōan chōng-thài tui-lòh ê kiát-kó, só-í, tui hiān-sè chhù-kéng tit-tiòh kiù-siòk, sī chí-hiòng cheng-hòk hit-ê chō-sêng tui-lòh ê siá-ok sè-lèk, hōe-hòk tui-lòh chêng lâng siū-chō ê tèk-chit kah thian-hù; chit-ê cheng-hòk siá-

作，用保羅 ê 用語來講，tòh 是「成做新造 ê 人」。

基督徒 beh tī 基督裡成做新創造 ê 人，因為基督已經藉 tiòh 祂 ê 受苦，釘十字架，死 kah koh 活，kā 上帝（tòh 是源起頭創造人類 ê 主）ê 仁愛 kah 公義顯明出來，hō 咱 kah 上帝 koh 和好（重新擁有祂源起頭創造 ê 特質 kah 天賦）；iā tòh 是達成親像耶穌 án-ne，bē 為 tiòh ka-kī ê 榮耀，soah tī 試探下屈服（馬太福音 4:1-11；馬可福音 1:12-13；路加福音 4:1-13），mā bē 為 tiòh ka-kī ê 安全 kah 利益，soah kā 上帝 ê 旨意妥協（馬太福音 26:42；馬可福音 14:36；路加福音 22:42）。Chit 種生活 tī 試探中卻無向試探屈服，tī 威脅下卻無向壓力妥協 ê 人生力量，tòh 是新造 ê 人 ê 力量，是藉 tiòh kah 基督結合所領受 ê 性命能力。因為 án-ne，新創造 ê 人 tī chit-ê 信仰告白中，得 tiòh 包括

ok sè-lèk, khai-chhòng jîn-sèng tèk-chit-ê kang-chok, ēng Páu-lô ê iōng-gí lâi kóng, tòh sī “chiáⁿ-chò sin chō ê lāng”.

Ki-tok-tô beh tī Ki-tok nih chiáⁿ-chò sin chhòng-chō ê lāng, in-ūi Ki-tok í-keng chiá-tiòh I ê siū-khó, tēng sip-jī-kè, sí kah koh-oáh, kā Siōng-tè (tòh sī gōan khí-thâu chhòng-chō jîn-lūi ê Chú) ê jîn-ài kah kong-gī hián-bēng chhut-lâi, hō lán kah Siōng-tè koh hô-hó (tiōng-sin íong-iú I gōan khí-thâu chhòng-chō ê tèk-chit kah thian-hù)；iā tòh sī tát-sēng chhin-chhiūⁿ I-é-su án-ne, bē ūi-tiòh ka-kī ê êng-iāu, soah tī chhi-thàm hā khut-hók (Má-thài hok-im 4:1-11; Má-khó hok-im 1:12-13; Lū-ka hok-im 4:1-13), mā bē ūi-tiòh ka-kī ê an-chōan kah lī-ek, soah kā Siōng-tè ê chí-ì thò-hiáp (Má-thài hok-im 26:42; Má-khó hok-im 14:36; Lū-ka hok-im 22:42)。Chit chióng seng-oáh tī chhi-thàm tiōng khiok bô hiòng chhi-thàm khut-hók, tī ui-hiáp hā khiok bô hiòng ap-lèk thò-hiáp ê jîn-seng lèk-liōng, tòh sī sin chō ê lāng ê lèk-liōng, sī chiá-tiòh kah Ki-tok kiát-háp só niá-siū ê sèⁿ-miā lēng-lèk. In-ūi án-ne, sin chhòng-chō ê lāng tī chit-ê Sin-gióng

內在 kah 外在雙重 ê 更新 kah 改變。Tùi 內在來講，新造 ê 人指 ê 是人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng，人性得 tiòh 更新；tùi 外在來講，是指人 tùi 受壓制 ê 處境中得 tiòh 自由，生活得 tiòh 解放。內有新 ê 人性，贏過罪 ê 引誘；外有新 ê 生活，tùi 束縛解脫，tòh 是所謂已經「成做新創造 ê 人」。

以目前台灣社會所呈現出 ê 人心腐化，社會充滿壓制，以及對自然生態剝削 kah 破壞 ê 嚴重敗壞現象來看，一个 tùi 內到外「新創造 ê 人」，實在是 ē hō 台灣社會 tùi àu 臭 ê 現狀起死回生 ê 不二法門。

若是 beh 達成 chit-ê hō 人內外兼修，頭尾更新 ê 目標，tùi 基督教信仰 ê 角度來看，tòh 只有 óa 靠耶穌基督 ê 救恩 nā-tiāⁿ。因為只有藉 tiòh 祂 ê 啟示，咱 chiah ē-tàng kah 上帝重新 koh 和好，回

Kò-pék tiong, tit-tiòh pau-koat lâi-chāi kah gōa-chāi siang-têng ê keng-sin kah kái-piàn. Tùi lâi-chāi lâi kóng, sin chō ê lâng chí ê sī lâng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng, jîn-sèng tit-tiòh keng-sin; tùi gōa-chāi lâi kóng, sī chí lâng tùi siū-ap-chè ê chhù-kéng tiong tit-tiòh chū-iū, seng-oáh tit-tiòh kái-hòng. Lâi ū sin ê jîn-sèng, iāⁿ-kòe chōe ê ín-iú; gōa ū sin ê seng-oáh, tùi sok-pák kái-thoat, tòh sī só-ūi í-keng “chiāⁿ-chò sin chhòng-chō ê lâng”.

Í bók-chêng Tâi-oân siā-hōe só thêng-hiān-chhut ê jîn-sim hú-hòa, siā-hōe chhiong-móa ap-chè, í-kip tùi chū-jian seng-thài pak-siah kah phò-hōai ê giâm-tiōng pāi-hōai hiān-siōng lâi khòaⁿ, chit-ê tùi lâi kàu gōa “sin chhòng-chō ê lâng”, sít-chāi sī ē hō Tâi-oân siā-hōe tùi àu-chhàu ê hiān-chōng khí-sí hōe-seng ê put-jī hoat-mng.

Nā-sī beh tát-sêng chit-ê hō lâng lâi-gōa kiam siu, thâu-bóe keng-sin ê bók-phiau, tùi Ki-tok-kàu sin-gióng ê kak-tō lâi khòaⁿ, tòh chí-ū óa-khò I-ésu Ki-tok ê kiù-un nā-tiāⁿ. In-ūi chí-ū chià-tiòh I ê khé-sī, lán chiah ē-tàng kah Siōng-tè tiōng-sin koh hô-hó, hōe-hòk kiān-chōan ê jîn-sèng, mā

復健全 ê 人性，mā 只有藉 tiòh 祂 ê 救贖，咱 chiah ē-tàng 克服邪惡勢力，贏過死亡 ê 權勢，tùi 壓制 ê 情境中得 tiòh 解放 kah 自由，ē-tàng 出頭天。因為 án-ne，Tī 台灣宣講耶穌基督 ê 福音，m̄-nā tiòh 傳揚基督 hō 台灣人 kah 上帝和好，hō 台灣人民 tī 創造主——上帝 ê 面前，重新 chhōe tng 來人性 ê 尊嚴 kah 天賦，同時 mā 應該宣告耶穌基督 ê 解放力量，hō sà-n-chhiah 人聽 tiòh chit-ê 福音：「受掠 ê 人 ê 得 tiòh tháu 放，chheⁿ-mê-ê ē 看見，受壓迫 ê 人會得 tiòh 自由」（路加福音 4:18），hō 長期 tī 高壓迫害下 ê 台灣人民，ē-tàng 確實經驗 tiòh 上帝話語 ê 解放力量。

Hō 世界成做上帝 ê 國度

有 tùi 罪惡 ê 網縛下 tháu-pàng 出來 ê 個人心靈 kah 人性，加上一個無欺壓 kah 無迫害 ê 環境，以及無分貧富，koh 無不幸

chí-ū chià-tiòh I ê kiù-siòk, lán chiah ē-tàng khek-hòk siâ-ok sè-lék, iâⁿ-kòe sí-bông ê kôan-sè, tùi ap-chè ê chêng-kéng tiong tit-tiòh kái-hòng kah chū-iū, ē-tàng chhut-thâu-thiⁿ. In-ūi án-ne, tī Tâi-oân soan-káng I-é-su Ki-tok ê hok-im, m̄-nā tiòh thōan-iông Ki-tok hō Tâi-oân-lâng kah Siōng-tè hô-hó, hō Tâi-oân jîn-bîn tī Chhòng-chō-chú—Siōng-tè ê bīn-chêng, tiông-sin chhōe tng-lâi jîn-sèng ê chun-giâm kah thian-hù, tông-sī mā eng-kai soan-kò I-é-su Ki-tok ê kái-hòng lèk-liōng, hō sà-n-chhiah lêng thiaⁿ-tiòh chit-ê hok-im, “siū-liáh ê lêng ē tit-tiòh tháu-pàng, chheⁿ-mê-ê ē khòaⁿ-kìⁿ, siū ap-pek ê lêng ē tit-tiòh chū-iū” (Lū-ka hok-im 4:18), hō tng-kí tī ko-ap pek-hāi hā ê Tâi-oân jîn-bîn, ē-tàng khak-sít keng-giâm tiòh Siōng-tè òe-gí ê kái-hòng lèk-liōng.

Hō Sè-kài Chiân-chò Siōng-tè ê Kok-tō

Ū tùi chōe-ok ê khún-pák hā tháu-pàng chhut-lâi ê kò-jîn sim-lêng kah jîn-sèng, ka-siōng chit-ê bô khi-ap kah bô pek-hāi ê khōan-kéng, í-kip bô hun pîn-hù, koh bô put-hēng

災難 ê 社會，án-ne，一个人人期待 ê 大同世界 ê 理想，chiah ē-tàng 順應時運來產生。古今流傳 ê 理想國，無一个 m̄ 是超越現實世界缺憾 ê 一个 ñg 望中 ê 國度。因為現實世界 kan-taⁿ 目 nih 久，所以 ñg 望永恆；因為現實世界 ê 冷酷，所以 ñg 望溫暖；因為現實世界 ê 壓制，所以 ñg 望公義；koh 因為今日生活 ê 坎坷無平，所以 ñg 望一个充滿喜樂平安 ê 新世界 kah 新狀態；哲學上 ê 烏托邦 tòh 是 án-ne 產生 ê，宗教上 ê 終末國 mā 是 án-ne 宣告出來 ê。Tī hit-ê 終末世界裡，「裨 ē kā in 目 chiu ê 目屎 lóng 拭 kah 乾。無 koh 有死亡，mā 無 koh 有哀傷、啼哭、痛疼，因為以前 ê tāi-chì 已經過去 à。」（啟示錄 21:4）。

「以前 ê tāi-chì lóng 已經過去」，這是用假定人生是苦海，性命充滿厄運 ê 人生觀做出發點 ê。Tòh 是因為 án-ne，「hiat 掉以往 ê tāi-chì」chiah ē 成做人追求 ê

chai-lān ê siā-hōe, án-ne, chit-ê lâng-lâng kî-thāi ê tǎi-tông sè-kài ê lí-sióng, chiah ē-tàng sūn-èng sî-ūn lái sán-seng. Kó-kim liū-thoan ê lí-sióng kok, bô chit-ê m̄-sī chhiau-oat hiān-sit sè-kài khoat-hām ê chit-ê ñg-bāng tiong ê kok-tō. In-ūi hiān-sit sè-kài kan-taⁿ bák-nih-kú, só-í ñg-bāng éng-hêng; in-ūi hiān-sit sè-kài ê léng-khok, só-í ñg-bāng un-lóan; in-ūi hiān-sit sè-kài ê ap-chè, só-í ñg-bāng kong-gī; koh in-ūi kim-jit seng-oah ê khâm-khiat bô pêⁿ, só-í ñg-bāng chit-ê chhiong-móa hí-lòk pêng-an ê sin sè-kài kah sin chōng-thài; tiat-hák siōng ê Utopia tòh sī án-ne sán-seng ê, chong-kàu siōng ê chiong-bòat kok mā sī án-ne soan-kò chhut-lái ê. Tī hit-ê chiong-bòat sè-kài nih, “I ē kā in bák-chiu ê bák-sái lóng chhit kah ta. Bô koh ū sí-bōng, mā bô koh ū ai-siong, thī-khàu, thàng-thiàⁿ, in-ūi í-chêng ê tāi-chì í-keng kòe-khì à.” (Khé-sī-liòk 21:4) .

“Í-chêng ê tāi-chì lóng í-keng kòe-khì”, che sī ēng ká-tēng jîn-seng sī khó-hái, sèⁿ-miā chhiong-móa eh-ūn ê jîn-seng-koan chò chhut-hoat-tiám ê. Tòh sī in-ūi án-ne, “hiat-tiāu í-óng ê tāi-chì” chiah ē chiáⁿ-chò lâng

目標，chiah ē 成做祝福 ê 代名詞。換句話來講，啟示錄所紹介 hō 咱 ê 「新天新地」，其實是一個切望 ê 「出頭天」 ê 境界：「……以前 ê 天 kah 地已經無去，海 mā 無 koh 存在。」以往 ê tāi-chi lóng 過去 à, án-ne, beh 來 ê 世界是啥款 ê leh? 聖經所描繪 ê 新世界，hit-ê tùi 上帝 hia, tùi 天頂降落來 ê 新耶路撒冷，它 m-nā 是用過去耶路撒冷 ê 榮耀做範例，而且 koh 是更新一切 ê。這 iā tòh 是講，人類 ê 終末 òng 望雖然脫 bē 開過去經驗 ê 影響，卻 mā m̄ 是過去 ê 經驗所 ē-tàng 完全界說。脫開過去 ê 種種困苦，超越過去所經驗 ê 一切美好，chit-ê 基於現世苦難所想像出來 ê 理想國度，有包含批判性 ê 激勵力量，hō 人藉 tiòh 對 chit-ê 美好國度 ê 欣羨，致使願意，而且有法度 kah 現實 ê 苦難以及不義掙扎奮鬥。

基督教信仰成做一個拯救性

tui-kiū ê bók-phiau, chiah ē chiáⁿ-chò chiok-hok ê tāi-bêng-sù. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, Khé-sī-liòk só siāu-kài hō lán ê “sin thiⁿ sin tē”, kī-sit sī chit-ê chhiat-bāng ê “Chhut-thâu-thiⁿ” ê keng-kài, “..... í-chêng ê thiⁿ kah tē í-keng bô-.khi, hái mā bô koh chùn-chāi.” Í-óng ê tāi-chi lóng kòe-.khi à, án-ne, beh lâi ê sè-kài sī siáⁿ khoán ê leh? Sèng-keng só biô-hōe ê sin sè-kài, hit-ê tùi Siōng-tè hia, tùi thiⁿ-téng kàng lóh-.lâi ê sin Ê-lú-sa-lèm, i m-nā sī ēng kòe-khi Ê-lú-sa-lèm ê êng-iāu chò hōan-lē, jī-chhiáⁿ koh sī keng-sin it-chhè-ê. Che iā tòh sī kóng, jīn-lūi ê chiong-bóat òng-bāng sui-jiân thoat bē khui kòe-khi keng-giām ê éng-hióng, khiok mā m̄-sī kòe-khi ê keng-giām só ē-tàng oân-chôan kài-soeh. Thoat-khui kòe-khi ê chióng-chióng khùn-khó, chhiau-oát kòe-khi só keng-giām ê it-chhè bí-hó, chit-ê ki-í hiān-sè khó-lān só síong-siōng chhut-.lâi ê lí-sióng kok-tō, ū pau-hâm phoe-phòⁿ-sèng ê kek-lē lèk-liōng, hō láng chià-tiòh tùi chit-ê bí-hó kok-tō ê him-siān, tì-sú gōan-ì, jī-chhiáⁿ ū hoat-tō kah hiān-sit ê khó-lān í-kíp put-gī cheng-chat hùn-tàu.

Ki-tok-kàu sin-gióng chiáⁿ-chò

ê 信仰，自然 mā 有 chit 種 hō 人切望 ê 理想國度。M̄-koh，基督徒深知 chit-ê 理想 ê 終末國度，並 m̄ 是 kan-taⁿ 人 ka-kī tùi 苦難 ê 處境中所投射出來 ê 美境 nā-tiāⁿ；基督徒 ê 終末 òng 望，事實上是建立 tī in 對耶穌基督 ê 體驗上。換句話來講，基督教信仰中 ê 終末國度並 m̄ 是完全存在 tī 未來 ê 烏托邦，卻是藉 tiòh 耶穌基督 ê 生平 kah 教示，尤其是祂 ê 受苦、釘十字架死 kah koh 活 ê 事件所應允出來 ê。這 iā tòh 是講，基督教 ê 上帝國度並 m̄ 是未來論所 ē-tàng 完全界說 ê，它是 tī 耶穌基督 ê 作為上已經啟示出來，是 beh tī 未來成全 ê 一个已經經驗 tiòh，卻 iáu 未完全 ê 具體 koh 超越 ê 國度。

只有親像 chit 種已經經驗 tiòh 卻 iáu 未完全 ê 終末國度，chiah kah 基督徒 ê 獻身 kah 更新有關係，mā chiah kah 教會 ê 宣教

chit-ê chín-kiù-sèng ê sìn-gióng, chū-jiân mā ū chit chióng hō láng chhiat-bāng ê lí-sióng kok-tō. M̄-koh, Ki-tok-tô chhim chai chit-ê lí-sióng ê chiong-bóat kok-tō, pēng m̄-sī kan-taⁿ láng ka-kī tùi khó-lān ê chhù-kéng tiong só tâu-siā chhut-lâi ê bí-kéng nā-tiāⁿ; Ki-tok-tô ê chiong-bóat òng-bāng, sū-sit siōng sī kiàn-lip tī in tùi I-é-su Ki-tok ê thé-giām siōng. Oāⁿ kù ōe lâi kóng, Ki-tok-kàu sìn-gióng tiong ê chiong-bóat kok-tō pēng m̄-sī oân-chôan chûn-chāi tī bī-lâi ê Utopia, khiok sī chià-tiòh I-é-su Ki-tok ê seng-pēng kah kà-sī, iû-kī-sī I ê siū-khó, tēng sîp-jī-kè sí kah koh-oah ê sū-kiāⁿ só èng-in chhut-lâi ê. Che iā tòh sī kóng, Ki-tok-kàu ê Siōng-tè kok-tō pēng m̄-sī Bī-lâi-lūn só ē-tàng oân-chôan kài-soeh ê, i sī tī I-é-su Ki-tok ê chok-ûi siōng í-keng khé-sī chhut-lâi, sī beh tī bī-lâi sêng-chôan ê chit-ê í-keng keng-giām tiòh, khiok iáu-bōe oân-chôan ê kū-thé koh chhiau-oát ê kok-tō.

Chí-ū chhin-chhiūⁿ chit chióng í-keng keng-giām tiòh khiok iáu-bōe oân-chôan ê chiong-bóat kok-tō, chiah kah Ki-tok-tô ê hiàn-sin kah keng-sin ū koan-hē, mā chiah kah

動機相結合。基督徒既然是 teh 追求成做一个 kah 基督相契合 ê 人，所以是向「新造 ê 人」chit-ê 目標 teh 追 chhōe ê 人；是 tī 人生 ê 路途上，必然有領受過耶穌基督 ê 救恩，iā tòh 是 bat 經驗 tiòh tù 罪惡中得 tiòh tháu-pàng，tī 壓制中得 tiòh 自由 ê 喜樂 ê 人。換句話來講，基督徒應該是經歷過更新變化，初初 tam tiòh 上帝國度 ê 性命 kah òng 望 ê 人。M̄-koh，tòh 算是 án-ne，基督徒 mā 並 m̄ 是完人，並 m̄ 是已經完全生活 tī 上帝國度 ê 人。反倒轉，基督徒受召是 beh kā 伊初 tam 上帝國度 ê 經驗 tī 人 ê 面前做見證，用這來 kah 上帝同工，來促成 hō chit-ê 世界成做上帝國度 ê 終極目標 kah 使命。

事實上，tùi 語法 ê 運用來看，chit 段信仰告白 tī 語意上有霧霧無明 ê 瑕疵。原來 tùi 「祂 beh hō 人 tù 罪惡中得 tiòh tháu-pàng」chit 句開始，一直 lóng 用

kàu-hōe ê soan-kàu tōng-ki sio kiat-háp. Ki-tok-tô kì-jîân sī teh tui-kiū chiâⁿ-chò chit-ê kah Ki-tok sio khè-háp ê lâng, só-í sī hiòng “sin chō ê lâng” chit-ê bók-phiau teh tui-chhōe ê lâng; sī tī jîn-seng ê lō-tô siōng, pit-jîân ū niá-siū kòe I-é-su Ki-tok ê kiū-un, iā tòh sī bat keng-giām tiòh tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng, tī ap-chè tiong tit-tiòh chū-iū ê hí-lòk ê lâng. Oāⁿ kù òe lâi kóng, Ki-tok-tô eng-kai sī keng-lék kòe keng-sin piàn-hòa, chhō-chhō tam-tiòh Siōng-tè kok-tō ê sèⁿ-miā kah òng-bāng ê lâng. M̄-koh, tòh sng sī án-ne, Ki-tok-tô mā pēng m̄-sī oân-jîn, pēng m̄-sī í-keng oân-chōan seng-oáh tī Siōng-tè kok-tō ê lâng. Hoán tò-túg, Ki-tok-tô siū-tiàu sī beh kā i chhō tam Siōng-tè kok-tō ê keng-giām tī lâng ê bīn-chêng chò kiàn-chèng, ēng che lâi kah Siōng-tè tâng-kang, lâi chhiok-sêng hō chit-ê sè-kài chiâⁿ-chò Siōng-tè kok-tō ê chiong-kék bók-phiau kah sù-bēng.

Sū-sit siōng, tùi gí-hoat ê ūn-iōng lâi khòaⁿ, chit tōaⁿ Sin-gióng Kò-pèk tī gí-ì siōng ū bū-bū bô bēng ê hā-chhū. Goân-lái tùi “I beh hō lâng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng” chit kù khai-sí, it-tit lóng ēng tō-tiám liân-

逗點連結 tak 句，直到路尾，ē-sái 講 kui 段告白是做一 khùn 完成，而且意涵貫串。M-koh，若是分析文意，「裨 beh hō 人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng」 「裨」，tùi 「示」字旁 ê 字型 kah 承接頂句 「人 tiòh óa 靠耶穌基督 ê 救恩」來看，應該是 teh 講耶穌基督。續接 ê hit 句 「hō 受壓制 ê 得 tiòh 自由、平等」自然是延續頂一句 ê 主詞，指耶穌基督對受壓制者 ê tháu-pàng，m-koh，續落來 ê 「tī 基督裡成做新創造 ê 人」 hit 句，全款是接 tī 逗點 ê 後面，卻無主詞。咱 kiám-chhái ē-tàng kā 它連結 tī 第一句 ê 「裨 beh hō 人……」，á 是第二句 ê 「hō 受壓制者……」來解說 chit 句 ê 主詞，雖然致使意涵上有小 khóa 矛盾，iáu ē-tàng 猜測了解，m-koh，到下一句 ê 「hō 世界成做裨 ê 國」 ê 時，語法上 ê 瑕疵致使 hō 它 ê 意涵成做一個謎。到底是啥人 beh hō 世界成做上帝 ê 國？是 teh 指耶穌基督？

kiat tak kù, tit kàu lō-bé, ē-sái kóng kui tōaⁿ Kò-pèk sī chò chit khùn oân-sêng, jī-chhiáⁿ ì-hâm kòan-chhòan. M-koh, nā-sī hun-sek bûn-ì, “I beh hō lāng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng” ê “I”, tùi “示” jī pêng ê jī-hêng kah sêng-chiap téng kù “Lāng tiòh óa-khò I-é-su Ki-tok ê kiù-un” lâi khòⁿ, eng-kai sī teh kóng I-é-su Ki-tok. Soà-chiap ê hit kù “hō siū-ap-chè ê tit-tiòh chū-iū, pêng-téng” chū-jian sī iân-siòk téng chit kù ê chú-sū, chí I-é-su Ki-tok tùi siū-ap-chè-chiá. ê tháu-pàng, m-koh, sòa lōh-lái ê “Tī Ki-tok nih chiáⁿ-chò sin chhòng-chō ê lāng” hit kù, kâng-khóan sī chiap tī tō-tiám ê āu-bīn, khiok bô chú-sū. Lán kiám-chhái ē-tàng kā i liên-kiat tī tē-it kù ê “I beh hō lāng……”, á-sī tē-jī kù ê “hō siū-ap-chè-chiá……” lâi kái-soeh chit kù ê chú-sū, sui-jian tì-sú ì-hâm siōng ū sió-khóa mâu-tún, iáu ē-tàng chhai-chhek liáu-kái, m-koh, kàu ē chit kù ê “hō sè-kài chiáⁿ-chò I ê kok” ê sí, gí-hoat siōng ê hā-chhū tì-sú hō i ê ì-hâm chiáⁿ-chò chit-ê bī. Tāu-té sī siáⁿ lāng beh hō sè-kài chiáⁿ-chò Siōng-tè ê kok? Sī teh chí I-é-su Ki-tok? Á-sī teh chí hiah-ê óa-khò I-é-su Ki-tok ê kiù-un tit-tiòh tháu-

Á 是 teh 指 hiah-ê óa 靠耶穌基督 ê 救恩得 tiòh tháu-pàng, 脫離罪惡 kah 壓制 ê 新造 ê 人? Chit-ê 謎 ê 謎底可能 ē 造成解說上「失之毫釐, 差之千里」ê 無全。

Tùi chit 句告白 ê 文脈來看, chit 小段 ê 告白是 teh 強調耶穌基督 ê 救恩, 明示 chit-ê 救恩 beh hō 人 tùi 罪惡中得 tiòh tháu-pàng, hō 受壓制 ê 得 tiòh 自由、平等, hō 人 tī 基督裡成做新創造 ê 人。Tùi 這來看, tī chia ê hō 世界成做上帝 ê 國, 應該 mā 是 teh 指耶穌基督救恩 ê 工作; m̄-koh, 若 tùi kui 大段 ê 告白主旨來看, tòh 是 tùi siōng 尾 chit 大段 ê 「阮信」開始, 主要 ê 告白宗旨是 tī 「上帝 hō 人有尊嚴、才能 kah 鄉土, 來有份 tī 祂 ê 創造, 負責任 kah 祂相 kap 管理世界」chit 句基本信念頂面。若是 án-ne, chit 句「hō 世界成做祂 ê 國」ê 告白, 應該 tòh 是被應允成做新創造 ê 人 ê 信徒做主詞, 來突顯人有份 tī 上帝 ê 創造, 以

pàng, thoat-lī chōe-ok kah ap-chè ê sin chō ê láng? Chit-ê bī ê bī-té khó-lêng ē chō-sêng kái-soeh siōng “sit chi hô-lí, chha chi chhian-lí” ê bô kâng.

Tùi chit kù kò-pèk ê bûn-méh lâi khòaⁿ, chit sió-tōaⁿ ê kò-pèk sī teh kiông-tiâu I-é-su Ki-tok ê kiù-un, bêng-sī chit-ê kiù-un beh hō láng tùi chōe-ok tiong tit-tiòh tháu-pàng, hō siū-ap-chè-ê tit-tiòh chū-iû, pêng-téng, hō láng tī Ki-tok nih chiâⁿ-chò sin chhòng-chō ê láng. Tùi che lâi khòaⁿ, tī chia ê hō sè-kài chiâⁿ-chò Siōng-tè ê kok, eng-kai mā sī teh chí I-é-su Ki-tok kiù-un ê kang-chok; m̄-koh, nā tùi kui tōa tōaⁿ ê Kò-pèk chú-chí lâi khòaⁿ, tòh sī tùi siōng bóa chit tōa tōaⁿ ê “góan sìn” khai-sí, chú-iàu ê kò-pèk chong-chí sī tī “Siōng-tè hō láng ū chun-giâm, chhai-lêng kah hiong-thó, lâi ū hūn tī I ê chhòng-chō, hū chek-jīm kah I saⁿ-kap kóan-lí sè-kài” chit kù ki-pún sìn-liām téng-bīn. Nā-sī án-ne, chit kù “hō sè-kài chiâⁿ-chò I ê kok” ê kò-pèk, eng-kai tòh sī pī èng-ín chiâⁿ-chò sin chhòng-chō ê láng ê sìn-tô chò chú-sū, lâi tūt-hián láng ū hūn tī Siōng-tè ê chhòng-chō,

及有責任 kah 上帝做伙管理世界
ê 使命。Chit-ê 強調 tú 好 ē-tàng 彰
顯教會 kah 基督徒 ê 受召身分以
及宣教 ê 使命。

充滿公義、平安 kah 歡喜 ê 國度

「上帝國度」ê òng 望是基督
教會宣教 ê 中心目標。行洗禮約
翰 kah 耶穌基督傳教生涯 ê 開始，
lóng 用宣告「上帝 ê 國 teh beh 實
現 ā」做 in 信息 ê 中心（參考馬
太福音 3:2、4:17），可見上帝國
度 chit-ê 主題，tī 基督教信仰上
所佔 ê 重要角色。

政治學上講，國家包含三个
要素，tòh 是領土、人民 kah 主權。
Chit 三个 tī 現世 ê 國家定義 lóng
是相對 ê，iā tòh 是講現世國家 ê
領土、人民 kah 主權，lóng 是有
in 特定 ê 範圍 kah 限制，而且是
kah 其他無全 ê 國家同時存在 ê。
基督教信仰上所講 ê 上帝國度 m̄

í-kip ū chek-jīm kah Siōng-tè chò-hóe
kóan-lí sè-kài ê sù-bēng. Chit-ê kiōng-
tiāu tú-hó ē-tàng chiong-hián kàu-hōe
kah Ki-tok-tô ê siū-tiâu sin-hūn í-kip
soan-kàu ê sù-bēng.

Chhiong-móa Kong-gī, Pêng- an kah Hoaⁿ-hí ê Kok-tō

“Siōng-tè kok-tō” ê òng-bāng sī Ki-
tok-kàu ē soan-kàu ê tiōng-sim bók-
phiau. Kiáⁿ-sé-lé Iô-ha-neh kah I-é-su
Ki-tok thōan-kàu seng-gâi ê khai-sí,
lóng ēng soan-kò “Siōng-tè ê kok teh
beh sit-hiān ā” chò in sìn-sit ê tiōng-
sim (chham-khó Má-thài hok-im
3:2, 4:17), khó-kiàn Siōng-tè kok-tō
chit-ê chú-tê, tī Ki-tok-kàu sìn-gióng
siōng só chiām ê tiōng-iàu kak-sek.

Chèng-tī-hák siōng kóng, kok-
ka pau-hâm saⁿ-ê iàu-sò, tòh sī léng-
thó, jīn-bīn kah chú-kōan. Chit saⁿ-ê
tī hiān-sè ê kok-ka tēng-gī lóng sī
siōng-tùi ê, iā tòh sī kóng hiān-sè kok-
ka ê léng-thó, jīn-bīn kah chú-kōan,
lóng sī in tèk-tēng ê hōan-úi kah
hān-chè, jī-chhiáⁿ sī kah kī-tha bô
kâng ê kok-ka tông-sī chūn-chāi ê.
Ki-tok-kàu sìn-gióng siōng só kóng ê

是在 tī 領土 ê 界定，mā khah m̄ 是有特定人民 ê 規範，顛倒是 khah 偏向上帝主權 ê 實現。所以，上帝國度 ê 意思是指上帝主權實現 ê 意思；它 ē-tàng 發生 tī 一個人 ê 身上（路加福音 17:21）；mā ē-tàng 發生 kah 實現 tī 一陣人中間（馬太福音 5:3、10）；koh khah 是 beh 成全 tī kui 个世界（馬太福音 6:10）。上帝國度既然可能發生 tī 個人身上，ē-tàng 實現 tī 一陣人中間，koh 被應允 beh hō kui 个世界成做上帝國度，án-ne，領土 kah 人民 ê 要件 tī chia tòh 失去界說 ê 意義。換句話來講，上帝國度（主權）ê 實現並 m̄ 是在 tī 有形 ê 組織 á 是空間，卻是在 tī 無形 ê 狀態表現，iā tòh 是人心對上帝主權 ê 降服 kah 回應。無論是 tī tang 時，tī 啥物所在，只要人 ē-tàng 衷心順服上帝 ê 旨意，全意獻身，kā 上帝 ê 主權彰顯出來，而且謙卑回應，án-ne，上帝國度 tòh 臨在 ā。

Siōng-tè kok-tō̄ m̄-sī chāi tī léng-thó̄ ê kài-tēng, mā khah m̄-sī ū tèk-tēng jîn-bîn ê kui-hōan, tian-tò̄ sī khah phian-hiōng Siōng-tè chú-kōan ê sít-hiān. Só-í, Siōng-tè kok-tō̄ ê ì-sù sī chí Siōng-tè chú-kōan sít-hiān ê ì-sù; i ē-tàng hoat-seng tī chít-ê lāng ê sin-chiūⁿ (Lū-ka hok-im 17:21); mā ē-tàng hoat-seng kah sít-hiān tī chít tīn lāng tiong-kan (Má-thài hok-im 5:3, 10); koh khah sī beh sēng-chōan tī kui-ê sè-kài (Má-thài hok-im 6:10). Siōng-tè kok-tō̄ kì-jiân khó-lēng hoat-seng tī kò-jīn sin-chiūⁿ, ē-tàng sít-hiān tī chít tīn lāng tiong-kan, koh pī èng-ín beh hō kui-ê sè-kài chiāⁿ-chò Siōng-tè kok-tō̄, án-ne, léng-thó̄ kah jîn-bîn ê iàu-kiāⁿ tī chia tòh sít-khi kài-soeh ê ì-gī. Oāⁿ kù ōe lāi kóng, Siōng-tè kok-tō̄ (chú-kōan) ê sít-hiān pēng m̄-sī chāi tī iú-hēng ê chō-chit á-sī khong-kan, khiok sī chāi tī bô-hēng ê chōng-thài piáu-hiān, iā tòh sī jīn-sim tui Siōng-tè chú-kōan ê hāng-hók kah hōe-èng. Bô-lūn sī tī tang-sí, tī siáⁿ-mih só-chāi, chí-iàu lāng ē-tàng tiong-sim sūn-hók Siōng-tè ê chí-i, chōan-ì hiàn-sin, kā Siōng-tè ê chú-kōan chiong-hiān chhut-lāi, jī-chhiáⁿ khiam-pi hōe-èng, án-ne, Siōng-tè

上帝國度既然 kah 上帝主權 ê 實現有關，所以 tòh 是 kah 上帝 ê 旨意以及上帝 ê 特質 ê 揭示有關聯；實現上帝 ê 旨意 iā tòh 是 kā 上帝 ê 本質見證出來。Tùi 耶穌基督 ê 釘十字架 kah koh 活，咱發見上帝是疼 ê 上帝，又 koh 是公義 ê 上帝。所以，一个用上帝 ê 主權所統治 ê 世界（國度），一定是充滿公義 kah 疼 ê 世界。凡若存有不義，á 是存有仇恨、嫉妒、爭鬥 kah 不安 ê 所在，lóng 是欠缺疼 kah 公義，lóng 是 iáu 未 hō 上帝 ê 主權完全統治 ê 所在，lóng 需要 hō 它成做上帝 ê 國，hō 它充滿公義 kah 疼。

台灣社會 kah 台灣人民有史以來所親身體驗 ê 壓迫經驗，tòh 是欠缺公義，而且社會 kah 人心內所充滿 ê 是氣憤鬱卒 kah 怨恨不滿。若無公義，tòh 無平安；若無平安，ná 有啥物喜樂 thang

kok-tō tòh lîm-chāi ā.

Siōng-tè kok-tō kî-jiân kah Siōng-tè chú-kôan ê sít-hiân iú-koan, só-í tòh sī kah Siōng-tè ê chí-ì í-kíp Siōng-tè ê tèk-chit ê kiát-sī ū koan-liân; sít-hiân Siōng-tè ê chí-ì iā tòh sī kā Siōng-tè ê pún-chit kiàn-chèng chhut-lái. Tùi I-é-su Ki-tok ê têng síp-jī-kè kah koh-oáh, lán hoat-kiàn Siōng-tè sī thiàⁿ ê Siōng-tè, iū koh sī kong-gī ê Siōng-tè. Só-í, chit-ê ēng Siōng-tè ê chú-kôan só thóng-tī ê sè-kài (kok-tō), it-tēng sī chhiong-móa kong-gī kah thiàⁿ ê sè-kài. Hoān-nā chûn-iú put-gī, á-sī chûn-iú siū-hūn, chit-tò, cheng-tàu kah put-an ê só-chāi, lóng sī khiàm-khoeh thiàⁿ kah kong-gī, lóng sī iáu-bōe hō Siōng-tè ê chú-kôan oân-chôan thóng-tī ê só-chāi, lóng su-iàu hō i chiáⁿ-chò Siōng-tè ê kok, hō i chhiong-móa kong-gī kah thiàⁿ.

Tâi-oân siā-hōe kah Tâi-oân jîn-bîn iú-sú í-lái só chhin-sin thé-giām ê ap-pek keng-giām, tòh sī khiàm-khoeh kong-gī, jī-chhiáⁿ siā-hōe kah lāng sim-lāi só chhiong-móa ê sī khi-hùn ut-chut kah oân-hūn put-bóan. Nā bô kong-gī, tòh bô pêng-an; nā bô pêng-an, ná ū siáⁿ-mih hí-lòk thang

講。台灣教會 tī 台灣 ê 宣教，若是 beh 宣告上帝公義 kah 慈愛 ê 「國度」，án-ne，台灣人民所信仰 ê 上帝國度必然應該是以公義、平安 kah 喜樂做它 ê 內涵。一个充滿公義、平安 kah 喜樂 ê 社會，是台灣人民 òng 望「出頭天」ê 社會，是基督教 tī 台灣實況中應該宣揚 ê 上帝國度信息 ê 內容。

kóng. Tâi-oân kàu-hōe tī Tâi-oân ê soan-kàu, nā-sī beh soan-kò Siōng-tè kong-gī kah chū-ài ê “kok-tō”, án-ne, Tâi-oân jîn-bîn só sìn-gióng ê Siōng-tè kok-tō pit-jiân eng-kai sī í kong-gī, pêng-an kah hí-lòk chò i ê lāi-hâm. Chit-ê chhiong-móa kong-gī, pêng-an kah hí-lòk ê siā-hōe, sī Tâi-oân jîn-bîn òng-bāng “chhut-thâu-thi” ê siā-hōe, sī Ki-tok-kàu tī Tâi-oân sít-hóng tiong eng-kai soan-iông ê Siōng-tè kok-tō sìn-sit ê lāi-iông.

Kiat-lūn
結論

阿們

Kā 台灣基督長老教會信仰告白 tùi 頭申論一遍了後，雖然 ē-tàng chhōe 出真 chē 神學上 kah 文句上 ê 缺失，m̄-koh，無需要懷疑 ê 是，成做台灣基督長老教會 ê 信仰告白，chit-ê 文獻 ê 字縫內，確實透露出百 gōa 年來長老教會信徒 tī 台灣 teh 掙扎 beh 認同 chit 塊鄉土 kah 人民 ê 熱切 òng 望。延續七〇年代 ê 三 pái 聲明 kah 宣言，本信仰告白 ē-sái 講是 kā 長老教會 tī 台灣 ê 信仰生活做一 pái 徹底 ê 反省、檢視 kah 整理。無論 chit pái 整理出來 ê 信仰告白 kah 上帝啟示 ê 信息 iáu 有 gōa chē 距離（其實任何一種信仰告白 lóng 是無完全 ê，lóng 是加減 kah

A-men

Kā Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe Sìn-gióng Kò-pèk tùi thâu sìn-lūn chít piàn liáu-āu, sui-jiân ē-tàng chhōe-chhut chin chē sîn-hák siōng kah bûn-kù siōng ê khoat-sit, m̄-koh, bô su-iàu hôai-gī ê sī, chiáⁿ-chò Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê Sìn-gióng Kò-pèk, chit-ê bûn-hiàn ê jī-phāng lâi, khak-sit thàu-lō -chhut pah gōa nī lâi Tiúⁿ-ló Kàu-hōe sìn-tô tī Tâi-oân teh cheng-chat beh jīn-tông chit tè hiong-thó kah jīn-bîn ê jiát-chhiat òng-bāng. Iân-siòk 70 nī-tāi ê saⁿ pái seng-bêng kah soan-giân, pún Sìn-gióng Kò-pèk ē-sái kóng sī kā Tiúⁿ-ló Kàu-hōe tī Tâi-oân ê sìn-gióng seng-oah chò chít pái thiat-té ê hóan-séng, kiám-sī kah chéng-lí. Bô-lūn chit pái chéng-lí chhut-lâi ê Sìn-gióng Kò-pèk kah Siōng-tè khé-sī ê sìn-sit iáu ū gōa chē kī-lí (kī-sit jīm-

上帝 ê 啟示有距離)，身為台灣基督長老教會 ê 一員，咱 lóng 一層 á 都無躊躇，teh kah 會內全體兄弟對 chit-ê 信仰告白齊聲講「阿們」。

對 chit-ê 信仰告白講「阿們」，一方面是因為它是台灣教會多年來頭一篇 tùi 本土產生，而且 koh 是用本土做關懷對象 ê 信仰告白，它 m-nā khng 入對台灣人民 kah 鄉土 ê 關心，koh khah 有包含對三一上帝更加親近 ê 認 bat kah 告白；它 m-nā 延續傳統基督教信仰 ê 主旨，koh khah 有反映當代台灣基督徒信仰掙扎 ê 見證。

另外一方面，tòh 是因為它是台灣基督長老教會全體信徒，經過六年 gōa ê 時間，審慎反覆思考 kah 反省，走 chhōe 共識了後，所制定出來 ê 共同信仰文獻，它雖然有瑕疵，有 bē-tàng 完全

hô chit chióng Sin-gióng Kò-pèk lóng sī bô oân-chôan ê, lóng sī ke-kiám kah Siōng-tè ê khé-sī ū kī-lí), sin-ûi Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe ê chí t-oân, lán lóng chit-sut-á to bô tiú-tú, teh kah hōe-lāi chōan-thé hiaⁿ-ché tùi chit-ê Sin-gióng Kò-pèk chē-siaⁿ kóng “A-men”.

Tùi chit-ê Sin-gióng Kò-pèk kóng “A-men”, chit hong-bīn sī in-ûi i sī Tâi-oân kàu-hōe to-nī lâi thâu-chit phiⁿ tùi pún-thó sán-seng, jī-chhiáⁿ koh sī ēng pún-thó chò koan-hôai tùi-siōng ê sin-gióng kò-pèk, i m-nā khng-jīp tùi Tâi-oân jīn-bīn kah hiong-thó ê koan-sim, koh khah ū pau-hâm tùi Sam-it Siōng-tè keng-ka chhin-kīn ê jīn-bat kah kò-pèk; i m-nā iân-siok thōan-thóng Ki-tok-kàu sin-gióng ê chú-chí, koh khah ū hóan-èng tong-tāi Tâi-oân Ki-tok-tô sin-gióng cheng-chat ê kiàn-chèng.

Lēng-gōa chit hong-bīn, tòh sī in-ûi i sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe chōan-thé sin-tô, keng-kòe lāk nī gōa ê sī-kan, sím-sīn hóan-hok su-khó kah hóan-séng, cháu-chhōe kiōng-sek liáu-āu, só chē-tēng chhut-lāi ê kiōng-tōng sin-gióng bûn-hiàn, i sui-jiân ū hâ-chhû, ū bē-tàng oân-

hō 人滿意 ê 所在，m̄-koh 卻是台灣基督長老教會信徒獨有，koh 有創造性（相對 tī 使徒信經、尼西亞信經 kah 衛斯敏斯德信仰告白），而且是有本土特質 ê 信仰告白。Kan-taⁿ chit-ê 共同告白 ê 功能，它 tòh ē-tàng khàm 過 hiah-ê 小瑕疵，有值得咱同聲講「阿們」ê 價值。

信仰告白是一個持續 ê 工作。跟 tòe 時代 kah 環境 ê 變遷，基督徒不斷 teh 走 chhōe 對上帝 koh khah 深 ê 認 bat，以及對 ka-kī 受呼召 ê 重新確認，所以，koh 再告白 ê 要求是隨時存在 ê。教會 jú 掙扎 beh 去告白 ka-kī ê 信仰，tòh jú 表示它對時代 kah 周圍 ê 脈動感應靈敏，而且授受密切。因為 án-ne，信仰告白永遠 kah 時空、背景結聯做伙；無一勞永逸 ê 告白，mā 無 kā 上帝完全談論夠額 ê 信仰告白。Tī 信仰告白 ê 文獻中發見缺失，chhōe-tiòh 瑕疵，當然 bē 影響咱告白 ê 敬虔；

chōan hō lāng bóan-ì ê só-chāi, m̄-koh khiok sī Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe sìn-tô tòk-iú, koh ū chhòng-chō-sèng (siong-tùi tī Sù-tô Sìn-keng, Nicea Sìn-keng kah Westminster Sìn-gióng Kò-pèk), jī-chhiáⁿ sī ū pún-thó tèk-chit ê sìn-gióng kò-pèk. Kan-taⁿ chit-ê kiōng-tông kò-pèk ê kong-lêng, i tòh ē-tàng khàm-kòe hiah-ê sió hâ-chhû, ū tát-tit lán tâng-siaⁿ kóng “A-men” ê kè-tát.

Sìn-gióng Kò-pèk sī chit-ê chhî-siok ê kang-chok. Kin-tòe sī-tāi kah khôan-kéng ê piàn-chhian, Ki-tok-tò put-tōan teh chāu-chhōe tùi Siōng-tè koh khah chhim ê jīn-bat, í-kíp tùi ka-kī siū ho-tiàu ê tiōng-sin khak-jīn, só-í, koh-chài kò-pèk ê iau-kiū sī sūi-sī chūn-chāi ê. Kàu-hōe jú cheng-chat beh khi kò-pèk ka-kī ê sìn-gióng, tòh jú piáu-sī i tùi sī-tāi kah chiu-ûi ê mèh-tōng kám-èng lêng-bín, jī-chhiáⁿ siū-siū bit-chhiat. In-ûi án-ne, Sìn-gióng Kò-pèk éng-oán kah sī-khong, pōe-kéng kiát-liân chò-hóe; bó it-lô éng-iat ê kò-pèk, mā bô kā Siōng-tè oân-chōan tâm-lūn kàu-giáh ê sìn-gióng kò-pèk. Tī Sìn-gióng Kò-pèk ê bûn-hiàn tiong hoat-kiàn khoat-sit, chhōe-tiòh hâ-chhû, tong-jīn bē éng-

m̄-koh, 信仰 mā m̄ 免有病驚 chhōe 醫生, tī 適當 ê 時 chūn, 對信仰告白做 koh khah 深入 ê 檢討 kah 反省, 了後 kā 它修訂 kah 改正, 甚至重新擬定, chiah-ê lóng 是可行 koh 必要 ê, 而且是誠實 koh 勇敢 ê 做法。

咱 ñg 望 chit-ê 「台灣基督長老教會信仰告白」, 確實有反映出台灣基督教會信徒 ê 信仰確認, 同時 mā 成做台灣基督徒 teh 走 chhōe 以台灣人 ê 身分來 kah 上帝立約 ê 時 ê 一份宣認根據。咱來做伙用 chit-ê 信仰告白宣認基督, 做伙講「阿們」, 同時做伙獻身, hō chit-ê 信仰宣認 ē-tàng 落實, koh 成就 tī 咱 ê 鄉土頂面。

hióng lán kò-pèk ê kèng-khiân; m̄ -koh, sin-gióng mā m̄-bián ū pēⁿ kiaⁿ chhōe i-seng, tī sek-tòng ê sī-chūn, tui sin-gióng kò-pèk chò koh khah chhim-jip ê kiám-thó kah hóan-séng, liáu-āu kā i siu-tèng kah kái-chèng, sīm-chì tiông-sin jí-tēng, chiah-ê lóng sī khó-hēng koh pit-iàu-ê, jī-chhiáⁿ sī sēng-sit koh ióng-kám ê chò-hoat.

Lán ñg-bāng chit-ê “Tâi-oân Ki-tok Tiúⁿ-lò Kàu-hōe Sin-gióng Kò-pèk”, khak-sit ū hóan-èng-chhut Tâi-oân Ki-tok kàu-hōe sin-tô ê sin-gióng khak-jīn, tông-sī mā chiáⁿ-chò Tâi-oân Ki-tok-tô teh cháu-chhōe í Tâi-oân-lâng ê sin-hūn lâi kah Siōng-tè līp-iok ê sī ê chit hūn soan-jīn kin-kì. Lán lâi chò-hóe ēng chit-ê Sin-gióng Kò-pèk soan-jīn Ki-tok, chò-hóe kóng “A-men”, tông-sī chò-hóe hiàn-sin, hō chit-ê sin-gióng soan-jīn ē-tàng lòk-sit, koh sēng-chiū tī lán ê hong-thó téng-bīn.

Hù- lók 1: Sù- tô Sìn-keng

附錄 1：使徒信經

我信上帝，全能 ê 父，創造天地 ê 主宰。我信耶穌基督，上帝 ê 獨生 Kiáⁿ，咱 ê 主。祂 tùi 聖神投胎，tùi 在室女馬利亞出世；tī 本丟彼拉多任內受苦，釘十字架，死，埋葬，落陰府；第三工 tùi 死人中 koh 活，上天，taⁿ 坐 tī 全能 ê 父上帝 ê 大 pêng；祂 beh tùi hia koh 來審判活人 kah 死人。我信聖神，我信聖，公同 ê 教會，聖徒 ê 相通，罪 ê 赦免；肉體 ê koh 活，永遠 ê 活命。阿們。

Goá sìn Siōng-tè, chôn-lêng ê Pē, chhòng-chō thiⁿ-tē ê Chú-cháiⁿ. Goá sìn I-é-su Ki-tok, Siōng-tè ê tók-seⁿ-Kiáⁿ, lán ê Chú. I tùi Sèng Sîn tâu-thai, tùi chāi-sek-lí Mâ-lí-ah chhut-sì; tī Pún-tiu Pí-liáp-to jīm-lāi siū-khó, têng sîp-jī-kè, sí, bái-chòng, lòh im-hú; tē saⁿ kang tùi sí-lâng tiong koh-oáh, chiūⁿ thiⁿ, taⁿ chē tī chôn-lêng ê Pē Siōng-tè ê tōa pêng; I beh tùi hia koh lái sím-phòàⁿ oáh-lâng kah sí-lâng. Goá sìn Sèng Sîn, góa sìn Sèng, kong-tông ê kàu-hōe, sèng-tô ê siong-thong, chōe ê sià-bián; jiók-thé ê koh-oáh, éng-oán ê oáh-miā. A-men.

Hù- lók 2: Nicea Sin- keng

附錄 2：尼西亞信經

阮信獨一全能 ê 父上帝，創造天地，一切有看見無看見萬物 ê 主。

阮信獨一 ê 主耶穌基督，上帝 ê 獨生 Kiáⁿ。祂 tī 一切 ê 世代以前 tùi 父生 ê，tùi 上帝出 ê 上帝，tùi 光出 ê 光，tùi 真神出 ê 真神，是生 ê，m̄ 是受造 ê，kah 父同質同體。萬物 tùi 祂來創造。祂為 tiòh 咱人 kah 為咱 ê 拯救，tùi 天降臨，tùi 聖神藉 tiòh 在室女馬利亞出世成做人。Tī 本丟彼拉多任內為咱釘十字架、受難、埋葬，照聖經所記載，第三日 koh 活、chiūⁿ 天，taⁿ 坐 tī 父 ê 正 pêng，祂 beh tī 榮光再臨來審判活人 kah 死人。祂 ê 國無窮無盡。

阮信賞賜活命 ê 主聖神，tùi

Goán sìn tók-it chòan-lêng ê Pē Siōng-tè, chhòng-chō thiⁿ-tē, it-chhè ū khòaⁿ-kiⁿ bô khòaⁿ-kiⁿ bān-mih ê Chú.

Goán sìn tók-it ê Chú I-é-su Ki-tok, Siōng-tè ê tók-seⁿ-Kiáⁿ. I tī it-chhè ê sè-tāi í-chêng tùi Pē seⁿ ê, tùi Siōng-tè chhut ê Siōng-tè, tùi kng chhut ê kng, tùi Chin-sîn chhut ê Chin-sîn, sī seⁿ ê, m̄-sī siū-chō ê, kah Pē tông-chit tông-thé. Bān-mih tùi I lâi chhòng-chō. I ūi-tiòh lán lāng kah ūi lán ê chín-kiù, tùi thiⁿ kàng-lim, tùi Sèng Sîn chià-tiòh chāi-sek-lí Mâ-lí-ah chhut-si chiáⁿ-chò lāng. Tī Pún-tiu Pí-liáp-to jīm-lāi ūi lán têng sip-jī-kè, siū-lān, bāi-chòng, chiàu Sèng-keng só kī-chài, tē saⁿ kang koh-oáh, chiūⁿ-thiⁿ, taⁿ chē tī Pē ê chiáⁿ-pêng, I beh tī êng-kng chài-lim lâi sím-phòah oáh-lāng kah sí-lāng. I ê kok bû-kióng bû-chīn.

Goán sìn siúⁿ-sù oáh-miā ê Chú

父 kah Kiáⁿ 出，kah 父 Kiáⁿ 同受敬拜，同受榮光，祂 bat 託先知講話。

阮信一个聖、公同、使徒 ê 教會。阮告白一个 ē 得赦罪 ê 洗禮，阮期望死人 koh 活，來世 ê 活命。阿們。

Sèng Sîn, tùi Pē kah Kiáⁿ chhut, kah Pē Kiáⁿ tâng-siū kèng-pài, tâng-siū êng-kng, I bat thok sian-ti kóng-ōe.

Goán sìn chit-ê Sèng, kong-tông, sù-tô ê kàu-hōe. Goán kò-pék chit-ê ē tit sià-chōe ê sé-lé, góan kî-bāng sí-lâng koh-oáh, lâi-sè ê oáh-miā. A-men.

國家圖書館出版品預行編目 (CIP) 資料

釘根本土 ê 信仰 =Tèng-kin Pún-thó ê Sin-gióng /
黃伯和原著 . -- 初版 -- 台南市：全民台語聖經協會，
2020.09 228 面；17X23 公分
ISBN 978-986-91255-7-4 (平裝)
1. 基督徒 2. 信仰

244.9

109012252

釘根本土 ê 信仰

原著／黃伯和
台語翻譯／林俊育
總策劃／賴永祥

出版／社團法人台灣全民台語聖經協會
地址：70142台南市東門路117號
網址：<http://ctba.fh1.net> & <http://ctb.fh1.net>

承印／財團法人台灣基督長老教會台灣教會公報社
地址：70144台南市東區青年路334號
電話：06-235-6277 傳真：06-235-6287
<http://www.pctpress.org>
email:publish@pctpress.org

ISBN／978-986-91255-7-4

定價／250元

2020年10月 初版